

PEARSON
**4th INTERNATIONAL CONGRESS OF
SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES**

December 05-07, 2022

*San Francisco de Campeche, Mexico
Universidad Hispanoamericana Justo Sierra*

EDITORS

Dr. Alejandro del Jesús Baqueiro Guillen

Dra. Marlene Pérez Boldo

Dra. Verónica Solís Ramírez

Dr. German Martínez Prats

Dra. Francisca Silva Hernández

ISBN: 978-625-8254-05-1

<https://pearsonjournal.com>

PEARSON
**4th INTERNATIONAL CONGRESS OF
SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES**

December 05-07,2022

***San Francisco de Campeche, Mexico
Universidad Hispanoamericana Justo Sierra***

EDITORS

Dr. Alejandro del Jesús Baqueiro Guillen

Dra. Marlene Pérez Boldo

Dra. Verónica Solís Ramírez

Dr. German Martínez Prats

Dra. Francisca Silva Hernández

All rights of this book belong to IKSAD. Without permission can't be duplicate or copied.

Authors are responsible both ethically and juridically

IKSAD Publications – 2022 ©

Issued: 19.12.2022

ISBN: 978-625-8254-05-1

Bu Kitabın Tüm Hakları IKSAD Yayınevi'ne aittir.
Yazarlar etik ve hukuki olarak eserlerden sorumludurlar.

IKSAD Yayınevi – 2022 ©

Yayın Tarihi: 19.12.2022

ISBN: 978-625-8254-05-1

CONGRESS ID

CONGRESS TITLE

PEARSON 4th INTERNATIONAL CONGRESS OF SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES

DATE and PLACE

December 05-07, 2022 / San Francisco de Campeche, Mexico

ORGANIZATION

IKSAD INSTITUTE

iksadinstitute.org

iksad.org.tr

iksadyayinevi.com

Universidad Hispanoamericana Justo Sierra

ORGANIZING COMMITTEE

Dr. Alejandro del Jesús Baqueiro Guillen

Dra. Marlene Pérez Boldo

Dra. Verónica Solís Ramírez

Dr. German Martínez Prats

Dra. Francisca Silva Hernández

Dra. Candelaria Guzmán Fernández

Dr. Tomás Francisco Morales Cárdenas

Dra. Lourdes del C. Pineda Celaya

Assoc. Prof. Terane NAGIYEVA

Assist. Prof. Mehmet Emin KALGI

Gönül EDEŞLER

Neslihan BALCI

NUMBER of ACCEPTED PAPERS - 32

NUMBER of REJECTED PAPERS - 10

PARTICIPANTS COUNTRY

Türkiye-14, Mexico-20, Canada-1, Nigeria-1, Pakistan-3, Ukraine-1

*Double blinded evaluation proces

PEARSON 4th INTERNATIONAL CONGRESS OF SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES

December 5-7, 2022 / San Francisco de Campeche, Mexico

(THE PROCEEDINGS BOOK)

www.pearsonjournal.com/Defaultx.aspx?ID=24

SCIENTIFIC COMMITTEE

Dr. Alejandro del Jesús Baqueiro Guillen

Dra. Verónica Solís Ramírez

Dr. German Martínez Prats

Dra. Francisca Silva Hernández

Dra. Candelaria Guzmán Fernández

Dr. Tomás Francisco Morales Cárdenas

Dra. Lourdes del C. Pineda Celaya

Assoc. Prof. Terane NAGIYEVA

Assist. Prof. Mehmet Emin KALGI

Prof. Dr. Ariz GOZALOV

Prof. Dr. Adnan CELİK

Prof. Dr. Füsün Gülderen ALACAPINAR

Prof. Dr. Roopali SHARMA

Prof. Dr. Onur SUNAL

Prof. Dr. Mahire HUSEYNOVA

Assoc. Prof. Dr. Yunus Emre TANSÜ

Assoc. Prof. Dr. Tolga TORUN

Assoc. Prof. Dr. Hasan ÇİFTÇİ

Assoc. Prof. Dr. Elvan YALCINKAYA

Assoc. Prof. Dr. Gülten GÜLTEPE

Assoc. Prof. Dr. Kasım TATLILIOĞLU

Assoc. Prof. Dr. METİN DUYAR

Assist. Prof. Dr. Bahar TAYMAZ

Assist. Prof. Dr. Davut KARAMAN

Assist. Prof. Dr. Mustafa YALÇINKAYA

Assist. Prof. Dr. Mutlu YORULDU

Assist. Prof. Dr. Suzan URGAN

Assist. Prof. Dr. Zeynep EDA BÜRGE

Assist. Prof. Dr. MUSTAFA ÖZYEŞİL

Assist. Prof. Dr. Yasemin ÖZEN

Assist. Prof. Dr. Jale COŞKUN

Assist. Prof. Dr. Kadir DELİGÖZ

Assist. Prof. Dr. Aslı YERLİKAYA

Assist. Prof. Dr. CELAL ASLAN

Assist. Prof. Dr. Rabia Şenay ŞİŞMAN

Assist. Prof. Dr. İlkay TURAN

Dr. Damezhan SADYKOVA

Dr. Memiş Can YARDIMCI

Dr. Emre NALÇACIGİL

Dr. Mehmet Emin KALGI

Dr. Bahadır GENİŞ

PEARSON 4th INTERNATIONAL CONGRESS OF SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES

December 5-7, 2022 / San Francisco de Campeche, Mexico

(THE PROCEEDINGS BOOK)

www.pearsonjournal.com/Defaultx.aspx?ID=24

SCIENTIFIC COMMITTEE

Dr. Lect. Ayşe DEMİR

Dr. Vüsala ALİYEVA

Dr. Tamanna SAXENA

Dr. Emre BİRİNCİ

Dr. Yasemin KÜÇÜKÖZKAN

Dr. Nuray PAMUK ÖZTÜRK

Dr. Elnaz NASEHI

Dr. Güller ŞAHİN

Dr. Tutku ÜNKARACALAR

PEARSON 4th INTERNATIONAL CONGRESS OF SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES

December 5-7, 2022 / San Francisco de Campeche, Mexico

(THE PROCEEDINGS BOOK)

www.pearsonjournal.com/Defaultx.aspx?ID=24

PEARSON
**4th INTERNATIONAL CONGRESS OF
SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES**

December 05-07, 2022

*San Francisco de Campeche, Mexico
Universidad Hispanoamericana Justo Sierra*

CONGRESS PROGRAM

Zoom Meeting ID: 954 8154 1123
Zoom Passcode: 050607

AÇILIŞ TÖRENİ

December 5

Mexico Time: 9.30 am

Dr. Alejandro del Jesús Baqueiro Guillen

Rector Universidad

Hispanoamericana Justo Sierra

CONGRESS PRESIDENT

Dra. Marlene Pérez Boldo.-

Vice Rectora UHJS

Dra. Verónica Solís Ramírez

Académica UHJS

IMPORTANT, PLEASE READ CAREFULLY

- To be able to make a meeting online, login via <https://zoom.us/join> site, enter ID instead of "Meeting ID
- or Personal Link Name" and solidify the session.
- The presentation will have **15 minutes** (including questions and answers).
- The Zoom application is free and no need to create an account.
- The Zoom application can be used without registration.
- The application works on tablets, phones and PCs.
- Speakers must be connected to the session **10 minutes before** the presentation time.
- All congress participants can connect live and listen to all sessions.
- During the session, your camera should be turned on at least %70 of session period
- Moderator is responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.

TECHNICAL INFORMATION

- Make sure your computer has a microphone and is working.
- You should be able to use screen sharing feature in Zoom.
- Attendance certificates will be sent to you as pdf at the end of the congress.
- Moderator is responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.

Before you login to Zoom please indicate your name surname and hall number,

exp. Hall-1, Abdulkadir ALBEZ

ÖNEMLİ, DİKKATLE OKUYUNUZ LÜTFEN

- Kongremizde Yazım Kurallarına uygun gönderilmiş ve bilim kurulundan geçen bildiriler için online (video konferans sistemi üzerinden) sunum imkanı sağlanmıştır.
- Sunumlar için **15 dakika** (soru ve cevaplar dahil) süre ayrılmıştır.
- Online sunum yapabilmek için <https://zoom.us/join> sitesi üzerinden giriş yaparak "Meeting ID or Personal Link Name" yerine ID numarasını girerek oturuma katılabilirsiniz.
- Zoom uygulaması ücretsizdir ve hesap oluşturmaya gerek yoktur.
- Zoom uygulaması kaydolmadan kullanılabilir.
- Uygulama tablet, telefon ve PC'lerde çalışıyor.
- Her oturumdaki sunucular, sunum saatinden **10 dk öncesinde** oturuma bağlanmış olmaları gerekmektedir.
- Tüm kongre katılımcıları canlı bağlanarak tüm oturumları dinleyebilir.
- Moderatör – oturumdaki sunum ve bilimsel tartışma (soru-cevap) kısmından sorumludur.

TEKNİK BİLGİLER

- Bilgisayarınızda mikrofon olduğuna ve çalıştığına emin olun.
- Zoom'da ekran paylaşma özelliğine kullanabilmelisiniz.
- Katılım belgeleri kongre sonunda tarafınıza pdf olarak gönderilecektir
- Kongre programında yer ve saat değişikliği gibi talepler dikkate alınmayacaktır

Zoom'a giriş yaparken önce lütfen adınızı, soyadınızı ve SALON numaranızı yazınız

Örnek: Salon-1, Abdulkadir ALBEZ

Date: 05.12.2022 / Hall-1

Mexico Time: 10:00-12:00

Ankara Time: 19:00-21:00

HEAD OF SESSION: Assoc. Prof. Dr. Ahmet YANIK

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
<i>Assist. Prof. Dr. Abdulkadir ALBEZ</i>	Ataturk University	A RECOMMENDATION ON THE MATERIAL FLOW COST ACCOUNTING
<i>Assist. Prof. Dr. Ayşe Ari</i>	Mersin University	THE RELATIONSHIP BETWEEN INFLATION AND POPULATION AGE STRUCTURE: THE CASE OF DEVELOPING COUNTRIES
<i>Assoc. Prof. Dr. Ahmet YANIK Res. Assist. Dr. Merve TOPTAN Arzu YAROĞLU</i>	Recep Tayyip Erdoğan University	EXAMINATION OF FORWARD SALES WITHIN THE FRAMEWORK OF THE CONCEPTS OF PERIODICITY-ACCRUAL BASIS AND PRIORITY OF
<i>Assist. Prof. Betül GARDA Zeynep Utkan</i>	Selcuk University	THE ROLE OF SOCIAL MEDIA IN THE FORMATION OF OVER TOURISM
<i>Mustafa Doruk MUTLU Betül AÇIKGÖZ MAKEY</i>	Yozgat Bozok University	WORK CHALLENGES IN THE TIME OF COVID-19 PANDEMIC: THE CASE OF ACCOUNTING PROFESSION
<i>Dr. MİRAY ÖZER DENİZ</i>	Çukurova University	MODIFICATIONS OF CUSTODY RIGHTS
<i>Dr. Melek MUTİOĞLU ÖZKESEN</i>	Ankara Yıldırım Beyazıt University	GENDER AND NATIONALISM THE EXAMPLE OF IRAN BETWEEN 1925 – 1979

PEARSON 4th INTERNATIONAL CONGRESS OF SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES

December 5-7, 2022 / San Francisco de Campeche, Mexico

(THE PROCEEDINGS BOOK)

www.pearsonjournal.com/Defaultx.aspx?ID=24

Date: 05.12.2022 / Hall-2

Mexico Time: 10:00-12:00

Ankara Time: 19:00-21:00

HEAD OF SESSION: Rocio del Carmen Castillo Méndez

***Rosa del Carmen Sánchez Trinidad, Verónica Solís Ramírez,
Samantha Sánchez Cruz***

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Johan Josueph Velazquez Martinez Maximiliano Martinez Ortiz	Juárez Autonomous University of Tabasco	"EL CREDITO AL CONSUMIDOR"
Johan Josueph Velazquez Martinez Maximiliano Martinez Ortiz	Juárez Autonomous University of Tabasco	"LA INFLACIÓN"
Mónica Torres Gómez Blanca Lilia Ramos González Norma Angélica Hernández Gómez Rosa del Carmen Sánchez Trinidad Raymundo Márquez Amaro	Juarez University Technological University People's University	YOUNG ENTREPRENEURS, A CURRENT REALITY: CHALLENGES FOR UNIVERSITY STUDENTS WHO STUDY AND ENTREPRENEURS AT THE SAME TIME
Aurora Ramírez Meneses Rosa del Carmen Sánchez Trinidad Rocío del Carmen Castillo Méndez	People's University	DECISIONS OF THE FAMILY SYSTEM IN THE MANAGEMENT OF ORNAMENTAL PLANTS IN THE EJIDO IGNACIO ALLENDE, TENOSIQUE, TABASCO, MEXICO
Rocio del Carmen Castillo Méndez Rosa del Carmen Sánchez Trinidad	People's University	ELECTRONIC COMMERCE: IMPORTANCE IN HOTEL SMES
Rosa del Carmen Sánchez Trinidad Cecilia Sánchez Trinidad Antonio Aguirre Andrade Samantha Sánchez Cruz	People's University Juarez University	STRATEGIC PLAN OF THE DIRECTORATE OF HUMAN RESOURCES
Adriana del Carmen Sánchez Trinidad Raymundo Márquez Amaro	People's University	PSYCHOLOGICAL PATHOLOGIES IN PUBLIC SERVICE LABOR ORGANIZATIONS IN MEXICO
Verónica Solís Ramírez María Teresa de Jesús Balcázar Sosa	Autonomous University People's University	SHARED LEADERSHIP SUCCESS FACTOR IN ORGANIZATIONS
Márquez Amaro Raymundo Blanca Lilia Ramos González Antonio Aguirre Andrade	People's University Technological University	ANALYSIS OF THE PROFILE BY PROFESSIONAL COMPETENCES OF PSYCHOLOGY STUDENTS AND THEIR POSSIBILITY OF INSERTION INTO THE WORLD OF WORK
Dr. Ana Ruth Ulloa Pimienta	Higher Technological Institute	HUMAN TALENT MANAGEMENT AN INDISPENSABLE ORGANIZATIONAL STRATEGY FOR JOB SATISFACTION

PEARSON 4th INTERNATIONAL CONGRESS OF SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES

December 5-7, 2022 / San Francisco de Campeche, Mexico

(THE PROCEEDINGS BOOK)

www.pearsonjournal.com/Defaultx.aspx?ID=24

Date: 05.12.2022 / Hall-3

Mexico Time: 10:00-12:00

Ankara Time: 19:00-21:00

HEAD OF SESSION: Assist. Prof. Faruk DÜNDAR

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
<i>Assist. Prof. Dr. Murat BALCI Halime KOÇ</i>	Istanbul Aydın University	ANALYSIS OF PICTURES OF CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS BETWEEN 4-12 AGES
<i>Dr. Veysel LİDAR</i>	Eskişehir Osmangazi University	A DON QUIXOTE IN TURKISH CINEMA: TRIANGLE DESIRE IN THE MOVIE OF AŞK FİLMLERİNİN UNUTULMAZ YÖNETMENİ
<i>Assist. Prof. Faruk DÜNDAR</i>	Necmettin Erbakan University	BEING A FOREIGNER IN GERMANY, "ALMANCI" IN TURKEY: "ALMANCI KAHVESİ" ('ALMANCI' COFFEE HOUSE)
<i>Assoc. Prof. Murat YILDIRIM</i>	Agri Ibrahim Cecen University	BIG-FIVE PERSONALITY TRAITS PREDICT DEPRESSION, ANXIETY AND STRESS AMONG UNDERGRADUATE STUDENTS
<i>Assoc. Prof. Murat YILDIRIM</i>	Agri Ibrahim Cecen University	RELATIONSHIP OF CORONAVIRUS ANXIETY WITH POSITIVE AND NEGATIVE EXPERIENCES DURING THE COVID-19 PANDEMIC IN TURKEY
<i>İbrahim YURTTUTAN Assist. Prof. Dr. Gül ÖZLEM YILDIRIM Birgül ÇAKIR</i>	Ege University	IMPLEMENTATION DISASTER TRIAGE OF PARAMEDICS
<i>Filiz ARICAK Evren ÇAĞLARER</i>	Trakya University Kırklareli University	NANOMATERIALS EXPOSED BY EMPLOYEE AT THE WORKPLACE AND THE OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY ASSESSMENT

PEARSON 4th INTERNATIONAL CONGRESS OF SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES

December 5-7, 2022 / San Francisco de Campeche, Mexico

(THE PROCEEDINGS BOOK)

www.pearsonjournal.com/Defaultx.aspx?ID=24

Date: 05.12.2022 / Hall-4

Mexico Time: 10:00-12:00

Ankara Time: 19:00-21:00

HEAD OF SESSION: Mtra. Sonia Landero Olán

Dra. María Cruz Cuevas Álvarez, Prof. Dr. Marcos Pérez Mendoza

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
<i>PROF. DR. SAFIA UROOJ PROF. DR. SHAHID FAROOQ RUBINA USMAN ALI DR. WAHAJ MUHAMMAD KHAN M.</i>	University of Karachi	<i>A STUDY OF IMPACT OF TECHNOLOGY INTERACTIVE GAMES AT PRIMARY LEVEL IN PAKISTAN</i>
<i>PROF. DR. SAFIA UROOJ PROF. DR. SHAHID FAROOQ DR. WAHAJ MUHAMMAD KHAN</i>	University of Karachi	<i>IMPACT OF STUDENTS' UBIQUITOUS LEARNING THROUGH WEB 2.0 TOOL ON STUDENTS' CRITICAL THINKING SKILL</i>
<i>Anakaren León Oropeza María Guadalupe Pérez Pinto Prof. María Cruz Cuevas Álvarez</i>	Juárez Autonomous University of Tabasco	<i>DESIGN OF A RUBRIC TO EVALUATE THE GRADUATE PROFILE AT THE SECONDARY LEVEL</i>
<i>Mtra. Sonia Landero Olán Dra. María Cruz Cuevas Álvarez</i>	Juárez Autonomous University of Tabasco	<i>EVALUATION RUBRIC DESIGN TO MEASURE THE GRADUATION PROFILE OF A DEGREE IN A HIGHER EDUCATION INSTITUTION IN TABASCO</i>
<i>Ananda Majumdar</i>	University of Alberta	<i>"THE NARRATIVE OF THE GYPSY COMMUNITY IN GERMANY AND THEIR DIASPORA"</i>
<i>Olena Panchenko</i>	National University	<i>PRONOUNS IN ACADEMIC WRITING</i>
<i>Favour C. Uroko Peace Ngwoke</i>	University of Nigeria	<i>RELIGIOSITY AND SOCIALIST ANALYSIS OF NIGERIA'S #ENDSARS MUTUAL AID SOLIDARITY: REIMAGINING THE FUTURE</i>
<i>MUHAMMAD FAISAL</i>	Ministry of Human Rights Commission	<i>A PRACTICAL GUIDE FOR HUMAN RIGHTS IN PAKISTAN</i>
<i>Prof. Dr. María Cruz Cuevas Álvarez Prof. Dr. Marcos Pérez Mendoza</i>	Juarez University	<i>INTERNATIONALIZATION OF THE CURRICULUM FROM A ROTARY- INTERACT PERSPECTIVE: A PHENOMENOLOGICAL STUDY</i>
<i>Prof. Dr. Marcos Pérez Mendoza Prof. Dr. María Cruz Cuevas Álvarez</i>	Juárez Autonomous University of Tabasco	<i>MULTIMEDIA PLATFORM FOR THE DEVELOPMENT OF INTERCULTURAL COMPETENCE THROUGH THE INTERNATIONALIZATION OF THE CURRICULUM: DESCRIPTION OF MATERIALS, AND ACTIVITIES</i>

PEARSON 4th INTERNATIONAL CONGRESS OF SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES

December 5-7, 2022 / San Francisco de Campeche, Mexico

(THE PROCEEDINGS BOOK)

www.pearsonjournal.com/Defaultx.aspx?ID=24

Date: 05.12.2022 / Hall-5

Mexico Time: 10:00-12:00

Ankara Time: 19:00-21:00

FACE TO FACE SESSION

HEAD OF SESSION: Dra. Candelaria Guzman Fernandez

Dr. Germán Martínez Prats

Dra. Francisca Silva Hernández

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
<i>Edith Lorena Magaña Pérez Dra. Francisca Silva Hernández Dr. Germán Martínez Prats Dra. Candelaria guzman fernandez</i>	UJAT	DESARROLLO SOSTENIBLE PARA LAS ORGANIZACIONES
<i>Ariel Arturo Arias Muñoz</i>	UJAT	Comprobantes Fiscales Digitales por Internet como medio de fiscalización
<i>Daniela Valencia Acosta Aída Beatriz Armenta Ramírez José Félix García Rodríguez Arturo Aguilar de la Cruz</i>	UJAT	Similitudes, diferencias y Oportunidades entre el T-MEC y ASEAN
<i>Lcp. Edrei Del Carmen Izquierdo Alejandro Dra. Candelaria Guzman Fernandez Dr. Germán Martínez Prats Dra. Francisca Silva Hernández</i>	UJAT	RELACION DE LAS NORMAS ISO CON LA ADMINISTRACIÓN DE PROYECTOS
<i>Profesor Elizabeth García Moreno Prof. Dr. Germán Martínez Prats Prof. Dr. Francisca Silva Hernández</i>	Juarez University	FINANCIAL MANAGEMENT: ANALYSIS OF THEIR DIFFERENCES DEPENDING ON THE AREA THAT MANAGES ITS RESOURCES
<i>Dra. Lourdes del Carmen Pineda Celaya</i> <i>Dr. José Félix García Rodríguez Dra. Verónica Solís Ramírez</i>	Juárez Autonomous University of Tabasco	POBREZA RURAL Y MARGINACIÓN EN MÉXICO

PHOTO GALLERY

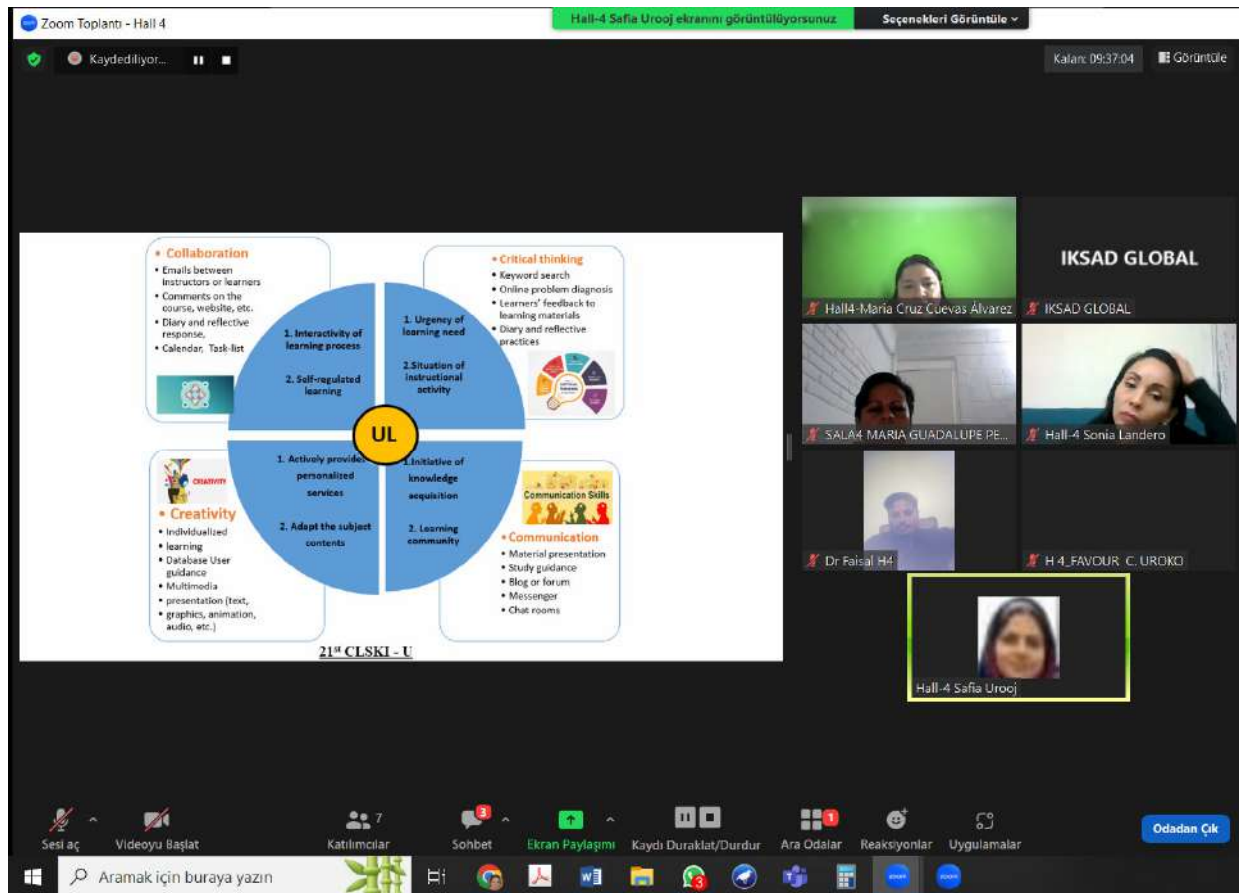
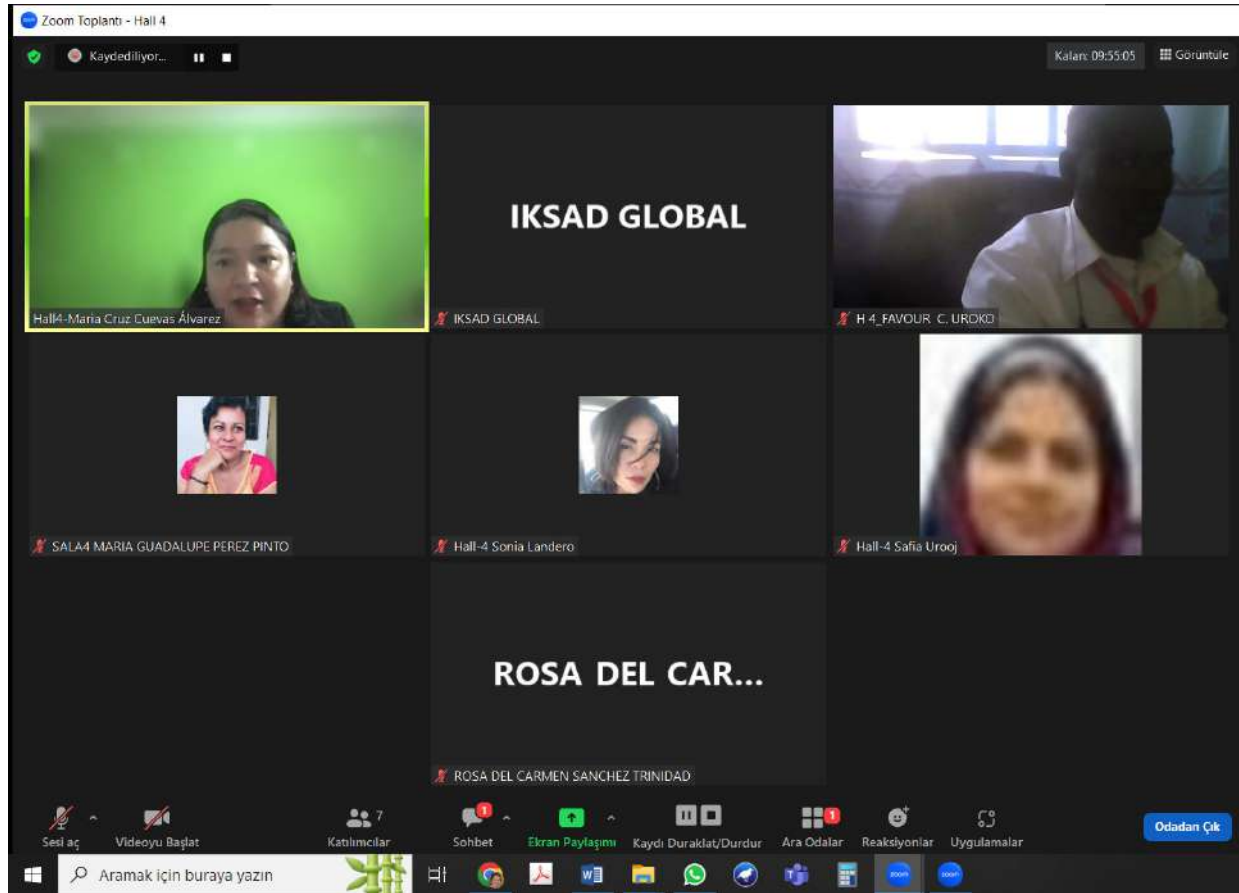

PEARSON 4th INTERNATIONAL CONGRESS OF SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES
December 5-7, 2022 / San Francisco de Campeche, Mexico
(THE PROCEEDINGS BOOK)
www.pearsonjournal.com/Defaultx.aspx?ID=24

PEARSON 4th INTERNATIONAL CONGRESS OF SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES
December 5-7, 2022 / San Francisco de Campeche, Mexico
(THE PROCEEDINGS BOOK)
www.pearsonjournal.com/Defaultx.aspx?ID=24

CONTENTS

AUTHORS	PRESENTATION TITLE	NO
Abdulkadir ALBEZ	A RECOMMENDATION ON THE MATERIAL FLOW COST ACCOUNTING	1-13
Ayşe ARI	THE RELATIONSHIP BETWEEN INFLATION AND POPULATION AGE STRUCTURE: THE CASE OF DEVELOPING COUNTRIES	14-15
Ahmet YANIK Merve TOPTAN Arzu YAROĞLU	EXAMINATION OF FORWARD SALES WITHIN THE FRAMEWORK OF THE CONCEPTS OF PERIODICITY-ACCRUAL BASIS AND PRIORITY OF	16-26
Betül GARDA Zeynep Utkan	THE ROLE OF SOCIAL MEDIA IN THE FORMATION OF OVER TOURISM	27-37
Mustafa Doruk MUTLU Betül AÇIKGÖZ MAKEY	WORK CHALLENGES IN THE TIME OF COVID-19 PANDEMIC: THE CASE OF ACCOUNTING PROFESSION	38-48
Miray ÖZER DENİZ	MODIFICATIONS OF CUSTODY RIGHTS	49-50
Melek MUTİOĞLU ÖZKESEN	GENDER AND NATIONALISM THE EXAMPLE OF IRAN BETWEEN 1925 – 1979	51-62
Johan Josueph Velazquez Martinez Maximiliano Martinez Ortiz	“EL CREDITO AL CONSUMIDOR”	63
Johan Josueph Velazquez Martinez Maximiliano Martinez Ortiz	“LA INFLACIÓN”	64
Mónica Torres Gómez Blanca Lilia Ramos González Norma Angélica Hernández Gómez Rosa del Carmen Sánchez Trinidad Raymundo Márquez Amaro	YOUNG ENTREPRENEURS, A CURRENT REALITY: CHALLENGES FOR UNIVERSITY STUDENTS WHO STUDY AND ENTREPRENEURS AT THE SAME TIME	65-76
Aurora Ramírez Meneses Rosa del Carmen Sánchez Trinidad Rocío del Carmen Castillo Méndez	DECISIONS OF THE FAMILY SYSTEM IN THE MANAGEMENT OF ORNAMENTAL PLANTS IN THE EJIDO IGNACIO ALLENDE, TENOSIQUE, TABASCO, MEXICO	77-78
Rocio del Carmen Castillo Méndez Rosa del Carmen Sánchez Trinidad	ELECTRONIC COMMERCE: IMPORTANCE IN HOTEL SMES	79-80
Rosa del Carmen Sánchez Trinidad Cecilia Sánchez Trinidad Antonio Aguirre Andrade Samantha Sánchez Cruz	STRATEGIC PLAN OF THE DIRECTORATE OF HUMAN RESOURCES	81-82

Adriana del Carmen Sánchez Trinidad Raymundo Márquez Amaro	PSYCHOLOGICAL PATHOLOGIES IN PUBLIC SERVICE LABOR ORGANIZATIONS IN MEXICO	83-84
Verónica Solís Ramírez María Teresa de Jesús Balcázar Sosa	SHARED LEADERSHIP SUCCESS FACTOR IN ORGANIZATIONS	85-86
Márquez Amaro Raymundo Blanca Lilia Ramos González Antonio Aguirre Andrade	ANALYSIS OF THE PROFILE BY PROFESSIONAL COMPETENCES OF PSYCHOLOGY STUDENTS AND THEIR POSSIBILITY OF INSERTION INTO THE WORLD OF WORK	87-101
Ana Ruth Ulloa Pimienta	HUMAN TALENT MANAGEMENT AN INDISPENSABLE ORGANIZATIONAL STRATEGY FOR JOB SATISFACTION	102-112
Murat BALCI Halime KOÇ	ANALYSIS OF PICTURES OF CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS BETWEEN 4-12 AGES	113-114
Veysel LİDAR	A DON QUIXOTE IN TURKISH CINEMA: TRIANGLE DESIRE IN THE MOVIE OF AŞK FİMLERİNİN UNUTULMAZ YÖNETMENİ	115-123
Faruk DÜNDAR	BEING A FOREIGNER IN GERMANY, "ALMANCI" IN TURKEY: "ALMANCI KAHVESİ" ('ALMANCI' COFFEE HOUSE)	124-131
Murat YILDIRIM	BIG-FIVE PERSONALITY TRAITS PREDICT DEPRESSION, ANXIETY AND STRESS AMONG UNDERGRADUATE STUDENTS	132-139
Murat YILDIRIM	RELATIONSHIP OF CORONAVIRUS ANXIETY WITH POSITIVE AND NEGATIVE EXPERIENCES DURING THE COVID-19 PANDEMIC IN TURKEY	140-146
İbrahim YURTTUTAN Gül ÖZLEM YILDIRIM Birgül ÇAKIR	IMPLEMENTATION DISASTER TRIAGE OF PARAMEDICS	147-148
Filiz ARICAK Evren ÇAĞLARER	NANOMATERIALS EXPOSED BY EMPLOYEE AT THE WORKPLACE AND THE OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY ASSESSMENT	149-150

SAFIA UROOJ SHAHID FAROOQ RUBINA USMAN ALI WAHAJ MUHAMMAD KHAN M.	A STUDY OF IMPACT OF TECHNOLOGY INTERACTIVE GAMES AT PRIMARY LEVEL IN PAKISTAN	151-152
SAFIA UROOJ SHAHID FAROOQ WAHAJ MUHAMMAD KHAN	IMPACT OF STUDENTS' UBIQUITOUS LEARNING THROUGH WEB 2.0 TOOL ON STUDENTS' CRITICAL THINKING SKILL	153
Anakaren León Oropeza María Guadalupe Pérez Pinto María Cruz Cuevas Álvarez	DESIGN OF A RUBRIC TO EVALUATE THE GRADUATE PROFILE AT THE SECONDARY LEVEL	154-161
Mtra. Sonia Landero Olán María Cruz Cuevas Álvarez	EVALUATION RUBRIC DESIGN TO MEASURE THE GRADUATION PROFILE OF A DEGREE IN A HIGHER EDUCATION INSTITUTION IN TABASCO	162-170
Ananda Majumdar	"THE NARRATIVE OF THE GYPSY COMMUNITY IN GERMANY AND THEIR DIASPORA"	171-178
Olena Panchenko	PRONOUNS IN ACADEMIC WRITING	179
Favour C. Uroko Peace Ngwoke	RELIGIOSITY AND SOCIALIST ANALYSIS OF NIGERIA'S #ENDSARS MUTUAL AID SOLIDARITY: REIMAGINING THE FUTURE	180
MUHAMMAD FAISAL	A PRACTICAL GUIDE FOR HUMAN RIGHTS IN PAKISTAN	181
María Cruz Cuevas Álvarez Marcos Pérez Mendoza	INTERNATIONALIZATION OF THE CURRICULUM FROM A ROTARY-INTERACT PERSPECTIVE: A PHENOMENOLOGICAL STUDY	182-192
Marcos Pérez Mendoza María Cruz Cuevas Álvarez	MULTIMEDIA PLATFORM FOR THE DEVELOPMENT OF INTERCULTURAL COMPETENCE THROUGH THE INTERNATIONALIZATION OF THE CURRICULUM: DESCRIPTION OF MATERIALS, AND ACTIVITIES	193-198
Edith Lorena Magaña Pérez Francisca Silva Hernández Germán Martínez Prats Candelaria guzman fernandez	DESARROLLO SOSTENIBLE PARA LAS ORGANIZACIONES	199
Ariel Arturo Arias Muñoz	COMPROBANTES FISCALES DIGITALES POR INTERNET COMO MEDIO DE FISCALIZACIÓN	200

Daniela Valencia Acosta Aída Beatriz Armenta Ramírez José Félix García Rodríguez Arturo Aguilar de la Cruz	Similitudes, diferencias y Oportunidades entre el T-MEC y ASEAN	201
Edrei Del Carmen Izquierdo Alejandro Candelaria Guzman Fernandez Germán Martínez Prats Francisca Silva Hernández	RELACION DE LAS NORMAS ISO CON LA ADMINISTRACIÓN DE PROYECTOS	202
Profesor Elizabeth García Moreno Germán Martínez Prats Francisca Silva Hernández	FINANCIAL MANAGEMENT: ANALYSIS OF THEIR DIFFERENCES DEPENDING ON THE AREA THAT MANAGES ITS RESOURCES	203-204
Lourdes del Carmen Pineda Celaya José Félix García Rodríguez Verónica Solís Ramírez	POBREZA RURAL Y MARGINACIÓN EN MÉXICO	205-206

MALZEME AKIŞ MALİYETİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN BİR ÖNERİ

Dr. Öğr. Üyesi Abdulkadir ALBEZ

Atatürk Üniversitesi Aşkale MYO

ORCID: 0000-0002-3011-045X

ÖZET

Günümüzde kaynakların tükenmesi, atık üretimi, hava emisyonları açısından doğal çevre üzerinde işletmelerin faaliyetlerinin etkisi önemli konulardan biri haline gelmiştir. Çevre yönetimi muhasebe teorisinde, Malzeme akış maliyeti muhasebesi (MAMM), malzeme ve parasal akışları kaydeden, fiziksel ve parasal bilgileri kullanarak üretken süreçte net verimsizliği belirleyen güçlü bir araçtır. Bu çevresel yükleri, Malzeme Akış Maliyeti Muhasebesini uygulayan işletmeler kolaylıkla hesaplayabilmelerine rağmen işletmelerin finansal tablolarında net bir şekilde gösterilememektedir. Çünkü geleneksel bir muhasebe sistemi, genel gider hesaplarında uygunsuz bir şekilde saklanan çevresel maliyetleri ortaya çıkarmaz. Bu, yanlış çevresel veya atık maliyeti bilgilerine dayalı olarak yanlış karar verme sürecine yol açmaktadır. Bu makalenin amacı, çevresel maliyetlerin mali tablolarda yer almasını sağlayacak bir öneride bulunmaktır. Bu amaçla, ülkemizde uygulanan ve esnek yapıya sahip Tekdüzen Hesap Planı'na eklenecek, önerilen, hesaplarla kamuya açıklanacak mali tablolarda işletmenin o döneme ait çevre maliyetinin yer alması sağlanmış olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Malzeme Akış Maliyeti Muhasebesi, Çevre Maliyeti, Çevre Muhasebesi.

A RECOMMENDATION ON THE MATERIAL FLOW COST ACCOUNTING

ABSTRACT

Today, the impact of the activities of enterprises on the natural environment in terms of resource depletion, waste production, air emissions has become one of the important issues. In environmental management accounting theory, Material flow cost accounting (MAMM) is a powerful tool that records material and monetary flows and identifies net inefficiency in the productive process using physical and monetary information. These environmental burdens cannot be clearly shown in the financial statements of the enterprises, although the enterprises applying Material Flow Cost Accounting can easily calculate them. This is because a traditional accounting system does not reveal environmental costs that are improperly hidden in overhead accounts. This leads to incorrect decision making based on incorrect environmental or waste cost information. The purpose of this article is to make a recommendation that will enable environmental costs to be included in the financial statements. For this purpose, it will be ensured that the environmental cost of the enterprise for that period will be included in the financial statements that will be added to the Uniform Chart of Accounts applied in our country and have a flexible structure and that will be announced to the public with the accounts.

Keywords: Material Flow Cost Accounting, Environmental Costing, Environmental Accounting.

1. GİRİŞ

Bir üretim işletmesi içerisinde yer alan iki geniş muhasebe kategorisi, yönetim veya maliyet muhasebesi (MM) ve finansal muhasebedir (FM). Genel olarak, FM, muhasebe faaliyetlerine ve dış paydaşlara yönelik mali tabloların hazırlanmasına yönelirken, MM, iç karar verme için kurumsal yönetime bilgi sağlamaya odaklanmaktadır. Ancak ikisi birbiriyle yakından ilişkilidir ve birçok kuruluş her iki amaç için de yalnızca bir sistem uygulamaktadır. Defter tutma, hem MM hem de FM için bilgi üreten veri toplama sürecidir. MM amaçları için doğrudan hesaplanan toplam maliyetler ve kazançlar, üretim maliyetleri ve ürün fiyatları değerlendirilirken FM için toplanan işletme çapında gelir ve harcamalarla ilgilidir.

Finansal Muhasebe, temel olarak yatırımcılar, vergi makamları ve alacaklılar gibi tümü bir kuruluşun finansal performansı hakkında doğru, standartlaştırılmış bilgi almaya büyük ilgi duyan dış paydaşların bilgi ihtiyaçlarını karşılamak için tasarlanmıştır. Finansal raporlama, farklı finansal kalemlerin nasıl ele alınması gerektiğini ayrıntılı olarak belirleyen ulusal ve uluslararası standartlar tarafından düzenlenmektedir. Bunun nedeni, mali tabloların uyumlu olmasını ve vergilerin aynı esasa göre alınmasını sağlamaktır.

FM, standartlaştırılmış finansal bilgilere dayanmaktadır. Yıllık gelir ve giderlere ilişkin bilgiler Gelir Tablosundan (Gelir-Gider Hesabı veya Kar-Zarar Hesabı olarak da adlandırılır) sağlanmaktadır. Bilanço, belirli bir tarihte varlıkları, borçları ve öz kaynakları raporlamaktadır. Ek olarak, mali tablolar bir Nakit Akış Tablosu da içermektedir. FM faaliyetleri, veri toplama ve hesap dengelemeye ek olarak, mali tabloların mali makamlar tarafından ve daha büyük kuruluşlar için dış denetçiler tarafından denetlenmesini ve ayrıca dış raporlamayı kapsamaktadır.

Aksine, Yönetim Muhasebesi, iç yönetimin bilgi ihtiyaçlarını karşılamak için tasarlanmıştır ve ürün fiyatlandırması, yatırım değerlendirmesi ve diğer karar verme için veri sağlamaktadır. MM için kabul edilen özel uygulamalar olmasına rağmen, genellikle kanunla düzenlenmemiştir. Her kuruluş, hangi MM uygulamalarının ve bilgilerinin kurumsal hedeflerine ve ihtiyaçlarına en uygun olduğunu belirleyebilmektedir.

MM, planlama ve bütçeleme, kaynakların verimli kullanımını sağlama, performans ölçümü ve formülasyon gibi yönetim kararları ve faaliyetleri hakkında bilgi veren hem parasal hem de parasal olmayan bilgilere (örneğin, çalışma saatleri ve satın alınan hammadde miktarları gibi maliyet sürücüleri) odaklanmaktadır. MM faaliyetleri, belirli yönetim ihtiyaçlarını karşılamak için tasarlanmış çeşitli teknikler (sermaye yatırımı değerlendirmesi, sahaların kıyaslaması ve diğer kontrol faaliyetleri gibi) yoluyla verilerin rutin ve daha stratejik analizinin yanı sıra veri toplamayı içermektedir.

Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu IFAC'a (1998) göre, MM'nin öncü uygulaması son yıllarda bilgi sağlamanın ötesine geçerek israfın azaltılmasına (kaynak kaybının azaltılması) ve değer üretimine (kaynakların etkin kullanımı) odaklanmıştır. Diğer bir deyişle, MM, "parasal ve fiziksel" kaynaklar olarak tanımlanan kaynakların, bir organizasyonun yarattığı ve kullandığı "iş süreçleri ve sistemleri, eğitilmiş personel, yenilikçi kapasiteler" gibi diğer kaynaklarla birlikte verimli kullanımına odaklanmalıdır. Bunu uygulayan kuruluşlarda yönetim muhasebecilerinin rolü de bilgi takibinden politika ve planlamada daha stratejik rollere kaymıştır.

Geleneksel muhasebe sistemleri ve uygulamaları, çevresel ve malzeme akış maliyetlerine ilişkin verimli ve tutarlı veri toplamayı üretim ve çevre yöneticileri için gerçek bir zorluk haline getiren çeşitli sınırlamalara sahiptir. Bu sınırlamalar, eksik, yanlış ve/veya yanlış yorumlanmış bilgilere dayalı yönetim kararlarına yol açabilmektedir.

Özellikle yatırım değerlendirmesinde, gelecekteki potansiyel kaynak maliyetleri ve iyileştirilmiş çevresel performansın faydaları genellikle hafife alınmaktadır.

Muhasebe bilgi sistemlerinde yer alan verilerin kalitesi, hem şirket içi karar alma süreçleri hem de şirket dışı düzenlemelere uyum üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (Yakhou ve Dorweiler 2004: 66). Geleneksel maliyet muhasebesinde veriler, katlanılan maliyetlerin satışlardan geri kazanılıp kazanılmadığını belirlemek için kullanılmaktadır. Malzemenin ürüne dönüştürülüp dönüştürülmediğini veya atık olarak bertaraf edilip edilmediğinin belirlenmesini gerektirmemektedir. Geleneksel maliyet muhasebesinde, atık miktar olarak muhasebeleştirilse bile, "malzeme kayıpları" toplam çıktı maliyetinin bir parçası olarak üretim maliyetlerine eklenmektedir. Diğer yandan, MAMM, ürünler ve malzeme kayıpları ile ilişkili maliyetleri belirlemeye ve ayırmaya odaklanmaktadır. Bu şekilde malzeme kaybı, yönetimi malzeme kayıplarını azaltmanın ve iş verimliliğini artırmanın yollarını aramaya teşvik eden bir ekonomik kayıp olarak değerlendirilmektedir.

Bu çalışmanın amacı, MAMM'nin elde ettiği çevre maliyetlerinin mali tablolarda görünürlüğünü sağlayacak, dış paydaşların da faydalanacağı bir öneride bulunmaktadır. Tekdüzen hesap planında kullanılacak önerilen hesaplar yardımıyla mali tablo okuyucuları, satılan mamulün maliyetinin yanı sıra malzeme kayıplarının maliyetinin de ne kadar olduğunu öğrenmiş olacaklardır.

2. MUHASEBE UYGULAMALARINDA ZORLUKLAR

Çevre kirliliği, dünya çapında birçok ülke ve kuruluş için giderek artan bir sorun haline gelmiştir. Bu nedenle, çeşitli paydaşlardan çevre yönetimi ile ilgili ulusal istatistikler, finansal, çevresel ve sürdürülebilirlik raporları, iklim değişikliği emisyon raporları gibi bilgilerin açıklanması talep edilmektedir. Dolayısıyla denetlenebilir veri kalitesine sahip tutarlı bilgilere olan ihtiyaç artmaktadır. Ancak geleneksel muhasebe uygulamalarının çevre yönetimi amaçları için ilgili maliyetler, gelirler ve faydalar hakkında yeterli bilgi sağlamadığı konusunda giderek artan bir fikir birliği bulunmaktadır. Bu boşluğu doldurmak için, yaklaşımları ve tanımları uyumlu hale getirmeye ve kurumsal uygulama için rehberlik sağlamaya odaklanan Çevre Yönetim Muhasebesi (ÇYM) ortaya çıkmıştır.

ÇYM, kirliliği önleme yaklaşımlarını, entegre temizlik teknolojilerini ve malzeme ve enerji verimliliğindeki gelişmeler öncülüğünde, özellikle şirketlerin kârlılığı ve çevresel performans için fayda sağlayan çevre yönetimi yaklaşımları için bilgi gereksinimleriyle ilgilenmektedir.

Çevre Muhasebesi (ÇM), aşağıdakiler gibi bir dizi farklı bağlamda kullanılan geniş bir terimdir (IFAC, 2005):

- Mali muhasebe ve raporlama bağlamında çevre ile ilgili mali bilgilerin değerlendirilmesi ve açıklanması
- Çevre Yönetim Muhasebesi (ÇYM) bağlamında çevre ile ilgili fiziksel ve parasal bilgilerin değerlendirilmesi ve kullanılması
- Genellikle Tam Maliyet Muhasebesi (TMM) olarak adlandırılan dış çevresel etkilerin ve maliyetlerin tahmini (Bebbington ve diğerleri 2001).
- Doğal kaynakların hem fiziksel hem de parasal olarak stoklarının ve akışlarının muhasebeleştirilmesi, yani Doğal Kaynak Muhasebesi (DKM)
- Ulusal muhasebe amaçları için organizasyon düzeyinde muhasebe bilgilerinin, doğal kaynak muhasebe bilgilerinin ve diğer bilgilerin toplanması ve raporlanması ve
- Çevreyle ilgili fiziksel ve parasal bilgilerin daha geniş sürdürülebilirlik muhasebesi bağlamında değerlendirilmesi.

2003 yılında Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC), ÇYM ile ilgili mevcut bilgilerden bazılarını bir araya getirmek aynı zamanda, gerektiğinde güncellemek ve eklemeler yapmak için bir kılavuz belge hazırlamaya karar vermiştir. IFAC ÇYM standardı (IFAC, 2005) düzenleyici gereklilikler, standartlar ve net bilgi arasındaki ortak noktaları belirlemektedir. Bu nedenle belgenin amacı, ÇYM için oldukça kapsamlı ve ÇYM'nin kullanması gereken diğer mevcut ve yaygın olarak kullanılan çevresel muhasebe çerçeveleriyle mümkün olduğunca tutarlı genel bir çerçeve ve tanımlar seti sağlayarak bu önemli konudaki uluslararası kafa karışıklığının bir kısmını azaltmaktır.

Kuruluşların sürdürülebilirliğe yönelik çabalarını yansıtmak ve yönetime sürdürülebilir iş kararlarını verebilmeleri için gereken bilgileri sağlamak üzere geleneksel finansal ve maliyet muhasebesi yöntemlerinin sınırları geniş çapta kabul görmüştür (Bennett ve diğerleri 1998, Burritt ve diğerleri 2002, Fichter ve diğerleri. 1997, Gray ve diğerleri 2001, Japon Çevre Bakanlığı 2002, Japon Ekonomi, Ticaret ve Sanayi Bakanlığı, 2002, Schaltegger 2000 ve 1996, UNCTAD 1999).

Geleneksel maliyet muhasebesinde, maliyetlerin üretim maliyet merkezleri yerine genel gider hesaplarında toplanması, bunların yönetimden “gizlenmesine” neden olmaktadır. Yönetimin bu tür maliyetlerin kapsamını ve büyümesini hafife alma eğiliminde olduğuna dair önemli kanıtlar vardır. Çevresel maliyetler, tüm ürün grupları tarafından paylaşılan genel gider hesaplarına dağıtıldığında, düşük çevresel maliyete sahip ürünler, yüksek maliyetli ürünleri sübvansede etmektedir. Bu da, karlılığı azaltan yanlış ürün fiyatlandırmasına neden olmaktadır (Jasch, 2008).

Geleneksel muhasebe sistemleri ve uygulamaları, çevresel ve malzeme akış maliyetlerine ilişkin verimli ve tutarlı veri toplamayı üretim ve çevre yöneticileri için gerçek bir zorluk haline getiren çeşitli sınırlamalara sahiptir. Bu sınırlamalar, eksik, yanlış ve/veya yanlış yorumlanmış bilgilere dayalı yönetim kararlarına yol açabilmektedir. Özellikle yatırım değerlendirmesinde, gelecekteki potansiyel kaynak maliyetleri ve iyileştirilmiş çevresel performansın faydaları genellikle hafife alınmaktadır.

3. MUHASEBE VE ÜRETİM DEPARTMANLARI ARASINDAKİ İLETİŞİM

Muhasebeciler ve Mühendisler farklı teknik dillerde eğitim görmüşlerdir ve bu nedenle birbirleriyle iletişim kurmakta zorlanabilirler.

Çevre yöneticisi, kuruluşun çevresel boyutları ve etkileri hakkında çok fazla bilgiye sahip olacak ve teknik personel, kuruluş genelinde malzeme, enerji ve su akışı konusunda deneyime sahip olacakken, hem çevresel hem de teknik personel, genellikle bunların nasıl olduğu konusunda çok az bilgiye sahip olacaktır. Çoğu zaman, finansal alt sistemlere giriş izinleri de yoktur.

Muhasebe personeli genellikle teknik departmanların talep ettiği bilgileri kendi sistemlerinden sağlayamadığından, çevre ve teknik departmanlar ihtiyaç duydukları verileri takip etmek için ek kayıtlar yükleme eğilimindedir. Bu bilgiler, finans departmanlarında kaydedilen verilerden oldukça farklı olabilir. Kullanılan malzeme ve enerji miktarları ve toplam bertaraf maliyetleri ile ilgili sorulara farklı kişilerden oldukça farklı cevaplar almak alışılmadık bir durum değildir.

Diğer yandan, muhasebeci veya kontrolör, yukarıdan aşağıya çok sayıda finansal bilgiye sahiptir, ancak üretim yoluyla malzeme ve enerjinin fiili fiziksel akışı, bunlarla ilgili çevresel etkiler ve kurumsal faaliyetlerin çevresel önemi hakkında genellikle çok az bilgiye sahiptir.

Muhasebe, üretim ve çevre yönetiminin, gerekli verileri değerlendirmek ve tutarlı bir bilgi sistemi kurmak için bir ekip içinde birlikte çalışması, çevresel ve malzeme akış maliyet muhasebesi için esastır.

4. ÇEVRESEL MALİYETLERİN GENEL HESAPLARDA GİZLENMESİ

Atık ve emisyonların ve bunlarla ilgili maliyetlerin sorumluluğu ile ilgili farklı departmanların farklı cevapları olabilir. Üretim maliyet merkezleri, atık ve emisyon üretmektedir, ancak belirli miktarlar ve ilgili maliyetler hakkında veriye sahip olmayabilirler. Çevre yöneticisi atık üretmez, ancak onu bertaraf etmekten sorumludur. Muhasebe departmanı, çevreyle ilgili maliyetleri genel gider hesaplarına yerleştirerek istemeden gizleyebilmektedir.

Dolayısıyla, bu bilgilerden yararlanacak bir üretim yöneticisinin kolayca bulamayacağı, muhasebe kayıtlarında gizlenmiş, potansiyel olarak önemli çevre ile ilgili maliyetler bulunmaktadır. Çevreyle ilgili maliyetleri kaydetmenin özellikle yaygın bir yolu, bunları doğrudan maliyetleri oluşturan süreçler veya ürünler yerine genel gider hesaplarına atamaktır. Genel gider hesapları, doğrudan süreçlere veya ürünlere yüklenmesi zor olabilecek maliyetleri toplamak için uygun bir yol olsa da, bu uygulama daha sonra ihtiyaç duyulan maliyet bilgilerinin artık izlenememesi durumunda sorun yaratabilir. Bir yönetici için bölüm genel gideri adlı bir hesabın çevre izin ücretleri, eğitim maliyetleri ve yasal harcamalar hakkında bilgi içerdiği hemen anlaşılabilir. Çevreyle ilgili potansiyel olarak önemli maliyetlerin genel gider hesaplarına kaydedilmesi, hangilerinin azaltılması zor olan sabit maliyetlerin ve hangilerinin önleyici çevre yönetimi ile azaltılabilecek değişken maliyetler olduğunu belirsizleştirebilir.

Çevreyle ilgili maliyetlerin genel giderlere kaydedilmesi, genel giderler daha sonra fiyatlandırma ve diğer amaçlar için maliyet merkezlerine (süreçler, ürünler veya hizmetler) geri dağıtım yapılması da sorunlu olabilir. Genel giderler, tipik olarak, üretim hacmi, makine veya personel saatleri gibi üretimle ilgili dağıtım esasları kullanılarak maliyet merkezlerine geri dağıtılabılır. Ancak bu, bazı tipik çevre ile ilgili maliyetlerin dağıtım için yanlış bir yol olabilir. Bir örnek, tehlikeli maddeler kullanan bir ürün hattı için oldukça yüksek ve kullanmayan bir ürün hattı için oldukça düşük olabilen tehlikeli atık bertaraf maliyetleri olabilir. Bu durumda, ürün fiyatlandırması ve bu bilgilere dayalı diğer kararlar gibi, üretim hacmi bazında tehlikeli atık bertaraf maliyetlerinin dağıtım da yanlış olacaktır.

Bu sorunu çözenin yaygın bir yaklaşımı, çevreyle ilgili maliyetlerin toplanması için ek maliyet kategorileri veya maliyet merkezleri kurmaktır. Çoğu zaman, çevre, sağlık ve güvenlik yönetimi için bir maliyet merkezi kurulur. Ancak önemli çevresel maliyetler için üretim maliyet merkezlerine veya ürün maliyetlerine bir kayıt yapılması tercih edilebilir. Özellikle atık bertaraf maliyetleri ve ilgili malzeme girdi kayıpları ilgili üretim adımlarına kaydedilmeli ve üretim yöneticilerinin sorumluluğunda kalmalıdır. Bu aynı zamanda malzeme akışı maliyet muhasebesi tarafından da desteklenmektedir.

IFAC çevresel maliyet kategorileri şunları içermektedir:

İlk maliyet kategorisi, Ürün Çıktısının Malzeme Maliyetleri, tüm doğal kaynakların (enerji, su, malzemeler) satın alma maliyetlerini çevre ile ilgili olarak görme görüşünü yansıtmaktadır. Satın alınan malzemelerin çoğunun fiziksel ürünlere dönüştürüldüğü üretim şirketlerinde, bu ürünlerin malzemelerle ilgili çevresel etkilerinin daha uygun maliyetli yönetimine olanak tanır ve doğrudan malzeme akışlarının girdi-çıktı dengesi ile ilgilidir. Tabii ki, kuruluşlar malzeme satın alma maliyetlerini kendi bütçelerinde göz önünde bulundururlar.

Bu maliyetler çevre ile ilgili olarak görülebilir, çünkü bir kuruluşun hem fiziksel atık hem de fiziksel ürünlerle ilgili çevre yönetiminin mali yönlerini tam olarak değerlendirmek için bu bilgilere sahip olması gerekmektedir. Bu fiziksel akışlar, çevre yönetim sistemleri içinde izlenmektedir ve doğrudan çevresel performans göstergelerinin iyileştirilmesiyle ilgilidir. Uygun şekilde kurulursa, ÇYM'nın parasal muhasebe tarafı, enerji, su, malzeme ve atıkların miktarları ve akışları ile ilgili bilgilerle ilgili olarak ÇYM'nın fiziksel muhasebe tarafı için ihtiyaç duyulan verilerin çoğunu sağlayabilir.

İkinci maliyet kategorisi, Ürün Dışı Çıktının Malzeme Maliyetleri de fiziksel malzeme akış dengesine dayanmaktadır. Girdi tarafındaki her bir malzeme grubu için kayıp yüzdesi tahmin edilmekte veya izlenmektedir. İsrar edilen malzemeler, stok yönetimi durumunda malzeme satın alma değeri veya tüketilen malzeme değeri ile değerlendirilmektedir. Teknik süreç akış dengeleri ve malzeme akışı maliyetlendirmesi, ürün dışı çıktının daha kesin bir şekilde değerlendirilmesine yardımcı olmakta ve ilgili maliyetlerin sorumlu kirletici maliyet merkezine veya maliyet taşıyıcısına (ürüne) geri dağıtılmasına izin vermektedir. Ürün dışı çıktının üretim maliyetleri, çalışma saatleri, makine ve işletim malzemelerinin amortismanı ve finansman maliyetlerini içeren ilgili üretim maliyeti orantılı ücretleri ile hesaplanabilir.

Üçüncü maliyet kategorisi, Atık ve Emisyon Kontrol Maliyetleri, ilgili ekipman, işçilik ve bakım malzemeleri dahil olmak üzere bertaraf ve emisyon işleme maliyetlerini içermektedir. Bu kategori, mevcut atık ve emisyonların tüm arıtma, bertaraf ve temizleme maliyetlerini içeren geleneksel çevresel maliyet tanımına karşılık gelmektedir.

Boru sonu teknolojilerini kullanan atık ve emisyon arıtma, genellikle çevre koruma yolundaki ilk adımdır. Yasal uyum ihtiyacı arttıkça, boru sonu yatırımları kademeli olarak uygulanmaktadır. Çevre yönetimine yönelik kamu ve kurumsal faaliyetler genellikle hala kısa vadede hızlı bir çözüm gibi görülebilen, ancak uzun vadede genellikle daha fazla malzeme ve enerji tüketimi anlamına gelen boru sonu teknolojilerine odaklanmaktadır.

Dördüncü kategori, önleme ve diğer Çevresel Yönetim Maliyetleri, eğer önemliyse temiz teknolojilerin "çevresel" payının yanı sıra iyi bir temizlik için işçilik maliyetlerini ve dış hizmetleri kaydetmektedir. Entegre önleme faaliyetleri aslında üretimin doğasında vardır ve bu nedenle bu maliyetlerin "çevresel payı", "standart" üretim ekipmanı ile ilgili olarak azaltılan çevresel etki veya harcamaların gerekçeleri temelinde tahmin edilmelidir.

Çevre projeleri için araştırma ve geliştirme maliyetleri de kirliliği önlemenin bir parçası olarak görülebilir. Ancak ulusal istatistik kurumları bu verileri ayrı olarak talep etme eğiliminde olduğundan, bağımsız bir maliyet kategorisi olarak da tanımlanmıştır.

Son maliyet kategorisi, Daha Küçük Malzeme Maliyetleri, muhasebe sisteminden doğrudan izlenemeyen maliyetlerle ilgilidir. Örnekler arasında sorumluluk, gelecekteki düzenlemeler, üretkenlik, şirket imajı, paydaş ilişkileri ve dışsallıklar sayılabilir. Bu potansiyel maliyetler, özellikle yatırım değerlendirmesi için dikkate alınmalıdır.

5. MALZEME AKIŞ MALİYET MUHASEBESİ (MAMM)

MAMM, bir şirket, bir üretim süreci veya ürün için malzeme akışlarını ve stoklarını hem fiziksel hem de parasal birimlerde ölçmek için bir araçtır. Malzeme akışlarının girdi-çıkıtı analizine dayanır, ancak farklı bir maliyet dağıtım prosedürü uygulamaktadır. Alman Federal Çevre Bakanlığı ve Federal Çevre Ajansı'nın tanımına göre; "MAMM, ilgili malzeme akışlarını maliyet toplayıcıları olarak görmekte ve bu nedenle şirketin üretim operasyonlarının maliyetlerini bu malzeme akışlarına dağıtmaktadır".

MAMM, enerji ve malzeme verimliliğindeki artışları güçlü bir şekilde desteklemektedir (Fichter ve diğerleri, 1999). MAMM'da tüm girdi malzemeleri “ürün” veya “ürün dışı” (malzeme kaybı) olarak izlenmekte ve sınıflandırılmaktadır. Satılan ürünlere “pozitif ürünler”, atık ve emisyonlara ise “negatif ürünler” veya “ürün dışı çıktılar” denmektedir.

IFAC ve UN DSD ÇYM yaklaşımında ürün dışı çıktılar, malzeme satın alma değeri ile hesaplanmaktadır. Ek olarak, çoğunlukla kalitesiz olduğu iddia edilen ve dolayısıyla da israfa neden olan ürünler için üretim maliyetleri hesaplanabilir. MAMM'nın odak noktası, aksine, tüm üretim maliyetlerini malzeme akışlarına dağıtmaktır. Öte yandan, MAMM çevresel maliyetleri veya atık ve emisyon arıtmasını veya entegre önleme ve çevre yönetimini hesaplamaz. Ürün ve ürün dışı çıktı maliyetlerine odaklanır.

ÇYM genellikle şirket veya tesis düzeyinde kalırken, MAMM, maliyet merkezleri ve üretim süreçleri boyunca malzeme akışlarının haritalanmasını gerektirmektedir. Ayrıca yalnızca belirli ürün üretim adımlarına da uygulanabilir (Japanese METI, 2007). Kuruluş, tanımlanmış sistem sınırları boyunca malzeme akışlarını nicelleştirirken; miktarları, değerleri ve maliyetleri içeren tutarlı bir veri tabanı oluşturmaktadır. Veritabanı, miktarları (sayılar, kg, m³, kwh vb. gibi fiziksel birimlerde), değerleri (fiziksel miktar × girdi fiyatı) ve malzeme akışlarına yüklenen maliyetleri ile (örneğin malzeme maliyetleri, envanter değerleri ve atık hacimleri) ilişkilendirmektedir. Ayrıca, malzeme akış sistemini sürdürmek için kuruluş tarafından katılan diğer tüm maliyetler (örneğin, personel maliyetleri, amortisman) ilgili malzeme akışlarına yüklenmektedir.

Böylece kurum içi malzeme akışları, maliyet analizi ve verimlilik iyileştirmelerinin temel odak noktası haline gelmektedir. MAMM, bir üretim sisteminde verimliliği artırmak için tasarlanmış bir işlemin sadece daha düşük malzeme girdisi sağlaması değil, aynı zamanda malzeme işleme ve atık yönetimi için de daha düşük maliyetlerle sonuçlanabilir.

MAMM aşağıdaki maliyet kategorilerine ayrılmaktadır (Strobel, 2000;):

- Malzeme maliyetleri
- Sistem maliyetleri ve
- Teslimat veya elden çıkarma maliyetleri

Malzeme maliyetleri

MAMM'nın yanı sıra IFAC ve UN DSD ÇYM yaklaşımı, çeşitli üretim süreçlerinde ve stoklarda yer alan malzemelerin fiziksel miktarlarının toplanmasıyla başlamaktadır. Hacimler malzeme satın alma fiyatları ile bağlantılıdır. Çıktı, pozitif ve negatif ürün çıktısı olarak ayrılmaktadır.

Sistem maliyetleri

Çeşitli üretim süreçlerine giren malzeme girdileri, ek işletme maliyetlerini üstlenmesi gereken maliyet faktörleri olarak kabul edilmektedir. "Sistem maliyetleri", tanım gereği, malzemelerin kurum içinde işlenmesi sırasında ortaya çıkan tüm maliyetlerdir (personel maliyetleri, amortisman gibi). Malzeme akışlarına tahsis edilen sistem maliyetleri “sistem değerleri” olarak tanımlanmaktadır. Bu akışlar ister hammadde, ister ara veya yarı mamul, isterse malzeme kayıpları olsun, her kurum içi malzeme akışı, sistem maliyetlerini taşıması gereken bir maliyet taşıyıcısı olarak görülebilir. Sistem maliyetleri, giden ürün akışlarına ("üretim" maliyet merkezinden) tahsis edilir ve daha sonra sistem değerleri olarak sonraki akışlara ve stoklara aktarılır.

Teslimat veya elden çıkarma maliyetleri

Tüm çıktılar ya teslimat ya da elden çıkarma maliyetlerini taşımaktadır. Olumlu ve olumsuz ürünlerin şirketten çıkmasını sağlamak için katlanılan tüm maliyetleri, yani yalnızca ürünler için nakliye maliyetlerini değil, aynı zamanda atık bertarafı maliyetlerini ve atık su ve atık kontrol ücretlerini de içermektedir.

MAMM'ın sonucu, "malzeme", "sistem" ve "teslimat veya elden çıkarma" olmak üzere üç kategoriye ayrılan malzeme akışlarının miktarlarını, değerlerini ve maliyetlerini gösteren karmaşık bir maliyet muhasebesi aracıdır. Başta Almanya (Strobel, 2000; Strobel ve Redmann, 2001; Wagner ve Enzler, 2006) ve Japonya'daki (Kokubu ve Nakajima, 2004; Kokubu ve Nashioka, 2005) projelerden elde edilen deneyimler, MAMM'ın köklü değişiklikler getirebileceğini göstermektedir. Geleneksel maliyet muhasebesinde, bir şirketin olayları görme, karar verme ve hareket etme durumunda, ara ürünün hesaplandığı ilk işlem aşamasından sonra, malzeme maliyetleri ve sistem maliyetleri zaten birbirine karışmıştır. Bu nedenle, malzeme hareketleri veya stoklar için maliyetleri ve değerleri üç kategoriye göre ayrı ayrı listelemek çok kısa sürede imkansız hale gelmektedir.

Deneyimler, bir şirketin mevcut veri tabanının, malzeme yönetim sisteminin ve üretim planlama ve kontrol sisteminin genellikle ihtiyaç duyulan verilerin çoğunu içereceğini göstermektedir. Akış maliyeti muhasebesinin uygulanmasıyla ilgili ekstra çaba ve masraf, bu nedenle, ek verilerin sürekli izlenmesinden çok, sistemin tek seferlik kurulumudur (Strobel, 2000).

MAMM'nın faydaları şunlardır (Jasch, 2008;120):

- İyileştirilmiş malzeme ve enerji verimliliğinin bir sonucu olarak maliyeti azaltma ve çevresel etkiyi azaltma (yani, ürün başına azalan atık ve azalan malzeme kullanımı),
- Yeni ürünler, teknolojiler ve prosedürler geliştirmeye yönelik teşvikler,
- Fiziksel ve parasal verileri birbirine bağlayan kurumsal bilgi sistemlerinin gelişmiş kalitesi ve tutarlılığı,
- Malzeme akış sistemine tutarlı bir şekilde atıfta bulunmanın bir sonucu olarak organizasyon yapılarının ve prosedürlerin iyileştirilmesi,
- Ayrı sorumluluklara sahip bölümlere ve maliyet merkezlerine ayrılmak yerine departmanlar arası, malzeme akışıyla ilgili iletişim ve koordinasyon,
- Malzeme akışlarının kapsamlı yapılandırılmasına ilişkin personel ve yönetimde artan motivasyon,
- İş gücünü azaltmak yerine malzeme ve enerji verimliliğini artırmaya odaklanmak.

6. MAMM'NİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN ÖNERİYE YÖNELİK ÖRNEK UYGULAMA

Ayakkabı üretimi yapan X firmasının Nisan Ayı dönemine ilişkin verileri aşağıdaki gibidir.

Üretim Miktarı: 10.000 çift Ayakkabı

Satılan: 6.500 çift ayakkabı

Üretimde kullanılan Malzeme: 8.500 Kg

Atık Malzeme: 800 Kg

Atık Malzemenin Üretimde kullanılan malzemeye Oranı: $800/8500 = \%9,4$

Satış fiyatı: % 10 KDV hariç 100 TL dir.

İlk Madde Malzeme 595.000 TL

-Direkt İlk Madde Malzeme 520.000 TL

-Endirekt İlk Madde Malzeme 75.000 TL

-İşçilik Gideri 155.000 TL

-Direkt İşçilik Gideri	110.000 TL
-Endirekt İşçilik Gideri	45.000 TL
-Dışardan Sağlanan Fayda ve Hizmetler	25.000 TL
-Enerji Giderleri	25.000
-Çeşitli Giderler	35.000 TL
-Bakım Onarım	10.000
-Atık Yönetimi Maliyeti	25.000
-Amortisman ve Tükenme Payları	30.000 TL
-Amortisman Gideri	30.000 TL
TOPLAM	840.000 TL

Tablo: Malzeme Akışı Maliyeti Matrisi

Maliyet	Malzeme	Enerji	Sistem	Atık Yönet.	Toplam
Ürün	539.070	22.650	176.670	-----	738.390
Malzeme Kaybı %9,4	55.930	2.350	18.330	25.000	101.610
Toplam	595.000	25.000	195.000	25.000	840.000

Üretimin Muhasebeleştirilmesi:

151 YARI MAMUL-ÜRETİM	840.000		
151.01 Mamüller	738.390		
151.02 Negatif mamül	101.610		
711 DİREKT İLK MAD.MALZ.YANS.		520.000	
721 DİRET İŞÇİLİK GİD.YANS.		110.000	
731 GENEL ÜRETİM GİD.YANS.		210.000	

Üretimin tamamlanmasının muhasebeleştirilmesi:

152 MAMULLER HESABI	738.390		
155 MAMULLERE BAĞLI NEGATİF ÜRÜN	101.610		
151 YARI MAMUL-ÜRETİM		840.000	

Satışın Muhasebeleştirilmesi

102 BANKALAR	715.000		
391 HESAPLANAN KDV		65.000	
600 YURTİÇİ SATIŞLAR		650.000	

Satışın Maliyetinin Muhasebeleştirilmesi:

620 SATILAN MAMULLERİN MALİYETİ	479.953,50	
625 SATILAN MAMULE BAĞLI NEGATİF ÜRÜN MALİYETİ	66.046,50	
152 MAMULLER		479.953,50
155 MAMULE BAĞLI NEGATİF ÜRÜN		66.046,50
73,839 X 6.500 = 479.953,50		
10,161 X 6.500 = 66.046,50		
GELİR TABLOSU		
60 BRÜT SATIŞLAR		650.000
600 YURTIÇİ SATIŞLAR		650.000
62 SATIŞLARIN MALİYETİ (-)		546.000
620 SATILAN MAMULLERİN MALİYETİ		479.953,50
625 SATILAN MAMULE BAĞLI NEGATİF ÜRÜN MALİYETİ		66.046,50
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI		104.000
BİLANÇO		
15 STOKLAR		294.000
152 MAMÜLLER		258.436,5
155 MAMÜLLERE BAĞLI NEGATİF ÜRÜNLER		35.563,5

7. SONUÇ

Çevresel maliyetler ve malzeme akışı yönetimi ile ilgili geleneksel muhasebe engellerinin üstesinden gelmek, artan enerji ve malzeme fiyatları ve olası kısıtlıklar ile iklim değişikliği sorunları ışığında, daha da önem kazanmaktadır.

Etkili maliyet muhasebesi, etkin malzeme akışı muhasebesini gerektirmektedir. Malzemeler kullanıldığında, işlendiğinde ve ürün dışı çıktılar olarak serbest bırakıldığında çevresel maliyetler ortaya çıkmaktadır. Bir üretim sisteminden geçerken malzeme akışlarını anlamak, çevresel maliyetleri belirlemek ve izlemek için bir ön koşuldur. Malzeme akış dengeleri, bu tür bilgileri geliştirmek için en titiz temeldir, ancak bunun dışında, iyileştirilmiş malzeme muhasebesi ve tarama süreci akış diyagramları ilk turda yeterli olabilir. Genel gider hesaplarında çevresel ve malzeme akış maliyetlerinin gizlenmesinin ve maliyet taşıyıcılarına doğru şekilde kaydedilmemesinin doğru kararlar açısından olumsuz etkileri olacaktır. İlgili materyalleri veya enerji akışlarını tanımlamanın ve izlemenin ihmal edilmesi, yanlış yönlendirilmiş yönetim kararlarına yol açabilecek büyük maliyet sonuçları yaratabilir.

Çevresel ve malzeme akışı maliyet bilgileri bir kuruluşta farklı işlevlere ve raporlama gereksinimlerine hizmet ettiğinden, ÇYM, tümü çevresel ve malzeme akış bilgilerinin belirlenmesi, izlenmesi ve raporlanması amacıyla mevcut maliyet muhasebesi sistemlerinde bir dizi ayarlama olarak düşünülmektedir. Genel giderlerin ilgili maliyet merkezlerine ve nesnelere dağıtımı ile bağlantılı daha titiz süreç akışı bilgileri hayati önem taşımaktadır.

Bu, maliyet muhasebesine uygulanan sağlam yönetim ve mühendislik uygulamalarından başka bir şey değildir.

Mali tablo denetimleri giderek genel riskleri dikkate almaktadır. Mali tablo denetçileri, yönetim bilgilerinin ve dolayısıyla rapor edilen bilgilerin güvenilirliği hakkında güvence elde etmek için en etkili yaklaşımı geliştirmek için bir kuruluşun karşılaştığı iş riskinin tüm önemli yönlerini ve bu risklerin nasıl yönetildiğini anlamaya çalışır. İş riski, kuruluşun iş hedeflerine ulaşamama olasılığı olarak tanımlanabilir. Buna göre, sürdürülebilirlik bir işletmenin hedefleri ve dolayısıyla risk yönetimi ve kontrol süreçleri için daha önemli hale geldikçe ve keskin bir şekilde artan enerji ve malzeme fiyatları ışığında, üst yönetim ve mali tablo denetçileri de giderek daha fazla ilgilenmektedir.

Sürdürülebilirlik raporları, finansal raporlara giderek daha fazla entegre edilmekte ve harici olarak doğrulanmaktadır. Bu nedenle, finansal ve fiziksel verileri tutarlı bir şekilde toplayan ve birleştiren sağlam bir bilgi sistemine dayalı olarak şirket için güvenilir çevresel performans ve maliyet verilerinin açıklanması hayati önem taşımaktadır.

Tekdüzen Hesap Planı'nda açılacak 155 MAMULLERE BAĞLI NEGATİF ÜRÜN Hesabı'na üretim sırasında ortaya çıkan, üretilen ürünlere bağlı, malzeme kayıp maliyeti aktarılacak bir stok kalemi olarak bilançoda görülmesi sağlanmış olacaktır. Bu mamullerden satılan kısma ait olan malzeme kayıp maliyeti ise, 625 SATILAN MAMULE BAĞLI NEGATİF ÜRÜN MALİYETİ hesabı ile Gelir Tablosunda yer alacaktır.

Böylece, ilgi işletmenin Bilanço ve Gelir Tablosunu inceleyen çıkar grupları tarafından;

- Öncelikle bu işletmede Malzeme Akış Maliyeti Muhasebesinin uygulandığı anlaşılmış olacaktır.

-İlgili döneme ait malzeme kayıp maliyetinin ne kadar olduğunu 155 MAMULLERE BAĞLI NEGATİF ÜRÜN hesabından (Bilanço),

- Malzeme kayıp maliyetinin satılan mamüllerin içindeki tutarını 625 SATILAN MAMULE BAĞLI NEGATİF ÜRÜN MALİYETİ (Gelir Tablosu),

-İlgili döneme ait malzeme kayıp maliyetin üretilen ve satılan mamüller içindeki payını,

-Yıllar itibariyle karşılaştırılarak malzeme kayıp maliyeti üzerinde yönetimin başarısı hakkında fikir sahibi olacaklardır.

KAYNAKLAR

1. Bebbington, J., R. Gray, C. Hibbitt and E. Kirk. (2001), Full Cost Accounting: An Agenda for Action, London: The Association of Chartered Certified Accountants,; <http://www.accaglobal.com/pdfs/research/ACCA-rr73-001?session=ffffffffffc28288ca4033b4389c11b14f4c8dda97fb1921a6792820c2>

2. Bennett, M., and P. James. (1998), The Green Bottom Line, Environmental Accounting for Management. Sheffield, UK: Greenleaf Publishing,; <http://www.greenleaf-publishing.com/pdfs/gblch1.pdf>

3. Burritt, R., T. Hahn and S. Schaltegger. (2002), "Towards a Comprehensive Framework for Environmental Management Accounting – Links between Business Actors and Environmental Management Accounting Tools." Australian Accounting Review,; http://www.uni-lueneburg.de/eman/pdf_dateien/Burritt-Hahn.pdf

4. Canadian Institute of Chartered Accountants. (1997), Full Cost Accounting from an Environmental Perspective. Toronto, Canada.

5. Fichter K., T. Loew, C. Redmann and M. Strobel. (1999), Flusskostenmanagement, Kostensenkung und Öko-Effizienz durch eine Materialflußorientierung in der Kostenrechnung. Wiesbaden, Hessisches Ministerium für Wirtschaft, Verkehr, und Landesentwicklung.
6. Fichter, K., T. Loew and E. Seidel. (1997), Betriebliche Umweltkostenrechnung. Berlin: Springer.
7. Gray, R. and J. Bebbington. (2001), Accounting for the Environment, London: Sage Publications,; <http://www.sagepub.co.uk/book.aspx?pid=101898>
8. International Federation of Accountants, IFAC. (2005), International Guidance Document: Environmental Management Accounting, New York. <https://www.ifac.org/system/files/publications/files/international-guidance-docu-2.pdf>
9. International Federation of Accountants, IFAC. (1998), Management Accounting Concepts. New York.
10. Japanese Ministry of Economy, Trade and Industry, METI. (2007). Guide for Material Flow Cost Accounting. Tokyo,; [http://www.meti.go.jp/policy/eco_business/pdf/EMA\(MFCA\)-english%20ppt.pdf](http://www.meti.go.jp/policy/eco_business/pdf/EMA(MFCA)-english%20ppt.pdf).
11. Japanese Ministry of Economy, Trade, and Industry, METI. (2002), Environmental Management Accounting, Workbook. Tokyo. http://www.meti.go.jp/policy/eco_business/pdf/workbook.pdf
12. Japanese Ministry of the Environment. (2002), Environmental Accounting Guidelines. Tokyo,; <http://www.env.go.jp/en/ssee/eag02.pdf>.
13. Jasch, Christine M.(2008). Environmental and Material Flow Cost Accounting: Principles and Procedures (Eco-Efficiency in Industry and Science, 25)
14. Kokubu K. and M. Nakajima. (2004), Sustainable Accounting Initiatives in Japan: Pilot Projects of Material Flow Cost Accounting in J. D. S. Hausmann, C. Liedtk and E. U. Weizsacker (Eds.) Eco-Efficiency and Beyond. Greenleaf Publishing, pp.100–112.
15. Kokubu, K. and E. Nashioka. (2005), Environmental Management Accounting Practices in Japan, in P.M. Rikhardsson, M. Bennett, J.J. Bouma, and S. Schaltegger (Eds.) Implementing Environmental Management Accounting: Status and Challenges, Springer, pp. 321–342.
16. Schaltegger, S. and R. Burritt. (2000), Contemporary Environmental Accounting: Issues, Concepts and Practices. Sheffield, UK: Greenleaf Publishing,; <http://www.greenleaf-publishing.com/pdfs/ceach1.pdf>.
17. Schaltegger, S., K. Müller and H. Hinrichsen. (1996), Corporate Environmental Accounting. Chichester, UK: Wiley,
18. Strobel, M. and C. Redmann. (2001), Flow Cost Accounting, IMU (Institute für Management und Umwelt), Augsburg.
19. Strobel, M., (2000), Systemisches Flussmanagement. Flussorientierte Kommunikation als Perspektive für eine ökologische und ökonomische Unternehmensentwicklung (Dissertationsschrift), Universität Augsburg .
20. United Nations Conference on Trade and Development. (1999), Accounting and Financial Reporting for Environmental Costs and Liabilities (UNCTAD/ITE/EDS/4). New York and Geneva: United Nations Publications; <http://www.unctad.org/Templates/webflyer.asp?docid=205&intlItemID=1397&lang=1>.
21. Wagner, B. and S. Enzler. (2006), Material Flow Management: Improving Cost Efficiency and Environmental Performance, Phsica-Verlag, Heidelberg, New York,.

22. Yakhou, M and Dorweiler, VP.(2004). Environmental Accounting: An essential component of business strategy. *Business Strategy and the Environment*, 13: 65-77.

ENFLASYON VE NÜFUS YAPISI İLİŞKİSİ: GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELER ÖRNEĞİ

Dr. Öğretim Üyesi Ayşe ARI

Mersin Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü

ORCID: 0000-0002-8485-5932

OZET

Düşük ve istikrarlı bir enflasyon ülkeler için öncelikli hedefler arasındadır. Bu amaçla tüm ülkeler için enflasyonu etkileyen faktörler önemli olmaktadır. Enflasyon belirleyicileri olarak temelde para arzı, döviz kuru ve bütçe açığı gibi faktörlerden bahsedilmektedir. Son yıllarda ise nüfus yapısı da enflasyon üzerinde etkili olan faktörler arasında gösterilmektedir. Dünya genelinde nüfus yapısında değişimler gözlenmektedir. Bu kapsamda, doğum oranları ve ölüm oranları azalırken yaşam süresinin artmasından söz edilmektedir. Bunun sonucu olarak yaşlı nüfus bağımlılık oranında ve yaşlı nüfusun toplam nüfusa oranında artış kaydedilmektedir. Özellikle gelişmiş ülkelerde artan yaşlı nüfus ve enflasyonun azalması söz konusu değişkenler arasında negatif ilişki olduğu şeklinde yorumlanmıştır. Fakat yaşlı nüfustaki artışın enflasyonu azaltıcı etkisi kesin değildir. Yaşlı nüfus oranındaki artış, enflasyonu farklı kanallarla ve farklı yönde etkileyebilecektir.

Bu çalışmanın amacı da yaşlı nüfus ile enflasyon arasındaki ilişkiyi geliştirmekte olan ekonomiler için araştırmaktır. Bu amaçla 1997-2017 dönemi dinamik panel veri yöntemi ile analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda yaşlı nüfusun çalışan nüfusa oranı arttıkça enflasyonun arttığı belirlenmiştir. Genç nüfusun çalışan nüfus içerisindeki oranının ise enflasyonu negatif etkilediği görülmüştür. İlaveten modelde yer alan açıklayıcı değişkenlerden para arzının ve döviz kurunun teoride beklenildiği gibi enflasyonu artırdığı tespit edilirken ekonomik büyümenin enflasyon oranının düşmesine katkı sağladığı tespit edilmiştir. Çalışmada Dumitrescu ve Hurlin panel nedensellik testine de yer verilmiştir. Bu test sonucunda yaşlı nüfus ile enflasyon arasında iki yönlü nedensellik olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde genç nüfus ile enflasyon arasında da iki yönlü nedensellik ilişkisi tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre geliştirmekte olan ülkelerde yaşlı nüfusun artmasının, Ando ve Modigliani (1963)'nin yaşam boyu gelir hipotezinde savunduğu gibi emeklilik döneminin negatif tasarrufa yol açmasından ve sonrasında enflasyonu pozitif etkilemesinden söz edilebilir. Özellikle yaşlılık döneminde sağlık harcamalarının artması toplam talepte artışa yol açarak enflasyonu tetiklemiş olabilir.

Anahtar Kelimeler: Enflasyon, Nüfus Yaşlanması, Toplam Talep, Toplam Arz

THE RELATIONSHIP BETWEEN INFLATION AND POPULATION AGE STRUCTURE: THE CASE OF DEVELOPING COUNTRIES

ABSTRACT

A low and stable inflation is among the priority targets for countries. For this purpose, factors affecting inflation are important for all countries. Factors such as money supply, exchange rate and budget deficit are mentioned as the determinants of inflation. In recent years, population age structure has also been stated among the factors that have an impact on inflation. There have been changes in population age structure in all over the the world. In this context, it is mentioned that while fertility rates and death rates decrease, life expectancy increases. As a result, there is a growth in the old-age dependency ratio.

Especially in developed countries, the rise in the old-age population and fall in the inflation rate are interpreted as the existency of negative relationship between the variables discussed. However, the inflation-reducing effect of the growth in elderly population is not certain. Because, the increase in the share of older people may affect inflation through different channels and in different directions.

The aim of this study is to investigate the relationship between the population aging and inflation for developing economies. For this purpose, we used dynamic panel data method to analyze the period 1997-2017. The results of the study showed that inflation increases as the ratio of the old-age dependency ratio increases. It was also seen that the ratio of the young-age population to the working-age population negatively effects inflation. In addition, it has been determined that, money supply growth and exchange rate cause to rise of inflation as expected in theory, while economic growth contributes to the fall in inflation. Dumitrescu and Hurlin panel causality test was also applied in the study. As a result of this test, it was determined that there is a two-way causality relationship between the old-age dependency ratio and inflation. Similarly, a two-way causality relationship was seen between the working-age population and inflation. According to the results obtained, it can be mentioned that the growth of the share of older people in developing countries can cause to increase in negative savings in the retirement period resulting from the life cycle hypothesis of Ando and Modigliani (1963)'s which in turn cause to increase in inflation. Especially, the increase in healthcare expenditures of older people, may have triggered inflation by causing an increase in total demand.

Keywords: Inflation, Population Aging, Aggregate Demand, Aggregate Supply

VADELİ SATIŞLARIN DÖNEMSELLİK-TAHAKKUK ESASI VE ÖZÜN ÖNCELİĞİ KAVRAMLARI ÇERÇEVESİNDE İNCELENMESİ

Doç. Dr. Ahmet YANIK

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü
ORCID: 0000-0002-7283-2557

Arş. Gör. Dr. Merve TOPTAN

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü
ORCID: 0000-0003-3455-3159

Arzu YAROĞLU

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı
ORCID: 0000-0003-2203-2970

ÖZET

Bu çalışmanın amacı senet karşılığı vadeli mal satışlarının tahakkuk esasına, dönemsellik ve özün önceliği kavramlarına uygun olarak mevcut Tekdüzen Hesap Planında (TDHP) yer alan hesaplarla muhasebe kayıtlarının yapılmasına ilişkin öneride bulunmaktır. Söz konusu amacı gerçekleştirebilmek için literatürde vadeli mal satışıyla ilgili çalışmalar incelenmiştir. Bu çalışmalarda TDHP kullanılarak gerçekleştirilen muhasebe kayıtlarının yer almasının yanı sıra muhasebe standartlarına uygun Kamu Gözetimi Kurumu (KGK) tarafından hazırlanan taslak hesap planına göre önerilen muhasebe kayıtları da mevcuttur. Ancak ihtiyaca uygun hazırlanmış KGK hesap planı taslak niteliğindedir. Bundan dolayı KGK hesap planı taslağı yürürlüğe girene kadar vadeli mal satışlarında yapılacak kayıtlarda mevcut TDHP'deki hesapların kullanılarak gerçeğe uygun muhasebe kaydının gerçekleştirilmesi önem arz etmektedir. Bununla birlikte çalışmada literatürden elde edilen bilgilere ve Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde (MSUGT) yer alan usul ve esaslara göre muhasebe kaydı önerilmiştir. Önerilen muhasebe kaydında vadeli mal satışının gerçekleştiği tarihte vade farkı toplam satış bedelinden ayrıştırılarak Alacak Senetleri Reeskontu Hesabına ve dönem sonu gelindiğinde satış tarihi ile dönem sonu arasındaki süreye isabet eden vade farkı tutarının Diğer Olağan Gelir ve Kârlar Hesabına kaydedilmesinin uygun olacağı düşünülmüştür. Çalışmada sunulan öneri ile tahakkuk esasına göre dönemsellik ve özün önceliği kavramlarıyla uyum sağlanacağı belirtilebilir.

Anahtar Kelimeler: Alacak Senetleri, Gerçeğe Uygun Sunum, Reeskont, Tahakkuk Esası, Vadeli Satışlar

EXAMINATION OF FORWARD SALES WITHIN THE FRAMEWORK OF THE CONCEPTS OF PERIODICITY-ACCRUAL BASIS AND PRIORITY OF SUBSTANCE

ABSTRACT

The purpose of this study is to make a recommendation regarding the accounting records of sales of goods on credit against promissory notes in accordance with the accrual basis, periodicity and priority of substance concepts with the accounts in the Current Uniform Chart of Accounts. In order to achieve this objective, studies on the sale of goods on credit in the literature were examined.

In these studies, in addition to the accounting records made using the Current Uniform Chart of Accounts, there are also accounting records proposed according to the draft chart of accounts prepared by the Public Oversight Authority in accordance with accounting standards. However, the Public Oversight Authority chart of accounts prepared in accordance with the needs is a draft. Therefore, until the Public Oversight Authority draft chart of accounts comes into force, it is important to realize the realistic accounting record by using the accounts in the existing Current Uniform Chart of Accounts in the records to be made in the sales of goods on credit. However, in this study, an accounting record is proposed according to the information obtained from the literature and the procedures and principles in the Accounting System Implementation General Communiqué. In the proposed accounting record, at the date of the sale of goods on credit, the credit difference is separated from the total sales price and recorded in the Notes Receivable Rediscount Account and at the end of the period, the credit difference amount corresponding to the period between the date of sale and the end of the period is recorded in the Other Ordinary Income and Profits Account. It can be stated that the proposal presented in the study will comply with the concepts of periodicity and priority of substance over form on accrual basis.

Keywords: Notes Receivable, Fair Presentation, Rediscount, Accrual Basis, Forward Sales

GİRİŞ

İşletmelerin varlıkları, kaynakları gelirleri, giderleri ve maliyetleri finansal bilgi niteliğinde olup finansal tablolar aracılığıyla bilgi kullanıcılarına sunulmaktadır. Finansal bilgi kullanıcılarının kararlarını önemli derecede etkileyebilen kaynağın işletmelerin finansal tabloları olduğu ifade edilebilir. Muhasebe kayıtları neticesinde oluşan finansal tablolar ve bunlardan elde edilen bilgilerle yapılan finansal analizler ve bu analizlerin sonuçları bilgi kullanıcılarının kararlarına yön vermektedir. Dolayısıyla finansal tablolardan elde edilen bilginin, ihtiyaca ve gerçeğe uygun nitelikte olması bilgi kullanıcıları için önemlidir.

Muhasebe kayıtlarında ve ulaşılan finansal tablolarda doğru bilginin ortaya çıkarılması için muhasebe kayıtları, hesaplar, finansal tablolar gibi hususlarla ilişkili olarak muhasebe usul ve esaslarını 1992 yılında yayımlanan Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (MSUGT) ile düzenlediği görülmektedir. Tebliğde muhasebenin temel kavramları, muhasebe politikalarının açıklanması, mali tablo ilkeleri, mali tabloların düzenlenmesi ve sunulması, Tekdüzen Hesap Çerçevesi Hesap Planı ve Hesap Planı Açıklamaları belirtilmiştir. Söz konusu tebliğe göre işletmelerin gelirlerine ve giderlerine konu olan muhasebe kayıtları tahakkuk esasına göre yapılmalıdır (MSUGT, 1992). Bu bağlamda muhasebe kayıtlarının MSUGT'da belirtilen usul ve esaslara uyumlu bir şekilde gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Muhasebe kayıtları usul ve esaslara uygun MSUGT'da belirtilen TDHP'e doğrultusunda yapılırken bir taraftan da bazı kayıtların da kendi içerisinde tahakkuk esasına göre bazı muhasebenin temel kavramları ve mali tablo ilkeleri ile örtüşmediği belirtilebilir. Dolayısıyla TDHP'de yer alan hesapların ilgili kayıtlarda kullanmanın çelişkili olduğu ifade edilebilir. Bu bağlamda söz konusu çelişkili durumları Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) tarafından yayımlanan taslak hesap planı ile ortadan kaldırılılabileceği belirtilebilir. Ancak hazırlanan hesap planının taslak olması ve hala yürürlüğe girmemiş olmasından dolayı mevcut TDHP ile belirtilen hesaplarla kayıtların uygun bir biçimde gerçekleştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Gelineen noktada özellikle vadeli mal satışlarına ilişkin kayıtların muhasebenin temel kavramlarından dönemsellik ve özün önceliği kavramları ile örtüşmediği ifade edilebilir.

Ayrıca MSUGT'de gelir tablosu ilkelerinden biri olan gerçekleşmemiş satışlar, gelir ve kârlar; gerçekleşmemiş veya gerçekleşenler gerçek tutarından az ya da fazla gösterilmemesi gerektiği belirtilmiştir. Bu bakımdan da vadeli satışlarla ilgili yapılan kayıtların söz konusu gelir tablosu ilkelerine de uyum konusunda çelişkili olduğu ifade edilebilir.

Bu çalışmanın amacı senetle yapılan vadeli mal satışlarının tahakkuk esasına göre dönemsellik ve özün önceliği kavramlarına uygun TDHP'e doğrultusunda muhasebe kayıtlarını gerçekleştirmektir. Belirlenen amaca ulaşılabilme adına çalışmada öncelikle kavramsal çerçeve üzerinde durulmuştur. Sonra çalışmanın literatür incelenmesine yer verilmiştir. Daha sonra çalışmanın uygulama boyutu ele alınmıştır.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Tahakkuk Esası

Tahakkuk esası gelirin ve/veya giderin gerçekleştiği anda kaydedilmesiyle ilgili olduğu dönemin finansal tablolarında alınmasını ifade etmektedir (Sabuncu, 2018: 743). İşletmeler nakit akışı tablosu dışındaki bütün finansal tablolarını muhasebenin tahakkuk esasına göre düzenlemektedir. Söz konusu bu esasın gereği olarak cari dönemin gelir ve giderleri tahakkuk ettirilerek finansal tablolarda sunulmaktadır. Dolayısıyla gelir ve giderler gerçekleştiğinde kaydedilmektedir. Bu bakımdan gelir ve gider ortaya çıktığında tanımlanmakta ve kaydedilmektedir. Kısacası tahakkuk gerçekleşmiş tahsilatın ya da ödemesinin gerçekleşmediği gelir veya giderin tanınması olarak belirtilebilir. Örneğin, 2021 yılının Ekim ayında 20.000 TL tutarında işletmenin satış yaptığını ve müşterinin ödemesini 2022 yılı Nisan ayında yapacağı varsayılırsa; tahakkuk esasına göre satış geliri satışın gerçekleştiği yıl olan 2021 yılına ait olmaktadır (Kaygusuz, 2012: 27). Vadeli Satışlarda satış tutarında vade farkı olduğundan Yurtiçi Satışlar Hesabında satış geliri olması gerekenden fazla bir tutarla gösterilmiş olmaktadır (Şenel, 2009: 397). İşletmelerde vadeli mal satışı olduğunda Yurtiçi Satışlar ve Alacak Senetleri Hesabına kaydedilen toplam değer vadesi gelecek döneme düşen tutarı içermekte olup döneme ait olmayan tutarlarla ilgili finansal tablolarda raporlanmış olduğu belirtilebilir. Söz konusu bu durum için finansal tablolarda gerçeğe uygun sunumu sağlamak amacıyla da dönem sonuna gelindiğinde reeskont gibi işlemler yapılmaktadır.

Senet karşılığı vadeli satış yapıldığında vadeli yapılan satış tutarının tamamı satış geliri olarak muhasebeleştirilmektedir (Özerhan ve Yanık 2015: 115). Ayrıca Vergi Usul Kanunu (VUK) ve Türk Ticaret Kanununun (TTK) ilgili maddelerinde fatura ile ilgili düzenlemelerde vade farkı ile ilgili bir düzenlemenin yer almadığı görülmektedir. Bu açıdan fatura üzerinde vade farkının ayrı olarak gösterilmesine ilişkin bir zorunluluğun olmamasından dolayı söz konusu fark vadeli satışlarda ayrıştırılmamaktadır (Şenel, 2009: 396). Dolayısıyla Tekdüzen Muhasebe Sistemi (TDMS) açısından senet karşılığı vadeli bir satış olduğunda Ticari Alacaklar Hesap grubunda Alacak Senetleri Hesabının borç tarafına; vade farkının da içinde bulunduğu tutar ise Brüt Satışlar hesap grubunda yer alan Yurtiçi Satışlar hesabının alacak tarafına kaydedilmemektedir. Gelir ve giderin tahakkuk esasına göre muhasebe kayıtlarının yapılması, hasılat, gelir, kârların aynı döneme ait maliyet, gider ve zararlar karşılaştırılması dönemsellik kavramının bir gereği olarak görülmektedir (MSUGT, 1992). Dolayısıyla tahakkuk esasına göre gelir ve giderlerin ortaya çıktığında muhasebeleştirilmesinin gerekli olmasından dolayı Yurtiçi Satışlar Hesabına vade farkı ile gelir kaydedilmektedir. Bu bakımdan tahakkuk esasına uygun olarak gerçekleştirilen muhasebe kaydının muhasebenin bazı temel kavramlarıyla örtüşmediği ifade edilebilir.

1.2. Dönemsellik Kavramı

MSUGT'da belirtilen muhasebenin temel kavramları ile muhasebe faaliyetlerinin yürütülmesinde ve sonuçlandırılmasında anlamlı bilgilere ulaşılması amaçlanmıştır (Sürmen, 2016: 25). Muhasebenin temel kavramlarından biri olan dönemsellik kavramı işletmelerin sınırsız kabul edilen ömrünün dönemlere bölünmesi ve her dönem faaliyet sonuçlarının diğer dönemlerden bağımsız olarak saptanmasını ifade etmektedir (MSUGT, 1992). Örneğin, bankaya vadeli yatırılan paranın döneme isabet eden faizi tafsil edilmemiş olmakla birlikte dönem sonunda gelir olarak kaydedilmesi dönemsellik kavramının gereğidir (Yıldız, 2017: 14). Dolayısıyla senetli bir vadeli mal satışı yapılması açısından değerlendirildiğinde; tahakkuk esas gereği gelir ortaya çıktığında Yurtiçi Satışlar Hesabında vade farkı ile birlikte kayıt yapılması hem gelir tablosunda ilgili hesapta gereğinden fazla bir raporlamaya hem de gerçeğe uygun sunum olmadan raporlanmaya sebep olduğu belirtilebilir. Bu bakımdan farklı dönemleri ilgilendiren vade farkının toplam satış tutarının içinde tutulmasıyla dönemlere ayırıştırma yapılamamakta ve bununla dönemsellik kavramıyla örtüşmediği anlamına geldiği ifade edilebilir. Bunun bir yansıması olarak da ticari ve mali kâr/zarar farklı bir tutarla belirlenmiş olmaktadır (Şenel, 2009: 397). Vadeli satışlarda Yurtiçi Satışlar Hesabının alacağına kayıt yapılırken aynı zamanda Alacak Senetleri Hesabına borç kaydı yapılmaktadır. Yani alacak senetleri itibari değer ile bilançoda görünmüş olacağı için bu değer reeskont tutarı kadar düzeltilmesi/azaltılması gerekmektedir. Vadeli mal satışlarında yapılan reeskont işlemi tahakkuk eden gelir ya da giderin döneme ait olmayan kısımlarının dönemsellik kavramı gereği ayırıştırılmasını ifade etmektedir. Böylece bilançoda Alacak Senetleri Hesabı dolaylı bir biçimde tasarruf değeriyle gösterilmiş olmaktadır (Sürmen, 2014: 90-92). Reeskont işlemi sonucu tespit edilen reeskont tutarı dönem sonuna gelindiğinde, Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlar hesap grubunda yer alan Reeskont Faiz Giderleri hesabının borcuna kayıt yapılırken Ticari Alacaklar hesap grubunda yer alan Alacak Senetleri Reeskontu hesabının da alacağına kayıt edilmektedir. Bununla birlikte Alacak Senetleri Reeskontu Hesabı pasif karakterli aktif düzenleyici bir hesap olması açısından bilanço gününde senetli alacakların tasarruf değeri ile değerlendirilmesini sağladığı ifade edilebilir (Gökçen, 2007: 273). Gelinen noktada alacak senetlerinin ilgili döneme düşen gerçek değeri Alacak Senetleri Reeskontu Hesabının alacağına yazılan vade tutarı ile raporlandığı belirtilebilir. Ancak Reeskont Faiz Giderleri hesabının Yurtiçi Satışlar Hesabı ile aynı grupta yer almaması dolayısıyla hesaba aktarılan herhangi bir tutarın net satışların ve Brüt Satış Kârı veya zararının Gelir Tablosunda gerçeğe uygun raporlanmasında etkili olmayacağı ifade edilebilir. Dolayısıyla vadeli satışlarla ilgili yapılan muhasebe kayıtlarında Reeskont Faiz Giderleri Hesabına aktarılacak tutarların aynı zamanda kâr/zarar hesabına konu olan toplam gider değerinin gelir tablosunda gerçeğe uygun raporunu zorlaştıracacağı belirtilebilir.

1.3. Özün Önceliği Kavramı

Muhasebenin temel kavramlardan biri olan özün önceliği kavramı işlemlerin muhasebeleştirilmesinde ve değerlendirilmesinde biçimlerinden çok özlerinin dikkate alınmasını ifade etmektedir (MSUGT, 1992). Ayrıca işlemlerin biçimleri ile özlerinin paralel tutulduğu belirtilmekle birlikte çeşitli durumlarda farklılıklar olabileceği ve bu durumda da özün biçime önceliğinin esas olduğu belirtilmektedir. Örneğin, alınan veya verilen ileri tarihli çeklerin alacak ve borç senetleri olarak değerlendirilmesi söz konusu kavramın bir gereğidir (Eren, 2013: 145; Sevilengül, 2014: 23; Yıldız, 2017: 18). Bununla birlikte senetli bir vadeli satış yapıldığında uygulamada genellikle Yurtiçi Satışlar Hesabında vade farkını içeren satış tutarı ile kaydedilmekte ve dönem sonuna gelindiğinde reeskont işlemi yapılmaktadır.

Ancak reeskont uygulaması tahakkuk eden faiz gelirinin satış geliri olarak hasılatın içinde kalmasına engelleyemediği ve vadenin toplam tutardan ayrıştırılmasını sağlayamadığı ifade edilebilir. Dolayısıyla bu durumun özün önceliği kavramıyla çelişki oluşturduğu belirtilebilir (Ünkaya ve Dabbaoğlu, 2016: 134). Ayrıca uygulamada Brüt Satışlar Hesap Grubunda yer alan Diğer Gelirler hesabına vade farklarının kaydedilebileceği belirtilmektedir. Ancak faturalarda satış geliri ve vade farkları ayrıntılı olarak belirtilmese dahi aynı hesap grubunda yar alan gelir hesaplarına kaydedildiği görülmektedir (Badem, 2012: 63). Vadeli satışlar da vade farkının (faizin) satış fiyatına dâhil edilmesi birtakım muhasebe sorunlarını ortaya çıkarmaktadır. Bu muhasebe sorunları aşağıda belirtildiği gibi sınıflandırılabilir (Selvi, Yılmaz ve Sarıoğlu, 2007: 27).

-Faiz tutarının belirlenmesi ve satış tutarında ayrıştırılmasına yönelik sorunlar,

-Faiz tutarının gelir olarak kabul edileceği dönemin belirlenmesine ve raporlanmasına yönelik sorunlardır.

Buradan yola çıkarak faiz gelirinin mal/ hizmet satış yapan işletmeler için faaliyet dışı bir gelir olması ve gelir tablosunda Yurtiçi Satışlar Hesabında değil de Diğer Gelirler Hesabında gösterilmesi gerektiği belirtilmiştir (Selvi vd., 2007: 27). Öte yandan vadeli satışlarda satış bedeline eklenen vade farkı bir satış geliri olmadığı belirtilmiş ve Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Kârlar grubunda Faiz Geliri olarak muhasebeleştirilmesi önerilmiştir (Kalmış ve Dereköy, 2010: 127). Faiz geliri kısa ve uzun vadeli mali yatırımlardan sağlanan faiz gelirlerinde kullanılmaktadır (MSUGT, 1992). Yurtiçi Satışlar ve Diğer Gelirler Hesabı Brüt Satışlar içerisinde yer almalarından dolayı net satışların toplam değerini değiştirmeyecektir. Ancak Yurtiçi Satışlar Hesabının gelecek döneme ait vade tutarı ile raporlanmasının gelir tablosundan yararlanan bilgi kullanıcılarına gerçeğe uygun bir bilgi sağlamayacaktır. Benzer şekilde Faiz Geliri Hesabının tanımında yer alan mali yatırımlardan sağlanan gelirleri de kullanılması ifadesi yer almaktadır (MSUGT, 1992). Bu bakımdan işletmenin ticari faaliyet konusu gereği oluşacak vade farkının bu hesaba kaydedilmemesi özün önceliği kavramıyla örtüşmemektedir.

2. LİTERATÜR İNCELEMESİ

Bu bölümde konu ile ilişkilendirilebilen literatürde yapılmış bazı çalışmalara ait bilgilere yer verilmiştir.

Çakıcı (2002) tarafından yapılan çalışmada muhasebe politikalarının açıklanması standardı kapsamınca muhasebenin temel kavramları ve muhasebe politikaları incelenmiştir. İşletmelerin sınırsız ömrü içerisinde tahakkuk esas ve dönemsellik kavramına göre döneme ait gelir ile giderin karşılaştırılması ve sonuçlara ulaşılması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca bu çalışmada finansal tablolarda gerçeğe uygun bir sunum verilebilmesi için kayıt edilirken özün önceliği kavramına göre biçimden çok öze önem verilmesi gerektiği ifade edilmiştir

Şenel (2009) tarafından yapılan çalışmada standarda göre vadeli mal satışlarında vade farkının satış bedelinden ayrı bir biçimde önce bir bilanço hesabına, dönem sonuna gelindiğinde de faiz geliri olarak raporlanarak gerçeğe uygun sunum sağlanabileceği belirtilmiştir.

Demir (2010) tarafından yapılan çalışmada reeskont işlemlerinin muhasebeleştirilmesi ve vergisel denetim konusu incelenmiştir. Bu çalışmada alacak veya borç senetlerine ayrılan reeskontun tahakkuk esas ve dönemsellik kavramı gereği olduğu ifade edilmiştir.

Kaygusuzoğlu (2010) tarafından yapılan bir diğer çalışmada ise vadeli alış ve satış işlemleri TDMS ve muhasebe standartları açısından incelenmiştir.

Bu bağlamda vadeli işlemlerde oluşan vade farkı mevcut TDHP ile vergi mevzuatı açısından açıklanarak Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) ile uyumlaştırılması ele alınmıştır. Mevcut uygulamada vadeli veya peşin satış ayrımının olmadığı ve işlem bedelinin tamamını satış geliri olarak kaydedildiği belirtilmiştir. Ancak standartlara göre vade farkı ayrıştırılarak vadeli satışlarda faiz geliri olarak kaydedilmesi gereği ifade edilmiştir. Bu doğrultuda vadeli satışlarda satış geliri olarak faizin raporlanmasının da finansal tablolarda elde edilen bilgiler doğrultusunda yapılan analizlerde yanıtıcı etkisinin olacağı açıklanmıştır. Ayrıca TDHP'de değişikliğin zaruri olduğu belirtilmiştir.

Bayri (2010) tarafından yapılan çalışmada TDMS ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) açısından hazırlanan gelir tablolarının karşılaştırılması yapılmıştır. TDMS ve TMS-TFRS'deki fonksiyon esasına göre hazırlanan gelir tabloları arasında dahi kapsam, içerik ve hesapların sınıflandırılması bakımından farklılıkların olduğu ifade edilmiştir.

Kalmış ve Dereköy (2010) tarafından yapılan çalışmada TMS-18'e göre hasılatın muhasebeleştirilmesi ve TDMS karşılaştırılmıştır. İlgili standartlarda göre yapılan muhasebe kayıtları doğrultusunda oluşan finansal tablolardan elde edilen bilgilerle yapılan finansal analizlerin daha doğru olduğu belirtilmiştir. Ayrıca vade farkları dönemin faiz gelirlerine yansıtılarak daha doğru bir sınıflandırma olacağı belirtilmiştir. Gelir tablosunda Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Kârlar grubu içerisinde faiz gelirlerinin yer aldığı için net satış kârının da doğru hesaplanacağı ifade edilmiştir.

Abdioğlu, Kılıç ve Güneş (2014) tarafından yapılan çalışmada ise temel finansal araçlar KOBİ TFRS, Tam set TFRS ve Türk Vergi Mevzuatı ile karşılaştırılmış ve muhasebe kayıtları ile ilgili örnekler sunulmuştur. Alacak senetleri hesabının incelendiği kısımda VUK'a göre alacak senedine reeskont hesaplaması yapılarak örnek sunulmuştur. Standarda göre alacak senetleri ilk kayda alındığında gerçeğe uygun değerde alınmakta sonraki ölçümlerde de itfa edilmiş maliyet bedeli ile faiz ayrılarak kalan tutar hasılat kaydedilmektedir. Faiz gelirlerinde Ertelenmiş Vade Farkları Gelirleri hesabına kaydedilmektedir. Söz konusu bu hesap TDHP'de yer almadığından bunun yerini Alacak Senetlerini Reeskont Hesabının kullanıldığı belirtilmiştir.

Ünkaya ve Dabbaoğlu (2016) tarafından yapılan çalışmada ise Yerel Finansal Raporlama Çerçevesi Taslağın'da önerilen satış geliri ve ticari alacakların muhasebeleştirilmesi konusu ele alınmıştır. Bu çalışmada peşin işlem tutarı üzerinde satış geliri raporlaması ve vade farkının faiz geliri olarak belirtilmesi ileri sürülmüştür.

Doğan (2018) tarafından yapılan çalışmada Büyük ve Orta Boy İşletmeler için Finansal Raporlama Standardı (BOBİ FRS) ile VUK/MSUGT karşılaştırılarak benzerlik ve farklılıklar ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Bağımsız denetime uygun bir finansal raporlama çerçevesinin BOBİ FRS'nin taşıdığı belirtilmiştir. Ayrıca VUK/MSUGT'da amortisman, kıdem tazminatı, reeskont gibi konularda ihtiyariliğin olması finansal tabloların gerçeğe ve ihtiyaca uygun karşılaştırılabilir bir sunumu tam olarak sağlayacağı ifade edilmiştir.

Kablan (2020) tarafından yapılan çalışmada ise TDHP ile taslak hesap planı karşılaştırılarak benzerlik ve farklılıklar ortaya sunulmuştur. Söz konusu çalışmada taslak planda vadeli mal satışlarıyla ilişkili olan reeskont kavramı yerine Ertelenmiş Vade Farkı Gelirinin kullanıldığı ifade edilmiştir. Ayrıca Reeskont Faiz Gelirleri hesabında Esas Faaliyet Alacaklarına İlişkin Vade Farkı Gelirler hesabında Esas Faaliyetlerle İlgili Kur Farkı Kazançları hesabında izleneceği belirtilmiştir.

Ataman ve Gökçen (2021) tarafından yapılan çalışmada ise KGK tarafından yayımlanan taslak hesap planı ile TFRS, BOBİ FRS ve MSUGT'a göre finansal tablo hazırlayanlar için oldukça detaylı hazırlandığı belirtilmiştir.

3.UYGULAMA

İşletmelerin faaliyetleri sonucunda gerçekleştirdiği işlemlere ait muhasebe kayıtları ile finansal tablolar oluşturulmaktadır. Bilgi kullanıcılarının yararlandığı finansal tabloların anlaşılır, ihtiyaca ve gerçeğe uygun bir biçimde sunulması gerekmektedir. Finansal tablolarında doğru bir biçimde oluşturulabilmesi için de muhasebe kayıtlarının gerçeği tam olarak yansıtacak şekilde yapılmasının gerekli olduğu belirtilebilir. Gerçeği tam olarak yansıtılabilmek için de muhasebe kayıtlarının muhasebenin temel kavramlarına, tek düzen hesap planındaki hesapların açıklamasında belirtilen işlemlere uygun olarak tutulmalıdır. Bu bağlamda senetli vadeli mal satışlarının tahakkuk esasına, dönemsellik ve özün önceliği kavramlarına uygun TDHP doğrultusunda muhasebe kayıtlarını oluşturmanın bilgi kullanıcılarını yanıltmayacak biçimde finansal tabloların sunulmasında önemli olduğu ifade edilebilir.

Uygulamada TDHP'deki hesaplar kullanılarak gerçekleştirilen senet karşılığı vadeli mal satışlarının muhasebeleştirilmesinde senet bedeli Alacak Senetleri Hesabının borcuna, vade farkını içeren toplam satış bedeli ise Yurtiçi Satışlar Hesabının alacağına kaydedilmektedir. Uygulamada vadeli mal satışı yapıldığında senet bedelinin Alacak Senetleri Hesabının borcuna, toplam tutar içerisinde yer alan peşin değer Yurtiçi Satışlar hesabının alacağına ve vade farkının da Diğer Gelirler Hesabının alacağına kaydedildiği farklı kayıtlarda mevcuttur (Badem, 2012: 63; Sürmen, 2016: 228; Şenel, 2009: 396-397).

Öte yandan finansal tablolardaki bilgilerin ihtiyaca uygun, anlaşılır, karşılaştırılabilir, güvenilir olabilmesi için tüm dünyada uygulanan muhasebe standartlarının uygulanması gerekliliği ortaya çıkmıştır (Akdoğan, 2007: 101). Bu bağlamda ülkemizde kamu gözetim alanında uluslararası gelişmeler ve yeni Türk Ticaret Kanunu (TTK) doğrultusunda bağımsız denetim alanını düzenlemek üzere 2011 yılında KGK kurulmuş olup Uluslararası Muhasebe Standartlarıyla uyumlu Türkiye Muhasebe Standartlarını oluşturmak ve yayınlamak görevi verilmiştir (www.kgk.gov.tr, 2022). KGK tarafından bilanço usulüne göre defter tutan işletmelerin finansal durumu ile faaliyet sonuçlarını sağlıklı ve güvenilir olarak geçerli finansal raporlama çerçevesine uygun olarak hazırlanabilmesi için Finansal Raporlama Standartlarına uygun Hesap Planı taslağını 2018 yılında yayınlamıştır (Ataman ve Gökçen, 2021, s. 153). Dolayısıyla taslak hesap planında vadeli mal satışlarıyla ilgili olarak reeskont kavramı yerine Ertelenmiş Vade Farkı Gelirinin; Reeskont Faiz Giderleri Hesabının ise Ticari Borçlara İlişkin Vade Farkı Giderleri ve Esas Faaliyetlerle İlgili Kur Farkı Zararlarının kullandığı görülmektedir (Kablan, 2020: 106-123). Yani vadeli satışlarda satışın gerçekleştiği tarihte etkin faiz yöntemi ile vade tutarı ayrıştırılarak Ertelenmiş Vade Farkı Gelirleri hesabına aktarılması önerilmiştir (Özerhan ve Yanık, 2015: 115-116). Gelinek noktada vade farklarının literatürde belirtildiği gibi TDHP'ye göre yapılan kayıtlarının doğurduğu sonuç KGK taslak hesap planına göre yapılacak kayıtlarla ortadan kalkacağı görülmektedir. Ancak 2018 yılında sunulan bu taslak plan günümüzde halen yürürlüğe girmediğinden oluşabilen sorunları ortadan kaldırmaya yönelik olarak mevcut TDHP'deki hesapların kullanılmasının sorunlara çözümü açısından önemlilik arz etmektedir. Bu bağlamda çalışmada mevcut TDHP'deki hesaplar ile tahakkuk esasına, dönemsellik ve özün önceliği kavramlarına uygun vadeli satışlara yönelik muhasebe kaydının önerilmesine ihtiyaç duyulmuştur. Söz konusu bu ihtiyaca ilişkin önerilen muhasebe kayıtları aşağıda bir örnek uygulama aracılığıyla gösterilmiştir.

Örnek: A işletmesi 01.08.2022 tarihinde peşin satış bedeli 20.000 TL olan malı Alıcı B' ye 8 ay vadeli olarak 24.000 TL'e karşılığında senet olarak satmıştır (KDV ihmal edilmiştir).

Yukarıdaki örnekte 20.000 TL peşin satış fiyatının 24.000 TL'ye vadeli olarak satılmasından dolayı vade farkı 4.000 TL'dir (VUK madde 281'e göre vadesi gelmemiş olan senede bağlı alacaklar değerlendirme gününün kıymetine indirilebilir. Bu durumda senette faiz oranı açıklanmış ise bu oran, açıklanmamışsa Cumhuriyet Merkez Bankasının resmi iskonto haddi uygulanmaktadır. Ancak konunun daha anlaşılır bir şekilde ortaya konulabilmesi için faiz oranı verilmeyerek her ay eşit olacak biçimde 8 aylık vade farkı toplamı 4.000 TL olarak varsayılmıştır). Bu doğrultuda 01.08.2022 tarihinde aşağıdaki kayıt önerilebilir:

01.08.2022	
121 Alacak Senetleri Hesabı	24.000
600 Yurtiçi Satışlar Hesabı	20.000
122 Alacak Senetleri Reeskontu Hesabı	4.000

Yukarıdaki örnekte toplam vade farkı tutarı 4.000 TL gösterildiğinden aylık vade farkı tutarının 500 TL olduğu varsayılarak 31.12.2022 tarihine kadar tespit edilecek vade farkı 2.500TL olacaktır. Bu doğrultuda 31.12.2022 tarihinde aşağıdaki örnek kayıt yapılabilir:

31.12.2022	
122 Alacak Senetleri Reeskontu Hesabı	2.500
649 Diğer Olağan Gelir ve Kârlar Hesabı	2.500

Dönem sonuna gelindiğinde, satış tarihi ile dönem sonuna gelinceye kadar geçen süre için tespit edilen vade farkı tutarı Diğer Olağan Gelir ve Kârlar Hesabına aktarılmakta ve aynı tutar Alacak Senetleri Reeskontu Hesabından düşürülmektedir. Dönemsellik ve özün önceliği kavramları göz önünde bulundurularak tahakkuk esasına göre gerçekleştirilen yukarıdaki muhasebe kaydı sonucunda, düzenleyici hesap olan Alacak Senetleri Reeskontu Hesabının kullanımı ile Alacak Senetleri Hesabında yer alan gelecek dönem ait vade tutarı ayrıştırılarak gösterilmiş olmaktadır. Bu doğrultuda vade sonu olan 31.03.2023 tarihinde de aşağıdaki örnek kayıt yapılabilir:

31.03.2023	
122 Alacak Senetleri Reeskontu Hesabı	1.500
649 Diğer Olağan Gelir ve Kârlar Hesabı	1.500

Vade sonuna gelindiğinde ise bir önceki dönemden kalan gerçekleşmemiş vade tutarı 1.500 TL vadesini doldurması dolayısıyla Diğer Olağan Gelir ve Kârlar Hesabına aktarılmakta ve aynı tutar Alacak Senetleri Reeskontu Hesabından düşürülmektedir.

Öte yandan söz konusu önerilen bu kayıtlar bilanço ve gelir tablosu açısından değerlendirildiğinde; Alacak Senetleri Hesabı tasarruf değeriyle bilançoda Yurtiçi Satışlar Hesabı da toplam satış tutarından vade farkının ayrıştırılmasıyla peşin satış bedeliyle gelir tablosunda raporlanmış olmaktadır. Ayrıca dönem sonunda Diğer Olağan Gelir ve Kârlar Hesabına yapılan kayıtlarla da mevcut uygulamada kullanılan Reeskont Faiz Giderleri Hesabı kullanılmadan vade farkı geliri olarak doğrudan gelir tablosunda gösterilmiş olacağı ifade edilebilir. Bu doğrultuda mevcut uygulamada dönem başına gelindiğinde önceki yıl hesaplanan reeskont tutarının kapatılmasında kullanılan Reeskont Faiz Gelirleri Hesabının kullanılması ihtiyacı ortadan kaldıracığı belirtilebilir. Yapılan bu kayıtlarla tahakkuk esasına göre dönemsel ve özün önceliği kavramları açısından belirtilen örtüşmeyen durumların senetli vadeli satışlar özelinde ortadan kalkacağı belirtilebilir.

SONUÇ

İşletmelerin muhasebe kayıtları sonucunda elde ettiği finansal tabloların bilgi kullanıcılarının kararlarını etkilemedeki önemi artmıştır. Bu bağlamda finansal tablolar neticesinde yapılan finansal tablo analizlerinde önemli olduğu ifade edilebilir. Dolayısıyla bilgi kullanıcılarının yararlandığı finansal tabloların ve analizlerinin gerçeğe uygun bir şekilde sunulabilmesi muhasebe kayıtlarının doğru ve belirlenen kıstaslara uygun şekilde gerçekleştirilmesiyle sağlanmaktadır. Muhasebe kayıtlarının oluşumunda temel olarak MSUGT ve Muhasebe Standartlarının dikkate alındığı ifade edilebilir.

Literatürde senetli vadeli satışlarla ilişkilendirilebilen çeşitli muhasebe kayıtlarının olduğu veya önerildiği görülmektedir. Kayıtların yapılmasında mevcut uygulamada yer alan TDHP kullanılmakla birlikte Muhasebe Standartları doğrultusunda düzenlenen taslak hesap planına göre önerilen kayıtların olduğu belirtilebilir. Gerçeğe uygun sunumun günümüzde önemini de artmasıyla sunulan standartlar, ilke edindiği gerçeğe uygun sunumu raporlama alanında gerçekleştirilebilmektedir. Ancak muhasebe kayıtları için gerekli olan hesapların uygulamada kullanılan TDHP hesaplarıyla sağlanamadığı ifade edilebilir. Bu sebepten senetli vadeli satışların muhasebeleştirilmesinde tahakkuk esasına, dönemsel ve özün önceliği kavramlarına uygun bir biçimde öneri niteliğinde sunulan muhasebe kayıtlarının, TDHP'deki hesapların kullanılmasıyla gerçekleştirilmeye çalışılması, çalışmanın önemini oluşturmaktadır. Ancak KGK tarafından ihtiyaca uygun hazırlanan hesap planı taslağının günümüzde yürürlüğe girmediği görülmektedir. Çalışmada ise gerçeğe uygun sunum sağlayabilmek için taslak hesap planı kullanıma geçene kadar mevcut TDHP doğrultusunda senetli vadeli mal satışlarına yönelik muhasebe kaydı önerisi geliştirilmiştir. Ayrıca söz konusu öneri kayıt ile tahakkuk esasına göre dönemsel ve özün önceliği kavramlarına uygun muhasebe kaydının yapılması sağlanmaya çalışılmıştır.

Öte yandan literatürde senetli vadeli mal satışlarını özellikle muhasebe temel kavramlarına uyumu doğrultusunda TDHP'ye göre öneri kayıtların sayıca az olduğu belirtilebilir. Bu bağlamda senetli vadeli mal satışlarının KGK taslak hesap planı yürürlüğe girene kadar mevcut hesap planından yola çıkarak çalışmaların yapılmasının yararlı olacağı ifade edilebilir.

KAYNAKÇA

Abdioğlu, H., Kılıç B. İ. ve Güneş, S. (2014). Temel Finansal Araçların KOBİ TFRS, Tam Set TFRS ve Türk Vergi Mevzuatı İle Karşılaştırmalı İncelenmesi ve Muhasebeleştirme Örnekleri 1. Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 21 (2), 141-161.

Akdoğan, N. (2007). Türkiye Muhasebe/Finansal Raporlama Standartlarının Uygulama Süreci: Sorunlar, Çözüm Önerileri. Mali Çözüm, 80, 101-117.

Ataman, B., Gökçen, G. (2021). Finansal Raporlama Standartlarına Uygun Hesap Planı (FRSHP) İle Tekdüzen Hesap Planı (TDHP) Bilanço Hesap Gruplarının Karşılaştırılması ve Değerlendirmesi. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6 (1), 151-159.

Badem, C. (2012). TMS 18 Hasılat Standardı Kapsamında Senetsiz Vadeli Satışlar ve Ertelenmiş Vergi; Karşılaştırma, TMSUGT İle Karşılaştırma. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 61-82.

Bayrı, O. (2010). Tekdüzen Muhasebe Sistemine ve Türkiye Muhasebe - Finansal Raporlama Standartlarına Göre Gelir Tablolarının Biçimsel Yapısı, Kapsamı ve İçeriğinin Karşılaştırmalı Analizi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (47), 95-110.

Çakıcı, C. (2002). Temel Muhasebe Varsayımları ve Muhasebe Politikalarına Yön Veren Kavramlar. *Dergi Park*, 5 (17), 69-76.

Demir, Ş. (2010). Reeskont İşlemlerinin Muhasebesi ve Vergisel Denetimi. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 21-46.

Doğan, A. (2018). Büyük ve Orta Boy İşletmeler için Finansal Raporlama Standardı İle VUK/MSUGT Karşılaştırması. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 115-132.

Eren, M. (2013). Vadeli Çeklerde Reeskont Uygulaması. *Mali Çözüm*, 145-161.

Gökçen, G. (2007). Genel Muhasebe İlkeleri ve Tekdüzen Hesap Planı Uygulamaları. İstanbul: Beta.

https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/PDF%20linkleri/Tan%C4%B1t%C4%B1m/Kariyer_Uzman%C4%B1.pdf (Erişim tarihi: 11.11. 2022)

Kablan, A. (2020). Hesap Planı Değişimi Üzerine Bir İnceleme: Tek Düzen Hesap Planı ve Finansal Raporlama Standartlarına Uygun Taslak Hesap Planı Karşılaştırması. *Ekonomi, İşletme ve Maliye Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 103-129.

Kalmış, H., Dereköy, F. (2010). TMS-18'e Göre Hasılatın Muhasebeleştirilmesi ve Tekdüzen Muhasebe Sistemi İle Karşılaştırılması. *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi*, 123-145.

Kaygusuz, S. Y. (2012). Finansal Tablolar. K Banar, V Ekerkil (Ed.), *Genel Muhasebe / İçinde: 24-45*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını

Kaygusuzoğlu, M. (2010). Üretim Maliyetlerindeki Yapısal Değişmelerin Nedenleri ve Maliyetleme Kararlarına Etkileri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (34), 240-258

MSUGT (1992). 1 Sıra No'lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği. 09 10 2022 Tarihinde https://resmigazete.gov.tr/arsiv/21447_1.pdf Adresinden Alındı

Özerhan, Y., Yanık, S. (2015). TMS/TFRS Açıklamalı ve Örnek Uygulamalı TMS/TFRS. Ankara: TÜRMOB Yayınları.

Sabuncu, B. (2018). Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı ve Tekdüzen Muhasebesistemi Açısından Hasılatın Ölçüm ve Muhasebeleştirilmesinin İncelenmesi. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 20 (4), 738-760.

Selvi, Y., Yılmaz, F. ve Sarioğlu, K. (2007). Kredili Satışların Muhasebeleştirilmesi ve Raporlanması UFRS ve VUK Açısından Karşılaştırılması. *Mali Çözüm*, 80, 25-148.

Sevilengül, O. (2014). Genel Muhasebe. Ankara: Gazi Kitabevi.

Sürmen, Y. (2016). Muhasebe-1. Trabzon: Celepler Matbaacılık.

Sürmen, Y. (2014). Muhasebe-2. Trabzon: Celepler Matbaacılık.

Şenel, S. A. (2009). TMS-18 Hasılat Standardı Kapsamında Mal Satışından Kaynaklanan Hasılatın Muhasebeleştirilmesi. *E-Journal Of New World Sciences Academy*, 4(4), 390-404.

Ünkaya, G., Dabbaoğlu, K. (2016). Yerel Finansal Raporlama Çerçevesi Taslağında Önerilen Satış Geliri ve Ticari Alacak Muhasebesi Üzerine Bir Eleştiri. Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi, 12 (46), 121-136.

Vergi Usul Kanunu (1961). T.C. Resmi Gazete, 10705, 12 Ocak 1961.

Yıldız, F. (2017). KPSS ve Kurum Sınavlar İçin Muhasebe Konu Anlatımı. İstanbul: Çevik Matbaacılık.

THE ROLE OF SOCIAL MEDIA IN THE FORMATION OF OVER TOURISM

Assistant Professor Betül GARDA

Selcuk University, Vocational School of Social Sciences, Marketing and Advertising Department

ORCID: 0000-0002-2406-6448

Zeynep UTKAN

Selcuk University, Faculty of Tourism, Department of Tourism Management

ORCID: 0000-0003-1377-7452

Abstract

Over-tourism, which is also shown as one of the negative consequences of mass tourism, is a phenomenon seen as a problem in destinations and increasingly more discussed in social media. Over-tourism, which is experienced in some countries of the world and even opposed by protests, leads to a decrease in the quality of urban life of the local people in destinations, environmental and historical destruction, threats to culture and heritage, and also causes tourists to experience negative tourism.

Travelers, especially in destination choices, learn about the touristic experience through social media and find social media more reliable and sincere. Bloggers, youtubers, influencers, who have emerged as the use of social media has become an indispensable part of daily life, share their travel experiences and touristic activities as photos, videos and comments and influence the masses. As a result, social media emerges as a factor that encourages over-tourism.

In this context, the aim of the study is to examine the positive and negative effects of social media on tourists and local people in destinations and its potential to facilitate change in the tourism sector by making document analysis. The study is meaningful and important because it offers suggestions for the solution of the factors that cause excessive tourism and some methods applied by the destinations.

Keywords: Over Tourism, Over Tourism Management, Social Media

JEL Classification: L83, M31

1. INTRODUCTION

The phenomenon of over tourism, which was brought to the literature academically in 2016, has been examined in many studies (Duyar & Bayram , 2019: 348). In the late 2016's, the concept was used as a marketable notion in the online travel magazine "Skift" in 2018, which corresponds to the Spanish word "turismophobia" meaning "protest" as a reaction to the uncontrolled tourism development (Koens, Postma , & Papp, 2018: 2-3). Discussions about the negative and damaging effects of tourism on destinations in the 1960s were taken to a further dimension with the concept of "carrying capacity" in the 1980s (Yumuk & Altıntaş, 2019: 91). Butler (1980) categorizes the life process of the destination as 6 stages in the Tourism Area Life Cycle theory study (Tourism Area Life Cycle-TALC) developed by him. These are defined as "Discovery Phase", "Attachment Phase", "Development Phase", "Condensation Phase", "Stagnation Phase" and "Decline Phase" (Butler, 1980: 7; akt. Aylan & Aylan , 2020: 586). Excessive tourism disrupts the economically and socially good results of the tourism sector, causing the service quality of the tourist destination to decrease and being rejected by the local people (Almeida -Alonso, Millân, & Yi, 2019).

Synonyms such as overcrowding, saturation, or tourist pressure are often used for overtourism, along with overexploitation of resources and commons in a tourist environment (Milano C. , 2018: 553).

With the spread of the internet, which has influenced the whole world, people have the opportunity to easily express, disseminate and convey their feelings and thoughts in electronic environment (Şahin & Şad, 2018:200). In the tourism sector, people choose their preferred destination by taking into account the positive and negative evaluations and comments made on the internet (Çuhadar & Akçıl, 2018: 2).

In line with the information in the literature, it is aimed to investigate the concept of over tourism, which constitutes an existential risk in the destination, and the effect of social media, which is the main motivation tool that moves tourists on a theoretical basis.

2. LITERATURE REVIEW

2.1. Social Media and Travel Behaviour

The social network is the result of a software called BBS, which was first created in 1978 to connect with other friends of two friends named Randy Suess and Ward Christensen (Sanlav , 2014). The developments in technology and communication at the end of the 20th century have facilitated communication and information sharing between people by providing interactive access to specific target audiences, which are a component of social life, especially with social media, at the beginning of the 21st century (Saraçaydın, 2019; Eröz & Doğdubay, 2012).

Social media is defined as “an internet-based set of applications based on the ideological and technological foundations of Web 2.0 and allowing content creation and exchange by its users” (Kaplan & Haenlein, 2010: 59). Regional distribution scale with 4.7 billion active social media users globally are East Asia, South Asia, Southeast Asia, North America, South America, Central-West Europe.

Eastern Europe application popularity are Facebook, youtube, whatsapp, instagram, WeChatt and tiktok etc. (Dixon, 2022). Social media has a highly dynamic structure based on change and development that regularly reveals new features and applications (Gretzel U. , 2019: 62). The popularity of social media encompasses their ability to serve a wide variety of psychological, social, hedonic and functional needs that static, largely one-way communication environments such as traditional websites cannot meet (Tuten & Solomon, 2017). Tourists' decisions are not solely based on their own information sets; their attitudes and choices are related to the words and actions of others (Kang & Schuett,2013).

Tourists, in general, resort to social media platforms that share the moment, before and after of their travel experience (Munar & Jacobsen,2014), in order to reduce the uncertainty about detination and to obtain good guidance (Wilson, Zeithaml, Bitner, & Gremler, 2016:31-32) , 2014). Social media creates warnings, tips, advice, etc. between destinations and travelers. it functions as a critical intermediary called “productive consumers” that allows active relationships (Eröz & Doğdubay, 2012: 138; Camilleri & Kozak, 2022). Kang & Schuett (2013), in their study on social media users, concluded that sharing travel experience is a positive and guiding determinant on potential travelers.

2.2. Causes and Effects of Over Tourism Concept

Over-tourism is a situation of overcrowding, which affects the local people in the destinations, forces them to make changes in their lifestyles and endures, makes it difficult to reach some facilities that are used easily in daily life, and due to the increase in the number of tourists over the supply sources offered in the destination. Here, over-tourism is the destruction of beaches and landscapes, the creation of overloaded infrastructures, and the pricing of homes by property owners far above the real estate market (Milano, Novelli, & Cheer, 2018). According to Goodwin (2017), over-tourism defines destinations that host a large number of tourists and that undeniably deteriorate the quality of life, well-being or vacation experience in the region, with negative consequences. In the light of the data generated in 2018, Table 1 shows the most visited countries in the world and the exploratory distribution of the number of tourists per thousand people.

Chart 1: Number of Tourists Per Thousand (1,000) Citizens

Order per thousand	Country citizens	Number of tourists per thousand citizens	Order	Country	Number of tourists per thousand
1	Iceland	6.600	11	Antigua and Barbuda	2.400
2	Malta	5.300	12	Singapore	2.400
3	Bahamas	3.800	13	Greece	2.400
4	Croatia	3.700	14	Barbados	2.300
5	Austria	3.400	15	Saint Lucia	2.200
6	Maldives	3.200	16	Ireland	2.100
7	Cyprus	3.000	17	Denmark	1.900
8	Montenegro	2.900	18	Spain	1.800
9	Bahrain	2.900	19	Luxembourg	1.700
10	Estonia	2.500	20	Slovenia	1.700

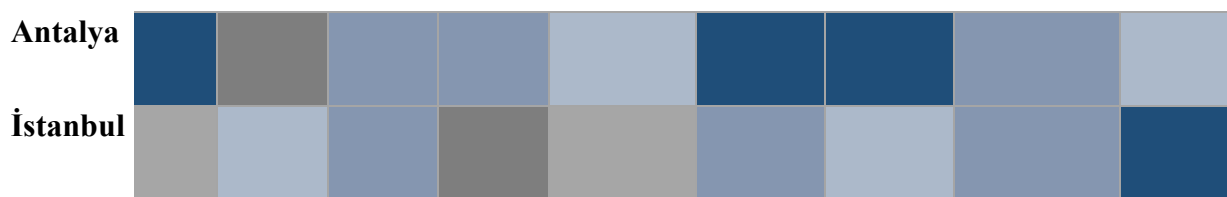
Source: (Joseph, 2018)

According to 2018 data, Table 1 is the most visited tourist destination in the world, according to the total number of tourists per 1,000 citizens. It shows 20 countries. According to Table 1, many island countries face overtourism. Countries such as Spain, which have more populations than island countries, also experience destination-oriented concentrations (Joseph, 2018).

Urban tourism and examples such as Venencia and Barcelona are not the only criteria for over tourism. Likewise, overcrowding or saturation can occur without large tourist flows, not just the volume of arrivals. For this reason, a major tourist event (gastronomic fairs and markets, events, festivals, etc.) and touristic applications in nature, such as hiking trails, safaris, may differ in terms of quantity, but without over visitor flow, over visitation to the natural environment or public space can be loaded and even rights can be violated (Milano C. , 2018: 553). The risk levels caused by overtourism are given in Table 2.

Chart 2. The Risk Level

General Situation		Alienated Local Residents.		Negative Tourism Experiences	Overloaded Infrastructures		Nature Destructions	Threats to Culture and Heritage
Importance of Tourism	Tourist Capacity	Number of Tourists per KM ²	Ratio of Locals to Tourists	Negative TripAdvisor Reviews	Seasonal Arrival	Tourist Attraction	Air pollution	Historic Sites

■ First 1/5 Slice (risk of overtourism)
 ■ Second 1/5 Slice
 ■ Third 1/5 Slice
■ Fourth 1/5 Slice
 ■ Fifth 1/5 Slice (low risk of overtourism)

Source: (Dichter & Manzo, 2017: 54)

The quintiles shown in Table 2 are not a good to bad scale, but are shown as having the highest and lowest risk of experiencing a particular overcrowding problem. Top quintile: Among the top 20 percent of the sample for risk of overcrowding (highest risk). Second quintile: Among the top 40 percent of the sample in terms of risk of overcrowding. Third quintile: Among the top 60 percent of the sample for risk of overcrowding. Fourth quintile: Among the bottom 40 percent of the sample for risk of overcrowding. Fifth quintile: Among the bottom 20 percent of the sample in terms of risk of overcrowding (lowest risk) (Dichter and Manzo, 2017: 54).

There are general reasons underlying the concept of over tourism. The factors that cause over tourism can be listed as follows (Goodwin , 2017: 5-6 ; Duyar & Bayram , 2019: 350; Guttentag, 2013: 1193; Dickinson , 2018);

- The transportation sector has gained a great momentum, the capacity to carry more passengers has increased,
- Reducing travel costs, having travel campaigns and discounts for students and young people, making airlines accessible,
- Due to the season concept in tourism, the increase in the intensity of these seasons, the increase in tourist movements,
- Having annual leaves used by working people, increasing holidays, increasing quality of life, benefiting from early booking discounts,
- The rise of Airbnb and in relation to this, unlike accommodation facilities, the accommodation situation in apartments intertwined with the local people is one of the factors that increase the density in destinations.

➤ There has been a sudden increase in the number of foreign visitors in regions with impressive historical texture such as Machu Picchu and Venice, which are among the most popular destinations of social media. The over demand for a certain place and the realization of the influx of tourists ultimately distract people from experiencing different travel habits and tastes.

Problems with overcrowding and tourist behavior have historically received the most attention. It can be said that the tourist feeling of the residents and the local identity of the city are lost in destinations where the feeling of crowding is observed almost throughout the year. The problems that over tourism will cause are presented below (Jordan, Pastras, & Psarros, 2018; Milano C., 2017; Koens vd, 2018);

- Privatization of public spaces,
- Urbanization pressure,
- Touristic activities and activities complicate the lives of local people,
- Sudden expensiveness in the central points of the city and in the newly discovered small areas,
- Pressure due to irregularity and blockage in the infrastructure,
- Excessive consumption of water and energy resources,
- Due to the online accommodation platforms, the difficulty of the local people's need for accommodation, the emergence of migration out of the city,
- Damage to historical places, monuments, cultural heritage,
- Loss of Community Identity, sense of security and ethnicity,
- Experiencing parking problem and expensiveness due to congestion in city centers,
- Local residents struggling with rising costs and emerging inequality,
- The emergence of noise pollution, the discomfort of local people and the loss of local identity
- Behaviors of visitors,
- Increasing use of cruise ships, which cause air pollution that may cause long-term climate change and problems.

2.3. The Role of Social Media in the Formation of Over Tourism

Social media, which is an information source today, plays an important role as travel information sources. Travelers find their content more relevant, up-to-date and reliable than information found on other channels (Gretzel & Yoo, 2017). With the spread of social media, tourists now play a role as active participants in determining what iconic, must-see places are by sharing their photos publicly on social media platforms (Månsson, 2011). Images on social media are carefully revised and significantly altered to fit the aesthetic of the platform and encourage participation by others. Photos that reflect the ordinariness in an extraordinary way are an important factor in destination selection for potential tourists (Gretzel, 2019).

When the role of social media in over tourism is examined, there are two main factors. First, sharing information on social media is spontaneous and generally more reliable. Second, social media information is richer and more persuasive than survey information. Because it may contain different kinds of information, it includes words, comments, symbols, photos and videos among other items (Ye, Law, Gu, & Chen, 2011: 635).

Huertas (2018), claims that especially when looking at live videos and stories, they change both the perception of a place and the holiday behavior of social media users in the destination. Since almost every person uses at least one social media account today, seeing people's posts about their holidays creates a situation of social media envy. In this case, people also experience "fear of being deprived" (FOMO). In addition, the feelings of "you only live once" (YOLO) reinforce people's desire to travel and have led to travel trends such as "last chance tourism" (Gretzel, 2019: 68). The mass media and social media are often considered hotspots of overtourism, especially in lesser-known, often smaller destinations that tend to be promoted by social media (Fisher & Bullock, 2018).

As it turns out on social media, overcrowding can actually confirm the status of a destination. Physically and digitally, crowds prove the popularity of tourist hotspots' attractions. However, "as this tourist crowd continues and tourism begins to take place, a destination's reputation may decline" (Rickly, 2019 cited in Jang & Park, 2020: 237). Due to the large and uncontrolled increase in tourist flows in destinations where there are too many positive tourist comments on social media and where popularity is increasing, these destinations may "die for success" (Almeida -Alonso, Millán & Yi, 2019: 2).

Nomadic Matt, a foreign travel blogger, says that over tourism "social media has a magnifying effect that did not exist in the past. It makes it easy for anyone to find a destination and then invade" (Nomadic Matt, 2018). With the concept of "Bucket List", "To Do/See List" that emerged with the effect of social media, some activities trigger monotonous and mass travel habits; Diving with fish in the Red Sea, living like a local in Venice, watching the northern lights, etc. and "best places to visit" social media lists further intensify tourism demand in certain areas, making the travel activities that people will perform monotonous (Dickinson , 2018; Gretzel, 2019: 68).

Social media provides new information about where to travel, what to visit, how to have certain experiences with food, local people, culture or music. However, this can create a somewhat dangerous situation because it can become risky for some people on social media to promote tourist experiences in some destinations uncontrollably (Almeida -Alonso, Millán & Yi, 2019: 14).

Picture 1: View of the Great Wall of China before and after Over-tourism

Source: (dulich.vnexpress.net)

2.4. Managing Over Tourism

The concept of tourism has a multidimensional and complex structure. In such negative situations, such as over tourism, there is no general solution that will remain valid for every country (Koens et al., 2018). Speaking at the meeting held by UNWTO, the Secretary General said, "Growth numbers are not our enemy; What we need to do is to manage growth sustainably and use the power of this growth tactically, wisely and responsibly to our advantage." (UNWTO, 2017).

It has been successful in executing social responsibility movements and anti-tourism campaigns carried out by France, Germany, Italy and Spain. The Southern European Cities Network (SET) and Neighborhood Assembly (ABTS) organizations have been established in Barcelona for a sustainable tourism (Milano et al., 2018). There are some methods and issues that can be carried out with the responsibility of all tourism stakeholders. These need to be adapted specifically to each destination's own problems and structure (WTTC & McKinsey Company, 2017: 8-9; TRAN, 2018: 254-255);

➤ For the continuity of the tourism activity and the destination, it is necessary to control the current tourist flow, to carry out a comprehensive study for possible extraordinary situations and to deal with them on a long-term basis.

➤ Destinations are faced with a high tourist flow in certain seasons and in the time period when activities are intense. Tactics, countermeasures and dispersal techniques can be developed for this situation that will be attractive to the existing crowd.

➤ For the situation in question, all stakeholders of tourism should act with the same sensitivity and awareness and continue their work. Making a geographical spread in order to reduce the tourist density in certain points will help in providing benefits in all tourism-oriented businesses and will reduce the current congestion.

➤ A pricing in a balancing role in the context of supply and demand should be adjusted, although the number of tourists who will visit the destination decreases in line with the cost increase, a selective tourist attraction is ensured in terms of quality, and also the local people in the destination have the opportunity to recognize their own cultural heritage as an examiner and participate more in touristic activities in their country.

➤ The facilities in all accommodation facilities in tourism should be regulated and inspected. As a result of the intense tourist flow reaching a critical level in the destinations, since the above-mentioned issues will not be enough to improve this situation, some touristic activities in the destination may be restricted and prohibited.

In the light of these suggestions, based on the factors affecting the formation of over tourism, the methods that will help to solve this formation and that some destinations have started to apply are stated.

As they faced the problem of overcapacity in the cities of Venice and Dubrovnik, they diverted the cruise ships coming to their ports to other cities due to the crowd (Morris, 2018). Thailand's famous Maya Bay, which is also the subject of the movie "The Beach", has been closed indefinitely in order to rehabilitate its ecosystem, which has been deteriorated by thousands of tourists visiting every day (Cripps, 2018). Due to the actions of Chinese visitors in different destinations around the world, which negatively affect the environment, and the destruction of historical artifacts and cultural identity, the Chinese government has blacklisted people who engage in such behaviors and actions and restricted their travel rights (Kuhn, 2015).

According to some legal sanctions in New York, practices have been developed to respond to property owners who want to rent their flats within certain periods, such as Airbnb and similarly, with legal sanctions and penalties (Sadurni, 2019).

3. Conclusion and Suggestion

The general concept that expresses the physical carrying capacity of a destination center, which is the result of attracting and hosting more tourists than the usual flow, and the negative effects on the local people, environment, and infrastructure in line with this density is called over tourism. Over tourism is a multidimensional situation that occurs because of mass tourism. Environmental pollution and excessive use of natural resources, causing large amounts of waste and giving it to natural ecosystems. This situation threatens the general identity and cultural integrity of the destination.

As a result of over tourism and anti-tourist protests, boycotts, negative discourses, and actions against tourists that have increasingly emerged in some destinations cast a shadow over the concept of tourism, its future, and its continuity.

Day by day, the popularity and use of social media applications, where my use is very active, and its use have made mass consumption and habits widespread. The sharing of travel photos, which has now become a race, on Instagram and derivative social media applications has brought with it the queue of visitors formed in that place. Along with the visual appeal depicted in the photographs, the increase in the number of people who want to take the same iconic shot, especially with well-known famous or influential people, expresses a situation that contributes to the formation of over tourism.

In this study, the effect of the use of social media in the formation of the phenomenon of over tourism, which has gained an important dimension at the global level, is a threat to many destinations and is frequently emphasized in the literature, is emphasized. In the literature review, it was concluded that social media is an impressive and determining factor in the existence of over tourism, and the study provides a conceptual contribution to the literature. Within the scope of the study, some suggestions that can be considered to reduce the formation of over tourism are presented below:

- In destinations where over tourism is directly affected, the factors that cause the increase in touristic flow should be controlled specifically by location,
- In order to avoid the excess mass of visitors in a certain time period created by the seasonality, new touristic attractions that will provide a tourist flow for 12 months should be presented,
- Execution of regulation and planning related to tourism policies in cooperation with stakeholders,
- Categorizing the most basic complaints of local people who are exposed to over-tourism in the destination, taking physical measures in this direction and applying effective methods of raising awareness of tourists and imposing sanctions,
- An awareness-raising trend can be created on a global scale by presenting the negative effects of over tourism in an impressive way with photos and videos, and by hashtags. Thus, the promotional power of social media, which causes the visitor flow that affects the masses, can be used by reversing it.

References

- Almeida -Alonso, M.-d.-M., Millán, F. B., & Yi, L. (2019). Are Social Media Data Pushing Overtourism? The Case of Barcelona and Chinese Tourists. *Sustainability*, *MDPI*, *11*(3356), 1-17.
- Aylan , F. K., & Aylan , S. (2020). Aşırı Turizm Kavramının Farklı Boyutlarıyla İncelenmesi: Instagram'da Paylaşılan Fotoğraf ve Yorumların İçerik Analizi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, *8*(1), 584-607.
- Camilleri , M. A., & Kozak, M. (2022). Interactive engagement through travel and tourism social media groups: A social facilitation theory perspective. *Technology in Society*, *71*(3), 1-25.
- Cripps, K. (2018, Ekim 2). *Thailand Bay Made Popular By 'The Beach' Closes Indefinitely*. . Edition CNN: <https://edition.cnn.com/travel/article/maya-bay-closure-thailand/index.html> adresinden alındı (Erişim:20.11.2022)
- Cripps, K. (2018,Eylül 07). *World's 10 most popular tourist destinations (and their future rivals)*. CNN Travel : <https://edition.cnn.com/travel/article/world-most-popular-destinations-2017/index.html> adresinden alındı Erişim:01.12.2022)
- Çuhadar , M., & Akçıl, A. Ç. (2018). Kalkan Bölgesindeki Konaklama İşletmelerine Yönelik Çevrimiçi Değerlendirmelerin Analizi: Tripadvisor Örneği. *Journal of Recreation and Tourism Research*, *5*(2), 1-10.
- Dichter, A., & Manzo, G. G. (2017). *Report: Coping With Success - Managing Overcrowding In Tourism Destinations*, . McKinsey & Company and World Travel & Tourism Council.
- Dickinson , G. (2018, Şubat 20). *The Travel Trend to Avoid Before You Die – How The 'Bucket List' Is Ruining The World*. *Telegraph*. <https://www.telegraph.co.uk/travel/comment/how-the-bucket-list-ruined-travel/> adresinden alındı(Erişim:18.11.2022).
- Dixon, S. (2022, Temmuz 26). *Statista*. <https://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/> adresinden alındı
- Duyar, M., & Bayram , M. (2019). Aşırı Turizm ve Turizm Korkusu: Yerel Halk ve Turizm İlişkisinin Evrimi. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*(40), 347-362.
- Eröz , S. S., & Doğdubay, M. (2012). Turistik Ürün Tercihinde Sosyal Medyanın Rolü ve Etik İlişkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, *27*(1), 133-157.
- Fisher , A., & Bullock , C. (2018). *Are we killing tourist destinations for an Instagram photo?*”. ABC News,available at: <https://www.abc.net.au/news/2018-09-06/mass-tourism-proving-disastrous-is-instagram-to-blame/10198828> adresinden alındı (Erişim:19.11.2022)
- Goodwin , H. (4. October 2017). The Challenge of Overtourism. *Responsible Tourism Partnership Working Paper* .
- Gretzel , U. (2019). The role of social media in creating and addressing overtourism. *In Dodds, R. & Butler, R. (Eds.). Overtourism: Issues, realities and solutions*, 62-75.
- Gretzel, U., & Yoo, K. H. (2017). *Social media in hospitality and tourism*. London : Routledge.
- Guttentag , D. (2013). Airbnb: disruptive innovation and the rise of an informal tourism accommodation sector. *Current Issues in Tourism*, *2*, *18*(12), 1192-1217.

Huertas, A. (2018). How live videos and stories in social media influence tourist opinions and behaviour. *Information Technology & Tourism*, 19(1), 1-18.

Jang, H., & Park, M. (2020). Social media, media and urban transformation in the context of overtourism. *International Journal Of Tourism Cities*, 6(1), 233-260.

Jordan, P., Pastras, P., & Psarros, M. (2018). Managing Tourism Growth in Europe. *The ECM Toolbox*.

Joseph, P. (2018). *The Most and Least Visited Countries Per Capita in The World*. . <https://www.travelmag.com/articles/most-and-least-visited-countries-in-the-world/> adresinden alındı (Erişim:23.11.2022).

Kang, M., & Schuett, M. A. (2013). Determinants of sharing travel experiences in social media. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 30, 93-107.

Kaplan, A. M., & Haenlein, M. (2010). Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media. *Business Horizons*, 53(1), 59-68.

Koens, K., Postma, A., & Papp, B. (2018). Is Overtourism Overused? Understanding the Impact of Tourism in a City Context. *Sustainability* 2018, 10(4384), 1-15.

Kuhn, A. (2015, Mayıs 8). *For Chinese Tourists Behaving Badly: A Government Blacklist*. NPR. . <https://www.npr.org/sections/parallels/2015/05/08/405183120/beijing-clamps-down-on-chinese-tourists-behaving-badly> adresinden alındı (Erişim: 23.11.2021).

Månsson, M. (2011). Mediatized Tourism. *Annals of Tourism Research*, 38(4), 1634-1652.

Matt, N. (2018, Eylül 6). *Overtourism: How you can help solve this worldwide problem*. <https://www.nomadicmatt.com/travel-blogs/overtourism-solutions/> adresinden alındı (Erişim: 17.11.2022).

Media, U. (2017, 8 Kasım). <https://www.unwto.org/archive/europe/press-release/2017-11-08/communities-protests-over-tourism-wake-call-sector> adresinden alındı (Erişim:16.11.2022).

Milano, C. (2017). Over-tourism and Tourism-phobia: Global trends and local contexts.

Milano, C. (2018). Overtourism, malestar social y turismofobia. Un debate controvertido. *Revista de Turismo y Patrimonio Cultural*, 16(3), 551-564.

Milano, C., Novelli, M., & Cheer, J. M. (2018, 08 26). *Overtourism a growing global problem*. <https://theconversation.com/overtourism-a-growing-global-problem-100029> adresinden alındı (Erişim:22.11.2022).

Morris, H. (2018, Ekim 16). *Boracay, Philippines Reopens To Tourists With Bans On Beach Parties, Plastic Bags And Smoking*. <https://www.traveller.com.au/boracay-philippines-reopens-to-tourists-with-bans-on-beach-parties-plastic-bags-and-smoking-h16ov6/> adresinden alındı(Erişim:24.11.2022)

Munar, A. M., & Jacobsen, J. S. (2014). Motivations for sharing tourism experiences through social media. *Tourism Management*, 43, 46-54.

Sadurni, L. F. (2019, Ocak 14). *New York Empire of Illegal Airbnb Rentals Booked 75,000 Guests, Suit Says*. <https://www.nytimes.com/2019/01/14/nyregion/airbnb-illegal-brokers-real-estate.html> adresinden alındı(Erişim:27.11.2022).

Sanlav, Ü. (2014). *Sosyal Medya Savaşları*. İstanbul : Hayat Yayıncılık .

Saraçaydın, M. (2019). Kişisel İmaj Yönetimi Bağlamında Sosyal Medya Kullanımı. *Anasay*, 149-170.

Şahin, S., & Şad, B. (2018). Müzelere Yönelik E - Yorumların İçerik Analizi Yöntemi İle Değerlendirilmesi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 14(1), 199-232.

TRAN. (2018). *Research for TRAN Committee - Overtourism: impact and possible policy responses*. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/629184/IPOL_STU\(2018\)629184_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/629184/IPOL_STU(2018)629184_EN.pdf) adresinden alındı (Erişim:27.11.2022).

Tuten , T. L., & Solomon , M. R. (2017). *Social media marketing*. Sage: Thousand Oaks.

Wilson, A., Zeithaml, V., Bitner, M. J., & Gremler, D. (2016). *Consumer Behaviour in Services. In Services marketing:integrating customer focus across the firm*. McGraw-Hill Education.

WTTC, & McKinsey Company . (2017). *Coping With Success: Managing Overcrowding In Tourism Destinations*. <https://www.mckinsey.com/industries/travel-logistics-and-transport-infrastructure/our-insights/coping-with-success-managing-over-crowding-in-tourism-destinations#> adresinden alındı(Erişim:01.12.2022).

Ye, Q., Law, R., Gu, B., & Chen, W. (2011). The influence of user-generated content on traveler behavior: An empirical investigation on the effects of e-word-of-mouth to hotel online bookings. *Computers in Human Behavior*, 27, 634-639.

Yumuk , Y., & Altıntaş , V. (2019). Bodrum'da Yaşayan Yerel Halkın Kentsel Yaşam Kalitesi Algılarının Aşırı Turizm (Over Tourism) Kapsamında Değerlendirilmesi . *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* , 90-102.

WORK CHALLENGES FACED WITH THE COVID-19 PANDEMIC: THE CASE OF ACCOUNTING PROFESSION

Assist. Prof. Mustafa Doruk MUTLU

Yozgat Bozok Üniversitesi, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Business Administration

ORCID: 0000-0002-9017-8173

Assist. Prof. Betül AÇIKGÖZ

Yozgat Bozok Üniversitesi, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Business Administration

ORCID: 0000-0003-0140-3461

Abstract

The World Health Organization (WHO) declared a pandemic on March 11th, 2020, in reaction to the coronavirus (Covid-19) viral global pandemic. Covid-19 has spread all over the world, placing humans in hazardous conditions. To stop the spread of the deadly disease in these conditions, governments have announced curfews and taken serious measures. Additionally, businesses have modified home-office work schedules in order to preserve the health of their workers. Employees from various industries were pushed to work from home. Public accountants have also been impacted by these unclear conditions in terms of their job hours and work routines. Between the government and corporations, public accountants play an essential role. Throughout the Covid-19 epidemic, they have continued to put significant effort into practicing their occupation. With the aid of swiftly advancing technology, COVID-19 has pushed the accountants to quickly adjust this change in work structure. This academic study evaluates the impact of Covid-19 on the working routine of the accounting professionals. The changing working style of public accountants is examined in this study utilizing qualitative research techniques. This study aims to investigate how professional accountants respond to the challenges in remote working under the Covid-19 and how they adjust to the digital revolution. Semi-structured interviews, one of the qualitative methodologies, were used in the study to collect the data. Twelve public accountants were interviewed, and their responses were recorded. Accountants claimed that throughout the pandemic time, remote working increased and the pace of digital transformation accelerated. They added that there had been a number of adjustments made to the working models during the pandemic time compared to the prior period and that they had struggled to obtain enough support from the government organizations with decision-making authority.

Keywords: Accountancy, digitalization, Covid-19, pandemic, remote working, gig economy.

1. INTRODUCTION

Following the swine flu (H1N1), Ebola, and Zika virus outbreaks in 2009, 2014, and 2016, respectively, the World Health Organization (WHO) had previously declared several pandemics. Above 214 nations have been affected by the H1N1 pandemic influenza virus, and the mortality rate was over 18.449. It was thought that breakouts of this kind constituted global emergencies. In January 2020, the WHO again proclaimed a subsequent outbreak a global health emergency in response to an increase in cases in China, the country where the Covid-19 virus initially appeared.

The global spread of this viral illness is progressing. The fatality rate of the Covid-19 disease is higher in the elderly and in those with preexisting medical disorders. By May 2022, there were more than 530 million cases worldwide, and over 6.3 million individuals sadly died. Governments have implemented considerable measures like school closures, offering online learning, adopting flexible working hours at government agencies, and imposing curfews in try to control the epidemic and lessen casualties. In order to protect their employees from the Covid-19 disease while maintaining business operations, corporations have implemented home-office working arrangements.

The working routine of the work classes has shifted over the years with the transformation of the job qualifications. Through the years, work classes have been categorized as white-collar and blue-collar in accordance with the type of the operation that was performed by the employees. While blue-collar workers are performing manual labor in the manufacturing industry, white-collar employees serve mental labor at the offices. Jobs classified as "blue-collar" are those that need more physical effort or manual labor. Farmers, mechanics, power plant operators, and electricians are examples of blue-collar occupations. On the other hand, people who work in white-collar jobs often perform secretarial, managerial, and administrative tasks in an office environment. The phrase "pink collar" has started to be used as the service sector has grown and more stereotypically female employment have emerged. Green collar workers have also been produced by the growth of the economy's environmental sectors. Golden collar has been used to refer to knowledge workers and new professions like knowledge engineering and information management have been enabled by the expansion of the knowledge economy. (Alpaslan-Danişman, 2014). Gold collars emphasize the activity-based era, evolving workflows, and mobile and remote work; "We" places instead of "me" spaces, and support for cooperation. They prefer a quicker pace, diverse groups, and various times of day for various work modes. This novel diversity in the working classes also has come with the new shifts in the working norms and brought contemporary office designs. The Home Office, the Mobile Office, and the Virtual Office are three generations of telework that Messenger and Gschwind have provided a broad, new conceptual framework for. They have suggested that the new, location-independent ways of working that are made possible by technology today—from the mobile, full-time salesperson to the sporadic work-related phone call or email from home—are all a part of a revolution in the way that paid work and personal life are related to one another (Messenger, Gschwind 2016). With the advancement in technology and digitalization, business literature gains brand new terminology. A gig economy is a labor market where independent contractors and freelancers fill temporary and part-time roles more frequently than full-time, permanent employees. A lot of causes have contributed to the emergence of the gig economy, a more recent trend. These are the two most crucial elements: The first is that the workforce is now more mobile. Second, more and more work is being done remotely on digital platforms. Gig workers are considerably more likely to work from home and be part-time employees. The flexible workspace sector includes virtual offices, which offer businesses any mix of services, space, and/or technology without requiring them to incur the capital costs associated with purchasing or renting a traditional office.

The number of people working remotely or from home is increasing in today's digital age. During the Covid-19 pandemic in 2020, this trend accelerated.

2. MOTIVATION FOR STUDY

Even while before the pandemic, several businesses had work-from-home policies merely out of convenience and to create favorable working circumstances, work-from-home policies have now become compulsory along with the enforced statewide lockdowns.

The relevance of face-to-face encounters varies significantly among industries, income levels, and gender, according to Avdiu and Nayyar's analysis. The first is that different industries place different emphasis on in-person communication and remote work, and the two do not even necessarily go together. Second, jobs that require more face-to-face engagement are predominantly concentrated in lower salary deciles. Third, occupations with a high concentration of face-to-face interactions make for a bigger portion of women's employment (Avdiu, Nayyar 2020).

Even though the present epidemic has affected practically all-occupational groups, low-wage and low-skill workers have been hardest hit (Kramer, Kramer 2020).

Businesses like banking, insurance, computer programming, information technology, and education can successfully adopt the working from home model because it may offer convenient employment prospects during covid-19 pandemic. On the other hand, this model cannot be used for tasks that necessitate close human contact, the use of specialized tools, and the utilization of labor force (Akca, Tepe Küçükoğlu 2020). This study investigated the effects of working solely from home on organizational commitment and engagement and identified both positive and disruptive aspects. Since the start of Covid-19, remote working tendencies have risen significantly and are not expected to slow down anytime soon.

3. LITERATURE REVIEW

3.1. Changing Working Schedules in the time of Covid-19

In their study, Spurk and Straub talked about the employees in flexible employment relationships (such as temporary agency work, different types of subcontracted labor, and new kinds of working, such those in the gig economy). They specifically looked at (a) how the Covid-19 pandemic may affect the work and careers of people in flexible employment relationships; (b) how to examine the long-term effects of the pandemic on those people's jobs and careers; and (c) how the pandemic may have an impact on flexible employment relationships (Spurk, Straub 2020).

Kramer and Kramer (2020) have identified three main areas of scientific inquiry: a) adjustments in employment segregation and their relationship to productive work and calling; b) how the work-from-home setup might change organizational attitudes toward which employment individuals and groups are better equipped to work from home; and, c) how professions may be further splitted into core and periphery. They come to the conclusion that while some occupational groups may gain from the pandemic, its overall effects will widen and worsen income, gender, racial, and ethnic inequality (Kramer, Kramer 2020).

The study conducted by Donati et al. (2021) investigates whether various employee groups, based on their professional, organizational, and individual qualities, reflect various attitudes on working remotely, adopting the technology required to Work from Home, and well-being. According to analysis findings, remote employees from large organizations who worked from home on a regular basis, had expertise, and collaborated with others had more favorable views of working from home, a higher acceptance of technology, and better coping mechanisms (Donati et al 2021).

3.2. Challenges of Remote Working during Covid-19 Pandemic

In order to investigate the difficulties faced by remote workers during the pandemic and how individual differences and virtual work features affect these difficulties, Wang et al. (2021) conducted their research and demonstrated four key remote work challenges—work-home interference, ineffective communication, procrastination, and loneliness—as well as four virtual work characteristics that affected the experience of these challenges—social support, job autonomy, monitoring, and workload. They discovered that aspects of virtual work were related to workers' performance and well-being through the difficulties they had to overcome. In particular, social support showed a positive correlation with lower levels of all remote working challenges; job autonomy showed a negative correlation with loneliness; workload and monitoring showed a positive correlation with higher work-home interference; and workload also showed a positive correlation with lower procrastination. A strong moderator of several of these connections was self-control (Wang et al, 2021).

Klerk et al. (2021) investigated the effects of working solely from home on employee experience and engagement, identifying both helpful and distracting aspects. With increased employee involvement and experience, employees may work more productively, but there were obstacles that had negative effects. The advantages of working from home that were actually experienced led people to anticipate that this practice will continue in the future, along with some office employment. Work-from-home policies need to continue in organizations, but not entirely. Two to three days a week were considered to be the ideal amount of time for remote work (Klerk et al. 2021).

Sutarto et al. look into the socio-demographic characteristics and work-from-home issues that are connected to job performance and job satisfaction. Their final model reveals that, after adjusting for socio-demographic factors and the difficulties of working from home, employment duration and job satisfaction constituted the most important predictors of work performance (Sutarto et al. 2022).

According to Bolisani et al., remote working may be a favorable (or at least not so bad) option for a lot of individuals, particularly knowledge workers who have a high degree of autonomy in their job. However, this can include working longer and under more pressure, as well as having to "be online" for a significant portion of the day. They discovered a general polarization of responses into two groups: those who are strongly in favor and those who are against it, indicating that remote working may not always be a good option for employees, at least if they must suddenly and forcefully adapt it (Bolisani et al. 2020).

During the 2019 coronavirus illness pandemic in the Bangkok metropolitan area of Thailand, Ekpanyaskul, C Padungtod (2021) investigated the scope of occupational health issues and lifestyle changes among workers who are from any organization that permitted working from home. The analysis of the demographic data included a look at the characteristics of working from home, how often occupational health issues occur, and how working from home alters people's lifestyles. Body weight changes, ergonomic issues, indoor environmental issues, and psychosocial issues were among the health effects of working from home that were significantly correlated with it, either positively or adversely. Changes in eating patterns, sleeping patterns, and exercise routines were also made in relation to work intensity.

3.3. Adoption of Remote Working by Accounting Professionals

Heltzer and Mindak found that Covid-19-related physical limitations and financial troubles impaired accountants' productivity, capacity to complete their work, ability to maintain connections with clients and coworkers, and ability to market more services to potential customers (Heltzer, Mindak 2021). Carungu et al. (2021) examine how a humanitarian disaster like the coronavirus pandemic in 2019 affects accountants' processes and systems. The study tries to identify the contingent consequences of a disaster like Covid-19 on accountants' work, based on the contingency theory. The experience of the accountants serves in understanding how the Covid-19 pandemic component affects the working style of accountants with implications for the organization in the short and long terms. Kardeş Selimoğlu et al. (2021) described how the Covid-19 virus, an external stress factor, affects accountants as well as the sources of stress in a work environment. In light of research findings, factors like the decline in the performance of the traditional accounting profession and changes in business practices, increased workload, professional uncertainty as a result of legislative changes, document contact, and the risk of virus contamination are some of the factors that contribute to the stress experienced by accounting professionals as a result of the pandemic. Nevertheless, significant finding of the study is that, despite the challenges they face, professional accountants do not perceive the value and respect they deserve on the profession. On contrary Mihai et al. (2020) conducted research on how Romanian accounting professionals regarded several aspects of the significant labor commitment made during the coronavirus pandemic. Professional accountants are required to put in a lot of time at work and, where possible, work remotely due to the nature of their position. The findings of the study indicate that qualified accountants have adapted to remote work rather quickly. Although working during the epidemic increased stress and exhaustion, it had a favorable impact on productivity and the work-family dynamic.

The Covid-19 pandemic's effects on Greece's accounting industry are examined by Papadopoulou and Papadopoulou (2020). The findings of the study demonstrated that the COVID-19 pandemic had a substantial impact on accounting professionals' daily activities. These professionals were forced to adapt their normal workdays and, in general, found it challenging to adjust to the new demands of the workplace. The study's conclusions also showed that the accounting industry in Greece is considerably more significant today than it was when the nation's economy is in crisis, as it was during the emergency under consideration, this effect is more acute. The effect of Covid-19 on the accounting industry in Bangladesh was examined by Jabin (2021). The study discovered that Covid-19 had a significant impact on Bangladesh's accounting industry. As opposed to before the epidemic, the majority of accountants are now working remotely. They have made technological adjustments. Meetings and training sessions are conducted online. Due to inadequate data security, they are also experiencing cyber security issues. There is more job uncertainty now. As a result, the global pandemic Covid-19 has a significant impact on Bangladesh's accounting industry. The effects of individual information management skills and social-psychological variables on the knowledge-sharing intention of accounting professionals are examined in Lin and Hwang's (2021) research model. While there are significant mean variations in knowledge sharing intention, picture and information processing capacities, comparison studies between pre- and post-Covid-19 sample groups show similar results for the hypothesized associations.

By including personal information management skills, this study builds on existing research to analyze the power of the "individual" in knowledge sharing and provides timely evidence of accounting professionals' personal knowledge management practices during the Covid-19 era.

4. RESEARCH DESIGN

The main motive of this study is to examine the issues that are perceived as a work challenge by professional accountants in the time of Covid-19 pandemic. Additionally, this research aims to understand how the accountants adjust to the challenges of the pandemic. In this regard, the research adopts a social constructivist standpoint and it is qualitative in nature. In order to gain in depth understanding, interpret the phenomena and explore hidden facts phenomenological approach is embraced in this study. Semi – structured interviews were chosen as a data collection method, which is in line with the methodology and the purpose of the research.

The studies that follow a phenomenological pattern should include a sample that consists of individuals who are familiar with the phenomenon itself (Yıldırım and Şimşek, 2011). In this regard, in line with the aim of this study the unit of analysis is professional accountants in Turkey and the sample consists of 12 participants working on accountancy. In compliance with the methodology of present study purposive sampling method used and it continued until the obtained data repeated each other.

When it comes to demographics of the study, of the 12 participants mentioned above, 8 were male and 4 were female. All of them are certified public accountants. Additionally, the majority of the participants were between the ages of 30 - 50.

5. RESULTS AND DISCUSSION

The aim of this study is to understand the challenges that professional accountants encountered especially during peak times of pandemic. Under this main theme 6 sub-themes were found. Additively, this research also elaborated the ways in which accountants adapt themselves to the hard work conditions of the Covid-19 and 4 sub-themes emerged.

Table 1. Main themes and Sub-themes of the research

<u>Main Theme 1</u> <i>Challenges faced by public accountants during Covid-19 pandemic</i>	<u>Main Theme 2</u> <i>Reactions of the accountants to the business challenges</i>
Workload increased	Working remotely as much as possible
Problems in obtaining and processing necessary documents as the offices of the tax payers were closed	Spend more time and effort to reach tax payers and especially public officers
Stress and burnout related to finishing the job on time!	Worked overtime in order not to miss the document delivery dates
Health problems and disruptions	Requesting a postponement in delivery dates through chamber of accountants and social media platforms
Difficulties in communicating with tax payers and the public offices	
Having hard times keeping up with the ever-changing laws	
Boredom at home	

5.1. Challenges Faced by Public Accountants during Covid-19 Pandemic

During the Covid-19 pandemic, many sectors were exposed to serious changes and had to change their working practices. Certified public accountants, who constitute the analysis unit of the research, and their work were seriously affected by this wind of change and faced some difficulties in their way of doing business. As such, the main purpose of this research is to try to understand what these difficulties are and how they are perceived by accountants through their own perspectives. As a result of the interviews with the accountants, they stated that their workload has increased. Particularly, in the process of obtaining and processing the documents required for accounting transactions, the fact that taxpayer work offices were closed created serious difficulties. In addition, serious problems were experienced in terms of communicating with public institutions, solving problems and fulfilling demands. Due to these difficulties, accountants stated that they had to work overtime under intense stress in order to complete their work on time and avoid penalties.

Our workload has increased due to short work and wages support brought by the government. Especially for these, we have an obligation to organize and send information to İşkur in tables every month. Not to mention that we constantly track them. Unfortunately such rituals have difficulties and our workload has increased in terms of the constant problem of receiving such a document. (Mrs. Yağmur)

Most of our taxpayers were closed and it was a problem for us to receive and process the invoices. Tax and insurance offices have switched to flexible working. We called and even went to the offices, but we could never get our transactions done... While we are trying to get our work done, they are also disrupting their work due to their own intensity. We said that we have a certain amount of time to complete our work, otherwise we may be fined. (Mr Ali)

First of all, because our taxpayers were closed, big problems arose in the bill collection business. I mean, in terms of getting things done... How did the problems come out because of that? Our taxpayers are closed and this is a big problem in the upcoming holiday period. It's now the 18th of the month. The last day of the value added tax return is the 26th of the month and we have about 7-8 days. I have not received a single document from any taxpayer so far. Let me put it this way, all of these documents will be taken (from taxpayers) then all of them will be processed, they will all be in place, and there are 3-4 such declarations that need to be delivered by the 26th this month, and there is still no postponement at the moment (Mr. Güven)

In addition to the above-mentioned difficulties, accountants also experienced disruptions in their work, as they caught Covid-19 due to work requirements and put their health at risk. Again in this period, keeping up with the constantly changing regulations and regulations with the new work system due to the pandemic created a series of ambiguities and confusion. Finally, the monotony created by working remote from home during the covid-19 period and not leaving the house because for emergency reasons has led to boredom.

...In other words, its return to us in terms of health was bad. We even caught Covid-19; here is the only one I think we had a problem with in this case. (Mr. Ceyhan)

You know, not all people look at this issue objectively. Some are very careful. In fact, some people pay more attention than they should. Some just don't pay more attention than they should. On the other hand some just don't pay any attention. So actually, as someone who had Covid-19, I think that I had Covid-19 for work reasons that were beyond my control. Because you can't interfere with people. (Ms. Güneş)

Now, our first difficulty in our field of work was that we had a very difficult time following the new laws. In order not to be punished, I mean. Laws changed constantly, new things came out all the time. It was very difficult to follow them. (Mr. Ali)

...So we are bored a little bit. We work from home, we manage and for now we are patient. Like everyone else, there is no other solution to this. Right now we are just waiting for the pandemic to end. We are waiting for everyone's job to open up. (Ms. Duygu)

5.2. Reactions of the Accountants to the Business Challenges

As mentioned above certified public accountants had to react to many difficulties due to the changes in the way they do business for the Covid-19 pandemic period. When we approach the subject in terms of accountants, it has been found that they try to reduce the risk of catching Covid-19 by working more remotely against the aforementioned difficulties.

In addition, in this chaotic period, it was found that they spent more time and overtime in order to overcome the communication problems with taxpayers and public offices and to complete the work on time. They also demanded a delay in document delivery dates when necessary.

So we wasted our time. It is not easy. So when we are going to do all our normal work for example, I go there, as they cannot be reached by phone. The tax office is almost half an hour from my office. (Mr. Ali)

The solution we found is to collect the paperwork in a very short time and work day and night. (Mr. Güven)

In the beginning of the Covid-19, we prioritized the safety of our personnel, as they did not have drugs to help get rid of the disease at those times. That's why we sent them home and we told them not to have contact or interact (face to face) with anyone outside their home. Our staffs work from 09.00am in the morning till 06:00pm in the evening, as in the workplace. Here, in order to protect the health of the personnel, let me tell you on my own, I sent the employees home. In other words, the time they come to work during this pandemic is less. (Mr. Servet)

They did all kinds of activities via Facebook and Twitter. Considering that some regulations should be made regarding our profession, we have to submit the previous month's declaration on the 26th of each month. (Mrs. Yağmur)

CONCLUSION

Covid-19 pandemic has affected the way workers do their jobs and the way many sectors operate has changed. One of the most obvious effects of the Covid-19 pandemic has been the transition of many workers to work-from-home arrangements across many industries. The certified public accountants and particularly their working style and relationships have also been affected by the remote working trend. However based on the results of the present study these changes seem to have brought some challenges with them. Accountants share the difficulties with their chambers and based on their view chambers know all the problems and try to inform the decision making institutions about such issues. They also added that they couldn't see any visible change. In these regards based on the results of this study, decision-making institutions should increase the interaction with the chambers for accountants to work effectively in healthy conditions.

Once again, from the accountant's point of view especially in peak times of Covid-19, communicating with public organizations and coordinating the jobs with taxpayers had been very difficult. In this sense development of a mutual understanding between the parties (taxpayers, accountants and public institutions) and jointly addressing the problems encountered, may play a major role in the elimination of mutual disagreements and obstacles.

Finally, in pandemic times It has been recommended to work from home to lessen the danger of Covid-19 transmission at various levels throughout the world. Even though a sizable portion of the global workforce was required to work from home during the COVID-19 pandemic, not everyone had the same experience. The COVID-19 epidemic has increased the trend of remote working, which is unlikely to end because employees found working remotely to be both rewarding and convenient.

REFERENCES

- Akca, M., & Tepe Küçüköğlü, M. (2020). Covid-19 ve iş yaşamına etkileri: Evden çalışma. *Journal of International Management, Educational and Economics Perspectives*, 8(1), 71-81.
- Alpaslan-Danişman, S. (2014). Metaphors of human resources: Colours of collars. *Interdisciplinary perspectives on social sciences*, 3.
- Avdiu, B., & Nayyar, G. (2020). When face-to-face interactions become an occupational hazard: Jobs in the time of COVID-19. *Economics Letters*, 197, 109648.
- Bolisani, E., Scarso, E., Ipsen, C., Kirchner, K. and Hansen, J.P (2020), "Working from home during COVID-19 pandemic: lessons learned and issues", *Management & Marketing. Challenges for the Knowledge Society*, Vol. 15, No. Special Issue, pp. 458-476, DOI: 10.2478/mmcks-2020-0027.
- Carungu, J., Di Pietra, R., & Molinari, M. (2021). The impact of a humanitarian disaster on the working approach of accountants: a study of contingent effects. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*.
- De Klerk, J. J., Joubert, M., & Mosca, H. F. (2021). Is working from home the new workplace panacea? Lessons from the COVID-19 pandemic for the future world of work. *SA Journal of Industrial Psychology*, 47(1), 1-14.
- Donati, S., Viola, G., Toscano, F., & Zappalà, S. (2021). Not all remote workers are similar: technology acceptance, remote work beliefs, and wellbeing of remote workers during the second wave of the covid-19 pandemic. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(22), 12095.
- Ekpanyaskul, C., & Padungtod, C. (2021). Occupational health problems and lifestyle changes among novice working-from-home workers amid the COVID-19 pandemic. *Safety and health at work*, 12(3), 384-389.
- Heltzer, W., & Mindak, M. (2021). COVID-19 and the Accounting Profession. *Journal of Accounting, Ethics and Public Policy*, 22(2), 151-205.
- Jabin, S. (2021). The Impact of Covid-19 on the accounting profession in Bangladesh. *The Journal of Industrial Distribution & Business*, 12(7), 7-14.
- Kramer, A., & Kramer, K. Z. (2020). The potential impact of the Covid-19 pandemic on occupational status, work from home, and occupational mobility. *Journal of Vocational Behavior*, 119, 103442.
- Lin, H., & Hwang, Y. (2021). The effects of personal information management capabilities and social-psychological factors on accounting professionals' knowledge-sharing intentions: Pre and post COVID-19. *International Journal of Accounting Information Systems*, 42, 100522.
- Messenger, J. C., & Gschwind, L. (2016). Three generations of Telework: New ICT s and the (R) evolution from Home Office to Virtual Office. *New Technology, Work and Employment*, 31(3), 195-208.
- Mihai, F., Stan, M., Radu, G. and Dumitru, V.F., 2020. Heavy Work Investment for the Accounting Profession in Romania at Time of Coronavirus Pandemic. *Amfiteatru Economic*, 22(Special Issue No. 14), pp.1121-1139
- Papadopoulou, S., & Papadopoulou, M. (2020). The accounting profession amidst the COVID-19 pandemic. *International Journal of Accounting and Financial Reporting*, 10(2), 39-59.

Selimoğlu, S. K., Cengiz, A. A., Özdemir, A., & Begüm, Yalı. (2021). COVID-19 ile birlikte muhasebe mesleğindeki stresin yeni halleri. *Muhasebe ve Denetim Bakış*, 21(63), 1-18.

Spurk, D., & Straub, C. (2020). Flexible employment relationships and careers in times of the COVID-19 pandemic. *Journal of vocational behavior*, 119, 103435.

Sutarto, A. P., Wardaningsih, S., & Putri, W. H. (2022). Factors and challenges influencing work-related outcomes of the enforced work from home during the COVID-19 pandemic: Preliminary evidence from Indonesia. *Global Business and Organizational Excellence*.

Wang, B., Liu, Y., Qian, J., & Parker, S. K. (2021). Achieving effective remote working during the COVID-19 pandemic: A work design perspective. *Applied psychology*, 70(1), 16-59.

Yıldırım, A., and Şimşek, H. (2011) “Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri”, Ankara:Seçkin Yayıncılık.

VELAYET HAKKININ DEĞİŞMESİ VE KALDIRILMASI

Dr. Miray ÖZER DENİZ

Çukurova Üniversitesi Hukuk Fakültesi

ORCID: 0000-0003-2443-6290

ÖZET

Velayet, Türk Medeni Kanunu (TMK) m. 335-351 arasında düzenlenmiştir. Velayet, çocuğun ebeveynleri tarafından kanuni olarak temsil edilmesini ifade eden hak ve yükümlülüktür. Kural olarak, çocuğun velayet hakkı anne ve babaya; çocuk evlat edinilmiş ise evlat edinene aittir. Velayet hakkının kime ait olduğu, anne ve babanın birbirleriyle evli olup olmadığına, sağ ve ölüm durumlarına, boşanmaları gibi çeşitli durumlara göre farklılık gösterir. Velayet hakkı süresi içerisinde belirli durumların gerçekleşmesi halinde değişebilir. Bu durumların neler olduğu TMK m. 183'te düzenlenmiştir. Maddede yer alan durumlardan biri gerçekleştiğinde, hakim kendiliğinden veya taraflardan birinin talebiyle çocuğun velayetini değiştirebilir. Anne veya babanın başkasıyla evlenmesi, şehir değiştirmesi, ölmesi, hastalanması gibi sebepler velayetin değişmesini gündeme getirebilir. Velayetin kaldırılması ise velayetin değiştirilmesinden farklı olarak, çocuğun korunması için öncesinde alınan önlemlerin işe yaramaması durumunda alınan en ağır önlem olarak anne ve/veya babadan velayet hakkının alınmasıdır. Yalnızca kanunda belirtilen sebeplerden birinin gerçekleşmesi, çocuğun velayetinin değişmesi veya kaldırılması sonucunu doğurmaz. Hakimin her somut olayda, çocuğun üstün yararın en iyi ne şekilde sağlanacağını değerlendirip karar vermesi gerekir. Gerek velayetin kaldırılması gerekse değiştirilmesinde esas olan kural, çocuğun üstün yararınıdır. Zira velayet, her ne kadar hak olarak düzenlense de aslında bir yükümlülüktür. Anne ve babanın asli görevi, çocuğun üstün yararını gözetmektir. Bu aynı zamanda, çocuğun Anayasa ve uluslararası anlaşmalar ile korunan evrensel bir hakkıdır.

Anahtar Kelimeler: Velayet, Çocuğun üstün yararı, Velayetin değişmesi.

MODIFICATIONS OF CUSTODY RIGHTS

ABSTRACT

Custody is regulated in Turkish Civil Code (TMK) art. between 335-351. Custody is a right and obligation that expresses the legal representation of the child by the parents. As a rule, the right of custody of the child belongs to the mother and father; If the child is adopted, it belongs to the adopter. It differs according to various situations such as who has the right of custody, whether the parents are married to each other, whether they are alive or dead, and their divorce. It may change if certain circumstances occur during the custody period. What these situations are edited in TMK art. 183. When one of the situations in the article occurs, the judge may change the custody of the child spontaneously or at the request of one of the parties. Reasons such as the marriage of the mother or father to someone else, changing the city, death or illness may bring the change of custody to the agenda. Removal of custody, on the other hand, is the removal of custody from the mother and/or father as the most severe precaution taken in case the previous measures for the protection of the child do not work, unlike changing the custody. Only the realization of one of the reasons specified in the law does not result in a change or removal of custody of the child. In each concrete case, the judge must evaluate and decide how best to ensure the best interests of the child. The rule that is essential in both abolishing or changing custody is the best interests of the child.

Because although custody is regulated as a right, it is actually an obligation. The primary duty of parents is to look after the best interests of the child. This is also a universal right of the child, protected by the Constitution and international agreements.

Keywords: Custody, The Best Interests Of The Child, Rearrangement of the Custody

TOPLUMSAL CİNSİYET VE MİLLİYETÇİLİK 1925 – 1979 YILLARI ARASI İRAN ÖRNEĞİ

Dr. Öğr. Üyesi Melek MUTİOĞLU ÖZKESEN

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Uluslararası Politik Ekonomi

ORCID: 0000-0003-3392-8561

ÖZET

Ulus-devlet arayışlarının başladığı 19. yüzyılda, egemenlik, merkezileşme ve tabii vatandaşlık tanımlarının yapıldığı görülse de, bunların homojen bir şekilde dünyanın her yerinde aynı hızla ve tipte yaygınlaşmadığı söylenebilir. Fakat farklı milliyetçilik tiplerinde dahi olsa, vatandaşlık sadece “erkekler” için tanımlanmıştı. Bu çalışmada, İran’da 1925-1970 yılları arasındaki dönem toplumsal cinsiyet ve milliyetçilik ilişkisi bağlamında uzun dönemli olarak ele alınmıştır. Belirtilen uzun dönem baba ve oğul olan iki Şah’ın dönemlerini kapsamakta ve aslında bir nevi devamlılık olabileceğini varsayarak çalışılmıştır. Çalışmada temel yöntem olarak Nira Yuval-Davis’in *Gender and Nation* çalışmasında geliştirdiği milliyetçi tipolojileri analitik mercekle kullanılmaktadır. Bu tipoloji üzerinden Yuval-Davis, kadının vatandaş ve katılımcı (1), kültürel aktarıcı ve göstergesi(2) ve biyolojik yeniden üretici(3) olarak konumunu sorgulamaktadır (Yuval-Davis, 1993). Bu makalede Yuval-Davis’in bu üçlü tipolojisi bir çalışma merceği olarak kullanılacak ve İran’da 1925-1963 yılları arasında kadınların milliyetçi proje ve söylemlerdeki konumu analiz edilecektir. Buradan hareketle, belirtilen süre zarfında kadının toplumsal katılımcı, kültürel sembol ve ulusal yeniden üretici konumları üzerinden bir analiz geliştirilmeye çalışılmış ve ortaya çıkan tabloda iki dönem arasında bir devamlılık olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal cinsiyet, milliyetçilik, İran, vatandaşlık

GENDER AND NATIONALISM THE EXAMPLE OF IRAN BETWEEN 1925 – 1979

ABSTRACT

Although sovereignty, centralization and citizenship started to be defined around 19th century, they were not spreading homogeneously all over the world regarding different types of nationalism and contexts of citizenship described. However, even in different types of nationalism, citizenship was defined only for “men” for centuries. In this study, the period between 1925 and 1970 in Iran is discussed in the long term in the context of the relationship between gender and nationalism. This specified long term covers the periods of two Shahs, father and son, and it has been studied. The methodology of this study is based on the nationalist typologies developed by Nira Yuval-Davis in the study called *Gender and Nation* (1993). In this typology, the position of women as a citizen and participant (1), as a cultural transmitter and indicator (2), and as a biological reproducer (3) are being experienced / studied. In this article, the position of women in nationalist projects and discourses in Iran between 1925-1963 will be analyzed through conducting this triple typology of Yuval-Davis that is used as an analytical lens. From this point of view, an analysis was tried to be developed over the social participatory, cultural symbol and national reproductive positions of women during the specified period, and it is seen that there is a continuity between the two periods.

Keywords: Iran, gender, nationalism, citizenship

GİRİŞ

Büyük değişimlerin yaşandığı 19.yüzyıl milliyetçilik tartışmaları adına da bize müthiş bir dönüşüm tablosu sunuyordu. Ulus-devlet arayışlarının başladığı, “her ulusun bir devleti olmalı” fikrinin yaygınlaştığı bu yüzyıl zarfında, egemenlik, merkezileşme ve tabi vatandaşlık tanımlarının yapıldığı görülüyordu. Fakat bütün bunlar, homojen bir şekilde dünyanın her yerinde aynı hızla ve tipte yaygınlaşmıyor; farklı milliyetçilik tipleri ve vatandaşlık bağlamları tanımlanıyordu. Temel olarak Fransız ve Alman milliyetçiliği ya da Sivil ve Etnik Milliyetçilik olarak ayrıştırılabileceğimiz¹ bu milliyetçilik tiplerini belirleyen temel nokta, “vatandaşlık” unsuruydu. Fransız tipi milliyetçilik, toprak ve dil gibi bugünkü anlamına daha yakın elementlerle tanımlanıyor ve bireyleri vatandaş kılarak uluslaştırıyor; Alman tipi milliyetçilik vatandaşlık vermeyerek; yani daha ayrıştırmacı ve soya dayalı elementlerle uluslaşma sürecini benimsiyordu. Fakat bu makale için asıl kritik olan, farklı milliyetçilik tiplerinde dahi olsa, vatandaşlığın sadece “erkekler” için tanımlanıyor oluşuydu. Nira Yuval-Davis, tam bu noktaya atıfla şunu sorar: Kadınlar neden milliyetçilikle ilgili çeşitli teoriler tarafından hep görmezden gelinir/saklanır?

Çeşitli milliyetçilik projeleri ile Toplumsal cinsiyet arasındaki ilişkiye dikkat çeken Nira Yuval-Davis, *Gender and Nation* makalesinde, milliyetçi projelerin ve söylemlerin soyut ve tarih-dışı kategoriler üzerinden değil; daha ahlaki ve sosyolojik bir zeminde ele alınması gerektiğini söyler. Bunun için sunduğu yol haritasına göre, milliyetçi projelerin kendi tarihselliği bağlamında belirli tipolojiler üzerinden sınıflandırılması gerektiğini öne sürer. Önerdiği tipolojiler Smith’in etnik-soysal milliyetçi hareketleri ve sivil-topraksal milliyetçi hareketleridir (Yuval-Davis, 1993). Bildiğimiz gibi Smith, “ulusların soy kütüğünü ortaya çıkarma”yı hedeflemiş ve modern bir ideoloji olarak milliyetçiliğin kan, kültür ve ırk gibi elementlerin yerine mitsel ve sembolik elementlerin oluşturduğu etnik çekirdek üzerine inşa edildiğini ileri sürer (Smith, 2003). Yuval Davis, bu tipolojiye ek olarak, Stolke’nin Alman tipolojisi olarak nitelendirdiği *Staatnation* ve *Kulturnation* ayrıştırmasını da göz önünde bulundurarak, ortaya türev bir tipoloji koyar: *Staatnation*, *Kulturnation* ve *Volknation*. Aslına bakılırsa ortaya koyduğu bu tipoloji Smith ve Stolke’nin tipolojilerinin ortak bir paydasıdır ve tam olarak Yuval-Davis’in önerdiği gibi, milliyetçilik projelerini daha tarihsel, sosyolojik ve ahlaki bir zeminde incelemeyi öngörmektedir. *Staatnation*, belli devletlerin vatandaşlık kategorilerine vurgu yapmayı seçen milliyetçi ideolojileri; *Kulturnation* belli kültür veya dinlere vurgu yapan milliyetçi ideolojileri; *Volknation* ise insanların soyları ya da ırklarına vurgu yapan milliyetçi ideolojileri temsil eder. Yuval-Davis, milliyetçilik projelerini böyle bir sınıflandırma üzerinden ele aldığımızda, toplumsal cinsiyet ile milliyetçilik ilişkisini anlamamanın mümkün olacağını ve böylece kadının bu tartışma içindeki yerini ifşa edebileceğimizi iddia etmektedir. Bu tipoloji üzerinden Yuval-Davis, kadının vatandaş ve katılımcı (1), kültürel aktarıcı ve göstergesi(2) ve biyolojik yeniden üretici(3) olarak konumunu sorgulamaktadır (Yuval-Davis, 1993). Bu makalede de, Yuval Davis’in bu üçlü tipolojisi bir çalışma merceği olarak kullanılacak ve İran’da 1925-1963 yılları arasında kadınların milliyetçi proje ve söylemlerdeki konumu analiz edilecektir. Makalenin ilk bölümünde 1925- 1941 yılları arasında Rıza Pehlevi dönemi; ikinci bölümünde ise 1945-1963 yılları arası oğlu Muhammed Rıza Pehlevi dönemi incelenecektir.

¹ Bu zaman zaman, Doğu ve Batı milliyetçiliği; Toprak ve Kan Milliyetçiliği olarak da ayrıştırılabilmekteydi.

1925 – 1979 YILLARI ARASI İRAN’DA TOPLUMSAL CİNSİYET VE MİLLİYETÇİLİK

A. RIZA PEHLEVİ DÖNEMİ (1925- 1941)

1906- 1911 yılları arasında İran’da meydana gelen Anayasa Devrimi’nin temel taleplerinden biri, ulusçuluk inşası idi ve bunun siyasi zemininin de parlamenter demokrasi üzerine kurgulanması gerektiğini düşünüyorlardı. Devrim sonrası İran’da sosyalist, komünist, liberal, muhafazakar birden çok parti mecliste yer alabiliyor ve farklı eğilimli taleplerini meclise sunabiliyorlardı. Anayasa Devriminin ulusçuluk talebi, 1925 yılında tahta çıkan Rıza Pehlevi tarafından önemsenecek ve fakat devrimin parlamenter sistem ve kuvvetler ayrılığı talebi geçersiz kalacaktı. 1925-1941 yılları arası Rıza Pehlevi devlet-inşası sürecini siyasi otokrasi zemininde yürütürken; 1941-sonrası oğlu Muhammed Rıza Pehlevi de devletin ve toplumun dönüşüm yıllarının otokratlığını üstlenecekti (Najmabadi, 1991).

1921’de askeri bir darbeyle gücü eline alan Rıza Pehlevi, Aralık 1925’te gerekli anayasal düzenlemeyi yaparak monarşiyi ilan etti ve kendini de Şah olarak tanıttı. Monarşik yönetim ve siyasi otokrasinin geçerli olacağı 1925-1941 yılları arasında Rıza Pehlevi, tüm muhalif kanatların direncini kırarak, merkezi ve yukardan indirmeci bir yaklaşımla “modern ve bağımsız bir İran” şiarını benimsediğini öne sürüyordu (Paidar, 1995). Pehlevi dönemlerinin özgül nitelikleri, siyasi baskının artışı, toplumsal modernleşme hedefi ve Batı ile olan yakın ilişkilerdir. Bu dönemde devlet, toplumsal reformların yürütücüsü ve neredeyse her dönüşümün destekleyicisi haline gelmiştir (Yeganeh, 1993). Bu nedenle, 1920 ila 1940lar arasını Anayasa Devrimi’nin talebi olan ulusçuluk/milliyetçilik bağlamında inceleyecek olursak, bu dönemi “devlet milliyetçiliği” olarak tanımlamak mümkündür. Devlet bu dönemde, toplumun merkezi, şiddet uygulama tekeline sahip en güçlü kurum, toplum refahından sorumlu, en büyük işveren gibi birden çok konumu karşılamaktadır. Bu dönemin devlet milliyetçiliğinin temel nosyonları ise Batıcılık ve Avrupalılaşmadır. Batıcılık, laiklik, merkezileşme, ordulaşma anlamına gelmekte; Avrupalılık ise eğitim, toplumsal hayat, ekonomi, ordu, bürokrasi ve tabi ki kadınların statüsünün reforme edileceğini öngörmektedir (Sedghi, 2007). İran, bir nevi Avrupalılaştırılacaktır.

Böyle bir çerçevede, Rıza Pehlevi’nin en temel hedefi, İran yasalarını laikleştirme ve millileştirme olmuştur. Pehlevi bir Nazi sempatizanı olarak bilinmesine rağmen, asıl olarak Mustafa Kemal Atatürk’ü örnek aldığını dile getirmiştir. Yalnız Mustafa Kemal’in aksine, cumhuriyetçiliği değil, İran’ın monarşik ve emperyal tarihini güçlendirmeyi ve Şii geleneğini korumayı istemiştir. Bununla beraber Türkiye Cumhuriyeti, Osmanlı kökenlerini onurlandırmaktansa, oradan bir kopuş idealine sahip ve daha çok sivil ve teritoryal bir milliyetçilik benimsemiştir; Rıza Pehlevi ve oğlu ise soylarını şahlandırmakta ve askeri yollarla bir ulus-inşa süreci benimsemişlerdir (Najmabadi, 1991). Her ne kadar tahtının ilk yıllarında ruhban sınıfı ile modernleşme arasında bir uzlaşma aramaya çalışmışsa da; tahtını ve devlet-inşa sürecini sağlama aldığı zaman yaptığı ilk eylemler, dini lider ve hakimler yerine laik eğitilmiş hakimleri yaymak; ulema ve şeriatın etkisini kırmak; ruhban takımını zayıflatmak olmuştur (Sedghi, 2007; Girgis, 1996).

Paidar’a (1995) göre, Rıza Pehlevi döneminin Batı toplumlarını -demokrasi ve bireysel haklar hariç- örnek alarak benimsediği temel amaçlar; merkezi bir devlet kurmak, tek ulus/din/dil şiarını benimsemek, laikleşme, ulusal egemenlik, teknolojik ve ekonomik ilerleme ve kadının “özgürleşmesini” sağlamaktır. Bu aşamada, “ulusun geleceği için merkezi” rol oynayan kadınlar, biyolojik yeniden üretici, kültürel aktarıcı ve tabi ki çocukların eğitimcisi olarak kodlanmıştır (Yeganeh, 1993).

İşte bu noktadan hareketle, Yuval-Davis'in tipolojisi eşliğinde, Rıza Pehlevi dönemi devlet-inşa sürecinin kadınları nasıl konumlandığını anlamamız daha kolay hale gelecektir.

Pehlevi dönemine *Staatnation* merceği ile baktığımızda, tıpkı Yuval-Davis'in dediği gibi, kadınların vatandaşlık statüsünün dualist bir doğası olduğunu görüyoruz. Bir yanıyla modernleşme ve laikleşmenin dış dünyaya karşı vitrini olarak görülen ve genel bir vatandaşlık çerçevesine dahil edilen kadın, diğer yanıyla ayrı bir yasama ve yargı sürecine tabii kılınmaktadır. Kadının toplumsal bir katılımcı olarak eşit olmayan hakları İran'da oldukça göze çarpar niteliktedir ve Rıza Pehlevi döneminde buna ilişkin olarak atılan adımlar çoğunlukla kadınların eğitim hayatına ve işgücüne katılımını sağlamaktır. Pehlevi'nin 1934 yılında Türkiye'ye yaptığı ziyaretin, kadınlara ilişkin birçok kanun üzerinde etkili olduğu iddia edilmektedir. Bunun için, kadınların genel vatandaşlık ve toplumsal katılımcı çerçevesine girebilmesi için belli yasalar çıkarılmıştır. Örneğin, karma okullar inşa edilmiş; öğretmen yetiştiren kolejler açılmış ve özellikle kadınların gitmesi teşvik edilmiş; kızların beden eğitim dersine girmesine izin verilmiş; özel geçit törenlerinde kız öğrencilerin de katılımı serbestleştirilmiştir. Buna ek olarak, kadınların belki de ilk defa iş gücüne katılımı desteklenerek, kamu görevlerinde istihdam edilmeleri talep edilmiştir. Kadın ve erkeklerin kamusal alanda ayrıştırılmaması, kadınların sinema, tiyatro gibi aktivitelere gidebilmesi, erkeklerle sokakta konuşabilmesi serbest hale gelmiştir (Sedghi, 2007). Bütün bu kanunların odak noktası, kadınlardır.

Fakat, bu değişiklikler, kadınlar için hala belli çekinceleri ve istisnaları içermektedir. Örneğin, yurtdışına eğitime sadece erkekler gönderilmekte ve kadınlar sadece belli görevlerde-öğretmenlik, ebelik, tezgahçılık, yazmanlık, sekreterlik gibi- çalışabilmektedir. Üstelik kadınlara verilen ücret, çoğunlukla erkeklerinin neredeyse yarısıdır (Paidar, 1995). Ruhban sınıfının hakimiyeti altında olan eğitim sistemini laikleştirmek için adılan adımlar neticesinde, kadınların eğitim alması ilk defa meşrulaştırılmıştır; fakat bu, bütün eğitim sistemi ya da istihdam olanaklarının kadınlara tümüyle açık olduğu anlamına gelmemektedir.

Kadının eğitim ve çalışma hakkı gibi toplumsal haklarının yanı sıra, siyasi hakları da erkeklerinki kadar geniş ve kapsamlı değildir. Her ne kadar, ulusal ilerlemenin yegane önderleri olarak adledilseler de kadınların oy hakkı yoktur ve Şah tarafından gündeme de getirilmemiştir. Bu hakkın verilmesi gerektiğine dikkat çeken radikal kadın hareketleri ise Şah ve kurmayları tarafından kontrol altına alınmıştır. İran'ı emperyalizmden kurtarmak ve patriyarkal toplumun eşitsiz düzenini kadınlar lehine değiştirmek talebinde bulunan kadın hareketleri – Vatansever Kadın Cemiyeti (Jam'iyat-e Nesvan-e Vatankhah) gibi- ya da kadın dergileri -Kadının Dünyası (Jahan-e Zanan) hedef gösterilerek baskı altına alınmıştır. 1935 yılında doğrudan Şah'ın eliyle kurulan Kadınlar Merkezi (Kanun-e Banovan) desteklenmiş ve Şah'ın uygulamalarını yaygınlaştırmak görevine nail edilmiştir. Yani, kadının siyasi ve toplumsal haklarının sınırlarını belirleyen de, uygulatan da devlettir (Paidar, 1995; Sedghi, 2007).

Yuval-Davis (1993), kadınların vatandaşlık hak ve sorumluluklarının dualist doğası – kadını hem içeren hem dışlayan- farklı etnik ve ırksal gruplara göre de değişebildiğini ve kadına özgü ayrı bir yasama ve yargı sürecinin işleyebildiğini öne sürmüştür. İran'da da Pehlevi dönemi adalet sisteminde, kadın meselesine yönelik konular istisnai bir alanı teşkil etmektedir. Bunu derken söylemek istediğim, laikleşen ve Batılılaşan İran modeli ve yasalarının, mesele adalet sistemi olduğunda kadını içermeyen bir bağlamı olmasıdır. Öncelikle belirtmelidir ki, İran'da bu dönemde kadınlar hâkim olamamaktadır.

Üstelik ailevi meseleler söz konusu olduğunda laikleşen yasalar değil, Şeriat kanunları geçerliliğini büyük oranda korumaktadır. 1931 yılında değiştirilen Evlilik Sözleşmesi kuralları, kadın için belli şartları iyileştirmiş olsa da, erkek-egemen bir “hukuk” anlayışını hiçbir düzeyde sarsmamıştır. Değiştirilen maddelere göre, kadınların evlilik yaşı 15e, erkeklerin 18e çıkarılmıştır ve evliliğin belgelendirilmesi koşulu konulmuştur. Bunun dışında kadının evlilik içindeki yasal statüsüne dair Şeriat’ın öngördüğü tablo dışına çıkan bir değişim yaşanmamıştır. Şeriat’ın aile kanunları ileriki bölümlerde tekrar ele alacağız.

Rıza Pehlevi döneminde ulus ve devlet-inşa sürecinde kadınların kültürel sembol ve aktarıcı niteliği de oldukça çarpıcı boyutlardadır. Daha önce de belirttiğim gibi, Rıza Pehlevi döneminin temel özellikleri Batı ile olan yakın ilişkileri ve Avrupalılaştırma ve laikleşme eğiliminin öncelikli hedef olmasıdır. Dolayısıyla, kadınların modernleşmesi meselesi, ruhban sınıfı ve dini cemaatlerin temel hâkimiyet alanına doğrudan müdahale anlamını taşımaktadır. Daha önce de dediğimiz gibi, kadın ve aile meselesi Şeriat kanunlarının geçerli olduğu temel konulardır ve bu alana nüfuz etmek ve kadını modernleştirmek, tam da Rıza Pehlevi’nin dinsel güçleri zayıflatma ve laikleşme amacına hizmet edecektir. Buna ek olarak –ve daha da önemlisi- eğer İran yasal ve toplumsal anlamda bir Avrupalılaştırma süreci içindeyse, bunun dış dünyaya karşı sergileneceği ilk alan kadınların hayatıdır. “Ulusal onurun temsilcileri” olarak betimlenen kadınlar (Abrahamian, 1982), tıpkı Yuval-Davis’in de (1993) dediği gibi, ulusal birliğin, köklerin, ruhun ve projelerin sembolize edildiği varlıklardır. Rıza Pehlevi, Batılılaşmanın bir gerekliliği olarak gördüğü ulusal birliği sağlamak için tek dil, tek ulus, tek devlet, tek kültür ve tek siyasi otorite şiarını benimsemiştir. Buna bağlı olarak Pehlevi, gerektiğinde siyasi baskı mekanizmalarını devreye sokarak bir “birlik” imajı yaratmaya çalışmıştır (Paidar, 1995). Najmabadi’ye göre (1991) bu durum, Rıza Pehlevi’nin devlet inşasında temel olarak askeriye modelini önemsiyor olmasından kaynaklanmaktadır. Yani bir nevi üniformacılık ve askeri disiplin ve düzeni benimsemiştir. Bu bağlamda, toplumun tüm tabakalarının dış görünümü de bu birlik çağrısının bir parçası haline gelmiştir. Kıyafetlerin Batı tarzına evrilmesini emreden Şah, Avrupa’dan kıyafet ithalini desteklemiş ve memurlara “Batı tipi” kıyafet almaları için bir müddet ikramiye vermiştir. Yerli kıyafetlerin yerine Avrupalı kıyafetlerin getirilmesi işlemi erkekleri de kapsıyor olsa da, asıl olarak ulusan birliğin temsilcisi olan kadınlar üzerinden yürüyen bir politika haline gelmiştir. Ulusal birliğin sembolize edildiği varlıklar olarak kadınlar, devlet eliyle birden çok değişim politikalarına maruz kalmış ve kültürel olarak bu politikalara uyum sağlanması, “uygun” davranması beklenmiştir (Paidar 1995; Yuval-Davis, 1993). Dinsel, yerel ve komünal kimlikler yerine, tek bir ulusal kimlik ve görüntü inşa etme meselesinde Pehlevi’nin Mustafa Kemal Atatürk’ten esinlendiği belirtilir. İslamcı bir kimlik yerine daha kültürel bir kimlik inşası yapmak isteyen Pehlevi, işe kılık kıyafet ve kadınların modernleşmesinden başlamıştır². Bu politikalar doğrultusunda Pehlevi’nin en önemli adımı, 1936 yılında peçenin bir gerikalmışlık göstergesi olduğunu söyleyerek, kara çarşaf ve peçeyi yasaklamasıdır. Özellikle kentli kadınları kapsayan bir Avrupaileşme görüntüsü için Şah açılan kadınlara özel polis himayesi bile tahsis etmiştir (Najmabadi, 1991; Sedghi, 2007). Bu politikalar o kadar ciddiye alınmaktadır ki, kadınların evlerinde bile kara çarşaf giymesi yasaklanmış ve bu yasak polislerce kontrol edilmiştir (Sedghi, 2007).

² Yine aynı sebeple Pehlevi’nin eğitim sistemini millileştirerek, devlet milliyetçiliği propagandasını hem öğretmenlere hem de öğrencilere taşımayı hedeflediğini biliyoruz.

Yuval-Davis'in de makalesinde bahsettiği gibi, ulusal birlikler temel olarak ailelerden oluşmaktadır ve kadının ulusal yeniden üretici konumu ile kadının tahakküm altına alınması arasındaki örtülü bağ, kendini özellikle ailevi meselelerde ve düzenlemelerde kendini göstermektedir (Yuval-Davis, 1993). Kadınların ulusal birliğin temsilcileri olarak görünüşleri devlet tarafından ne kadar çok önemseniyor olsa da, aile yaşantısı içindeki konumu geleneksel koşullara terk edilmiştir. Ulusal onur olarak kadınların özgürleşmesi şiarı, cinsiyet ayrışmasının son bulması ve kadınların eğitilmesi, modernleştirilmesi noktasında devlet tarafından müdahale edilen bir konu haline gelmiş ve fakat patriyarkal ailenin çözülmesine katkı sağlamamıştır. Siyasal anlamda bakılacak olursa bile, vatandaşlık babadan çocuğa ya da eşe geçmekte, baba/erkek ailenin reisi olara görülmekte ve talep etme hakkına sahip olmaktadır. Kadının ise toplumsal katılımcı imajından daha önce gelen rolleri, sadık bir eş ve eğitilmiş bir anne rolüdür (Paidar, 1995). “Ulus”un çocuklarının taşıyıcısı ve besleyicisi olarak kadın, daha eğitilmiş ve sağlıklı olmalıdır; dolayısıyla 1931 Medeni Kanunu’na göre, kadın erken evlendirilse bile okula gitmelidir; evlilik yaşı en az 15 olmalıdır ve arzusu olmadan evlendirmeye zorlanmamalıdır. Bütün bunlar, eğitilmiş ve sağlıklı bir ulus inşasının temelinde yatan gerekliliklerin siyasi mecrada yansımalarıdır, kadına düşen payıdır. Sadık ve itaatkar bir eş olarak konumu ise bir ulusal onur meselesi olarak lanse edilmekte; ideal kadın itaatkar kadındır imajı tüm toplumda geçerliliğini korumaktadır. Bu imaj, aynı zamanda, devlet kontrolünde olan kadın dergileri ve hareketleri ile de pekiştirilmektedir. Zamanın önemli kadın gazetelerinden Kadının Sesi (Zaban Zanan)’nde yayınlanan temel konular, eğitilmiş olmanın önemi, dikiş-nakış bilgileri ve kocaya nasıl davranılması gerektiğidir. Oğlu Muhammed Rıza Pehlevi, babası için bir keresinde şu ifadeleri kullanmıştır: “O her zaman, kızların en iyi işinin evlilik ve çocuklar yetiştirmek olduğuna inanırdı” (Girgis, 1996). Rıza Pehlevi, İslam’a dayanan laik bir devlet değil; İran kültürlerine dayanan bir laik devlet kurmayı amaçlamıştır. İran kültürleri ile İslam’ın çakıştığı noktalarda, aile yaşantısı gibi, ise radikal yollar ve politikalar denememiştir. 1936 yılında devlet eliyle kurulan Kadınlar Merkezi (Kanun Banovan)’nin bildirisinde kadının özgürleşmesi için temel gereklilikler, ahlaki ve zihinsel eğitim, ev işleri konusunda eğitim, çocuk bakımı konusunda eğitim, hayırseverlik işleri, sade yaşantıyı benimseme (bkz: modern-ama-mütevazı kadın imajı), etik ve toplumsal sorumluluklarını yerine getirme olarak belirtilmiştir; kadının “sabırlı, realist, kibar ve toleranslı” karakterini toplum için kullanması gerektiği üzerinde durulmuştur (Girgis, 1996). Aile yaşantısında “doğru” olan bir kadın, İran kültürlerine göre, toplumuna en büyük katkıyı sağlamış olacaktır. Pehlevi bir konuşmasında kadınlara “görevini unutmayın: çalışın. Gelecek nesillerin iyi yetiştirin ve iyi öğrenciler eğitin. Ülkenize hizmet edin. Tasarruf edin, lüksten kaçının ve ulusunuza faydalı olun” demiştir (akt. Sedghi, 2007). Bu konuşma, yukarıda çizilen tabloda bahsi geçen tüm özelliklerin özeti niteliğindedir ve Najmabadi’ye göre (1991) ideal kadın imajı bu dönemde özetle “modern-ama-mütevazı” olarak tanımlanır. Yuval-Davis’in tipolojisinden devam edecek olursak, ulusun biyolojik olarak yeniden üretimi ve kadının bu anlamdaki önemine de değinmemiz gerekir. Yuval-Davis, farklı milliyetçi projelerin ulusun biyolojik olarak yeniden üretimini sağlayan çocuklarla ilgili farklı düzenlemeler öngördüğünü söyler. Buna göre, bazı milliyetçi pratikler anne üyeliği ile; bazıları baba üyeliği ile; bazıları her ikisi birden olması koşulu; geri kalan kısmı ise sadece gönüllülük esasına göre bir çocuğun belli bir ulusun üyesi olabileceğini iddia eder. Ancak her ne olursa olsun, çocuğu dünyaya getiren kadın bir biyolojik üretici olarak konumlandığında, milliyetçi projeler için oldukça kritik bir nitelik kazanır. Bu nedendir ki, kadınların “ulusal stokların yeniden üreticisi” olmaları itibarıyla kontrol edilmeleri doğumdan önce başlar ve bu biyolojik safhanın tüm aşamalarında belli politikalar yoluyla denetlenir (Yuval-Davis, 1993).

Kadının biyolojik yeniden üretici olarak ulus-inşa sürecine dahil olması, elbette ki Rıza Pehlevi döneminin kadınları için de oldukça belirleyici bir özellik haline gelmiştir. Cinselliğin aile ünitesi sınırları içinde anlam kazandığı ülkede, dolayısıyla, çocuk meselesi de aile kurallarına ve dolayısıyla Şeriat kanunlarına tabi kılınmıştır. Buna göre, kadının temel görevleri kapsamında “erkeği tatmin etmek” ve “cinsel ilişki istediği zaman erkeği memnun etmek” gibi ifadelerle rastlanılır. Dolayısıyla kadın, biyolojik bir yeniden üretici olmanın da ötesinde, cinsel olarak nesneleşmiş bir konuma tabiidir. Aile, cinsel ilişki ve tabi yeniden üretimin doğal yeri kabul edildiği için, kutsal sayılmaktadır (Paidar, 1995). Ulusun çocuklarının taşıyıcısı olarak kadın da bu kutsallığa ihanet etmemelidir. Örneğin, kendisini başka adama aldatırken karısını yakalayan adam, karısını öldürse dahi ceza almamaktadır. Kardeşini zina yaparken yakalayan adam ise sadece 6 aylık hapis cezası almaktadır (Sedghi, 2007). Buna ek olarak, ulusal yeniden üretimin kontrolünü sağlamak amacıyla devlet eliyle birçok düzenleme de konulmuştur. Bunlardan biri de, ilk defa her doğumun belgelendirilmesi koşuludur. Oğlu Muhammed Rıza Pehlevi döneminde, bu çok daha ivedi bir ihtiyaç haline gelecek ve doğrudan kadınların yasal ve toplumsal hayatını etkileyecek politikalara zemin hazırlayacaktır (Paidar, 1995).

Görüldüğü gibi, Rıza Pehlevi dönemi ulus ve devlet-inşa sürecinde benimsenen milliyetçi söylem ve projelerde kadının konumu oldukça önemlidir. Ulus-inşa süreci boyunca aktif olan modernite söylemi, kadının özgürleşmesi fikrini büyük bir proje olarak sunmuş ve modern bir ulus devlet nosyonu ile ilişkilendirmiştir. Kadın, “daha birleşmiş ve yaşanabilir bir ulusu; daha sağlıklı, daha eğitilmiş ve daha üretken bir nüfusu olan modern bir ulusu; içinde sadece ulusal onurun korunmadığı, aynı zamanda daha iyi annelerin, daha medeni ebeveynlerin ve toplumun daha sorumlu üyelerinin yetiştiği bir aile sistemini inşa etme sürecinin merkezine yerleştirilmiştir” (Jayawardena, 1986; Kandiyoti, 1991). Meselenin arka planında ise, merkezi ve yapay olarak Batılılaşacak bir devletin inşa sürecinin dini öğeleri sindirmesi gerekmekte ve kadının modernleşmesi bu anlamda en kolay yol haline gelmektedir. Dolayısıyla, bahsi geçen uygulama ve değişiklikler çoğu kadını özgürleştirmekten ziyade, ruhban sınıfı ile olan ilişkilerin manevra alanı; Batı ile olan ilişkilerin yasal zemindeki vitrini haline gelmiştir. Öyle ki bu kurallar çoğunlukla kentlerde uygulanmış, kırsala pek nüfuz edememiştir. Aslına bakılırsa, İran’da yaşayan kadınlar için değişen tek şey, patriyarkal gücün ruhban sınıfından devletin eline geçmesidir.

B. MUHAMMED RIZA PEHLEVİ DÖNEMİ (1941-1979)

1941 yılında İkinci Dünya Savaşı sırasında Müttefikler, Şah Rıza Pehlevi’nin Alman yanlısı olduğu gerekçesiyle İran’ı işgal ederek, Rıza Pehlevi’yi Güney Afrika’ya sürgün etti. Siyasi otokrasinin ve devletçi milliyetçiliğin sonu anlamına gelen bu gelişme neticesinde, Şah Rıza’nın oğlu Muhammed Rıza Pehlevi tahta geçirildi. 1925-1941 yılları arası eğer ulus ve devlet inşa süreci olarak değerlendirilirse, 1940-sonrası dönemi milliyetçilik, modernleşme ve dönüşüm süreci olarak tanımlanabilir.

Yuval-Davis’in önerisini dikkate alıp, milliyetçilik projelerini daha ahlaki ve sosyolojik bir zeminde incelemeye kalkıştığımızda, 1940-1950 yılları arasındaki milliyetçiliğin devlet milliyetçiliğinden uzak, bir “karşı ideoloji” olarak konumlandığını görürüz (Paidar, 1995). Siyasi otokrasinin sona ermesi ve savaş ekonomisi ve sosyolojisinin hakimiyeti nedeniyle, farklı ideolojik gruplar farklı siyasi gündemler öne sürerler. Fakat ilginç olan, bütün bu çeşitli gündemlerin doğrudan kadının konumu ve kadına dair imge üzerinden yeşeriyor oluşudur. Üstelik devletçi milliyetçilikten kültürel milliyetçiliğe doğru bir geçiş de başlamıştır.

Örneğin, Humeyni'nin başını çekeceği fanatik İslam grubu "Fadaiyan İslam", İran'ın ahlaki çöküş içinde olduğunu, bunun nedeninin ise kadınların modernleşmesi kılıfı altında şehvetin yükselmesi olduğunu iddia edecektir. Dolayısıyla bu gidişata dur demenin yolu, kadınların aile yönetimi ve çocuk yetiştirilmesi ile sorumlu tutulması ve devletin İslamcı bir kimliğe oturmasıdır. Buna karşılık Sovyet yanlısı solcu gruplar ve partiler ise, kadınların hala eşit ücret ve oy hakkı gibi konularda haklarından mahrum olduğunun altını çizerek ve çeşitli örgütlenme biçimleri ile gerek siyasi mecrada gerekse sivil toplum kuruluşları aracılığıyla eylemlerde bulunur. Fakat bu düzenin galibi, muhafazakâr ve liberal kanadı da içinde barındıran Milliyetçi Cephe olur. 13 yıl iktidarda kalacak olan Milliyetçi Cephe'nin temel kaygısı, İran'daki yabancı sermaye ve iktidarının son bulmasıdır; dolayısıyla iç işlerinde statükocu bir tavır sergilemekten yana davranır. 1949 yılında Dr. Muhammed Musaddık cepheye başkan olur ve liberal milliyetçilik diyebileceğimiz bir tavır benimsenir/benimsemeye çalışır. Temel toplumsal tabanı kentli orta sınıf olan Cephe, bağımsızlık çağrısı, anti-despotik, parlamenter sistem yanlısı, monarşi karşıtı, toplumsal adalet meselesine vurgu yapan, siyasi fikir/ basın/ inanç özgürlüğünün önünü açan ve bireysel özgürlükleri savunan bir gündeme sahiptir. Anglo-İran Petrol Şirketini ulusallaştırmayı temel hedefi haline getirir. İran tarihinde ilk defa demokrasi gündemine bu kadar yaklaşılır ama temel sorun monarşinin anayasal koruma altında olmasıdır. Üstelik buna karşılık savaşılmaması gereken ciddi bir kitle vardır. Batı'nın desteklediği monarşi ile solun desteklediği laik milliyetçi rejim arasında sıkışan Milliyetçi Cephe, tercihini ikincisinden yana kullanmasının neticesinde, ABD ve İngiltere'nin yardımıyla, tarihe "CIA darbesi" olarak geçen 1953 darbesi ile düşürülür (Yeganeh 1993).

Milliyetçi Cephe süreci boyunca benimsenen liberal milliyetçilik nedeniyle, kadınların oy hakkı meselesi çok kez gündeme gelir. 1940larda aktif olan kadın örgütü Kadın Toplumunu (Jam'iyat-e Zanan) Pehlevi rejimini, kadınların siyasi statüsünü korumamak, fuhuşu sonlandıramamak, fabrikalarda eşitsiz koşullarda ve ücretlerde çalışmalarına ses çıkarmamakla suçlarlar. Topladıkları 100bin imzayla kadınların oy hakkı talebini meclise sunarlar fakat meclisteki muhafazakârlar ve İslamcılar tarafından "Kuran ve İslam'a aykırı" olduğu gerekçesiyle reddedilir. Üstelik Rıza Pehlevi'deki gibi güçlü bir siyasi otokrasinin yokluğundan faydalanarak fetva çıkarırlar ve kadınlar peçesiz ve açık dolaşmasına izin vermediklerini; kadınların yerinin evleri, sorumluluklarının annelik ve çocuk bakmak olduğunu söylerler (Sedghi, 2007). Ruhban sınıfı bir adım ileri giderek, kadınlara yeterince hak tanıdığını; "ekstra" olarak oy hakkı tanınmanın siyasi karmaşa, dini yozlaşma ve toplumsal anarşiye sebep olabileceğini savunur. Buna ek olarak laik politikacılar dahi, kadının erkeğe oranla daha "hayalperest" olduğunun altını çizerek, siyasi eylem kapasitesi olmadığını dile getirirler. Dolayısıyla kadın, eğitilmiş bir anne, itaatkar bir eş statüsünün dışına çıkamaz; liberal milliyetçilik dönemi kadının statüsünü bir adım ileriye bile götürmez çünkü dönemin milliyetçilik projeleri çoğunlukla "anti-empyral" çağrılar içermekte ve toplumsal inşa sürecini çok etkilememektedir. Burada kritik olan nokta, tıpkı Yuval-Davis'in bizi uyardığı gibi, kadının milliyetçilik söylemlerinde ve projelerinde pasif bir aktör olmadığıdır. Milliyetçi Cephe döneminde kadınlar, gerek petrol şirketinin ulusallaşması gerekse kırsal alanın ve kentin kalkınması meselesinde hükümete ve Şah'a çağrılar yapan gösterilerde, eylemlerde ön saflarda bulunmuşlardır. Yine bu dönemde, radikal olmayan milliyetçi örgütler (Kadın Meclisi gibi) kadının seçme ve seçilme hakkı kazanması gibi belli girişimlerde bulunmuş fakat ne yazık ki başarılı olamamıştır (Paidar, 1995).

Yuval-Davis'in de öngördüğü gibi, İran'da kadının siyasi vatandaşlık hakları topluma tam üyeliğini destekleyecek kıvama 1950ler boyunca bile ulaşamamıştır. Milliyetçi Cephe'nin tasfiye edilmesinin ardından milliyetçilik bir proje olarak muhalefet tarafından sahiplenilmiş olsa da, bu milliyetçiliklerin çoğu kültürel milliyetçilik izleri taşımıştır. Aslına bakılacak olursa, Milliyetçi Cephe'nin liberal milliyetçi söylem ve projeleri de zaten hayata geçememiş; nihai aşamada kültürel milliyetçilik söylemleri çok daha baskın hale gelmiştir. Ülkede monarşinin gücü devam ederken; kadın hareketleri tekrar devlet baskısına alınmış, muhalif örgütler dağıtılmış; modernleşme yolundaki merkezi devlet şiarı geri gelmiştir. Dönemin kadınlar adına en kritik gelişmesi ise Muhammed Rıza Pehlevi'nin 6-maddelik reform paketinde kadınlara oy hakkının verilmesi ile ilgili maddedir. Fakat İslamcı ve muhafazakar kesimlerin Baskısı sebebiyle bu öngörü kolay gerçekleşmemiştir. Kadınlar 1956'da kurulan Kadın ve Çocuklar için Refah Konseyi aracılığıyla, çoğunlukla refah hizmetlerine (eğitim, sağlık, ev ekonomisi gibi) kanalize edilmeye devam etmiş; kadın hareketlerinin çoğu monarşi yanlısı ise korunmuştur (Paidar, 1995).

1960-1963 yılları ekonomik kriz yılları ve kentsel huzursuzluğun da başladığı yıllara denk gelmiştir. Bu huzursuzluğa da paralel olarak, Muhammed Pehlevi'nin modern devletçi ideolojisini ve milliyetçi söylemlerini "II. Kiros tarafından yönetilen büyük Pers İmparatorluğu'nu diriltiren BÜYÜK MEDENİYET İRAN" şiarına dayandırdığı bir dönem başlar. Devletin Pers İmparatorluğu kökenlerine atıf yaparak diriltmeye çalıştığı milliyetçiliğin içine biraz da Batıcılık ve pro-Amerikanizm katar (Segdhi, 2007). Hem Smith'in sözünü ettiği etnik-mitsel sembolleri barındıran, hem de Stolke'nin *Kulturnation* bağlamında yaptığı tipolojiye atıfta bulunan bu vizyon, kültürel milliyetçiliği pompalamış; Batı ile ilişkileri belirleyen modernite ile Perslerin yadigarı geleneksellik aynı anda hüküm sürmeye devam etmiştir. Modernite, ekonomik kalkınma, siyasi özgürlük, ulusal bağımsızlık, toplumsal adalet, laik devlet, kentleşme, eğitim ve teknolojik gelişme ile bir tutulurken; gelenekselcilik yerel kültürlerin korunması ve tabii ki kadın-aile ilişkisinin geleneklere ve şeriata bağlı olarak devam etmesini öngörmektedir. "Büyük medeniyet İran" şiarı ile moderniteyi aynı anda korumaya çalışan Şah, kadınları hem modernizmin hem de otantizmin temsilcisi olarak görmektedir.

Staatnation merceğinden bakıldığında, bu dönemde kadının siyasi hakları sorunu meclise defalarca kez taşınmasına rağmen, bir sonuca varılamamıştır. İran'da bu dönemde hâkim olan kanı, İranlı bir kadının bütün dikkatini toplumsal işlere ve hayır işlerine adanması gerektiğidir. Dolayısıyla Muhammed Rıza Pehlevi'ye kalan baba yadigarı toplumsal cinsiyet modeli; yani aile içinde patriyarka düzeni devam etmekte ve ulusun "babası" "anne" üzerindeki hâkimiyeti korumaktadır. Fakat, Batılılaşma çizgisinin baskısı neticesinde Şah, kadınların "modernizmin gereği olarak" siyasete girmesini savunmaya devam eder (Paidar, 1995). 9 Ocak 1963'te Beyaz Devrim olarak tarihe geçecek reform paketi neticesinde, Şah bütün tepkilere rağmen, kadınlara oy hakkı tanır ve bunu "korkunç geri kalmışlıktan medenileşmiş toplumlara geçiş" in temel göstergesi olarak sunar. Görüldüğü gibi kadın, dış dünyaya verilecek mesajın temel taşıyıcısı olmaya da devam eder. Yine aynı bağlamda, devrimin adının beyaz olması da boşa değildir; siyah ruhban takımının rengi ve kırmızı Bolşeviklerin rengidir (Sedghi, 2007). Batıya yüzünü dönen Şah, Beyaz Devrim aracılığı ile "siyahların tepkisi ve kızıkların verdiği harabın maskesini düşüreceğini" iddia eder ve kadınları bu reformların temel aktörü haline getirir.

1963 yılında kâğıt üzerinde erkekle eşit siyasal haklara sahip olan kadınlar, kültürel alanda o kadar da şanslı olamazlar. Daha önce de belirttiğim gibi, Rıza Pehlevi'den sonra İran'da yükselen muhalif seslerin gündemlerinde o ya da bu şekilde kadının yeri ve statüsü oldukça önemlidir. Liberaller ve radikal solcular geri kalmışlığı kadının eğitim/istihdam olanakları ve oy hakkının olmayışı üzerinden tanımlarken; İslamcılar ve muhafazakârlar toplumsal yozlaşmanın kadının açılması, ailesi dışına çıkması, annelik ve eşlik statüsünden uzaklaşması olarak kodlamışlardır. Tüm bu farklı dünya görüşleri ve onların benimsediği milliyetçi söylemler ve projelerde, kadın o ya da bu şekilde oldukça kritik olmasına rağmen, karar alma mekanizmalarında ona yer yoktur. 1963 Beyaz Devrim sonrasında bile 6 kadın meclise girebilmiş; sadece 2si Senato'ya alınmıştır (Paidar, 1995).

1963 Beyaz Devrimi'nin kadınların istihdamına ilişkin belli değişiklikleri de öngördüğünü söyleyebiliriz. Şah Muhammed Rıza Pehlevi, kadınların istihdama katılmasını destekleyerek, "ulusal ilerleme için kadın emeği" söylemini babası Rıza Pehlevi'den devşirdi. Yarı-sanayileşme hedefinde olan ve ithal ikameci politikalar benimseyen bir ülke için kadınların ucuz emeği elbette ki çok önemliydi. Bunun yanı sıra, Batı'ya modern bir İran imajı sunabilmek ekonomik anlamda –krizler yüzünden- zora girmişti ve kadınların statüsü "vitrin" niteliğine geri dönmüştü. Kentli kadınlar çoğunlukla hizmet sektörü ve sanayide yerlerini alırken; kırsal kadınlar dikiş-nakış ve tarım sektörlerinde görev alıyordu. Sedghi'ye (2007) göre kadınların konumu, ekonominin işleyişi ile doğrudan alakalıdır. Durgun ekonomilerde kadınların geleneksel konuları şişirilirken; gelişmiş ekonomilerde ev-içi iş gücü dağılımı belli değişimlere uğramaktadır (Sedghi, 2007). İran örneğinde bu durumun geçerli olduğunu söylemek mümkündür.

Kulturnation merceğinden Muhammed Rıza Pehlevi dönemini inceleyecek olursak, öncelikle belirtmemiz gerekiyor ki, kadının kültürel bir sembol ve aktarıcı olma niteliği, Rıza Pehlevi döneminden bugüne kadar hiç değişmeyen bir niteliktir. Ancak, dönemin milliyetçi projelerinin ve söylemlerinin benimsediği tavır, kadının haklarına ilişkin belli değişimleri beraberinde getirmiştir. Devletçi milliyetçiliğin aktif olduğu Rıza Pehlevi döneminde kadının kültürel konumu aile içerisinde tanımlanmakta ve dolayısıyla Şeriat'ın kurallarına tabi kılınmaktaydı. Muhammed Rıza Pehlevi döneminde de bu durum çok fazla değişmedi çünkü dediğimiz gibi kültürel milliyetçilik ağır basmaktaydı ve aile, ulusal kültürün en kutsal varlığı sayılıyordu. 1960lara kadar, kadının evde kalması, çocuklarına bakması, iyi bir eş olması vurgusuna dair hiçbir şey değişmediği gibi, erkeğin aile reisi konumu ruhban sınıfının ve İslamcılarının güçlenmesi ile beraber olarak iyice güçlendi. Fakat 1960lı yıllarda ülkedeki toplumsal ve ekonomik kriz, modernleşme çağrısını ve Batı ile olan ilişkileri güçlendirme gerekliliğini de beraberinde getirince, 1963 Beyaz Devrimi'nden sonra 1967 yılında "Aile Koruma Kanunu" çıkarıldı. Bu kanun ile keyif boşamalar, çok eşlilik ve babanın doğrudan velayet hakkı kaldırılıyordu. Fakat burada dahi bir istisna konuluyor ve mevcut kanun, eğer 1931 Medeni Kanunu ile çakışıyorsa devreye sokuluyordu. Yani erkek-egemen kanunlar yine de ağırlıklı kabul ediliyordu. 1967 kanunlarına göre, boşanma sadece aile mahkemesi ile mümkün hale geliyordu; kadına rızası dışında çok eşlilik durumunda boşanma hakkı tanınıyordu velayet hakkı ebeveynlerin anlaşmasına bırakılıyordu; mallar ortak bölüşülecekti; kadının nafaka hakkı korunuyordu. Bu yeni medeni kanun sebebiyle, Humeyni önderliğinde fanatik İslamcı grupların büyük ve kanlı protestolarıyla ile karşı karşıya kalan Şah, "yozlaşma", anti-İslamcılık, rüşvet, yabancı hayranı olarak yaftalanmıştır (Paidar, 1995).

1963 Devrimi ile başlayan modernleşme çağrısı, Şah'ın Batı tipi yaşantı, Batılılaşma beklentisi kamusal alanda da gözle görülür bir değişiklik meydana getirdi. Jean pantolonlar, mini etekler, Batı tipi kıyafetler, üniversitelere kayıtlar bu dönemde arttı. Ama bir yandan da kadının geleneksel görevi olan "ailesine hizmet etmek" önemini korudu. Dolayısıyla modernite ile gelenekselliğin bir arada olduğu düzen yine de devamlılığını korumuş oldu. Kadının kamusal alandaki görüntüsü (eğitim, istihdam, vatandaşlık gibi meselelerde) de özel alandaki statüsü (aile, eş, anne statüsü) de, Yuval-Davis'in (1993) "kadının vatandaşlığının dualist doğası" olarak nitelendirdiği bir ikircikli düzeni içeriyor; kadını bir yanıyla kapsayan diğer yanıyla dışlayan yasalar öngörüyor ve tüm bu yasalar, milliyetçi gündemin projeleri ve söylemlerine paralel değişiklik arz ediyordu.

Son olarak, Yuval-Davis'in bize önerdiği Volknation merceğinden baktığımızda, kadının ulusal stokların yeniden üreticisi olarak kontrolü Muhammed Rıza Pehlevi döneminde, babasının dönemine oranla çok daha kritik bir hal almıştır. 1956'dan 1966'ya kadar %31'lik bir nüfus artışı görülen İran'da devlet, nüfus kontrolünü elinde tutmak için kadını etkileyen birden çok yasa çıkarmış; bunu yaparken, yetişecek olan neslin sağlığı ve psikolojisini de göz önünde bulundurmamış, ihmal etmemiştir. 1967 Aile Koruma Kanunu'na göre, erkek ilk karısının rızası olmadan tekrar eş alamıyordu; geniş çaplı aile planlaması devreye sokuluyordu; belirli kurallar dâhilinde kürtaj hakkı tanınıyordu. Bunların çoğu İslam yasalarına göre aykırı olsa da, mevcut milliyetçilik ve uluslaşma süreci bağlamında gerekli görülüyor; ama kültürel milliyetçiliğin bir gereği olarak erkek, aile reisi olarak addediliyor ve boşanma ya da cinsel ilişki talebi erkeğin doğal hakkı olmaktan çıkmıyordu. Kadının seyahat hakkı ve başka bir ev tutma hakkı kocasının; evlenme hakkı ise babasının iznine bağlı kılınmıyordu (Paidar, 1995).

Büyük Medeniyet vizyonunun hâkim olduğu Muhammed Rıza Pehlevi döneminde, buna bağlı olarak, ideal erkek ve kadın kraliyet ailesi olarak resmedilir. Buna göre ideal erkek, güçlü, maskülen, kadının etkisi altına girmeyen, reis, güzel feminen ve akıllı kadınlardan hoşlanan, kadının öncelikli işinin anne ve eş olduğunu bilen ama aynı zamanda diğer toplumsal faaliyetlere katılımı destekleyen bir figür olarak tanıtılır. İdeal kadın ise kraliçe gibi olmalıdır; güzel, şık ve feminen olmalı; sadık itaatkar ilgili bir eş; bilinçli kendini adamış bir anne; devlet işlerine karışmayan; daha feminen işlerde yer almayı tercih ederek ulusuna katkı sağlayacak (eğitim, sanat, kültür) kadın olarak resmedilir (Blanch 1978). Yani kadın, kamusal alanda değil, daha çok özel alanda kalmalıdır. Kadın hareketleri devlet güdümlü ve monarşiye karşı olmamalıdır. Bir başka deyişle, kadın haklarını kraliyet "bahşetmekte"dir (Najmabadi, 1991).

Muhammed Pehlevi dönemini özetleyecek olursak, her ne kadar 1967 ve 1975 Medeni Kanunları, kadınlar "para kazanan fert" statüsüne kavuştursa da, kadınların cinsel olarak objeleştirilmesi, aile işleriyle menkul kılınması ve ulusal onurun temsilcisi olmasına dair inanç hiç kırılmamıştır. 1970lere gelindiğinde, kadınlar eğitim tüm aşamasına dâhil olmasına rağmen, yüksek öğretimdeki oranları erkeklere göre yine de çok azdır. Kadının istihdama katılımı, toplumsal bir tam üyelik statüsünden oldukça uzak; sadece "feminen" uzmanlıklara açık ve ayrımcı ücretler gerçeği ile beraber söz konusu olabilmektedir. Kadınlar hala yüksek karar alma mekanizmalarına katılamamışlardır. Yani, ulusal bir proje olarak modernleşme ve "büyük medeniyet" vizyonu aslında kadınların siyasi ve ekonomik alana tam entegrasyonunu sağlamamış ve hatta kadının aile yaşantısında hala erkeğin mülkiyeti olduğuna dair algıyı bile kıramamıştır (Yeganeh, 1993).

SONUÇ

Bu makalede, İran’da 1925-1970 yılları arasındaki dönem toplumsal cinsiyet ve milliyetçilik ilişkisi bağlamında ele alınmıştır. Belirtilen uzun dönem baba ve oğul olan iki Şah’ın dönemlerini kapsamakta ve aslında bir nevi devamlılık olabileceğini varsayarak çalışılmıştır. Çalışmanın temel yöntemi, Nira Yuval-Davis’in *Gender and Nation* makalesinde bizlere sunduğu milliyetçi tipolojileri mercek olarak kullanılmasıdır. Buradan hareketle, belirtilen süre zarfında kadının toplumsal katılımcı, kültürel sembol ve ulusal yeniden üretici konumları üzerinden bir analiz geliştirilmeye çalışılmış ve ortaya çıkan tabloda iki dönem arasında bir devamlılık olduğu görülmüştür. Najmabadi(1991)’nin önerdiği terimle aktaracak olursak, “modern-ama- mütevazı kadın” imajı her iki dönemde de etkinliğini sürdürmüştür; “geleneksel kadın, ilerlemeci 19.yüzyılın erkeği için, toplumsal geri kalmışlığın sembolik niteliği olmuştur.” Kadınlar, bir yanıyla toplumsal ahlakın sembolü olurken, diğer yanıyla kültürel muhafazakârlığın da temsilcisi konumundadır. Dolayısıyla, modern hayatı içinde mütevazı ve ahlaklı konumunu da koruyarak ulusçu-ama-İslamcı bir kültürün dengesi olmak zorunda kalmıştır (Najmadabi, 1991). Fakat her ne olursa olsun, kadın toplumsal olarak erkeklerle hiçbir zaman eşit koşullara gelememiş, kültürel sembol ve aktarıcı niteliğinden tümüyle sıyrılamamış ve biyolojik yeniden üretici olarak da her zaman kontrol ve tabi tahakküm altında tutulmuştur. Buna karşılık, bahsi geçen her iki dönemde de yaygın olan milliyetçi projelerin tam merkezinde ve “vitrininde” olmasına rağmen, “özel alan”ında –ve ne yazık ki literatürde- saklı tutulmuştur.

KAYNAKÇA

- Abrahamian, E. (1982) *Iran Between Two Revolutions*, Princeton University Press
- Blanch,L. (1978) *Shahbanou of Iran: Queen of Persia*, HarperCollins Distribution Services
- Girgis, M. (1996) *Women in pre-revolutionary, revolutionary and post-revolutionary Iran*, Iran Chamber Society
- Jayawardena, K. (1986) *Feminism and Nationalism in the Third World*, London: Zed Books
- Kandiyoti, D. (1991) *Women, Islam and the State*, Philadelphia: Temple University Press
- Najmabadi, A. (1991) Hazards of Modernity and Morality: Women, State and Ideology in Contemporary Iran, Deniz Kandiyoti (der.) *Women, Islam and the State* içinde, Macmillan, s. 22-48
- Paidar, P. (1995) *Women and the Political Process in Twentieth-Century Iran*, Cambridge University Press
- Sedghi, H. (2007) *Women and Politics in Iran: Veiling, Unveiling, and Reveiling*, Cambridge University Press
- Smith, A. D. (2003) *Ulusların Etnik Kökeni*, Ankara: Dost Kitapevi
- Yeganeh, N. (1993) Women, Nationalism and Islam in Contemporary Political Discourse in Iran, *Feminist Review*, vol44
- Yuval-Davis, N. (1993) Gender and Nation, *Ethnic and Racial Studies*, 16:4 *Fotoğraf kaynakları: Google*

“EL CREDITO AL CONSUMIDOR”

Johan Josueph Velazquez Martinez

Universidad Juárez Autónoma de Tabasco

Maximiliano Martinez Ortiz

Resumen

De acuerdo con la Asociación Internacional de Entidades de Crédito Prendario y Social, en la segunda mitad del siglo XV nacieron los Montes de Piedad. Se daban créditos pequeños con altos intereses del 30% y hasta el 200%. Las razones principales de este sistema fueron para el apoyo a los campesinos, es un tema que podemos pensar que son recientes pero tiene un largo origen.

El crédito al consumidor se basa en un tipo de préstamo personal con el fin de que el consumidor adquiera un bien o servicio concedido por el propio empresario que los provee. Por lo tanto es un tipo de préstamo que está destinado a compras de bienes y servicios y esto es lo que lo diferencia de otros tipos de préstamos, siendo su única finalidad el consumo.

Sus intereses suelen ser elevados más que otros tipos de préstamos y es necesario usarse con sensatez, por eso es importante que se valore el poder cumplir las condiciones del contrato y analizar la situación financiera. Al ser otorgado el crédito al consumidor, normalmente es estipulado ser pagado en el corto o mediano plazo.

El crédito al consumidor es regulado por la Ley 16/2011 de 24 de junio de Contratos de Crédito al Consumo, siendo considerado dentro de la categoría de los préstamos personales.

Palabras clave: Crédito, bienes y servicios, consumo.

“CONSUMER CREDIT”

Abstract

According to the International Association of Collateral and Social Credit Institutions, in the second half of the fifteenth century the Montes de Piedad was born. Small loans were given with high interest rates of 30% and up to 200%. The main reasons for this system were for the support of the peasants, it is an issue that we can think that they are recent, but it has a long origin.

Consumer credit is based on a type of personal loan in order for the consumer to acquire a good or service granted by the entrepreneur who provides them. Therefore, it is a type of loan that is intended for purchases of goods and services, and this is what differentiates it from other types of loans, its sole purpose being consumption.

Their interests are usually higher than other types of loans and it is necessary to use it sensibly, so it is important that you value being able to meet the conditions of the contract and analyze the financial situation. When the credit is granted to the consumer, it is usually stipulated to be paid in the short or medium term.

Consumer credit is regulated by Law 16/2011 of June 24 on Consumer Credit Agreements, being considered within the category of personal loans.

Keywords: Credit, goods and services, consumption.

“LA INFLACIÓN”

Johan Josueph Velazquez Martinez

Universidad Juárez Autónoma de Tabasco

Maximiliano Martinez Ortiz

Resumen

La inflación está relacionada con el aumento de los precios de la mayor parte de los bienes y servicios que comercializan en los mercados y se prolonga por un periodo de tiempo, normalmente por un año. Cuando se presenta la inflación hay un incremento generalizado de precios que provoca una disminución del poder adquisitivo, es decir, disminuye la capacidad de compra de bienes y servicios, también se considera una disminución en el ahorro. Para medir el crecimiento de la inflación se utilizan índices, que reflejan el crecimiento porcentual de una 'cesta de bienes' ponderada. El índice de medición de la inflación es el Índice de Precios al Consumidor (IPC).

Dentro de la investigación se incluyen los tipos de inflación como la inflación por consumo o demanda, por costes, la inflación autoconstruida y la generada por expectativas de inflación.

Por otro lado la inflación por su magnitud, tomando en cuenta que se clasifica en distintas categorías como: Inflación moderada, inflación galopante y la hiperinflación. Dando también a conocer porque es importante controlar la inflación y las estrategias de los bancos centrales para frenar la inflación donde incrementan la tasa de interés de la deuda pública y esto hace que las tasas de interés en los préstamos al consumo incrementen.

Palabras clave: disminución, aumento, incremento.

“INFLATION”

Abstract

Inflation is related to the increase in the prices of most of the goods and services they trade in the markets and lasts for a period of time, usually for a year. When inflation occurs there is a generalized increase in prices that causes a decrease in purchasing power, that is, the purchasing power of goods and services decreases, it is also considered a decrease in savings. Indices are used to measure inflation growth, reflecting the percentage growth of a weighted 'basket of goods'. The inflation measurement index is the Consumer Price Index (CPI).

The research includes types of inflation such as inflation by consumption or demand, by costs, self-constructed inflation and that generated by inflation expectations.

On the other hand, inflation by its magnitude, taking into account that it is classified into different categories such as: Moderate inflation, galloping inflation and hyperinflation. Also making known why it is important to control inflation and the strategies of central banks to curb inflation where they increase the interest rate of public debt, and this causes interest rates on consumer loans to increase.

Keywords: decrease, increase, increase.

JÓVENES EMPRENDEDORES, UNA REALIDAD ACTUAL: RETOS PARA UNIVERSITARIOS QUE ESTUDIAN Y EMPRENDEN AL MISMO TIEMPO

Mónica Torres Gómez

Est. de la Licenciatura en Ciencias de la Educación en la Universidad Juárez Autónoma de Tabasco

ORCID: 0000-0003-3047-0065

Blanca Lilia Ramos González

Dra. en Educación, Profesor Investigador de la Universidad Juárez Autónoma de Tabasco- Universidad Tecnológica de Tabasco

ORCID: 0000-0002-5149-6179

Norma Angélica Hernández Gómez

Doctor en Administración y Alta Dirección, Profesor de Tiempo Completo en la Universidad Tecnológica de Tabasco

ORCID: 0000-0002-1559-3107

Rosa del Carmen Sánchez Trinidad

Doctora en Administración, Profesor Investigador en la Universidad Popular de la Chontalpa

ORCID: 0000-0002-6614-0685

Raymundo Márquez Amaro

Doctor en Estudios Organizacionales, Profesor Investigador en la Universidad Popular de la Chontalpa

ORCID: 0000-0001-8822-5973

RESUMEN

El emprendimiento en universitarios hace referencia la actitud o decisión de llevar a cabo un proyecto a través de ideas, oportunidades, o incluso por necesidad, afrontando retos y adversidades. Nuestro trabajo de investigación tuvo como objetivo identificar los principales retos que afrontan los universitarios que estudian y emprenden al mismo tiempo, tomando en cuenta todas las alternativas para superarlas y como se han beneficiado, personalmente, económicamente y profesionalmente. Para ello se ocupó la metodología de investigación mixta (cuantitativa y cualitativa), aplicando entrevistas de 15 ítems y cuestionario de 10 preguntas, utilizando la escala de Likert, la población de estudio fue a los emprendedores de la División Adémica de Ciencias Económicas Administrativas con una muestra de 20 estudiantes, donde se obtuvieron resultados como que el 60% de la población ha descuidado sus estudios por su emprendimiento y genera para ellos un reto el poder organizarse para estudiar, ofrecer y vender sus productos al mismo tiempo, e incluso algunos han tenido que bajar sus ventas para no tener que descuidar sus estudios y el 40% de la población indica que su principal reto ha sido vencer el miedo de poder empezar, ya que al invertir todo su capital no hay algo que se asegure su ganancia y las ventas de su producto.

Por lo que se concluye que estudiar y trabajar no es fácil para los jóvenes estudiantes emprendedores, que tienen que sacrificar su tiempo de estudio y de vida social y personal, pero esos retos lo superan cuando ven sus ingresos y visualizan una oportunidad más de trabajo aparte de la de su carrera; para los universitarios de la División Académica Ciencias Económico - Administrativo, promovió a su autonomía y superación ante la vida, pero, para ellos al principio generó cierta incertidumbre puesto que no había garantía de buenos resultados, esto debido a los factores que influyen, uno de ellos es el social, por la falta de ventas, baja demanda en el mercado o la competencia con otros emprendedores del mismo producto o servicio.

Palabras claves: Emprendimiento, retos, estudiantes, ventas, servicios.

YOUNG ENTREPRENEURS, A CURRENT REALITY: CHALLENGES FOR UNIVERSITY STUDENTS WHO STUDY AND ENTREPRENEURS AT THE SAME TIME

ABSTRACT

Entrepreneurship in university students refers to the attitude or decision to carry out a project through ideas, opportunities, or even out of necessity, facing challenges and adversities. Our research work aimed to identify the main challenges faced by university students who study and undertake at the same time, taking into account all the alternatives to overcome them and how they have benefited personally, financially and professionally. For this, the mixed research methodology (quantitative and qualitative) was used, applying interviews of 15 items and a questionnaire of 10 questions, using the Likert scale, the study population was the entrepreneurs of the Academic Division of Administrative Economic Sciences with a sample of 20 students, where results were obtained such as that 60% of the population has neglected their studies due to their entrepreneurship and it generates a challenge for them to be able to organize themselves to study, offer and sell their products at the same time, and some have even had to lower their sales so as not to have to neglect their studies and 40% of the population indicates that their main challenge has been to overcome the fear of being able to start, since by investing all their capital there is nothing to ensure their profit and sales of your product. Therefore, it is concluded that studying and working is not easy for young entrepreneurial students, who have to sacrifice their study time and social and personal life, but these challenges are overcome when they see their income and visualize one more job opportunity apart. that of his career; for the university students of the Economic - Administrative Sciences Academic Division, it promoted their autonomy and improvement in life, but, for them at the beginning it generated some uncertainty since there was no guarantee of good results, this due to the factors that influence, one of For them it is social, due to the lack of sales, low demand in the market or competition with other entrepreneurs for the same product or service.

Keywords: Entrepreneurship, challenges, students, sales, services

INTRODUCCIÓN

El emprendimiento es esa iniciativa que asume una actividad económica en los estudiantes y resulta de provecho para ellos, logrando una independencia económica, superación personal, experiencias y aprendizaje, muchos estudiantes emprendedores, aplican los conocimientos de su carrera para poder administrar sus ventas y/o servicios y sean de calidad. (Barroyo, C., Zepeda, A., Delgado, B. 2018).

Es un camino difícil para los estudiantes al inicio de su emprendimiento ya que el estudiar y atender sus ventas y/o servicios es un proceso adaptable que les cuesta, ya que no era algo de su vida cotidiana, es entonces cuando empiezan los descuidos de sus estudios o en sus ventas y/o servicios. (Barroyo, C., Zepeda, A., Delgado, B. 2018).

El emprendedor busca la oportunidad y se compromete rápidamente, dispuesto a involucrarse y ejecutar procesos de cambio con responsabilidad ante diferentes escenarios, en virtud de las modificaciones continuas en el entorno empresarial y social, además de que las cualidades de los individuos se van formando, complementando y potenciando a lo largo de su vida. (Duran, S. 2015)

Por su parte, *Hisrich et al. (2013)* (citado por Canales, 2013) señalan que el emprendimiento configura un proceso creativo que implica riesgos financieros, físicos y sociales. La motivación hacia la actividad emprendedora radica en obtener recompensas monetarias, satisfacción personal e independencia económica. Lograr estos resultados requiere ostentar tres tipos de habilidades: técnicas, manejo de negocios y personales.

Debe ser un instrumento para el desarrollo de la innovación, para que esta se produzca con el ejercicio de la actividad empresarial y este además orientada hacia el cambio de modelo productivo que basado en el conocimiento sea mucho más competitivo. (Igual, 2013, p.20).

Las carreras más a fines para desarrollar emprendimientos, son las relacionadas con aspectos económicos y administrativos, por cuanto como ya se dijo anteriormente, presentan mayor ventaja en cuanto a los requerimientos y saberes sobre negocios. (Barroyo, C., Zepeda, A., Delgado, B. 2018).

Es por ello que la Universidad debe entender la importancia del emprendimiento, que debe llevarlo a sus aulas y a su actividad universitaria en todos sus niveles de enseñanza y en especial debe impulsar y fortalecer el compromiso con la innovación y el emprendimiento, con una permanente y estrecha colaboración con los distintos agentes económicos y sociales, empresas, Administraciones e instituciones. (Juliá, 2013, p.20)

Así, la Universidad debe orientar el potencial de sus esfuerzos formativos, hacia el objetivo de que los estudiantes puedan construir, con solvencia, las fortalezas y destrezas necesarias que posibiliten con su puesta en práctica la generación de empleo, a través de la incorporación de la innovación como simiente productiva de corto y mediano plazo. (Camacho, 2003).

Entre las habilidades que más destacan hacia el emprendimiento, se destacan la capacidad de aprender por cuenta propia; la capacidad de análisis; síntesis y evaluación; el pensamiento crítico; la creatividad; la capacidad de identificar y resolver problemas; la capacidad para tomar decisiones; y la alta capacidad de trabajo, cultura de calidad y uso eficiente de la informática y las telecomunicaciones. (Duran, S. 2015)

Identificar los principales retos que afrontan los universitarios que estudian y emprenden al mismo tiempo de la División Académica de Ciencias Económico Administrativo de la UJAT, tomando en cuenta todas las alternativas para superarlas y como se han beneficiado, personalmente, económicamente y profesionalmente.

INVESTIGACIÓN

El tema de la presente investigación se deriva de conocer cuales los principales retos del emprendimiento que afrontan los jóvenes universitarios de DACEA (División Académica de Ciencias Económico – Administrativo), de séptimo, octavo y noveno semestre.

En la presente investigación se aplicará una metodología de paradigma mixto, es decir, cualitativo y cuantitativo, donde Ceñedo (2012) afirma que:

A través de los estudios mixtos se logra: una perspectiva más amplia y profunda del fenómeno: la investigación se sustenta en las fortalezas de cada método (cuantitativo y cualitativo) y no en sus debilidades; formular el planteamiento del problema con mayor claridad, así como las maneras más apropiadas para estudiar y teorizar los problemas de investigación; producir datos más ricos y variados mediante la multiplicidad de observaciones, ya que se consideran diversas fuentes y tipos de datos, contextos o ambientes y análisis. (p.22)

Este paradigma es aplicado porque en dicha investigación es importante recopilar información cualitativa y cuantitativa, es decir, conocer los retos y situaciones que viven o han vivido cada uno de los universitarios en su proceso de emprendimiento aplicando técnicas de entrevistas, cuestionarios, etc., también es necesario saber cuál es el porcentaje de estudiantes que vive o vivió lo mismo en su proceso, estandarizar cuales son los mayores retos y las circunstancias que afrontan los jóvenes universitarios en el proceso de emprendimiento.

El tipo de enfoque que se utilizará en el proceso investigativo será constructivista ya que “trata de comprender los fenómenos o conductas desde la misma perspectiva de los involucrados en el estudio por parte de las vivencias de los sujetos” (Ramón y García 2013, pag 29).

Este tipo de enfoque fue seleccionado porque nos ayuda a comprender el fenómeno desde las vivencias que tienen la población estudiada, en este caso los jóvenes universitarios que están emprendiendo o ya son emprendedores, toda nuestra información será construida por base de experiencias y pre – estudios ya realizados al igual que entrevistas a la población que influyen en los jóvenes emprendedores.

Toda esta información será recabada a través del estudio de caso, ya que como señala Chávez (2012):

Es una investigación empírica que investiga un fenómeno contemporáneo en su contexto real, donde los límites entre el fenómeno y el contexto no se muestran de forma precisa, y en él, que múltiples fuentes de evidencia son utilizadas y presenta grandes posibilidades en la explicación de fenómenos contemporáneos ubicados en su entorno real. (pag 142).

Este tipo de investigación es más apropiado para saber más de la realidad de la situación, en lo que requerimos explicar causales, realizar descripciones de datos detallados, generar posturas, ideas y teorías, me permitirá responder el cómo y el porqué.

Los métodos de recolección de datos serán cuestionario y entrevista.

Ambos instrumentos de recolección serán aplicados a estudiantes emprendedores de la División Académica Ciencias Económico – Administrativo.

De acuerdo a Diaz et al. (2013) la entrevista es:

Una técnica de gran utilidad en la investigación cualitativa para recabar datos; se define como una conversación que se propone un fin determinado distinto al simple hecho de conversar. Es un instrumento técnico que adopta la forma de un diálogo coloquial. Canales la define como “la comunicación interpersonal establecida entre el investigador y el sujeto de estudio, a fin de obtener respuestas verbales a las interrogantes planteadas sobre el problema propuesto”. (p. 163)

En cambio, el cuestionario según García, F et al. (2006) es:

Es un proceso estructurado de recogida de información a través de la cumplimentación de una serie de preguntas preparado sistemática y cuidadosamente, sobre los hechos y aspectos que interesan en una investigación o evaluación, y que puede ser aplicado en formas variadas, entre las que destacan su administración a grupos o su envío por correo.

Ambos instrumentos de recolección de información fueron validos por expertos en la investigación, esto nos aporta seguridad para que los instrumentos sean aplicados y poder obtener los resultados que queríamos, y poder cumplir con los objetivos planteados.

Para poder llevar a cabo la aplicación del instrumento a desarrollar, es necesario definir la población a la cual se le aplicará. Según Tamayo (2003), la población es la totalidad de un fenómeno de estudio, incluye la totalidad de unidades de análisis o entidades de población que integran dicho fenómeno. (pag.176)

Dicho lo anterior es importante dar a conocer que a quienes se le aplicará dicho instrumento será a los estudiantes que ya están emprendiendo, de segundo a octavo semestre de las licenciaturas de Contaduría pública, mercadotecnia y administración, de la División Académica de Ciencias Económico – Administrativo (DACEA) de la Universidad Juárez Autónoma de Tabasco (UJAT), que se encuentra ubicada en ZONA DE LA CULTURA, Av Universidad S/N, Magistral, 86840 Villahermosa, Tab. Cabe mencionar que esa muestra la obtuve de parte de la división donde llevan un registro de emprendedores, pero que constantemente se actualiza, no es un dato fijo, hasta ahora solo son un total de 25 emprendedores registrados. De acuerdo a la población únicamente se aplicó a 7 estudiantes emprendedores, ya que presentamos dificultades al de tiempo por parte de ellos, no asistían a las entrevistas, no mostraban interés, fueron varias las ocasiones en que tuvimos que acercarnos a la división para poder llevar a cabo las entrevistas, pero al final no obtuvimos la asistencia y participación de los estudiantes.

RESULTADOS

A continuación se presentan los resultados obtenidos de acuerdo a su relevancia en los instrumentos aplicados. En primer lugar se muestran los resultados cualitativos, con la primera pregunta: ¿Como inicia tu negocio? Se obtuvo que la mayoría de los emprendedores siempre han tenido esa visión por querer innovar y explotar ese potencial que ya tienen, que desde muy pequeños han aprendido, como lo es el tejer, bordar, cocinar, cocer a maquina, entre otras habilidades que pueden desarrollar. En el momento que deciden llevar a cabo su emprendimiento hacen un estudio de mercado, para saber que tan conveniente es, o como poder mejorarlo para que sea original y puedan obtener buenos resultados, de igual forma se apoyan mediante la navegación en redes sociales en la cual encuentran ideas no tan comunes que ellos mismo pueden recrear, buscan que hasta cierto punto sea más barato, ya que al mercado al que se dirigen la mayoría son estudiantes y consideran que muchos de ellos no tienen ciertas posibilidades económicas para pagar algo tan caro, ya que al mismo tiempo pueden surgir gastos escolares para ellos.

Seguido de lo anterior se les cuestionó ¿Como surgió esa idea de emprendimiento? Obtuvimos que surge en la necesidad de innovar en los productos, ya que durante la pandemia hubieron muchas empresas que cerraron y no habían lugares para poder obtener los productos que buscaban, de igual forma los costos se elevaron en empresas conocidas, desde punto los estudiantes emprendedores crearon esa visión de que pudieran adquirir productos a bajos costos y mas accesibles para quienes querían consumir sus productos.

Cada uno de los estudiantes tiene un propósito en particular con su emprendimiento, todos buscan un fin u objetivo diferente y es importante saber ¿Cuál es el propósito de su negocio?

Y debido al mercado al cual se dirigen, que la mayoría son estudiantes se obtiene que es el poder adquirir productos a bajos costos, que se sientan bien y seguro con lo que están consumiendo, que se note la calidad del producto y/o servicio, de la misma manera buscan obtener beneficios propios económicamente para poder solventar gastos personales, incluyendo sus gastos escolares, ya sea en materiales, alimentos, transporte, en caso de algunos foráneos, gastos de renta, servicios del mismo, y otros gastos les puedan surgir en cuanto a su educación.

En la actualidad es evidente ver que tan importante es el factor económico para iniciar tu propio negocio, y eso se puede evidenciar con la respuesta de cada uno de los emprendedores estudiantes ya que dentro de esta interrogante ¿Consideras que el factor económico es importante para poder emprender es o consideras algún otro? Resulta relevante que sí, el factor económico es importante, ya que no si tienes la solvencia económica para empezar con la primera inversión puede resultar difícil, y sobre todo la parte de saber administrar muy bien esos ingresos que puedes obtener, logrando sacar la inversión y ganancias para poder reinvertir y continuar.

De igual manera se consideró importante indagar a cerca de los propósitos que tienen cada uno de los estudiantes emprendedores, encontrando que la mayoría busca una independencia económica, se consideran que ya están en la edad adecuada para poder tener ingresos de su propio esfuerzo y solventar gastos personales, incluyendo algunos gastos escolares que ellos pueden cubrir sin necesidad de sus padres, ya que la mayoría aún son dependientes. De la misma forma suman esfuerzos para poder ayudar en gastos de sus hogares, es satisfactorio para ellos poder devolver un poco a las personas que siempre los han apoyado y que nunca los han dejado solo, en esta etapa de vida.

Cada emprendedor tiene su originalidad o algo significativo que hace la diferencia, desde su creación hasta la manera a en que venden u ofrecen sus servicios. La mayoría de las ventas son realizadas a mano, con cariño, originales, presentan diversa variedad en cuanto a sus productos, incluso la personalización de un producto lo hace aún más original y único, y sobre todo que sea a un precio accesible, incluso muchos de los productos presentan que tiene material reciclado de calidad.

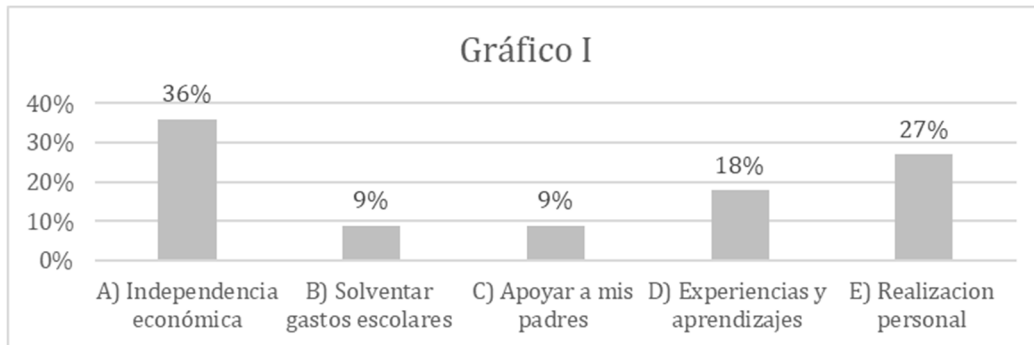
La mayoría de los emprendedores tienen población objetivo para sus ventas, ellos son los mismos compañeros estudiantes de la DACEA ya que ahí se encuentran durante todas sus clases, de lunes a viernes, todo el día y se les facilita más hacer la entrega de sus productos y ofrecer con facilidad a cada uno de ellos de manera personal, debido a que algunos emprendedores ofrecen mediante redes sociales, pero resulta más complicado las ventas, sobre todo por la muestra del producto, afirman que no es mismo verlo en fotos que de manera física, eso incluye para todos. Pero, lo importante es saber cómo se dan a conocer sus productos y demostrar que son de calidad, ¿Cuáles son sus estrategias mercadológicas para elevar ventas y/o servicios? Hoy en día existen diversas maneras de ofrecer, debido a que durante el tiempo de pandemia surgió más el uso de las herramientas tecnológicas, explotaron esas habilidades para lograr el dominio de cada una de ellas, como resultado de eso surge el constante uso de las redes sociales dentro de la sociedad, es por ello que los estudiantes emprendedores optaran por utilizar ese medio, mediante la publicación en redes sociales, Facebook, Instagram, Tiktok, incluso muchos llegaron a crear páginas de internet ofreciendo sus productos y/o servicios, preparaban publicaciones constantes para poder llamar la atención de los consumidores, productos en descuentos, promociones, ventas indirectas, atención personalizada y tener como objetivo que el cliente quedara satisfecho para que recomendara sus productos y/o servicios.

En lo que respecta a su carrera profesional, que la mayor participación la obtuvieron jóvenes que estudian contaduría, administración y mercadotecnia, se indagó a cerca de sus metas a corto, mediano y largo plazo, en el plano académico y en su emprendimiento, teniendo como resultados que su meta a corto plazo es poder terminar su carrera profesional exitosamente, mejorar las técnicas de sus ventas, para que puedan crecer en el mercado, implementando también nuevos productos y poder tener variedad para los clientes. A mediano plazo tienen como meta ejercer su carrera sin descuidar su emprendimiento, al mismo tiempo forma parte de su crecimiento, tanto personal como económico, por otro lado, buscaran tener una cartera de clientes más frecuentes, buena estabilidad económica y poder solventar totalmente sus gastos. A largo plazo tener oficialmente una marca reconocida en el mercado, poder extenderla en distintos puntos de ventas, aplicando lo aprendido en su carrera profesional así mismo que les sirva de herramientas para el mejor manejo de su negocio, debido a que están relacionadas con el aspecto económico y administrativo, de la misma manera tienen la idea de poder generar empleo, por medio de la capacitación de personas que tengan el mismo por los productos que se estarán creando dentro de ese negocio.

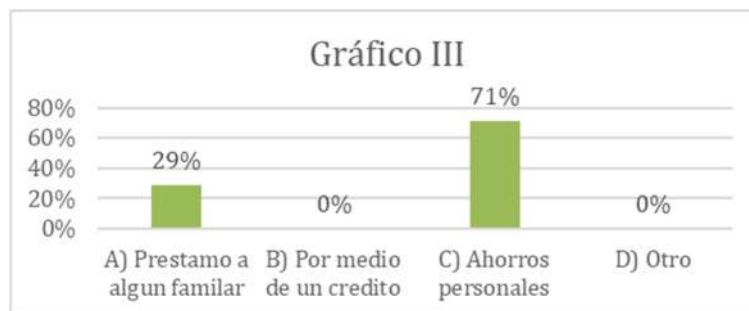
A pesar que los estudiantes emprendedores se sienten motivados a sus estudios y emprendimiento, siempre surge una dificultad en su camino, y esto es con respecto a su rendimiento académico, donde los estudiantes afirman que de cierta manera si se han visto afectados, ya que no se logran organizar adecuadamente para atender sus responsabilidades académicas y su emprendimiento, lo justifican diciendo que su negocio es algo que les gusta mucho y se dedican más a ello. Pero, ¿Qué acciones han implementado para que no se vean afectados tus estudios? Al darse cuenta de esta problemática, han tenido que bajarles a sus ventas, no vender durante las horas de clases, no cargarse tanto en cuanto a pedidos, tener límites a sus ventas, y ofrecer durante los tiempos libres dentro de la institución, ya que luego el tiempo no les alcanza para poder cumplir con sus responsabilidades, aunque de cierta manera les afecta también ya que no logran obtener muchas ventas. También existe el apoyo entre amigos y compañeros estudiantes los cuales comparten sus apuntes de las clases en las cuales sus compañeros se ausentan por atender su negocio.

El mayor obstáculo o reto para emprender siendo estudiantes es el miedo a fracasar, ya que surgen pensamientos negativos como el decir que nadie consumirá sus productos, que no le pueda gustar al público lo que vende u ofrecen o no recuperar el capital invertido, pero aconsejan para quienes quieran empezar a emprender, que hay que arriesgarse, quizá al principio no se vean ganancias tan rápido, pero se tienen que esforzar, innovar, crear contenido y materiales diferentes para llamar la atención de las personas, que si lo van a llevar a cabo es porque realmente les gusta y apasiona lo que harán, ya que no solo implica el vender, sino también la interacción que tendrás con muchas personas, de la misma manera recomiendan tener cierto conocimiento financiero para el mejor manejo de su capital.

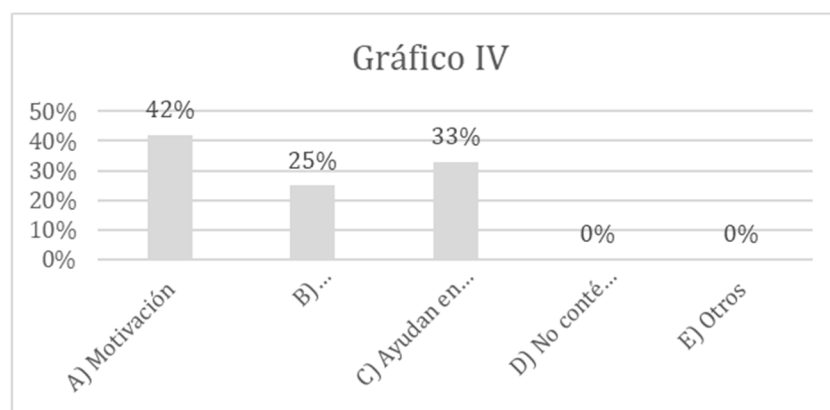
Seguidamente se muestran los resultados cuantitativos de los cuestionarios aplicados. La gráfica que se muestran está enfocada a los inicios de los emprendedores universitarios, conocer ¿Qué los impulsó a emprender?

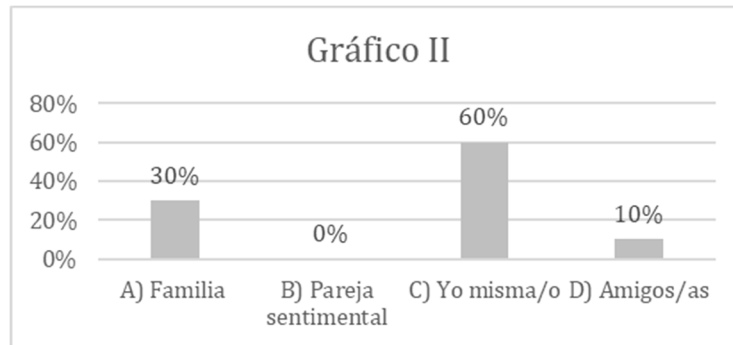
De acuerdo con los resultados, la mayoría de los jóvenes universitarios consideran que es importante emprender durante esta etapa, ya que se encuentran en un momento de su vida en la que son importantes las experiencias y vivencias de las cuales aprenden día a día, pero como se muestra en el gráfico I a los estudiantes emprendedores opinan con un 36% que lo que más les impulsa a emprender es el poder lograr una independencia económica, seguido de eso un 27% dice que lo hace como parte de una realización personal, como superarse a ellos mismos y demostrar que se puede, mientras un 18% lo hace por obtener experiencias y aprendizajes y el resto considera que lo hacen para solventar gastos escolares y apoyar a sus padres.

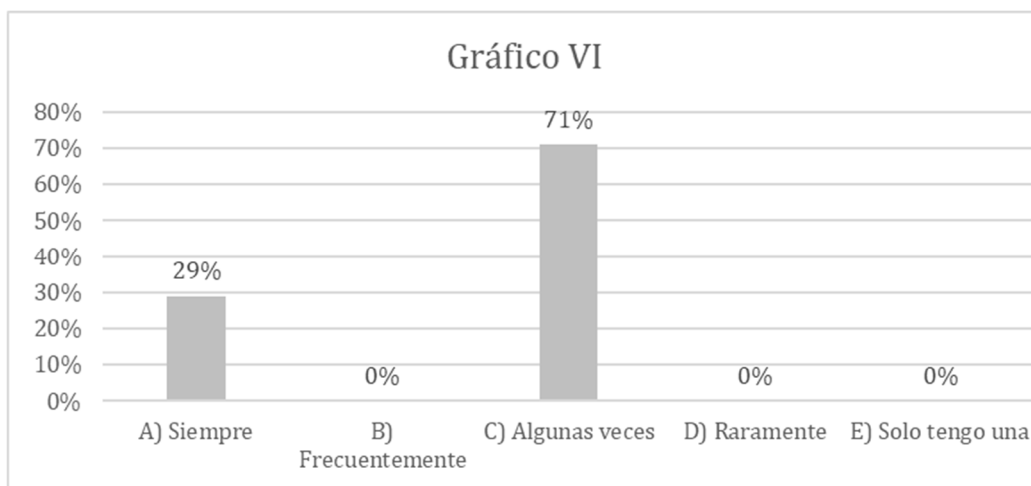
De la misma manera por la que deciden emprender, como se muestra en el gráfico II un 60% de los encuestados afirman que ellos mismo influyeron personalmente al momento en que toman la decisión, mientras un 30% influye su familia, con opiniones diversas, muchas veces desde sus vivencias, el otro 10% influyeron sus amigos/as.

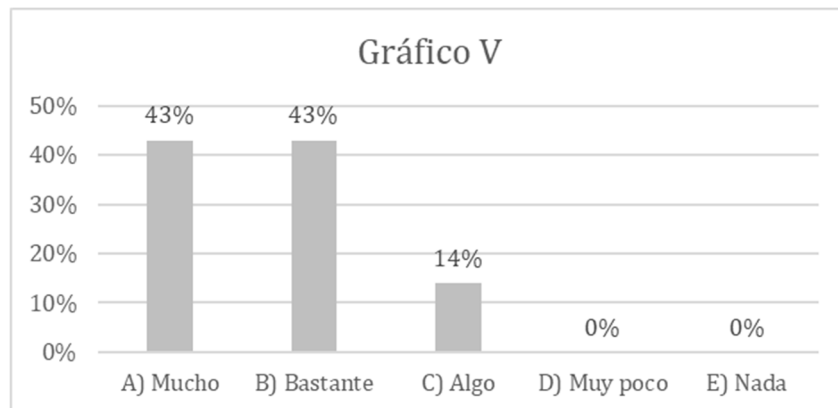
Dado que el factor económico es uno de los más importante para los inicios de los emprendedores, es importante saber de dónde obtiene dicho sustento para llevar a cabo las primeras inversiones, quienes están dispuestos a apoyar en ese proyecto. De acuerdo al gráfico III se demuestra que el 71% de los estudiantes emprendedores utilizan sus ahorros personales para poder solventar ese primer gasto y el otro 29% tiene el apoyo de su familia.

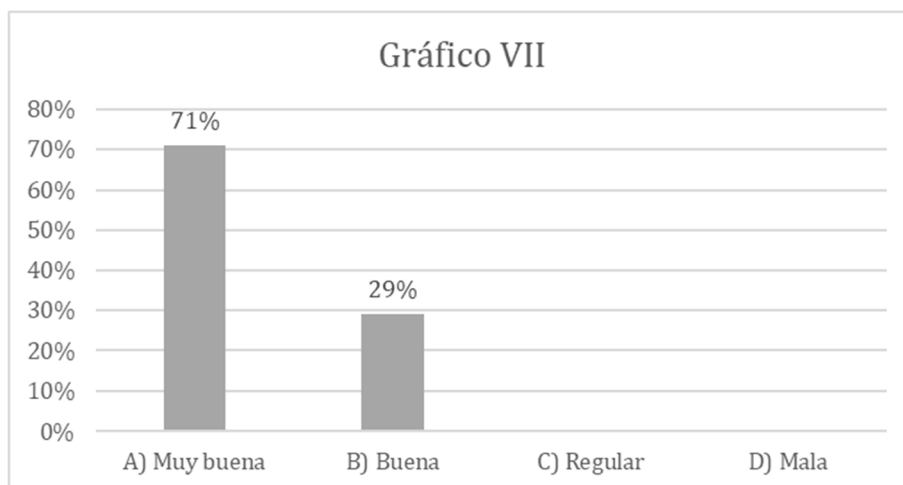
Debido a que el factor familiar también influye en cada uno de los estudiantes emprendedores, es importante saber de manera estos son participes en esto, teniendo claro de acuerdo al estudio que se realizó que el 42% influye de manrea motivacional, ya que sienten que no estan solos en esta ideo o proyecto, el 33% es apoyado en sus ventas, sus familiares salen a vender sus productos u forecerlos con sus conocidos, amigos o incluso mediante sus redes sociales, para que lleguen a más personas, mientras el 25% es apoyado economicamente para poder cubrir gastos de inversion y re-inversión.

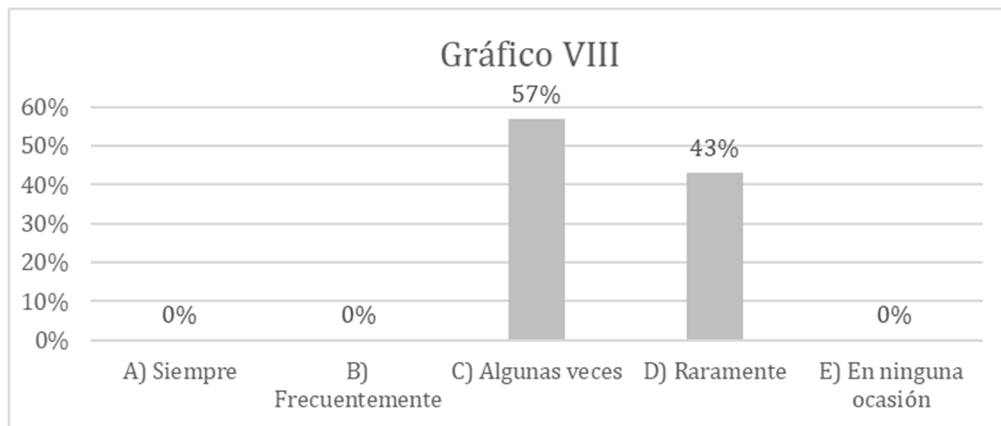
Por ello, para mucho de los emprendedores resulta importante que su familia este con ellos, pero, ¿Que tan importante es para cada uno? Teniendo como resultado que el 43% su nivel de importancia es mucho obreniedo en mismo resultado en bastante, mientras el otro 14% que algo.

Si bien para los estudiantes emprendedores su objetivo es etener muchas ventas, deben aplicar ciertas técnicas para lograrlo, dentro de ellas, como ya se mecionó anteriormente, es ofrecer mediante las redes sociales, mediante publicaciones seguidas, promociones, entre otras que les resulta de provecho para ellos, pero, ¿qué tan frecuente actualizan sus planes o estrategias? Los estudios muestran que el 71% de los estudiantes actualizan sus planes algunas veces y el 29% siempre, para llamar la atención de los consumidores.

Desde el punto de vista de los estudiantes que emprenden durante su trayectoria academica, se indaga a cerca de ¿Qué tan viable es la idea de emprender siendo estudiante? Donde el 71% afirma que es muy buena, dado que obtienen experiencias y aprendizanje, del mismo modo que aplican sus conocimientos y habilidades obtenidos en su carrera universitaria y el otro 29% consideran que es buena, ya que de cierta manera no lo recomiendan mucho de acuerdo a sus experiencias, han tenido cierto descuido en sus estudios.

Ahora bien debido a que los estudiantes emprendedores muchas veces han dejado de asistir a sus clases por salir a vender o atender su negocio, surge la duda de ¿Que tan frecuente lo hacen? Teniendo que el 57% de la población algunas veces a faltado y el otro 43% raramente, ya que ha tenido que aplicar técnicas para no descuidar la parte de su formación profesional.

CONCLUSIONES

Con base en estos hallazgos, puede afirmarse que el estudiante emprendedor, tiene ideas de grandeza, pero detrás de eso, hay retos, dilemas, diferentes adversidades por las cuales tiene que pasar y afrontar, ya que su objetivo, es y será sobre salir con su negocio, que sean conocidos dentro del mercado y extenderse a otros lugares.

Uno de los mayores retos que afrontan es el miedo a empezar, ya que se cierta manera les genera angustia e incertidumbre el no tener éxito en sus ventas y/o servicios, y no recuperar la parte económica, pero ellos se esfuerzan para lograrlo, mediante el ofrecimiento constante en redes sociales, internet, con sus amistades, incluso la familia también forma parte de esto mediante el apoyo a vender sus productos con conocidos, centros de trabajo, etc.

De igual manera han tenido que aprender a organizar sus tiempos adecuadamente, cuanto le dedican a sus estudios y a ventas y/o servicios, ya que mientras no lo llevaban acabo correctamente se estaban viendo afectados en sus estudios, debido a que priorizaban el salir a ver, en cualquier momento que el cliente se presentara, incluso hasta salirse de clases, para entregar pedidos, pero, para al saber organizarse se dieron cuenta que una de las cosas que tenían debían hacer era bajarle a sus ventas y/o servicios, ya que el mayor tiempo en la universidad lo ocuparían para estudiar, pero esto los afectó, sus ventas disminuyeron y para ellos eran ingresos menos.

Pero, como parte positiva es que pueden potenciar esas habilidades de administrar adecuadamente sus ingresos y ganancia ya que al momento de volverse emprendedores tienen ese manejo económico que tiene que cuidar, a ser mas responsables dentro de sus estudios y negocio, y al mismo tiempo van mostrando otro nivel de madures por las experiencias vividas.

Es así, como cada estudiante emprendedor de la DACEA vive su experiencia de llevara a cabo un negocio dentro de la institución.

REFERENCIAS BIBLIOGRAFICAS

Barroyo, C., Zepeda, A., Delgado, B. (2018). Cultura emprendedora en jóvenes universitarios de Guadalajara, México. *Revista de ciencias sociales*. 25 (3).

Camacho, D., (2003). La importancia de formar jóvenes emprendedores. Apuntes el cenes. 193 – 207

Canales, R., Ramon, Y., Aldana, W. (2017). Emprendimiento de la población joven en México. Una perspectiva crítica. (2017). Entreciencias diálogos en la Sociedad del Conocimiento, 5(12). <https://doi.org/10.21933/j.edsc.2017.12.211>

Cedeño, N. (2012). La investigación mixta, estrategia andragógica fundamentada para fortalecer las capacidades intelectuales, *Revista non verba*. Pag. 17-36

Chaves, V. (2012). El estudio de caso y su implementación en la investigación. *Revista internacional de investigación en ciencias sociales*, 8(1), 141-150.

Duran, S., Parra, M., Marceles, V. (2015). Potencias de habilidades para el desarrollo de emprendedores exitosos en el contexto universitarios, (77). 200 – 215.

Díaz, L. Et al. (2013). La entrevista, recurso flexible y dinámico. *Revista Investigación en Educación Médica*, 7(2). Pp. 162-167.

Ramón, S. García, V. (2013). Guía para la elaboración de proyectos en investigación educativa. Universidad Juárez Autónoma de Tabasco. Pag. 27-28

García, f. Et al. (2006). Diseño de cuestionario para la recogida de información: metodología y limitaciones. *Revista Clínica de Medicina de Familia*, 5 (1). Pp. 232-236.

Tamayo, M. (2003). El proceso de la investigación científica. (4ta edición). Editorial. Noriega

Juliá, J. F., (2013). Tribuna de opinión: emprendimiento y Universidad. Una referencia al caso de España y a La UPV. REVESCO. Revista de Estudios Cooperativos, (113), 7-27.

**DECISIONES DEL SISTEMA FAMILIA EN EL MANEJO DE PLANTAS
ORNAMENTALES EN EL EJIDO IGNACIO ALLENDE, TENOSIQUE, TABASCO,
MÉXICO**

Aurora Ramírez Meneses

Universidad Popular de la Chontalpa, División de Ciencias Básicas e Ingeniería Cárdenas

Tel. Móvil: 937-116-78-46

ORCID: 0000-0001-8747-2622

Rosa del Carmen Sánchez Trinidad

Universidad Popular de la Chontalpa(UPCH), División de Ciencias Económico
Administrativo Cárdenas

ORCID: 0000-0002-6614-0685

Rocío del Carmen Castillo Méndez

Universidad Popular de la Chontalpa. (UPCH), División de Ciencias Económico
Administrativo Cárdenas

ORCID: 0000-0002-4396-9271

RESUMEN

El objetivo del trabajo fue comparar las decisiones que influyen en el manejo y uso de plantas ornamentales en función de los roles del sistema familia, bajo el supuesto de que, las decisiones que influyen son económicas, políticas, valor y significado y vivencias adquiridas, en el Ejido Ignacio Allende, municipio de Tenosique, Tabasco, México, ubicado en el Área Natural Protegida a Nivel Nacional denominada “Cañón del Usumacinta”. Se utilizó la teoría de los sistemas sociales bajo un análisis con enfoque mixto, un tamaño de muestra (n: 21) de 158 hogares. Se observaron los roles del sistema familia, distinguiéndose acoplamiento entre familias y parientes, lo que explica interpenetración y generación de espacios de sentido sobre el manejo de plantas ornamentales. La participación de la mamá es relevante (48 %), hijo (16%). La adquisición de plantas es codificada: “a través de intercambio entre familiares/parientes” (33.3%), “cultivaban anteriormente”, “compró” y “colectan”, se destaca quienes “colectan” (9.52%) indicaría un riesgo a la biodiversidad. En cuanto a los programas de capacitación, presentan iterabilidad simbólica entre las familias, supondría un aumento en la resiliencia del conocimiento del manejo de plantas en vivero. Del valor que le otorgan, se observó grupos que codifican: “estética”, “medicinal” y “bienestar psicológico”. Las vivencias adquiridas de 21 familias entrevistadas, se registró un total de 230 individuo/plantas, agrupadas en 31 familias. El tipo de plantas que más siembran fueron de las familias Euphorbiaceae, Rosaceae y Lamiaceae, esta última se destaca por su uso ornamental, medicinal y consumo alimenticio. El sitio de preferencia para la siembra fue al exterior, directo al suelo o bien en macetas. Sobre la propagación de plantas, se distinguieron: esquejes, semillas, hijuelos, rizomas o bulbos. Se concluye que existe iterabilidad simbólica que influye en el manejo de las plantas ornamentales en el ejido Ignacio Allende.

Palabras clave: Acoplamiento estructural, iterabilidad, comunicación, espacio territorial de sentido

**DECISIONS OF THE FAMILY SYSTEM IN THE MANAGEMENT OF
ORNAMENTAL PLANTS IN THE EJIDO IGNACIO ALLENDE, TENOSIQUE,
TABASCO, MEXICO**

ABSTRACT

The objective of this study was to compare the decisions that influence the management and use of ornamental plants according to the roles of the family system, under the assumption that the decisions that influence are economic, political, value and meaning, and acquired experiences, in the Ejido Ignacio Allende, municipality of Tenosique, Tabasco, Mexico, located in the National Protected Natural Area called "Cañón del Usumacinta". The social systems theory was used under a mixed approach analysis, with a sample size (n: 21) of 158 households. The roles of the family system were observed, distinguishing couplings between families and relatives, which explains interpenetration and generation of spaces of meaning about the management of ornamental plants. The participation of the mother is relevant (48%), son (16%). The acquisition of plants is coded: "through exchange between relatives/relatives" (33.3%), "previously cultivated", "bought" and "collect", those who "collect" (9.52%) would indicate a risk to biodiversity. As for the training programs, they present symbolic iterability among the families, which would mean an increase in the resilience of the knowledge of the management of nursery plants. Of the value they attach to it, groups were observed coding: "aesthetics", "medicinal" and "psychological well-being". The experiences acquired from 21 families interviewed, a total of 230 individuals/plants were recorded, grouped in 31 families. The type of plants most commonly planted were of the Euphorbiaceae, Rosaceae and Lamiaceae families, the latter standing out for its ornamental, medicinal and food use. The preferred site for planting was outdoors, directly in the soil or in pots. Regarding the propagation of plants, the following were distinguished: cuttings, seeds, offshoots, rhizomes or bulbs. It is concluded that there is a symbolic iterability that influences the management of ornamental plants in the ejido Ignacio Allende.

Keywords: Structural coupling, iterability, communication, territorial space of meaning.

EL COMERCIO ELECTRÓNICO: IMPORTANCIA EN LAS PYMES HOTELERAS

Rocio del Carmen Castillo Méndez

Universidad Popular de la Chontalpa

ORCID: 0000-0002-4396-9271

Rosa del Carmen Sánchez Trinidad

Universidad Popular de la Chontalpa

ORCID: 0000-0002-6614-0685

Aurora Ramírez Meneses

Universidad Popular de la Chontalpa

ORCID: 0000-0001-8747-2622

Resumen

La investigación trata sobre la relevancia del comercio electrónico en los hoteles y el impacto económico que éste tiene en la actualidad. De acuerdo con la misión de la universidad dicha propuesta de investigación aporta a la formación de profesionistas competentes para el desarrollo del estado ya que permitirá adquirir experiencias que integran competencias de investigación aplicada. De igual forma este proyecto se vincula con el objetivo de la carrera a través del desarrollo de los conocimientos teóricos y metodológicos para aprovechar las nuevas relaciones de intercambio que plantea la globalización económica, tal es el caso del comercio electrónico. Toda vez que un licenciado en Comercio y Finanzas Internacionales debe ser un profesionista capacitado para desarrollar estrategias de comercialización.

La presente investigación se realiza en la ciudad de Villahermosa, Tabasco para conocer los aportes del comercio electrónico a los hoteles, se aplicó un cuestionario de 11 preguntas, el método utilizado fue el cuantitativo.

Los resultados revelan que el comercio electrónico es una herramienta de mucha ayuda para los hoteles ya que a través del mismo los turistas y personas interesadas en contratar sus servicios se ven beneficiados por las facilidad y rapidez que este ofrece.

Palabras Claves: Comercio Electrónico, Internet, negocios

Bibliografía

Diccionario de la lengua española (2017) Comercio. Recuperado el 21 de febrero de 2017 de <http://dle.rae.es/?id=9vYPFME>

Fernández-Portillo, A., Sánchez-Escobedo, M., Hernández-Mogollón, R. y Jiménez-Naranjo, H. (2015). *La importancia de la innovación en el comercio electrónico*. Recuperado el 15 de marzo de 2017 de

<https://ubr.universia.net/article/view/1528/importancia-la-innovacion-el-comercio-electronico>

Ferrer-Gomila J., Huguet-Rotger L. y Payeras-Capella M. (2016). *Sistemas de pago electrónicos*. Barcelona: Universidad Oberta de Catalunya.

Grupo Yacord Servicios Contables, S.A. de C.V. (2017) Forma de pago vs. Método de pago en tus CFDI. Recuperado el 16 de febrero de 2017 de <http://iofacturo.mx/tips-sobre-facturacion-electronica/forma-de-pago-vs-metodo-de-pago-en-tus-cfdi>

Portal de Educación Financiera para Empresarios y Emprendedores [EDUFIEMP]. (2017). *Medios de pago*. Recuperado el 16 de febrero de 2017 de http://www.edufinet.com/index.php?option=com_content&task=view&id=1410&Itemid=377

Procuraduría Federal del Consumidor [PROFECO] (2015). *Comercio Electrónico*. Recuperado el 16 de febrero de 2017 de http://www.profeco.gob.mx/internacionales/com_elec.asp

Rodríguez-Ardura, I. (2020). *Marketing digital y comercio electrónico* (2a. ed.). 2. Madrid, Difusora Larousse - Ediciones Pirámide. Recuperado de <https://elibro.net/es/ereader/bidigecest/216181?page=421>.

PLAN ESTRATÉGICO DE LA DIRECCIÓN DE RECURSOS HUMANOS

Rosa del Carmen Sánchez Trinidad

Universidad Popular de la Chontalpa(UPCH)

ORCID: 0000-0002-6614-0685

Cecilia Sánchez Trinidad

Universidad Juárez Autónoma Tabasco, México.

ORCID: 0000-0001-6481-7456

Antonio Aguirre Andrade

Universidad Popular de la Chontalpa, Cárdenas, Tabasco, México

ORCID: 0000-0002-3674-9529

Samantha Sánchez Cruz

Universidad Popular de la Chontalpa

ORCID: 0000-0001-8273-7599

RESUMEN

En virtud de los constantes cambios globalizados que se presentan en el medio de las organizaciones, es de suma importancia recurrir a las herramientas que nos permiten alcanzar los objetivos y metas de cada organización, hecho que se ha venido modernizando de acuerdo a los escenarios en que se relacionan las instituciones.

De acuerdo a los avances teóricos referente a las estrategias de planeación, las empresas homologan entre sus integrantes para adaptar la mejor en la búsqueda del cumplimiento de sus objetivos. Reconociendo la importancia que tiene cada una de las áreas que conforman una institución, es de vital importancia implementar estrategias que moderen de manera productiva eficaz y eficiente la evolución de los procesos.

La planeación estratégica aporta los elementos necesarios para orientar el rumbo que debe seguir la organización, es por ello que es necesario clarificar de manera sencilla los conceptos principales que son el pilar de toda empresa como son la misión, visión, objetivos, estrategias y valores que permitan visualizar los estándares reales de productividad y satisfacción de los que integran la organización.

El área de recursos humanos de la Universidad Popular de la Chontalpa, es pieza clave para el desarrollo eficiente y eficaz de las actividades y servicios que se brindan a los clientes externos en este caso los alumnos. Por tal motivo se hace un análisis minucioso de las fortalezas, debilidades, oportunidades y amenazas que se manifiestan en esa área con el fin de generar estrategias de mejoras, que permitan elevar los estándares de calidad de dicha institución de educación superior, es por ello que implementar un modelo de planeación permite conocer y estructurar oportunidades que permitan disminuir el nivel de vulnerabilidad de la institución.

Palabras clave: Desarrollo Humano, organización, Plan estratégico.

STRATEGIC PLAN OF THE DIRECTORATE OF HUMAN RESOURCES

ABSTRACT

Due to the constant globalized changes that occur in the midst of organizations, it is of the utmost importance to resort to the tools that allow us to achieve the objectives and goals of each organization, a fact that has been modernized according to the scenarios in which institutions are related.

According to the theoretical advances regarding planning strategies, companies standardize among their members to adapt the best in the search for the fulfillment of their objectives. Recognizing the importance of each of the areas that make up an institution, it is of vital importance to implement strategies that moderate the evolution of the processes in an effective and efficient productive way.

Strategic planning provides the necessary elements to guide the direction that the organization must follow, which is why it is necessary to clarify in a simple way the main concepts that are the pillar of any company such as the mission, vision, objectives, strategies and values that allow visualizing the real standards of productivity and satisfaction of those who make up the organization.

The human resources area of the Popular University of Chontalpa is a key element for the efficient and effective development of the activities and services provided to external clients, in this case the students. For this reason, a thorough analysis of the strengths, weaknesses, opportunities and threats that are manifested in this area is made in order to generate improvement strategies, which allow raising the quality standards of said higher education institution, which is why Implementing a planning model allows knowing and structuring opportunities that allow reducing the level of vulnerability of the institution.

Keywords: Human Development, organization, Strategic Plan.

PATOLOGÍAS PSICOLÓGICAS EN LAS ORGANIZACIONES LABORALES DEL SERVICIO PÚBLICO EN MÉXICO

Adriana del Carmen Sánchez Trinidad

Universidad Popular de la Chontalpa, División de Ciencias Económico Administrativo
Cárdenas

ORCID: 0000-0003-0547-7783

Raymundo Márquez Amaro

División de Ciencias Económico Administrativo Cárdenas, Universidad Popular de la
Chontalpa

ORCID: 0000-0001-8822-5973

Resumen

Acorde a la investigación se analiza el avance que ha tenido la inclusión de la mujer en el ámbito laboral en organizaciones públicas, evitando la discriminación y asumiendo un rol por su capacidad y profesionalismo, no solo en el hogar, sino adquiriendo conocimientos y desempeñándolos en organizaciones públicas, siendo un factor vulnerable en ocasiones a ser discriminadas laboralmente, a no aspirar a ocupar espacios por ser mujeres.

Es por ello que la presente investigación se basa en el empoderamiento e impacto psicológico que ha representado a la mujer adquirir este rol en el ámbito laboral, no solo por tener capacidad y conocimientos, sino por sus múltiples habilidades para desempeñarse plenamente

Palabras Claves: Bienestar social, Desarrollo Humano, organización

PSYCHOLOGICAL PATHOLOGIES IN PUBLIC SERVICE LABOR ORGANIZATIONS IN MEXICO

Abstracts

According to the research to be carried out, it is intended to demonstrate the progress that the inclusion of women in the workplace in public organizations has had, avoiding discrimination and assuming a role due to their ability and professionalism, not only at home, but also by acquiring knowledge and performing them in public organizations, being a vulnerable factor at times to be discriminated against in the workplace, not aspiring to occupy spaces because they are women. That is why this research is based on the empowerment and psychological impact that women have had in acquiring this role in the workplace, not only because of their ability and knowledge, but also because of their multiple skills to perform fully

Keywords: Social welfare, Human Development, organization

Bibliografía

Alvarez, M. (2000). Salicylic acid in the machinery of hypersensitive cell death and disease resistance. *Plant Molecular Biology* 44: 429–442.

Herrera, C.(2004). Derechos Humanos laborales y derechos humanos en el mundo del trabajo en México, Derechos Económicos, sociales y culturales. Porrúa-Universidad Iberoamericana.-240

Moscoso-Becerra, G.(2019). La justiciabilidad directa de los derechos laborales en la Corte Interamericana de Derechos Humanos. *Dikaion*, 28(2)390

Factores que inciden en la trayectoria laboral de la mujer emprendedora
<https://doi.org/10.46296/rc.v3i6.0018>

STPS. (2012). Ley Federal del Trabajo. México: STPS . Recuperado de:
http://www.stps.gob.mx/bp/secciones/junta_federal/secciones/consultas/ley_federal.html.

STPS. (2014). Reglamento Federal de Seguridad y Salud en el Trabajo. México: STPS
Recuperado de: <http://siaat.stps.gob.mx/Reglamento%20Federal%20de%20SST.pdf>.

STPS. (2017). Protocolo de actuación frente a casos de violencia laboral, hostigamiento y acoso sexual, dirigido a las empresas de la República Mexicana. México: STPS .Recuperado de: https://www.gob.mx/cms/uploads/attachment/file/281042/Protocolo_280_62017_FINAL.pdf.

Uríbe, J. F., García, A., Castillo, I. y Barrera, P. Y. (2011). La escala mexicana de acoso en el trabajo (EMAT): Violencia laboral, factores psicosomáticos y clima laboral, un estudio confirmatorio. En Revista Interamericana de Psicología Ocupacional. 30(2). pp. 161-182.

Villacis, C. y Morales J. A. (2017). Consecuencias que tiene el acoso laboral de las mujeres en México para proponer alternativas de solución. En Periódico do Núcleo de Estudos e Pesquisas sobre Gênero e Direito. Recuperado de: <file:///C:/Users/admin/Downloads/35371-89643-1-PB.pdf>

LIDERAZGO COMPARTIDO FACTOR DE ÉXITO EN LAS ORGANIZACIONES

Verónica Solís Ramírez

Universidad Autónoma de Guadalajara

ORCID: 0000-0001-9753-8306

María Teresa de Jesús Balcázar Sosa

Universidad Popular de la Chontalpa

ORCID: 0000-0003-4949-9984

RESUMEN

Las Organizaciones son parte importante de la sociedad y nuestras vidas. Estamos en relación la mayor parte de nuestro tiempo. Somos una sociedad organizacional en la que las organizaciones grandes o pequeñas son los principales hacedores. La integración de grupos de trabajo es tan necesaria para el adecuado funcionamiento de las organizaciones como lo es la designación de la persona que oriente los esfuerzos de sus integrantes, con miras a lograr los propósitos previamente establecidos. En el marco de las fases del proceso administrativo resalta por su importancia la que es inherente a la dirección, dada la naturaleza del recurso en el cual se aplican las actividades que corresponden: el elemento humano, mismo que adquiere una complejidad similar a la del propio ser que lo posee. Un aspecto a considerar en cuanto a la figura del director de un equipo de trabajo es el liderazgo, característica humana que no necesariamente se encuentra ligada a la función del director, pero que resulta imprescindible que éste la posea si se desea obtener el éxito en las acciones emprendidas.

El liderazgo compartido significa repartir las responsabilidades del gerente o ejecutivo entre dos o más personas; implica empoderar a individuos de todos los niveles y darles la oportunidad de participar en la toma de decisiones y de conducir a otros individuos y grupos hacia las metas establecidas. El liderazgo compartido promueve un ambiente que responde con agilidad a lo nuevo. Promueve también un grado mayor de creatividad y racionalidad. Habilita a todos los individuos de la organización a probar sus ideas.

Palabras clave: liderazgo, organización, equipo.

SHARED LEADERSHIP SUCCESS FACTOR IN ORGANIZATIONS

ABSTRACT

Organizations are an important part of society and our lives. We are in relationship most of our time. We are an organizational society in which organizations large or small are the main doers. The integration of working groups is as necessary for the proper functioning of the organizations as it is the designation of the person who guides the efforts of its members, with a view to achieving the previously established purposes. Within the framework of the phases of the administrative process, what stands out for its importance is that which is inherent to management, given the nature of the resource in which the corresponding activities are applied: the human element, which acquires a complexity similar to that of the being that owns it. An aspect to consider regarding the figure of the director of a work team is leadership, a human characteristic that is not necessarily linked to the function of the director, but it is essential that he possess it if he wishes to obtain success in the actions taken.

Shared leadership means dividing the responsibilities of the manager or executive between two or more people; it involves empowering individuals at all levels and giving them the opportunity to participate in decision-making and to lead other individuals and groups towards established goals. Shared leadership promotes an environment that responds quickly to the new. It also promotes a greater degree of creativity and rationality. It enables all individuals in the organization to test their ideas.

Keywords: leadership, organization, team.

ANÁLISIS DEL PERFIL POR COMPETENCIAS PROFESIONALES DE ESTUDIANTES DE PSICOLOGÍA Y SU POSIBILIDAD DE INSERCIÓN AL MUNDO LABORAL

Márquez Amaro, Raymundo

Universidad Popular de la Chontalpa

ORCID: 0000-0001-8822-5973

Blanca Lilia Ramos González

Universidad Tecnológica

ORCID: 0000-0002-5149-6179

Antonio Aguirre Andrade

Universidad Popular de la Chontalpa

ORCID: 0000-0002-1518-3204

RESUMEN

El mundo laboral del psicólogo(a) sigue presentando cambios acelerados en las competencias que deben demostrarse para tener oportunidades de incursionar en el campo de trabajo, las organizaciones modernas enfrentan ciertos retos que demandan la aplicación de la psicología en diferentes campos para mantener el bienestar, la calidad de vida, la satisfacción, la convivencia o armonía en los entornos laborales. Sin embargo, los planes de estudio de las universidades son congruentes con estas demandas, cuáles competencias están formando en los futuros egresados de la Licenciatura en Psicología. El presente trabajo investigativo pretende dar respuesta a los cuestionamientos desde el análisis de las competencias profesionales de las y los futuros egresados de una Universidad Pública en comparación con cuatro perfiles de puesto de las áreas de formación profesional; mediante un ejercicio de simulación de selección de personal basada en competencias laborales (López, 2020) se evalúan psicométricamente las competencias laborales que demanda el campo laboral y se obtienen niveles de competencia que permiten analizar la compatibilidad puesto-persona dando como resultado una discrepancia significativa entre los niveles esperados de las competencias del perfil de puesto determinado y los niveles de las competencias obtenidos por las y los estudiantes; es decir entre la vacante y el aspirante, donde la conclusión muestra la necesidad de reflexionar y repensar el proceso de formación profesional que recibe el estudiante en psicología para reestructurar los programas de estudio en función a las exigencias de los entornos laborales actuales y futuros para el egresado de esta profesión.

Palabras clave: Perfil por competencias profesionales, mundo laboral, áreas de la psicología, batería psicométrica.

**ANALYSIS OF THE PROFILE BY PROFESSIONAL COMPETENCES OF
PSYCHOLOGY STUDENTS AND THEIR POSSIBILITY OF INSERTION INTO
THE WORLD OF WORK**

ABSTRACT

The working world of the psychologist continues to present accelerated changes in the skills that must be demonstrated to have opportunities to enter the field of work, modern organizations face certain challenges that demand the application of psychology in different fields to maintain well-being, quality of life, satisfaction, coexistence or harmony in work environments. However, the curricula of the universities are congruent with these demands, which competences are forming in the future graduates of the Bachelor's Degree in Psychology. The present investigative work intends to answer the questions from the analysis of the professional competences of the future graduates of a Public University in comparison with four job profiles in the areas of professional training; Through a personnel selection simulation exercise based on labor competencies (López, 2020), the labor competencies demanded by the labor field are psychometrically evaluated and competency levels are obtained that allow analyzing the job-person compatibility, resulting in a significant discrepancy between the expected levels of the competencies of the determined position profile and the levels of competencies obtained by the students; that is, between the vacancy and the applicant, where the conclusion shows the need to reflect and rethink the process of professional training that the student receives in psychology to restructure the study programs according to the demands of current and future work environments for the graduated from this profession.

Keywords: Profile by professional skills, world of work, areas of psychology, psychometric battery.

INTRODUCCION

Actualmente, la juventud se ha convertido en uno de los principales focos de interés de los estudios sociales, con mayor atención en una comunidad donde se reconstruye el sentido del trabajo, considerado este como una de las vías esenciales de legitimación y desarrollo social (CEPAL, 2015). Por lo anterior, la atención en la formación académica de las y los jóvenes juega un papel importante para el desarrollo social, su inserción al mundo laboral necesita un fortalecimiento de las competencias específicas (profesionales) y básicas (socioemocionales) que le permitan aprovechar, de manera favorable, las oportunidades que les brinde el entorno laboral globalizado e insertarse de manera favorable en el sector de la población económicamente activa (Chávez y Noguera, 2008; ONU, 2015).

En este sentido, las universidades toman un rol fundamental, donde es conveniente moldear las competencias de los estudiantes, próximos a egresar, que enfrentarán un mundo laboral exigente, cambiante y competitivo donde tal vez, la gestión del perfil de egreso sea basado en las competencias laborales (Sandoval et al., 2012). Este estudio pretende identificar el perfil de las competencias profesionales de los y las estudiantes de la Licenciatura en Psicología de una Universidad Pública en el Estado de Tabasco, estudiantes que actualmente se encuentran en la fase terminal de su trayectoria académica y aspiran a emplearse de manera inmediata; la finalidad del estudio es conocer la relación que guardan sus competencias profesionales actuales con las exigencias del mundo laboral real del profesional en psicología (Álvarez et al., 2004; Amador et al., 2018)

La investigación es una estrategia didáctica universitaria que se desarrolló mediante un simulacro del proceso de selección de personal de cuatro puestos vacantes principalmente, de acuerdo con las áreas profesionales de la psicología que contiene el plan de estudios vigente de la Universidad donde se realizó la investigación, las cuales son: educativa, social, organizacional y clínica. Este ejercicio de simulación, es una estrategia didáctica que supone tomar decisiones sobre diferentes dimensiones de la realidad (Sánchez, 2013). La simulación permite al estudiante desarrollar un aprendizaje autónomo, significativo, vicario, cooperativo, reflexivo y habilidades de pensamiento crítico (Orozco et al., 2020) ya que acerca al estudiante universitario a la realidad organizacional, a la realidad del mundo laboral, a las necesidades de desarrollo profesional con un determinado nivel de competencias para pertenecer al campo de trabajo; así mismo, permite el análisis personal de las expectativas del egresado(a) de la Licenciatura en Psicología e invita a la reflexión de la situación actual del contexto laboral, a identificar las oportunidades y las limitaciones que este ofrece, pero de manera complementaria y mediante una mirada holística encauzada por el profesor en una práctica situada (Díaz Barriga, 2006), permite el desarrollo de una visión ocupacional del futuro psicólogo(a).

Con esta estrategia investigativa se conoce el desempeño que pueden demostrar los y las profesionistas en su intento por insertarse al campo laboral, ya que mediante un proceso de selección basado en las competencias laborales de un perfil específico (Alles, sf), se hacen evidentes las fortalezas y las debilidades de las y los estudiantes de psicología; además, se identifica la probabilidad que tienen para ser considerados como profesionistas competentes en las diferentes ofertas de trabajo y, finalmente, les permite ser visionarios, de manera proactiva y efectiva, en la concreción de sus expectativas para insertarse al campo laboral y adecuarse al rol actual del psicólogo(a) en las organizaciones (Orozco et al., 2013).

DESARROLLO

Estrategia metodológica

Mediante la simulación de un proceso de selección de personal, que incluye el desarrollo del perfil de competencias de 4 puestos específicos (uno para cada área de la psicología: clínica, organizacional, educativa y social), una evaluación psicométrica (batería psicométrica) y una entrevista laboral se identificaron las competencias profesionales del estudiante (futuro egresado de la Licenciatura en Psicología que cursa el 8° semestre) para descubrir su nivel de participación competitiva en la oferta del mercado laboral actual (García y Amador, 2016). El proceso de simulación esta basado en el enfoque por competencias (Alles, 2008), así como en los elementos y criterios de evaluación en materia de selección de personal en la actualidad.

Por otra parte, Dawson (1962 en Hernández, 2017) define la simulación como una herramienta de investigación de las ciencias sociales que consiste en la construcción y manipulación de un modelo operativo, esto es, una representación física o simbólica para todos o algunos de los elementos de algún fenómeno social o psicológico. En el terreno de las ciencias sociales, los modelos de simulación constituyen una manera de aproximarse a comprender y actuar sobre los diferentes fenómenos organizacionales; los problemas estudiados por las ciencias sociales son en general entidades dinámicas, cambiantes en el tiempo y reactivas ante el ambiente, poseen a la vez estructura y comportamiento, lo cual implica que la estrategia de la simulación debe ser también dinámica (Gilbert, 2000 en Hernández, 2017) para la generación del conocimiento.

Población

Está conformada por 36 estudiantes de la Licenciatura en Psicología, los cuales se agruparon de acuerdo al área profesional (campo de aplicación) elegida en su fase terminal de la trayectoria académica: 16 estudiantes del área clínica, 13 estudiantes del área organizacional, 4 estudiantes del área social y 3 estudiantes del área educativa; todos(as) cursan el octavo semestre en el periodo 2018.

Diseño de investigación

La investigación se basa en un diseño metodológico mixto, precisamente porque consiste en un conjunto de procesos sistemáticos, empíricos y críticos de investigación que implican la recolección y el análisis de datos cuantitativos y cualitativos (Hernández et al., 2014). Es una investigación cualitativa al realizar una entrevista de profundidad para confirmar y comparar el perfil de los aspirantes con el perfil del puesto vacante; y es investigación cuantitativa al utilizar la medición psicométrica para realizar una compatibilidad puesto-persona para determinar al aspirante competente que ocupará la vacante ofertada (Aguilar, 2010); ambos métodos se complementan a través de una correlación de los datos que permite llegar a determinar, en primera instancia, al aspirante con mayor potencial de competencias para ocupar dicha vacante; y , en segunda instancia, describir la situación competitiva de los egresados(as) con relación al perfil por competencias necesarias para incursionar en el mundo del trabajo (Fernández et al, 2015).

Instrumentos de medición

Se integró una batería psicométrica conformada por cuatro test que actualmente son utilizados en el ámbito organizacional dentro del proceso de selección basado en competencias laborales, los cuales son:

- Terman-Merril, brinda la capacidad de aprendizaje y diez habilidades cognitivas (Sociedad de Psicología Aplicada México 1998).
- Cleaver, proporciona la compatibilidad puesto-persona de cuatro competencias básicas (estandarización mexicana Chavarria, 1988).
- Moss, muestra las habilidades sociales de adaptación y juicio social en la interacción con los demás (adaptación latina en 1989 por TEA ediciones).
- PIP-G, ofrece el perfil personal e inventario de personalidad enfocado al campo de las organizaciones (Manual moderno 1994).

De igual forma, se utilizó una guía de entrevista basada en competencias (Alles, 2008; Álvarez et al., 2004), la cual se construyó en función al perfil del puesto específico, es decir de cada área de la psicología, y a las necesidades organizacionales del entorno laboral actual para el psicólogo; es decir, las competencias de los puestos determinados para cada área profesional, que tienen mayor demanda en el mercado laboral actual.

Procesamiento de datos

Los datos obtenidos se procesaron de acuerdo a los criterios psicométricos de cada uno de los test para integrarlos en una base de datos en Excel que permitió el análisis y la elaboración de las gráficas comparativas entre los aspirantes y las áreas profesionales del perfil en estudio.

Por otra parte, las entrevistas de selección se basaron en el procedimiento del enfoque por competencias, se transcribieron en tablas comparativas para identificar las categorías de análisis de acuerdo con las competencias profesionales de cada uno de los perfiles profesionales en estudio y se contrastaron con los datos obtenidos mediante los tests con el fin de conocer la compatibilidad de las competencias de los aspirantes y las competencias del perfil del puesto de cada área profesional mediante un ejercicio de correlación.

Como parte final del ejercicio de simulación del proceso de selección de personal del psicólogo en el mercado laboral, se realizó una sesión de retroalimentación para la devolución de resultados a las y los estudiantes, se analizó el comparativo de perfiles, así como la identificación de las fortalezas y debilidades.

Procedimiento metodológico

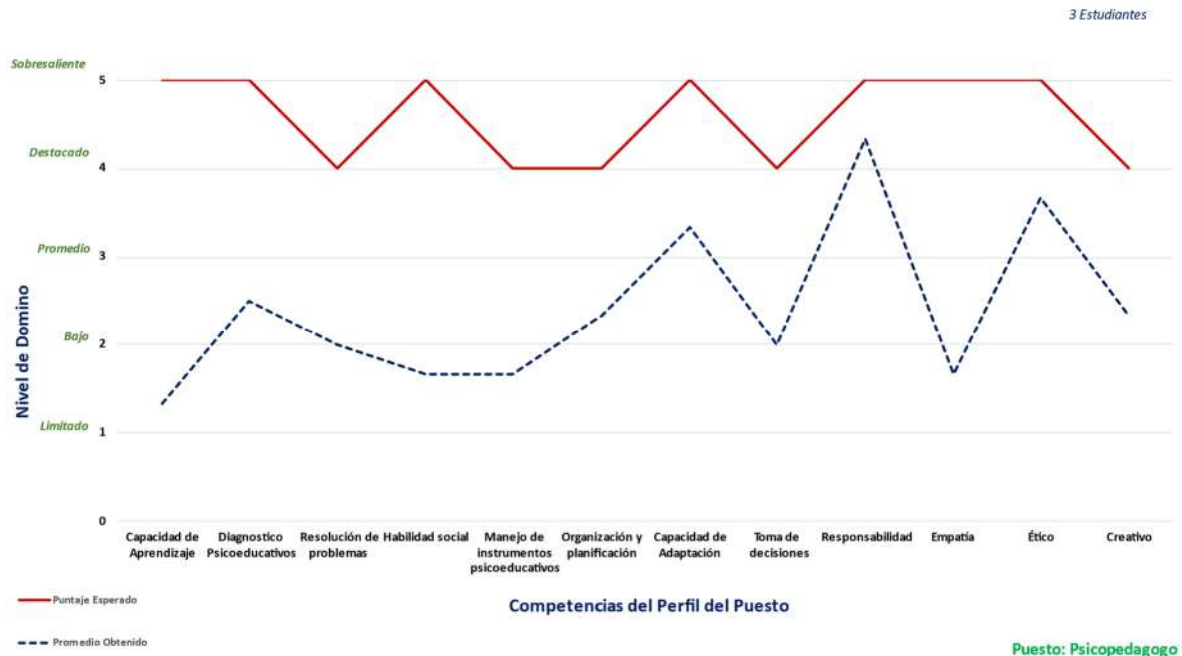
La investigación se desarrollo de acuerdo al orden lógico siguiente:

1. Se determinó el perfil del puesto vacante para cada una de las áreas de formación académica del psicólogo, para educativa un psicopedagogo, para clínica un psicoterapeuta, para organizacional un auxiliar de recursos humanos y para social un jefe de investigación.
2. Se definieron las competencias de cada perfil y su nivel esperado de acuerdo a la revisión documental de perfiles similares y al acercamiento con psicólogos activos en los diferentes puestos de trabajo para definirlos y establecer su nivel esperado; lo anterior bajo la mirada de la propuesta metodológica del enfoque por competencias donde se manejan cinco niveles de dominio: sobresaliente, destacado, promedio, bajo y limitado.
3. Se programó la evaluación psicométrica por área de formación profesional respetando los criterios de aplicación, calificación e interpretación de los tests que conforman la batería psicométrica definida.
4. Se integraron los resultados en una base de datos, se desarrollaron las tablas y gráficas comparativas correspondientes para llegar a decisiones concretas en la comparación de perfiles de competencias profesionales.
5. En una sesión de retroalimentación se presentaron los resultados con las y los estudiantes involucrados, además se entregó el informe de selección de personal a las y los aspirantes más competentes para cada puesto vacante.
6. Finalmente, se llegó a conclusiones concretas mediante el análisis de los datos y la recuperación de la experiencia de los estudiantes en el ejercicio de simulación.

RESULTADOS

Para una mejor apreciación y comprensión de los resultados, se presentan gráficas comparativas entre el perfil esperado y el promedio obtenido por las y los estudiantes de las competencias en estudio del área de formación académica de su elección.

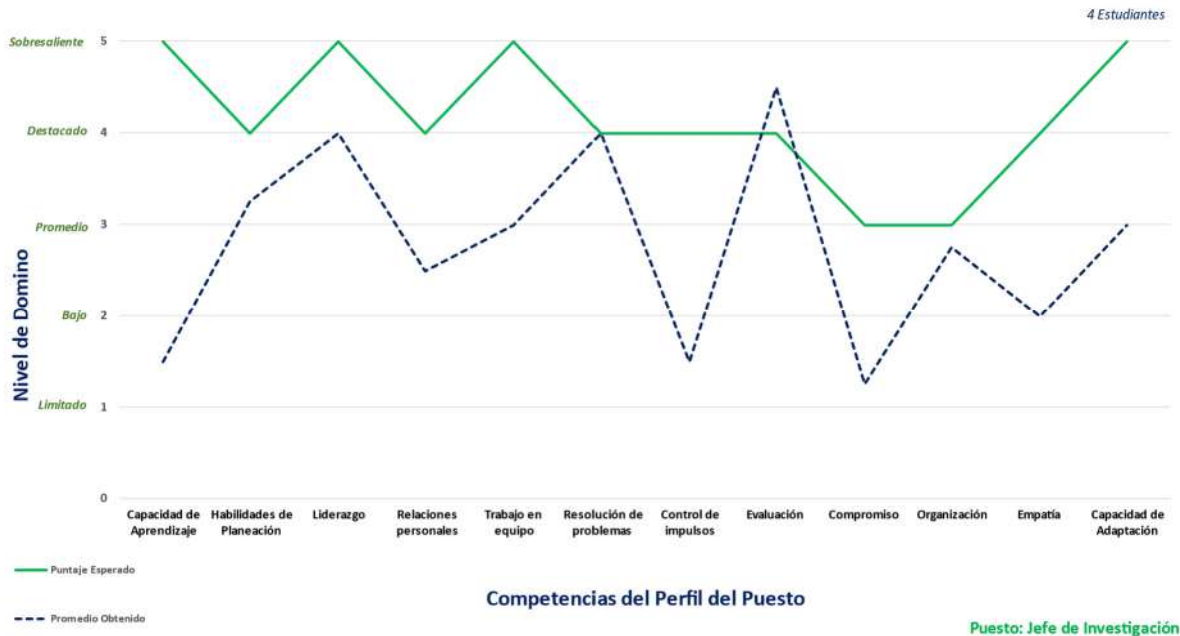
Gráfica 1. Comparativo del perfil del puesto esperado del área educativa con el promedio obtenido de las y los estudiantes.

Fuente: Elaboración propia

En la gráfica 1, se identifica una discrepancia significativa entre las competencias del perfil del puesto y las competencias promedio de 3 estudiantes; todas las competencias promedio obtenidas por las y los estudiantes por egresar del área educativa de la psicología se encuentran por debajo del nivel de dominio esperado, solamente la competencia Responsabilidad se acerca al nivel esperado. Por lo tanto, todas las competencias promedio de las y los estudiantes son las debilidades profesionales del área formativa; en donde tres competencias se ubican en un nivel de dominio promedio (diagnóstico psicoeducativo, organización-planeación y creatividad) y cuatro competencias están en un nivel de dominio bajo (capacidad de aprendizaje, habilidad social, manejo de instrumentos y empatía). Hay trabajo por realizar, de manera inmediata, para desarrollar las competencias profesionales de este campo de trabajo ya que es un puesto de mayor demanda en el sector educativo de nivel básico y nivel medio.

Gráfica 2. Comparativo del perfil del puesto esperado del área social con el promedio obtenido de las y los estudiantes.

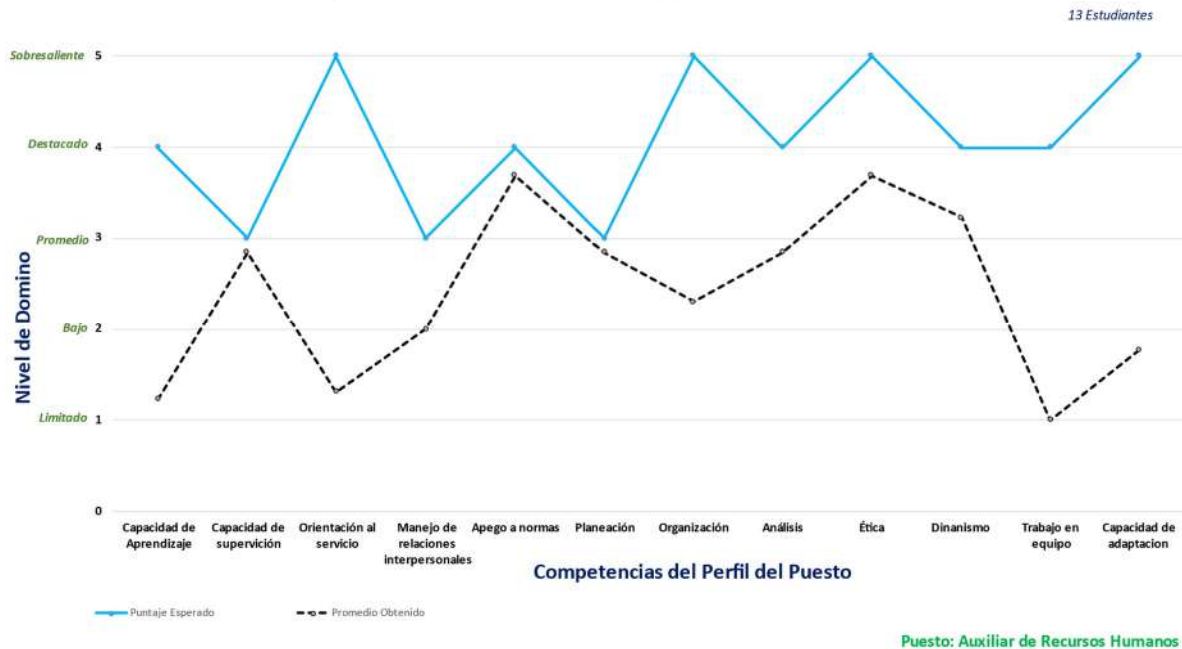

Fuente: Elaboración propia

Los resultados de los 4 estudiantes del área social de la psicología se muestran en la gráfica 2, los cuales indican un acercamiento a los niveles esperados de dominio de las competencias del perfil del puesto donde una competencia promedio rebasa lo esperado y otra alcanza el nivel esperado; estas son consideradas sus fortalezas: evaluación y resolución de problemas. Por otra parte, son tres las competencias promedio más bajas (capacidad de aprendizaje, control de impulsos y compromiso), cinco competencias en nivel promedio (relaciones personales, trabajo en equipo, organización, empatía y capacidad de adaptación) y dos en nivel destacado (planeación y liderazgo) pero todas por debajo del nivel de dominio esperado por el perfil del puesto en estudio por lo que son consideradas como las debilidades profesionales de las y los estudiantes de esta área.

Es conveniente un análisis de los programas y prácticas profesionales para reorientar el proceso de formación académica en función de las exigencias del campo de trabajo actual con relación a esta área de la psicología, cabe señalar que es un área de oportunidad que repunta día con día por las necesidades de bienestar y convivencia social.

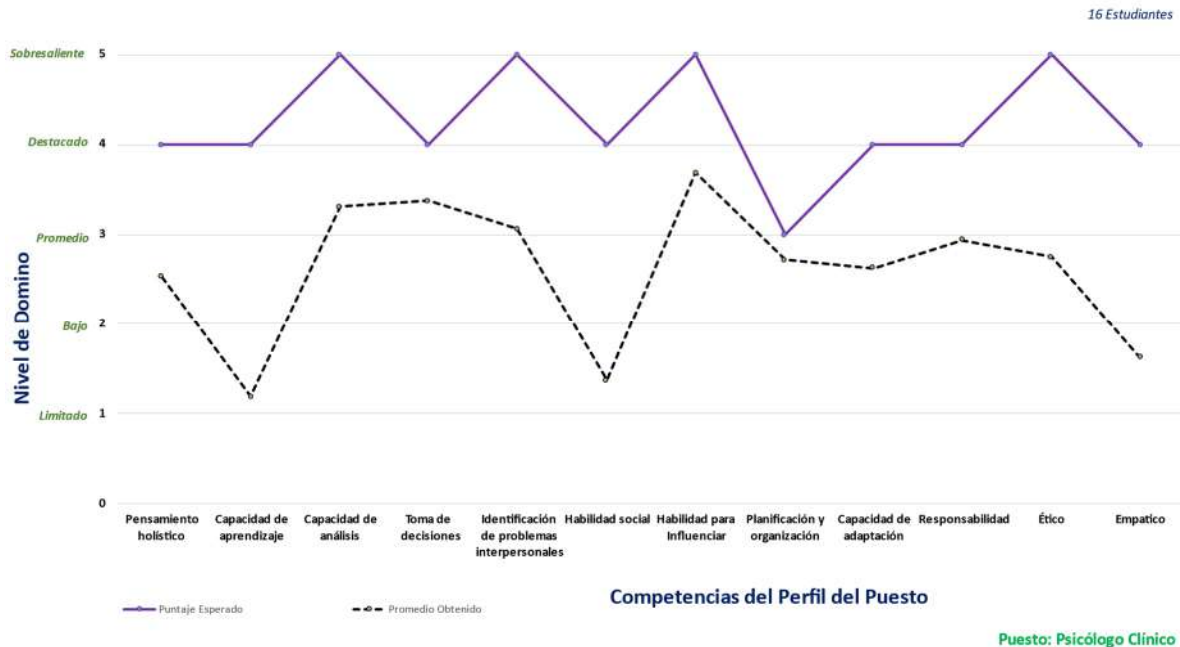
Gráfica 3. Comparativo del perfil del puesto esperado del área organizacional con el promedio obtenido de las y los estudiantes.

Fuente: Elaboración propia

En la gráfica 3, se observa un mayor acercamiento a los niveles de dominio en tres competencias promedio de los 16 estudiantes del área organizacional, las cuales son: capacidad de supervisión, apego a normas y planeación) pero ninguna de las competencias promedio alcanzan los niveles esperados por el perfil del puesto en estudio. Por lo tanto, todas las competencias son determinadas como debilidades en la formación académica de esta área organizacional. Sin embargo, se muestran tres competencias promedio en nivel promedio ética y dinamismo a parte de apego a normas; se ubican cuatro competencias en nivel promedio de dominio y cinco en nivel bajo (capacidad de aprendizaje, orientación al servicio, manejo de relaciones interpersonales, trabajo en equipo y capacidad de adaptación). Es preocupante el nivel obtenido y se recomienda reorientar los esfuerzos del proceso formativo hacia las exigencias del entorno laboral ya que esta es otra de las áreas con mayor demanda en el mundo laboral.

Gráfica 4. Comparativo del perfil del puesto esperado del área clínica con los perfiles de los aspirantes.

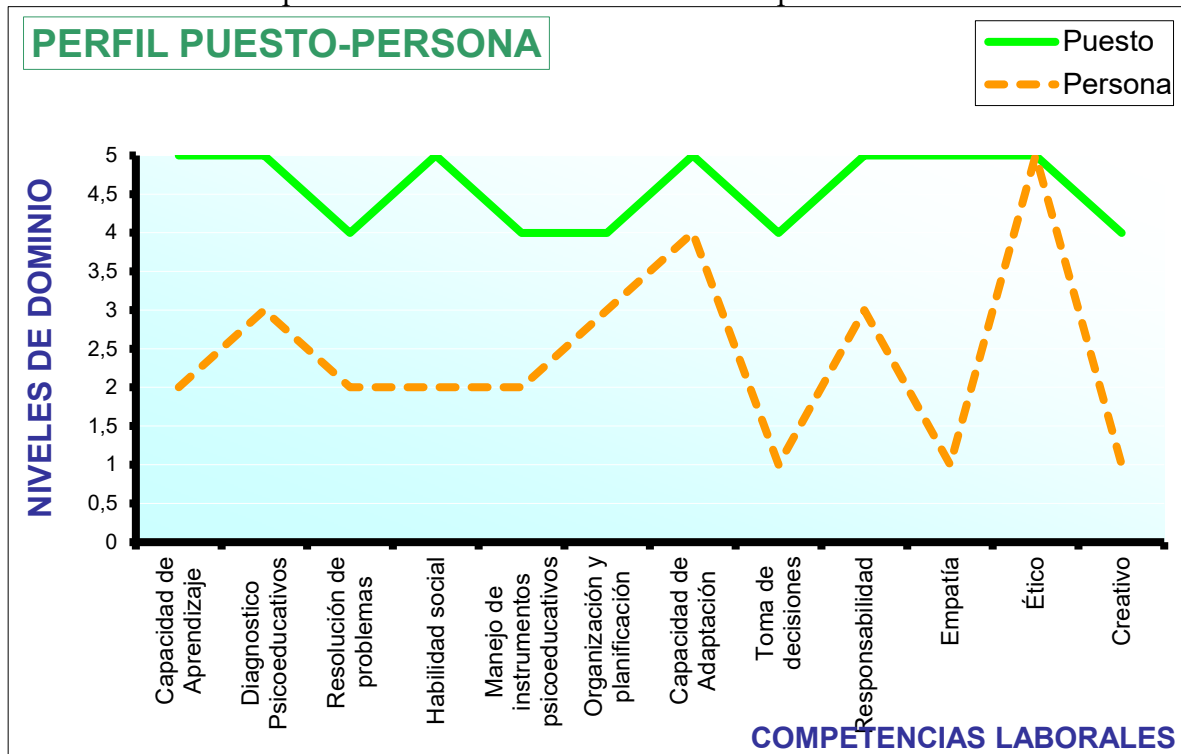

Fuente: Elaboración propia

La gráfica 4 indica un perfil promedio de competencias de 16 estudiantes del área clínica de la psicología por debajo del nivel esperado de dominio por el puesto en estudio. Solamente la competencia de planeación y organización se acerca al nivel esperado; por lo que todas las competencias promedio son consideradas como debilidades. En un análisis por nivel de dominio se identifican tres competencias en un nivel bajo (capacidad de aprendizaje, habilidad social y empatía; dentro del nivel promedio se ubican cinco competencias y el resto en un nivel destacado. Sin embargo, es necesario un ejercicio reflexivo en cuanto a la formación profesional del área clínica y la evaluación de las competencias obtenidas por las y los estudiantes para alinearse a las necesidades del entorno laboral actual de esta área de la psicología.

Finalmente, se muestran los resultados de la o el estudiante que se acerca al perfil de competencias esperado para desempeñar eficientemente el puesto vacante de acuerdo al ejercicio de simulación del proceso de selección de personal; las gráficas que se presentan a continuación, reflejan los resultados de la compatibilidad puesto-persona del o de la estudiante que obtuvo niveles de competencia cercanos a lo esperado por el perfil de puesto del área de la psicología correspondiente; así mismo, cada gráfica es parte del informe entregado a cada participante seleccionado como parte importante de la inserción al mundo laboral. A continuación, aparecen las gráficas de cada una de las cuatro áreas o campos laborales de la psicología.

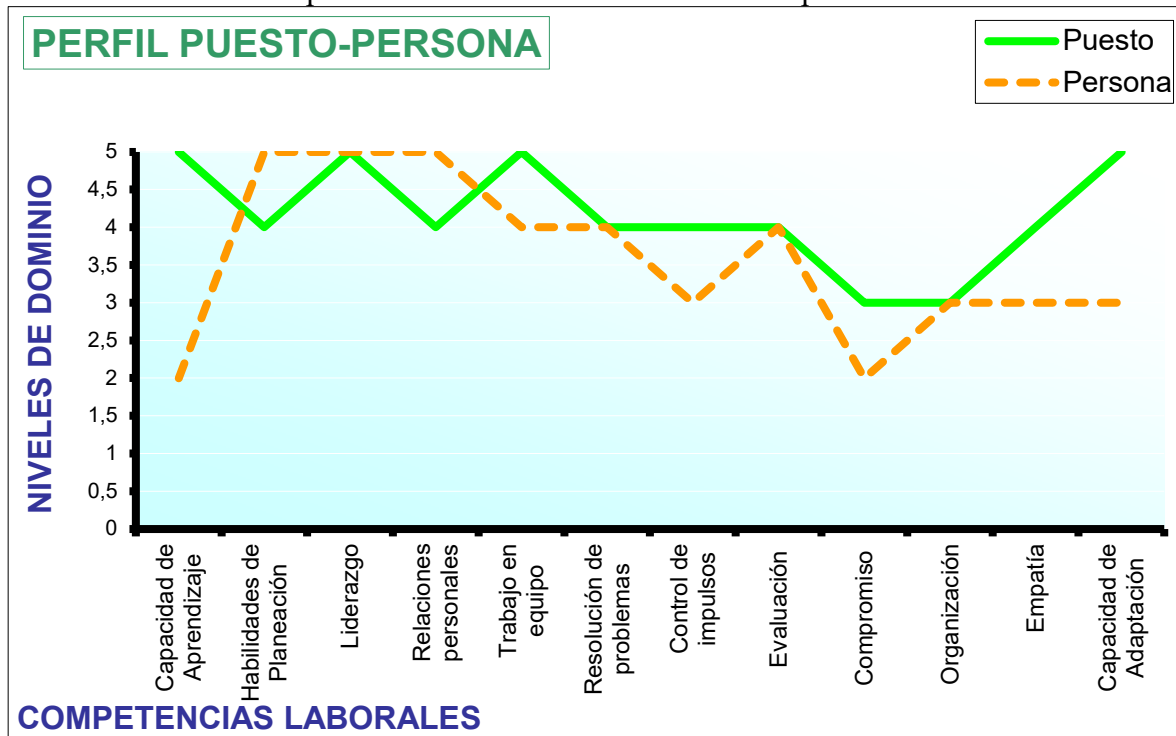
Gráfica 5. Compatibilidad Puesto -Persona de las competencias del Área Educativa

Fuente: Elaboración propia

La gráfica del aspirante con niveles más cercanos al nivel de competencias del perfil de puesto del área educativa de la psicología muestra una discrepancia significativa en casi todas excepto en ética donde logra el nivel esperado. Sin embargo, es necesario el desarrollo de las competencias mediante una adecuación del proceso formativo que se ajuste a las necesidades detectadas por el campo de trabajo en esta área profesional de la psicología ya que el 50% de las competencias del perfil se ubican en un nivel bajo de dominio lo cual indica una atención inmediata en las estrategias educativas y el desarrollo de la aplicación de los conocimientos en escenarios reales o lo más cercanos a la realidad laboral de los espacios educativos.

Gráfica 6. Compatibilidad Puesto -Persona de las competencias del Área Social

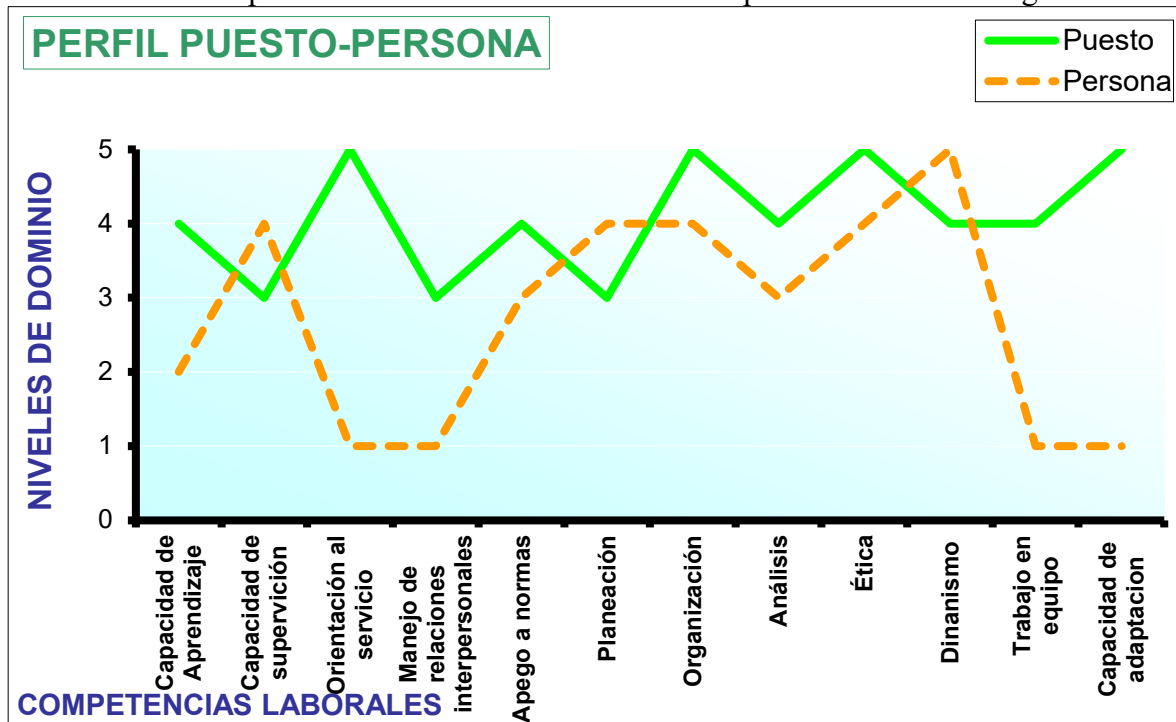

Fuente: Elaboración propia

En la gráfica 6 se encuentra el perfil del aspirante (estudiante) con mejores niveles de dominio o que se acerca al esperado por el perfil de puesto del área social. Muestra dos fortalezas por encima del nivel esperado (habilidad de planeación y relaciones personales), cuatro de sus competencias están en el nivel esperado (liderazgo, resolución de problemas, evaluación y organización); dos competencias se ubican ligeramente por debajo del nivel esperado de dominio (trabajo en equipo y control de impulsos) pero en un nivel destacado junto con empatía y capacidad de adaptación). Es sin duda el aspirante que más se acercó al perfil de competencias esperado. Hay que analizar y desarrollar las competencias bajas primordialmente la capacidad de aprendizaje y el compromiso).

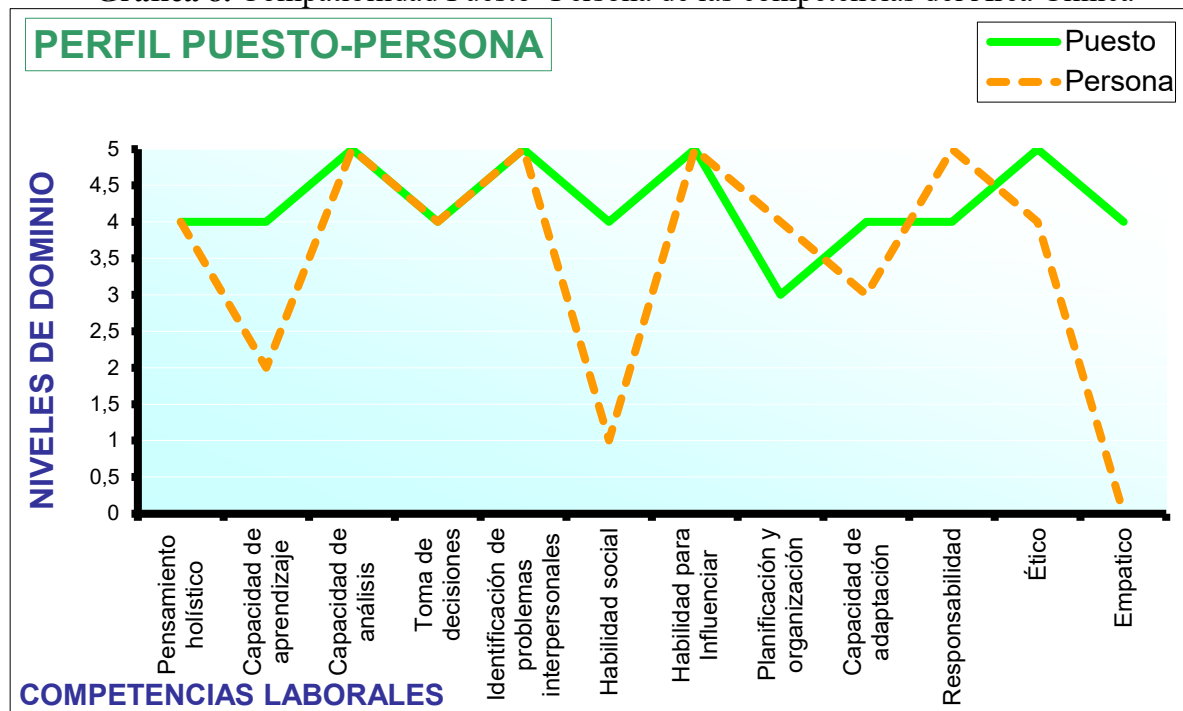
Al ser un área de la psicología con perspectiva de incremento en su demanda laboral, es conveniente replantear las actividades académicas que permitan el desarrollo y seguimiento de las competencias en nivel bajo de dominio.

Gráfica 7. Compatibilidad Puesto -Persona de las competencias del Área Organizacional

Fuente: Elaboración propia

Los resultados de la gráfica 7 indican tres fortalezas del aspirante en las competencias de capacidad de supervisión, planeación y dinamismo ya que rebasan el nivel esperado; curiosamente ninguna competencia llega al nivel esperado, sin embargo cuatro competencias están ligeramente por debajo del nivel de dominio que exige el perfil del puesto y cuatro competencias están dentro del nivel bajo (orientación al servicio, manejo de relaciones interpersonales, trabajo en equipo y capacidad de adaptación) que son de interés para implementar estrategias de formación profesional que faciliten el desarrollo de las competencias en este campo de trabajo del psicólogo(a).

Gráfica 8. Compatibilidad Puesto -Persona de las competencias del Área Clínica

Fuente: Elaboración propia

Los niveles de dominio obtenidos por el aspirante (estudiante) coinciden en cinco competencias y dos competencias quedan arriba del nivel esperado (responsabilidad y planificación-organización), las cuales son consideradas sus fortalezas y como debilidades se ubican dos ligeramente por debajo del nivel esperado (capacidad de adaptación y ética) y tres se ubican en niveles bajos de dominio que son de interés para desarrollar de manera inmediata (empatía, habilidad social y capacidad de aprendizaje)

CONCLUSIÓN

Mediante el análisis de los resultados, el ejercicio reflexivo y la discusión de los mismos, se logran conjeturas respecto a las competencias que son formadas en la trayectoria académica del estudiante de la Licenciatura en Psicología y su relación con las demandas competitivas del mundo laboral en los diferentes campos de aplicación de la psicología. En este sentido, se logra identificar una discrepancia significativa entre las competencias básicas y específicas promedio del profesionista y los puestos de trabajo representativos de las áreas de la psicología; el área formativa que se acerca a los niveles esperados de las diferentes competencias del perfil de puesto específico, es el área social y organizacional de la psicología. En un análisis por perfil individual, el área con mayores fortalezas son el área social y clínica donde el aspirante del área social muestra el mejor acercamiento a los niveles de competencia esperados; sin embargo, predominan las debilidades en diferentes competencias tanto básicas como específicas.

Por lo tanto, es conveniente una revisión, adecuación y actualización al interior de los planes y programas de estudio, de las estrategias didácticas y en el desarrollo de la práctica profesional para generar espacios que acerquen al estudiante a los entornos reales del campo laboral y, de manera integral de acuerdo con Amador et al (2018), se desarrollen las competencias que actualmente demandan las organizaciones donde se encuentran las oportunidades para insertarse, de manera inmediata, a las prácticas laborales.

Es importante conocer la percepción de los escenarios reales donde actualmente participan las y los psicólogos con el fin de encauzar los esfuerzos de la formación profesional de la Licenciatura en Psicología a la eficacia organizacional (López, 2010) que se espera en un futuro cercano.

REFERENCIAS BIBLIOGRÁFICAS

Aguilar, J. (2010) La entrevista de selección de personal. Network de Psicología Organizacional. México: Asociación Oaxaqueña de Psicología A.C.

Álvarez, A.; Gómez, J. y Ratto, P. (2004) Competencias requeridas por el mercado laboral chileno y competencias actuales de estudiantes de Psicología con orientación laboral / organizacional, en una universidad privada; Universidad de Las Américas, Pharos 11(1): 113-133.

Alles, M. (sf) Perfil de puestos por competencias, The Bottom Line. The Center For Business Excellence, www.tblgroup.com

Alles, M. (2008) Dirección estratégica de recursos humanos: casos, gestión por competencias. 3a edición; Buenos Aires, Granica.

Amador, K.; Velázquez, M. y Alarcón, L. (2018) Las competencias profesionales del psicólogo desde una perspectiva integral. Revista de Educación y Desarrollo, 45: 5-14.

CEPAL, (2015). Juventud: realidades y retos para un desarrollo con igualdad (cepal.org).

Chavarría, C. (1988) Estandarización Mexicana de la prueba de cleaver para selección de personal en dos Instituciones de la Ciudad de México. Tesis de Licenciatura, Universidad Intercontinental. Recuperado de <https://repositorio.unam.mx/contenidos/119381>

Chávez, A. y Noguera, M. (2008) La inserción laboral de los titulados en psicología, un estudio de los graduados en cinco promociones consecutivas. Universidad Ramón Llull, Ruct 9(1): 121-134.

Díaz-Barriga, F. (2006). Enseñanza situada: vínculo entre la escuela y la vida. México, McCraw Hill.

Fernández, M. et al. (2015) Perfil por Competencias Laborales y Modelo de Selección, Revista electrónica de estudiantes Esc. de psicología, Univ. de Costa Rica. 10 (1): 19-37, 2015 / ISSN: 1659-2107.

García, M. y Amador, R. (2016) Oferta laboral para el psicólogo recién egresado, Rudics, 7(12).

Hernández, R.; Fernández, C. y Baptista, P. (2014). Metodología de la investigación. Mc Graw Hill Education, México.

Hernández, A. (2017) Modelamiento y simulación en investigación en management, Revista Espacios ISSN 0798 1015, 38 (43).

López, J. (2010) La selección de personal basada en competencias y su relación con la eficacia organizacional, Perspectivas, (26), 129-152.

ONU (2015). <https://www.un.org/es/chronicle/article/objetivo-8-analisis-del-objetivo-8-relativo-al-trabajo-decente-para-todos>

Orozco, E.; López, E.; Zuleta, P.; López, D.; Giraldo, M.; Gómez, M.; Molina, A.; Álvarez, A.; Valencia, L.; Ramírez, B. y Páez, A. (2013) Rol del psicólogo en las organizaciones. *Revista Psicoespacios*, 7(11): 409-425.

Disponible en <http://revistas.iue.edu.co/index.php/Psicoespacios>

Orozco, J., Cruz, A. y Díaz, A. (2020) La Simulación como estrategia didáctica en las prácticas de formación docente. *Experiencia en la carrera Ciencias Sociales. Torreón Universitario* 9(25):16-28 <http://www.faremcaraazo.unan.edu.ni>

Sandoval, F., Montaña, N., Miguel, V., y Ramos, E. (2012). Gestión de perfiles de cargos laborales basados en competencias. *Revista Venezolana de Gerencia*, 17(60), 660-675.

Sánchez, M. (2013) La simulación como estrategia didáctica: Aportes y reflexiones de una experiencia en el nivel superior. Argentina: Universidad Nacional de la Patagonia San Juan Bosco, (2): 55-60.

Sociedad de Psicología Aplicada México, Test Terman Merrill, 1998.

Ediciones TEA, Test Moss de Adaptabilidad y Juicio Social, 1989.

Manual moderno, Test Perfil e Inventario de Personalidad Gordon, 1994.

GESTIÓN DEL TALENTO HUMANO UNA ESTRATEGIA ORGANIZACIONAL INDISPENSABLE PARA LA SATISFACCIÓN LABORAL

Ana Ruth Ulloa Pimienta

Instituto Tecnológico Superir de Villa la Venta, División de Ingeniería en Gestión Empresarial

ORCID: 0000-0003-1375-4736

RESUMEN

Toda organización que busque el éxito y la excelencia debe tener en cuenta la optimización de ciertos procesos. Uno de ellos, esencialmente básico e importante, es una adecuada gestión del talento humano en la empresa. La gestión de talento humano es un conjunto integrado de procesos de la organización, diseñados para atraer, gestionar, desarrollar, motivar y retener a los colaboradores. Esta práctica se basa en la obtención de mejores resultados en la organización con la colaboración de cada uno de los empleados, de manera que se logre un balance entre el desarrollo profesional de los colaboradores, el enfoque humano y el logro de metas organizacionales. Su principal finalidad es el mantenimiento y mejora de las relaciones personales entre los directivos y colaboradores de la misma en todas las áreas. Se trata de una visión integral con el fin de optimizar las relaciones entre los trabajadores y la empresa. La presente investigación se desarrolló en el complejo procesador de gas la Venta, tiene como objetivo precisar como la gestión del talento humano es vital para la satisfacción laboral en la organización, es decir un camino para influir positivamente sobre la capacidad del personal, contribuyendo, de este modo a la mejora de sus resultados organizativos y de su competitividad. El enfoque aplicado es cualitativo de tipo descriptivo, el instrumento de recolección de datos empleado es la encuesta, aplicada a una muestra de 100 trabajadores. En base a los resultados se concluyó que un 90 % del personal se siente satisfecho laboralmente y que la gestión del talento humano ha sido una estrategia implementada desde hace ya varios años, la cual les ha funcionado pero sin duda debe ir mejorando conforme a las necesidades humanas.

Palabras clave: Integración, gestión, organización, relaciones laborales, satisfacción

HUMAN TALENT MANAGEMENT AN ESSENTIAL ORGANIZATIONAL STRATEGY FOR JOB SATISFACTION

ABSTRACT

Any organization that seeks success and excellence must take into account the optimization of certain processes. One of them, essentially basic and important, is proper management of human talent in the company. Human talent management is an integrated set of organizational processes designed to attract, manage, develop, motivate and retain employees. This practice is based on obtaining better results in the organization with the collaboration of each one of the employees, so that a balance is achieved between the professional development of the collaborators, the human approach and the achievement of organizational goals. Its main purpose is the maintenance and improvement of personal relationships between its directors and collaborators in all areas. It is a comprehensive vision in order to optimize relations between workers and the company.

The present investigation was developed in the gas processing complex La Venta, its objective is to specify how the management of human talent is vital for job satisfaction in the organization, that is, a way to positively influence the capacity of the personnel, contributing, thus to the improvement of its organizational results and its competitiveness. The applied approach is qualitative of a descriptive type, the data collection instrument used is the survey, applied to a sample of 100 workers. Based on the results, it was concluded that 90% of the staff feels satisfied with their work and that the management of human talent has been a strategy implemented for several years, which has worked for them, but without a doubt it must be improved according to the needs human.

Keywords: Integration, management, organization, labor relations, satisfaction

INTRODUCCIÓN

Desde hace un buen tiempo, las personas están tomando mayor conciencia de la importancia del factor humano en el éxito de los planes y programas para el logro de las metas organizacionales.

La Gestión del Talento Humano, se convierte en un aspecto crucial, pues si el éxito de las instituciones y organizaciones depende en gran medida de lo que las personas hacen y cómo lo hacen, entonces invertir en las personas puede generar grandes beneficios. Es así que un área operativa, Recursos Humanos se convierte en el socio estratégico de todas las demás áreas, siendo capaz de potenciar el trabajo en equipo y transformar la organización radicalmente. En la actualidad la gestión del talento humano debe ser considerada una unidad estratégica que incurra en la formulación y aplicación de estrategias y objetivos para obtener una ventaja competitiva, pues a través del talento humano es posible generar un proyecto de cambio organizacional. La gestión organizacional con una perspectiva innovadora es un reto tomando en cuenta las condiciones actuales, cambios sociales, económicos y tecnológicos (Párraga, 2016).

Las empresas son conscientes que el talento humano es su principal recurso con ello una estrategia que busca mejorar el bienestar de todos los participantes, esto se debe a que cuando las partes involucradas e comprometen se promueve una mayor productividad laboral.

La presente investigación se desarrollo en el complejo procesador de gas la Venta ubicado en el Municipio de Huimanguillo, Tabasco, México, dicho estudio surge de la necesidad de parte de los directivos de comprobar si las actividades implementadas al personal de la planta desde hace 2 años como parte de la gestión del talento humano tienen un impacto positivo dentro de la misma como parte de una estrategia con el objetivo de precisar como la gestión del talento humano es vital para la satisfacción laboral en la organización así mismo que el personal se desarrolle integralmente de manera individual y grupal, y así conseguir el crecimiento de la organización.

Se sabe que una deficiente gestión de talento humano apropiada delimita el desarrollo de competencias dinámicas tanto con el personal como con la manera de dirigir al recurso humano por medio de prácticas de rendimiento, selección, formación, crecimiento laboral, compensaciones y sistemas de comunicación (Campuzano, Ziadet, y Echeverria, 2016).

En América Latina, se ha desarrollado la capacidad institucional para fomentar el crecimiento profesional, así se puede indicar que, todos los países de la región cuentan con una Institución enfocada a la formación y desarrollo del Talento Humano.

De esta forma, para alcanzar la excelencia en la gestión y cumplir con los objetivos organizacionales es primordial el fortalecimiento del talento humano por medio de la participación directa a través de la aplicación de modelos de gestión que contribuyan a la eficiencia en la actividad institucional, fortalecidos en la utilización de recursos técnicos (Astudillo, Ortiz, y Reinoso, 2016).

Es importante reflexionar sobre el impacto que tiene una correcta gestión del talento humano en las organizaciones públicas & privadas y la relajación vital que precede a la satisfacción del trabajador.

Marco teórico

La GTH es considerada como un elemento fundamental dentro de una organización ya que su función es establecer procesos oportunos y eficientes para manejar de manera adecuada al personal, es decir nos brinda las herramientas necesarias para dirigir a los empleados en busca del cumplimiento de los objetivos de la organización. Además, se pueden generar políticas, programas y procedimientos que mejoran la estructura organizacional (Vera y Blanco, 2019).

La gestión del talento humano es un conjunto de procesos que permitirá el funcionamiento y desarrollo de los objetivos planteados por la organización, pues es aquel que maneja de una manera eficaz los recursos de la empresa (Molina, Oquendo, Rodríguez, Montoya, y Vesga, 2016). En la actualidad las empresas del sector privado y del sector público, destacan la importancia de una adecuada gestión del talento humano ya que esto permitirá cumplir con los objetivos planteados, el talento humano es el factor clave dentro de una empresa; por lo cual es primordial que se realice una adecuada gestión del mismo (Bell, Espín, y Espín, 2015). Se define a la gestión del talento humano como un conjunto de acciones encaminadas por los directivos con el fin de que personal calificado forme parte de su organización; es un conjunto de actividades relacionadas que busca mejorar la prácticas directivas para alcanzar los objetivos establecidos por la organización, que van desde atraer al personal más idóneo analizando su formación y desarrollo con el propósito de concebir al individuo como el elemento principal de la organización, esta gestión incluye el proceso para medir el desempeño laboral (Borsic, 2016).

La gestión del talento humano para el desarrollo organizacional busca generar una mayor calidad y pertinencia de los procesos que lleva a cabo la institución, lo que se convierte en condición indispensable en el mundo actual; además su capacitación aumenta el éxito empresarial, generando creatividad y productividad (Párraga, 2016). El desarrollo de los recursos humanos y el aprendizaje están vinculados al conocimiento, las organizaciones deben brindar capacitación a los empleadores, ya que esto les permitirá participar más en las actividades laborales y generar un desarrollo sostenible (Saeed, Hamid, Koochmeshki, y Saeed, 2017).

Alles (2011), define a la satisfacción laboral como: el grado de satisfacción de los colaboradores en relación con el trabajo; el cual se mide sobre ciertos ítems pre establecidos. Menciona además, que la Satisfacción o no con el trabajo deviene de muchas circunstancias, desde las personales hasta otras que pueden tener relación con la tarea, los jefes, los compañeros, el lugar donde se realizan las tareas, entre otros factores. (p.56).

Garrido (2006) sostiene: la Satisfacción Laboral; es la respuesta efectiva que se deriva de una evaluación positiva o negativa del trabajo que se desempeña; esto es consecuencia de las condiciones objetivas del trabajo el cual actúa como antecedente del comportamiento de las personas en la organización.

Debiendo precisar que diferentes personas muestran o expresan diferentes grados de satisfacción debida que la naturaleza subjetiva de la satisfacción no dependerá únicamente de las condiciones objetivas sino de la evaluación que la persona realiza a dichas condiciones dependiendo de las características personales, necesidades, características sociodemográficas, etc. (p.121).

Herzberg (1967), establece que los factores que generan insatisfacción en los trabajadores son de naturaleza totalmente diferente de los factores que producen la satisfacción. “La teoría de los dos factores” de Herzberg (1967), establece que los factores que generan insatisfacción en los trabajadores son de naturaleza totalmente diferente de los factores que producen la satisfacción. La teoría parte de que el hombre tiene un doble sistema de necesidades: la necesidad de evitar el dolor o las situaciones desagradables y la necesidad de crecer emocional e intelectualmente. Por ser cualitativamente distintos, cada tipo de necesidad, en el mundo del trabajo, requiere de incentivos diferentes. Por eso se puede hablar de dos tipos de factores que intervienen en el trabajo: la motivación – higiene.

Herzberg y sus colaboradores concluyen que la motivación en los ambientes laborales se deriva de dos conjuntos de factores independientes y específicos. Los primeros, asociados con los sentimientos negativos o de insatisfacción que los empleados aseguraban experimentar en sus trabajos y que atribuían al contexto de sus puestos de trabajo. Herzberg denominó a estos factores de higiene, porque actuaban de manera análoga a los principios de la higiene médica: eliminando o previniendo los peligros a la salud.

Los factores de higiene abarcan aspectos tales como la supervisión, las relaciones interpersonales, las condiciones físicas del trabajo, las remuneraciones, las prestaciones, la seguridad en el trabajo, y las políticas y prácticas administrativas de la empresa, entre otros. De acuerdo con Herzberg, cuando dichos factores no están presentes o se aplican incorrectamente no permiten que el empleado logre satisfacción. Sin embargo, cuando están presentes no originan en los empleados una fuerte motivación sino que sólo contribuyen a disminuir o a eliminar la insatisfacción.

El segundo conjunto de factores se asociaba con las experiencias satisfactorias que los empleados experimentaban y que tendían a atribuir al contenido de sus puestos de trabajo. Herzberg denominó a este tipo de factores motivadores. Entre éstos se incluyen aspectos tales como la sensación de realización personal que se obtiene en el puesto de trabajo, el reconocimiento al desempeño, lo interesante y trascendente de la tarea que se realiza, la mayor responsabilidad de que se es objeto por parte de la gerencia, y las oportunidades de avance profesional y de crecimiento personal que se obtienen en el trabajo, entre otros. Herzberg sostuvo que, si estos factores están presentes en el puesto de trabajo contribuyen a provocar en el empleado un elevado nivel de motivación, estimulándolo así a un desempeño superior.

Este hallazgo le permitió a Herzberg establecer uno de los principios más importante en el campo de la motivación laboral: la satisfacción y la insatisfacción son conceptos distintos e independientes. Cuando mucho, los factores de higiene no producen ninguna satisfacción y pueden generar insatisfacción. Por el contrario, los motivadores dan origen a satisfacciones y en el peor de los casos, no crean insatisfacción.

MARCO METODOLÓGICO

Área de estudio

El estudio se realizó en el complejo procesador de gas la Venta, en el Municipio de Huimanguillo, Tabasco. El lugar forma parte de una zona arqueológica y también se distingue por la cantidad de pozos petroleros que se identifican a sus alrededores, Fig. 1 Complejo procesador de gas la Venta.

Figura 1. Ubicación de área de estudio

La metodología de la investigación es descriptiva, ya que permitió analizar la problemática, conocer situaciones y actitudes del CPG en relación con la gestión del talento humano y la satisfacción laboral. Se usó una modalidad de tipo aplicada, dado a que se recolectaron, observaron y analizaron información sirvieron como soporte para la creación de nuevos aportes, conocimientos que sirvieron de base. En el trabajo de campo se manejaron los datos de manera directa, otorgando mayor seguridad y soporte para el control de los factores claves. Se desarrolló bajo un enfoque cualitativo: Moreira señala que “El interés central de dicha investigación está en una interpretación de los significados atribuidos por los sujetos a sus acciones en una realidad socialmente construida” (2002, p. 3). Se trata, entonces, de comprender la realidad desde la perspectiva de los sujetos; este deseo de comprensión se traduce en los objetivos de la investigación, que reflejan la intención de lograr un conocimiento integral de la situación o el fenómeno que se investiga. Como indican Koh y Owen (2000), la investigación cualitativa se enfoca en cómo ocurren las situaciones o hechos, de modo que se ocupa de las actitudes, las creencias o las formas en las que las personas dan sentido e interpretan las experiencias que atraviesan y el mundo que las rodea. En consecuencia, se enfatiza el razonamiento inductivo. Por ello, Vasilachis señala: “Quien investiga construye una imagen compleja y holística, analiza palabras, presenta detalladas perspectivas de los informantes y conduce el estudio en una situación natural” (2006, p. 24)

Población, datos y muestra

La población estuvo constituida por un total 300 trabajadores que forman parte del complejo, la muestra se obtuvo por muestreo no probabilístico, siendo seleccionados mediante el procedimiento bola de nieve a un total de 100 trabajadores de diversas áreas.

El muestreo no probabilístico comprende distintas variantes: conveniencia, intencional, por cuota y bola de nieve. Cada método de muestreo tiene sus propias ventajas y limitaciones (Charya AS- Prakash et al., 2013).

Bolas de nieve: los primeros participantes se eligen de manera probabilística o no probabilística, y a su vez, estos mismos van dando pistas de otros participantes que podrían ser incluidos en el estudio (. Icart M, Fuentelsaz et al., 2004).

Diseño de la encuesta

La técnicas e instrumentos que se utilizaron para la recolección de datos fue la encuesta, la misma estuvo comprendida por cuatro categorías de carácter ordinal según la escala de Likert, integrada por 20 interrogantes. Gracias a esto se obtuvo información de los factores que hacen parte de la gestión del talento humano y la satisfacción laboral. Se puede definir la encuesta, siguiendo a García Ferrando (1993), como «una técnica que utiliza un conjunto de procedimientos estandarizados de investigación mediante los cuales se recoge y analiza una serie de datos de una muestra de casos representativa de una población o universo más amplio, del que se pretende explorar, describir, predecir y/o explicar una serie de características». Para Sierra Bravo (1994), la observación por encuesta, que consiste igualmente en la obtención de datos de interés sociológico mediante la interrogación a los miembros de la sociedad, es el procedimiento sociológico de investigación más importante y el más empleado.

La aplicación de los reactivos se llevo acabo de forma presencial y en un formato impreso, debido a que no todos los trabajadores tienen acceso a internet en su área. Concluido el levantamiento de las encuestas, fueron analizados los datos.

Análisis de datos

El análisis de la información se realizó en base a la observación de acuerdo al orden de la preguntas, consistió en observar identificando datos y los factores claves considerados por como estrategias implementadas por la organización. Aunque el instrumento fue aplicado de forma impresa se vaciarón los resultados en el programa form de plataforma teams para ser analizados y graficados los datsos.

RESULTADOS

Sentro de los resultados de la encuesta aplicada a los 100 trabajadores del complejo procesador de gas la Venta, se identificaron 10 factores claves tales como: Planificación de recursos humanos, reclutamiento, incorporación a la empresa, plan estratégico, evaluación 360°, desarrollo del liderazgo, desarrollo profesional, programa de reconocimientos, competencias y retención.

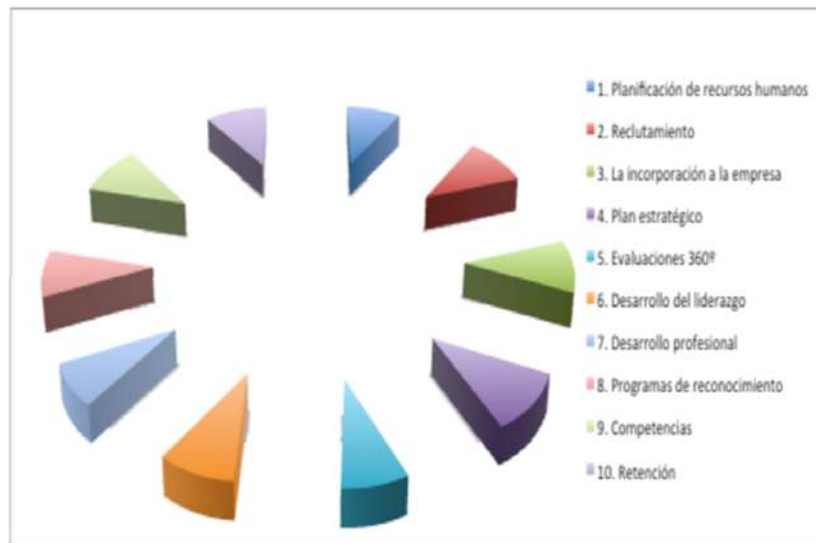

Figura 2. Factores claves identificados como estrategias.

En la pregunta 1, referente a la planificación de recursos humanos un 90 % respondió que el complejo implementa este factor como medio de proyección estratégica, así como el plan de reconocimiento y retención del talento. Que consideran que existe una excelente planificación de recursos humanos por su parte y que trabajan en conjunto con la visión colectiva: disposición de efectivos, progreso común del empleo, pirámide de las jerarquías y categorías profesionales de los empleados y las necesidades individuales: exploración de los derechos y pautas personales, la adquisición de nuevas cualificaciones y la posibilidad para cada asalariado de llegar a ser responsable de su desarrollo individual.

En la pregunta 3, que hace referencia al factor reclutamiento el 85% de los encuestados afirma que en la empresa si se lleva a cabo ese proceso de forma favorable ya que se refiere a la aptitud necesaria para captar y contratar talento; un reclutamiento práctico necesita de una estrategia oportuna. Además, esto fortalece la imagen del complejo.

En la pregunta 5, que hace referencia al factor de incorporación a la empresa un 70 % considera que el proceso que implementa la empresa es el idóneo ya que permite a los nuevos trabajadores ya formados transformarse en sujetos rentables y provechosos dentro de la organización. Pero es necesario mencionar que un 30 % no está de acuerdo ya que considera que por ser una empresa de la industria petrolera es muy difícil el proceso de incorporación a la misma.

En la pregunta 7, que hace referencia al factor plan estratégico un 100 % considera que la empresa implementa esta fase como la más prioritaria ya que es la fase de crecimiento e implementación de objetivos susceptibles de ser cuantificados con los que alcanzar las metas e intenciones previstas. Como parte del plan desarrollan un programa de reconocimiento de empleados eficaz que les ayuda a fomentar la creatividad en los empleados, mejora la productividad y consigue una menor rotación del personal.

En la pregunta 9, hace referencia al factor evaluaciones 360° como resultado se obtuvo que un 90 % considera de forma positiva el método de evaluación 360° como mecanismo capaz de analizar los resultados del trabajo de todos los empleados de forma integral.

En la pregunta 11, se enfoca al factor desarrollo del liderazgo un 95 % está de acuerdo que en el complejo se llevan a cabo actividades intencionales dirigidas esencialmente a objetivos de mejora de la calidad en las habilidades de liderazgo de los trabajadores.

Para la organización es importante desarrollar estilos de liderazgo ya que influye mucho en el tipo de relaciones que se establecen en el trabajo y en el ambiente laboral, además de ser un factor decisivo para la consecución de los objetivos empresariales.

En la pregunta 13, háce referencia al desarrollo profesional, un 95 % considero a favor que en el complejo se llevan acabo procesos que implanta fines y objetivos que se vinculan con los proyectos de logro individuales, es decir, planificación de Carrera.

En la pregunta 15 se enfoca a los programas de reconocimiento, un 90 % respondió de forma afirmativa que en el complejo implementa este método que permite observar y estimular de manera regular tanto al personal de forma individual como a los equipos que colaboran, mediante pautas, acciones y premios, para el éxito de la organización. Esta estrategia es eficaz porque ayuda a fomentar la creatividad en los empleados, mejora la productividad y consigue una menor rotación del personal, sin duda están motivado y con ello alcanzan satisfacción laboral

En la pregunta 17 se enfoca al factor competencia competencias y un 90 % respondió de forma afirmativa sobre el desarrollo de las mismas en el complejo. Son aquellos estilos, comportamientos, singularidades, destrezas y atributos de la personalidad que reconocen a los empleados con éxito. Las competencias profesionales son experiencias y vocaciones, propias de las personas, que les permiten realizar un trabajo con éxito. Esfuerzo metódico y ordenado fomenta la retención del mejor talento y la creación y el fomento de un ambiente de trabajo agradable y acogedor

En la pregunta 19 enfocada hacia la retención un 92 % considero que de forma favorable la empresa retiene de forma satisfactoria a su personal se centra no solo en la retención del mejor talento de la organización, sino también en la creación y el fomento de un ambiente de trabajo agradable y acogedor. Además procura una cultura que consiga que la gente desee quedarse.

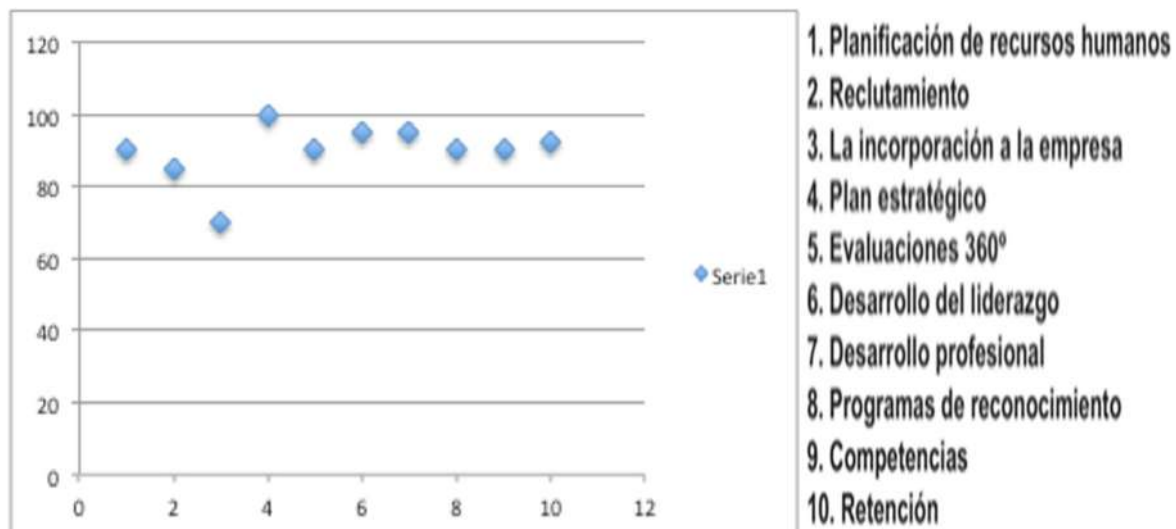

Figura 3. Resultados Graficos de los factores estratégicos claves.

Los hallazgos de la investigación han permitido identificar las principales factores que ha sido implementado como “estrategias” en el complejo como medio eficaz y productivo para su desarrollo organizacional. Si bien se pudo notar que definitivamente las estrategias implantadas han servido de forma eficiente en la satisfacción de los trabajadores y que si es vital que se eigan desarrollando y fortaleciendo para el bienestar de todos los que forman parte de la misma. En base a los resultados se concluyó que un 90 % del personal se siente satisfecho laboralmente y que la gestión del talento humano funciona como una estrategia vital en el desempeño y productividad del CPG pero sin duda debe ir mejorando conforme a las necesidades del personal y cambios del entorno

DISCUSIÓN

De los resultados obtenidos podemos indicar: que las estrategias implementadas por el complejo procesador de gas, se convierten en una serie de actividades que forman parte del sostenimiento de los diferentes proceso internos. Muy pocas empresas tienen definidas acciones (vislumbradas en algún plan organizacional) que estén orientadas específicamente a la gestión de talento humano y dichas estrategias fortalecen el desarrollo y alcance de metas y objetivos de la misma. Sin embargo debe mejorar la estrategia de incorporación a la empresa que es la que representa mayor debilidad y deficit, seguramente por el echo de ser una empresa federal es la parte que representa la insatisfacción del personal pero debe identificar estrategias para mejorar este factor. Los directivos deben buscar nuevas estrategias y fortalecer las ya existente hay que recordar que un 50 % de las estrategias implementadas aunque tienen a ser planeadas a largo plazo dichas estrategias deben replantearse pasado los 3 años de su implementación por los cambios que se pudieran dar en el entorno o nuevas necesidades del personal.

CONCLUSIONES

En la actualidad, se está viviendo en un mundo de grandes cambios; ello implica replantear las diversas formas de gestionar las organizaciones y en particular las instituciones públicas. Sociedad con grandes transformaciones desde todo punto de vista: estructurales, económicas, sociales y culturales, evidencian de manera vertiginosa su complejidad sin precedentes; lo que hace que bajo esta nueva realidad, el talento humano, así como sus líderes, encaminen sus esfuerzos de preparación hacia la performatividad y la competitividad.

En el CPG se promueve la importancia de la satisfacción laboral y la buena gestión del talento humano para el desarrollo de la misma. Tomando en cuenta dimensiones tales como: el compromiso que el colaborador tenga con la organización, la motivación y el reconocimiento, que el colaborador sepa que se espera de él y conocer las expectativas de formación de los trabajadores tienen.

Las personas son el factor más importante de las empresas, por lo cual, atender la satisfacción laboral es preocuparse por el desarrollo del negocio. Una buena gestión de talento humano debe considerar planes de motivación a su personal para obtener el compromiso a la empresa y el buen desempeño necesario para cumplir con los objetivos organizacionales.

Bajo esta perspectiva, quienes se desempeñan como líderes deben ser accesibles, manejarse con principios éticos, equidad y justicia social fomentar y fortalecer la GTH en las organizaciones. Por ello, en este contexto cobra importancia la gestión del talento humano, como herramienta estratégica y competitiva para las organizaciones.

REFERENCIAS

- Arnold-Cathalifaud, M. (2003). Fundamentos del constructivismo sociopoiético. *Cinta de Moebio. Revista de Epistemología de Ciencias Sociales*, 18.
- Alles, M. (2011). Diccionario de términos de Recursos Humanos. Argentina Ediciones Granica SA.
- Bravo, P. (2014). Estudio correlacional: estilos de enseñanza y estilos de aprendizaje en docentes y estudiantes de la Universidad Nacional de Chimborazo.
- Astudillo, N.; Ortiz, M., y Reinoso, C. (2016). La tecnología en la Gestión del Talento Humano en las Instituciones públicas del Ecuador. *Observatorio de la economía Latinoamericana*, 1-16
- Bell, R.; Espín, M., y Espín, E. (2015). Tendencias de la gestión de talento humano en el sector público. *Revista Científica ECOCIENCIA*, 15-23
- Bordalejo, P., y Ferrari, L. (2017). Cultura organizacional: su relación con la violencia laboral. *Anuario de Investigaciones*, 27-36
- Borsic, Z. (2016). La Gestión del Talento Humano y la Inteligencia Emocional en el desempeño laboral del cuerpo docente de Instituciones de Educación Superior *Revista Anfeqa*, 1-24
- Campuzano, M.; Ziadet, E., y Echeverría, H. (2016). Gestión del Talento Humano en las PYMES. *Revista Publicando*, 438-448
- Carrillo-García, C., Martínez-Roche, M. E., GómezGarcía, C. I. y Mesenguer-de-Pedro, M. (2015). Satisfacción laboral de los profesionales sanitarios de un Hospital Universitario: análisis general y categorías laborales. *Anales de Psicología*, 31(2), 645-650.
- Chiang, M. M. y Ojeda, J. F. (2011). Estudio de la relación entre satisfacción laboral y el desempeño de los trabajadores de las ferias libres. *Contaduría y Administración*, 58(2), 39-60.
- Charya AS, Prakash A, Saxena P, Nigam A. Sampling: Why and how of it. *Indian Journal of Medical Specialties*. 2013 [acceso: 30/03/2020];4(2).
- Chiavenato, I. (2001). *Administración de Recursos Humanos*. Colombia: McGraw-hill/Interamericana, S.A. ISBN 85-224-2004-1
- Guevara, G., Verdesoto, A., y Castro, N. (2020). Metodologías de investigación educativa (descriptivas, experimentales, participativas, y de investigación-acción). *Recimundo*, 4 (3), 163-173. 10.26820/recimundo/4.(3).julio.2020.163-173
- Hernández, R., Fernández, C. y Baptista, P. (2006). *Metodología de la investigación*. (4ta. ed.). México: Mc Graw Hill editores.
- Hernández, R., Fernández, C. y Baptista, P. (2010). *Metodología de la investigación*. (5ta ed.). México: Mc Graw Hill Interamericana.
- Hernández, S. Fernández y Baptista. (2014). *Metodología de la Investigación* (6ta. ed.). México: McGraw-Hill.
- Herzberg, F., Mausner, B. y Snyderman, B. (1959). *The motivation to work*. New York, USA: John Wiley & Sons, Inc. New York.
- Icart M, Fuentelsaz C, Pulpon A. *Elaboración y presentación de un proyecto de investigación*. Barcelona: Ediciones Universidad de Barcelona; 2004.
- Koh, E. T. y Owen, W. L. (2000). *Descriptive Research and Qualitative Research. Introduction to Nutrition and Health Research*. Springer.
- Molina, G.; Oquendo, T.; Rodríguez, S.; Montoya, N., y Vesga, C. (2016). Gestión del talento humano en salud pública. Un análisis en cinco ciudades colombianas. *Revista Gerencia y Políticas de Salud*, 108-125

Moreira, M.A. (2002). Investigación en educación en ciencias: métodos cualitativos. Universidade Federal do Rio Grande do Sul.

Párraga, M. (2016). Gestión del Talento Humano en la Universidad Ecuatoriana actual. Didáctica y educación, 285-290

Robbins, S. & Judge, T. (2013). Comportamiento organizacional (15.a ed.). México: Pearson educación.

Rojas Reyes, R. R., & Vilchez Paz, S. B. (2018). Gestión del talento humano y su relación con el desempeño laboral del personal del puesto de salud Sagrado Corazón De Jesús-Lima, [tesis de maestría]. enero 2018.

Saeed, E.; Hamid, R.; Koochmeshki, N., y Saeed, P. (2017). Sustainable and flexible human resource management for innovative organizations. AD-minister, 195- 215

Varela, R. (2015). Administración de la compensación. En R. Varela, Administración de la compensación (pág. 392). México: PEARSON EDUCACIÓN

Vasilachis, I. (2006). La investigación cualitativa. En I. Vailachis (Coord.), Estrategias de investigación cualitativa (pp. 23-64). Gedisa.

Vera, A., y Blanco, A. (2019). Modelo para la gestión del talento humano en las pymes del sector servicios de Barranquilla, Colombia. Innovar, 25-44

4-12 YAŞ ARALIĞINDAKİ ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUKLARIN RESİMLERİNİN ANALİZİ

Dr. Öğr. Üyesi Murat BALCI

İstanbul Aydın Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü

ORCID: 0000-0003-3898-8651

Halime KOÇ

İstanbul Aydın Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü

ORCID: 0000-0003-1927-2746

ÖZET

Resimleri çocuklar iç dünyalarını ve bu iç dünyalarında yaşadıkları çeşitli duygu değişimlerini yansımada bir araç olarak kullanılır. Çocuklar çoğu zaman sözel dille yansıtamadıkları, sözel dilde ifade edemedikleri ya da ifade etmek istemedikleri duygu, düşünce, kaygı, korku, umut ve mutluluklarını resim yoluyla aktarmaya çalışırlar. Çizilen resimler derin anlam ile birlikte çocukların gelişim evrelerinde yaşadıkları ve geçirdikleri dönemleri ve dönemlerdeki sorun ve duygu değişimlerini açıklamada yardımcı olur. Yapılan bu araştırma da bir özel eğitim kurumuna giden 4-12 yaş aralığında ki özel gereksinimli çocukların çizdikleri resimlerde, anlatmaya çalıştıkları kaygı, korku, umut, duygu ve düşünceler analiz edilmiştir. Bu analizler sırasında renk kullanımı, çizgi boyutları, sembol konumlandırmaları ve çizilen her bir şematik çizgi yorumlanmış, aynı zamanda da resimlerde kullanılan sembol ve kavramların açıklamasına yer verilmiştir. Bu araştırma da resimlerin analizinde kullanılan model nitel modelde fenomenolojik desen modelidir. Çalışma 2021 – 2022 yılı içerisinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma 2021 Ekim ayında başlamış 2022 Şubat ayı içerisinde tamamlanmıştır. Araştırma İstanbul il sınırları içerisinde yer alan iki özel eğitim kurumunda gerçekleştirilmiş, 4-12 yaş aralığında 10 kız 15 erkek olmak üzere toplamda 25 çocuk çalışmaya dahil edilmiştir. Araştırmanın uygulama süreci 2021 yılının Ekim-Kasım-Aralık ve 2022 yılının Ocak-Şubat ayları olmak üzere beş ay içerisinde toplam 20 hafta sürmüştür. Çalışmada görsel verilere ulaşılmış ve pek çok disiplinlerarası çalışmada temel oluşturan göstergebilim yöntemi ile değerlendirilmiştir. Veri toplama sürecinde veri toplama aracı olarak, nitel veri toplama yöntemlerinden görsel materyaller kullanılmıştır. Araştırmaya katılan ve özel eğitim kurumuna devam eden öğrencilerin çizdikleri resimler toplanarak gruplandırılmış ve hayal dünyalarına bağlı olarak çizdikleri resimler renk, şema, kavram ve figür yönünden çözümlenerek sonrasında da yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Engelli Birey, Özel Gereksinimli Birey, Resim Analizi

ANALYSIS OF PICTURES OF CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS BETWEEN 4- 12 AGES

ABSTRACT

Paintings are used as a tool for children to reflect their inner worlds and the various emotional changes they experience in these inner worlds. Children often try to convey their feelings, thoughts, anxiety, fear, hope and happiness, which they cannot or do not want to express verbally, through pictures.

The drawn pictures, together with the deep meaning, help explain the periods that children live and pass through in their developmental stages, and the problems and emotional changes in those periods. In this research, the anxiety, fear, hope, feelings and thoughts that they try to express in the pictures drawn by children with special needs between the ages of 4-12 who go to a special education institution were analyzed. During these analyses, the use of color, line sizes, symbol positioning, and each drawn schematic line were interpreted, as well as the explanation of the symbols and concepts used in the pictures. The model used in the analysis of the pictures in this research is the phenomenological pattern model in the qualitative model. The study was carried out in 2021 – 2022. The research started in October 2021 and was completed in February 2022. The research was carried out in two private education institutions located in the province of Istanbul, and 25 children between the ages of 4-12, 10 girls and 15 boys, were included in the study. The implementation process of the research lasted 20 weeks in five months, including October-November-December of 2021 and January-February of 2022. In the study, visual data were obtained and evaluated with the semiotics method, which forms the basis of many interdisciplinary studies. In the data collection process, visual materials, one of the qualitative data collection methods, were used as a data collection tool. The pictures drawn by the students participating in the research and attending the private education institution were collected and grouped, and the pictures they drew depending on their imagination were analyzed in terms of color, scheme, concept and figure, and then interpreted.

Keywords: Person with Disabilities, Person with Special Needs, Picture Analysis

TÜRK SİNEMASINDA BİR DON QUIXOTE: AŞK FİLMLERİNİN UNUTULMAZ YÖNETMENİ FİLMİNDE ÜÇGEN ARZU

Dr. Veysel LİDAR

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü. Çalışma alanları: Karşılaştırmalı Edebiyat, Film Araştırmaları ve Edebiyat Sosyolojisi

ORCID: 0000-0002-5279-7440.

ÖZET

Bu bildiride yönetmen Yavuz Turgul tarafından 1990 yılında çekilen, senaryosu da yine yönetmen Yavuz Turgul'a ait olan *Aşk Filmlerinin Unutulmaz Yönetmeni* adlı film, René Girard tarafından ortaya atılan *Üçgen Arzu* yaklaşımıyla irdelenecektir. Söz konusu çalışmada, Girard'ın *Romantik Yalan ve Romansal Hakikat* adlı eserinde açıkladığı üçgen arzu kavramı kullanılacak ve filmin ana karakteri Haşmet Asilkan'ın, Miguel de Cervantes'in ünlü eseri *La Mancha'lı Yaratıcı Asilzade Don Quixote*'un kahramanı Don Quixote'la benzerlikleri üzerinde durulacaktır.

Üçgen Arzu kavramı René Girard tarafından ortaya atılan ve arzunun, arzu nesnesinin bir başkası tarafından arzulanması nedeniyle oluştuğunu varsayan bir metin okuma biçimidir. Arzunun ortaya çıkmasında daima bir başkasının etkisi söz konusudur. Bu kavrama göre kişi, arzusunu, arzunun dolayımlayıcısı olarak adlandırılan bir yabancından hareketle edinir. Başka bir anlatımla, bireyin arzusu, arzu ettiği nesne ya da unsurun başka bir kişi tarafından da arzu edilmesi ya da elde edilmesi dinamiğinden hareket eder.

Çalışmaya konu olacak *Aşk Filmlerinin Unutulmaz Yönetmeni* adlı filmde, kariyeri boyunca arabesk sanatçıların başrolde olduğu filmler çeken yönetmen Haşmet Asilkan'ın, Türk sinemasının 1980'lerden sonraki döneminde etkin olan sanat sineması düşüncesine kapılması ve geçmişini bir anlamda silerek yeni ve farklı bir sinema dili oluşturma mücadelesi anlatılmaktadır. Döneminin sinema anlayışı ve sanat camiasında kendine yer edinmek isteyen Asilkan, geçmişinden uzaklaşmak ve bir anlamda sanat filmlerinin yönetmeni olmak için kendinde pek çok şeyi değiştirmiştir. Bu değişim, sağlam bir zemine oturmadığı ve yüzeysel boyutta kaldığı için yönetmen Asilkan'a istediği başarıları getirmeyecektir. Don Quixote'la benzerlikler gösteren Haşmet Asilkan ve onun sinema mücadelesi ve eserler üzerinden karakterlerin başarısızlıkları Girard'ın Üçgen Arzu kavramıyla ele alınmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Üçgen Arzu, Türk Sineması, Türk Sinemasında Dönüşümler, Don Quixote, Haşmet Asilkan,

A DON QUIXOTE IN TURKISH CINEMA: TRIANGLE DESIRE IN THE MOVIE OF AŞK FİLMLERİNİN UNUTULMAZ YÖNETMENİ

ABSTRACT

In this paper, the movie *Aşk Filmlerinin Unutulmaz Yönetmeni*, which was shot by director Yavuz Turgul in 1990 and whose screenplay also belongs to director Yavuz Turgul, will be examined with the 'Triangle Desire' approach put forward by René Girard. In this study, the concept of triangular desire which is explained by Girard in his book *Mensonge Romantique et Vérité Romaesque* will be used, and the main character of the movie, Haşmet Asilkan, will be compared with Don Quixote, the hero of Miguel de Cervantes' famous work, Creative Noble Don Quixote of La Mancha about their similarities.

The concept of ‘Triangular Desire’ is a form of text reading put forward by René Girard, which assumes that desire occurs because the object of desire is desired by someone else. There is always someone else's influence on the emergence of desire. According to this concept, a person acquires his desire from a stranger who is called the mediator of desire. In other words, the desire of the individual moves from the dynamic of the desired object or element being desired or obtained by another person.

In the movie titled *Aşk Filmlerinin Unutulmaz Yönetmeni*, which will be the subject of the study, the director Haşmet Asilkan, who has been making films with arabesque artists throughout his career, got into the idea of art cinema, which was active in the period of Turkish cinema after the 1980s, and struggled to create a new and different cinema language by erasing his past in a sense, is explained. Asilkan, who want to have a place in the cinema understanding of the period and the art community, has changed many things in himself in order to get away from his past and, in a sense, to become the director of art films. This change will not bring the director Asilkan the desired success, as it does not sit on a solid ground and remains superficial. Haşmet Asilkan, who has similarities with Don Quixote, and his struggle for cinema and the failures of the both characters through the works will be tried to be discussed with Girard's ‘Triangle Desire’ concept.

Keywords: Triangle Desire, Turkish cinema, Movements in the Turkish cinema, Don Quixote, Haşmet Asilkan.

GİRİŞ

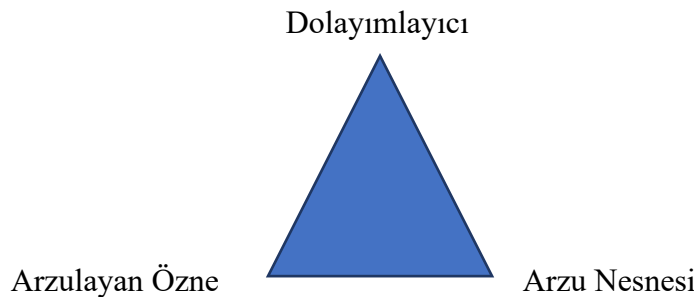
Bu bildiride, Türk sinemasının en önemli aktörlerinden biri olan Şener Şen’in başrolde yer aldığı ve Yavuz Turgul’un yönettiği *Aşk Filmlerinin Unutulmaz Yönetmeni* filmi, Fransız teorisyen René Girard tarafından ortaya atılan ve *Romantik Yalan ve Romansal Hakikat* adlı eserinde temel hatlarıyla açıklanan Üçgen Arzu modeliyle birlikte ele alınacak ve bu kuram doğrultusunda okunmaya çalışılacaktır. Bu doğrultuda öncelikli olarak Üçgen Arzu modeli açıklanacaktır.

René Girard, taklidin/mimesisin psikolojik boyutunu genel hatlarıyla çeşitli çalışmalarında ortaya koymakla birlikte, ilk olarak 1961 yılında yayımlanan *Mensonge Romantique et Vérité Romanesque* adlı eserinde, Cervantes, Stendhal, Flaubert, Dostoyevsky ve Proust’un edebi metinlerini ‘üçgen’ arzu modeliyle okumaya çalışmıştır (Packer, 2005:217). Girard eserinde öncelikli olarak edebiyat incelemelerinde karakterlerin arzularının çoğunlukla kendiliğinden ve kişinin özerk iradesiyle ortaya çıktığına inanıldığına değinmiş ve bu türde eserlerin romantik yapıtlar olarak ele alınması gerektiğini ifade etmiştir. Bu eserlerin karşısında ise, edebi karakterlerin arzularının salt kendi içsel isteklerine bağlı olmadığı ve hatta başka bir karakter tarafından, arzu edilen nesneyi ulaşılmış olmanın arzuyu oluşturduğu ve yine Girard tarafından romansal yapıt olarak ifade edilen eserler vardır. Girard eserinde romansal yapıtlar üzerinde durmakta, bu türde yapıtlar üzerinden analizlerde bulunmaktadır (Girard, 2017:13-14). Girard’a göre davranışlarının doğallığına ve kendiliğindenliğine inanan modern insan, başkasına benzeme çabasını gizleyerek kendini toplumsal alanda ortaya koymaya çabalamaktadır. Bireyin bu öykünmecî tavrını gizleme gayreti Girard tarafından ‘romantik yalan’ olarak adlandırılmıştır. ‘Romantik yalan’ın ya da diğer tabirle ‘özerk ben’ yalanının çöküşüyle ise ‘romansal deha’ başlamaktadır. Bu gerçeklik de Girard’ın incelediği metinler gibi romansal yapıtlarda dile getirilmektedir (Girard, 2017: 49).

Girard'ın kuramı, temelde insan yaşamında taklidin rolüne odaklanmaktadır. Basit bir tanımlamayla mimetik arzu, ötekine göre ya da ötekini takip ederek ortaya çıkan arzudur. Mimetik arzu, bireyin kendi içinden gelen itkiyle oluşturduğu arzudan farklı ve onun zıddıdır. Bu anlamda, bir arzunun başkasına göre ya da bir aracıya göre oluştuğunu iddia etmek, bir arzunun ve bir aracının arzuya yön verdiğini söylemektir (Livingston, 1994:291-292). Kendiliğinden ortaya çıkan arzuda, özne, arzu nesnesini serbestçe belirleyebilir ve bir aracının varlığına gereksinim duymazken, Girard'ın Don Quixote üzerinden detaylı bir şekilde açıkladığı üçgen arzuda, arzu bir dolayımlayıcı tarafından özne için belirlenmektedir (Sutherland, 2003:182). Mimetik/metafizik ya da üçgen arzuda, saf ve kendiliğinden ortaya çıkan arzudan farklı olarak, bir dolayımlayıcının, arzusu ödünç alınan bir aracının varlığı söz konusudur. Üçgen arzuda, öznenin, arzu dolayımlayıcısı tarafından da istenilen ya da önceden elde edilen arzunun varlığıyla, kendi arzusunun onaylandığına yönelik durum da söz konusudur (Packer, 2005:217).

Girard'ın ortaya attığı Üçgen Arzu yöntemi, edebi metinlerde öznenin arzusunu çoğunlukla bir başkasından devraldığı ilkesinden hareket etmektedir. Bir diğer anlatımla bu yaklaşıma göre, özne, arzuladığı nesneyi bir başkası da o nesneyi arzuladığı ya da elde ettiği için arzulamaktadır (Girard, 2017:10). Yine Girard'a göre, nesne yalnızca dolayımlayıcıya ulaşmanın bir yoludur, arzulayan öznenin hedeflediği dolayımlayıcının varlığıdır (Girard, 2017:60). Girard'ın terimleştirdiği 'mimesis' bir kişinin başka bir kişiyi taklit etmesi, arzularını ona bakarak oluşturması ve genellikle de yaşamını o kişinin yaşamına benzer bir tarzda kurgulamasıdır. Bu kişilerin arzuları kendilerine değil, hayranlık duydukları kişilere aittir (Adıgüzelova, 2021:752).

Girard kuramını geniş çerçevede ele aldığı ve yukarıda anılan eserinde Cervantes, Stendhal, Proust ve Flaubert'in seçilmiş edebi yapıtlarından yararlanır. Özellikle Cervantes'in Don Quixote romanı, Girard'ın kuramını açıklamada fazlasıyla yararlandığı eser olarak öne çıkar. Girard, Don Quixote romanından örnekle, Don Quixote'nin Amadis'i en büyük şövalye olarak gördüğünü ve onu en iyi taklit eden gezgin şövalyenin mükemmel şövalyeliğe en çok yaklaşan kişi olacağını belirtmiştir. Don Quixote, en iyi şövalye olma arzusu mimetik bir temele dayandığı ve bu anlamda Amadis'in örnek gösterilen kişi olarak arzunun dolayımlayıcısı olduğu ifade edilebilir. Girard'a göre dolayımlayıcının etkisi kendisini gösterir göstermez, gerçeklik kavramı anlamını yitirir, sağduyu felce uğrar (Girard, 2017:25). Girard'ın Üçgen Arzu modeli arzulayan özne, arzulanan nesne ve arzunun dolayımlayıcısı olarak ifade edilen üçlü yapıdan müteşekkildir:

Üçgen arzuda yukarıdaki gibi şemalandırılan ilişki ağında özne; arzu duyan, dolayımlayıcı; öznenin arzusuna kaynaklık eden, nesne ise dolayımlayıcının her ikisi tarafından da elde etme cazibesini taşıyan ve bir anlamda özne ve dolayımlayıcıyı bir araya getiren ortak unsurdur.

Nesnenin elde edilme yolundaki cazibesi, başka bir açıdan değerlendirildiğinde özneye dolayımlayıcının ben'ini deneyimleme fırsatı veren bir gerekçedir. Girard'ın üçgen arzu modeline göre öznenin kendi ben'ine karşı bitimsiz bir hoşnutsuzluğu olduğu için ancak bu şekilde tamlik hissine ulaşacaktır (Girard, 2017:61).

Bu yapıda dolayımlayıcının metin içinde arzulayan özneye yakınlığı ya da uzaklığı açısından romansal yapıtlar iki temel grupta toplanırlar. Dolayımlayıcı ile öznenin birbirlerine temasını engelleyecek ölçüde bir mesafe olduğu durumlarda 'dışsal dolayım', dolayımlayıcı ile öznenin birbirleriyle temasını mümkün kılan bir uzaklıkta olmalarıyla ortaya çıkan üçgen arzu modeline 'içsel dolayım' adı verilmektedir. Fakat bu noktada kastedilen mesafeden, fiziksel değil ruhsal mesafenin öncelikli olarak anlaşılması gerekmektedir. Dışsal dolayım arzunun niteliği açıkça ifade edilir. Örnek alınan dolayımlayıcı, özne tarafından açıkça kutsanır ve onun müridi olduğu dile getirilir. İçsel dolayım ise, arzu öznesi, dolayımlayıcıyı ve dolayımlayıcıyı taklit çabasını saklamaya gayret eder. İçsel dolayım arzunun kendiliğinden ortaya çıktığı iddia edilir ve dolayımlayıcı görünmez kılınır (Girard, 2017:29).

Girard, üçgen arzuyu; mimetik arzu ya da metafizik arzu olarak da adlandırmaktadır. Üçgen arzunun özünde öteki olma arzusu yatmaktadır. Öteki olma durumunun muhatabı olan dolayımlayıcı, arzulayan özneye yaklaştıkça arzu da artacaktır (Girard, 2017:82).

Girard'ın yaklaşımına göre arzulayan öznenin eserde karşı karşıya kalacağı çeşitli durumlar vardır. Bu durumlardan biri de mazoşistik tepkilerdir. Girard'a göre metafizik arzu sürekli olarak arzu öznesini köleliğe, başarısızlığa ve utanca götürmektedir. Eğer bu sonuçlar gecikirse arzulayan özne gelişlerini kolaylaştırmak için gerekli çabuklaştırmayı sağlayacaktır. Yine Girard'a göre mazoşist hem daha berrak bir zihne sahip hem daha kördür. Arzulayan özneler arasında bir tek mazoşist özne içsel dolayım ile engel arasındaki ilişkiyi görür ama bu bilinçlenmenin gerektirdiği sonuca varmak yerine engelin üstüne atılarak çelişkili bir biçimde arzusunu tatmin etmeye çabalar ve kendini yenilgiye ve acıya mahkûm edecek derecede kördür (Girard, 2017:149-151).

Çalışmaya konu olan ve yönetmenliğini Yavuz Turgul'un yaptığı *Aşk Filmlerinin Unutulmaz Yönetmeni* adlı film, 1990 yılında çekilmiştir. Kronolojik açıdan 1914 yılındaki *Ayastefanos'taki Rus Abdidesinin Yıkılışı*'yla başlatılan Türk sineması, ilerleyen dönemlerle birlikte çeşitli değişimlere ve dönüşümlere uğramıştır. *Aşk Filmlerinin Unutulmaz Yönetmeni* adlı filmin çekildiği 1990 yılı ve sonrası da bu değişimler açısından önemli bir tarihtir. 1980 sonrası Türk sinemasında bireyin ve özelde kadınların sorunlarını irdeleyen filmlerden sonra 1990'lı yıllarla birlikte sinemamızda kendi dil ve anlayışlarını çektikleri filmlere yansıtma çabası çalışan genç yönetmenlerin varlığı öne çıkmıştır. Uzun bir süre kendine özgü bir sinema diline sahip olan ve Yeşilçam filmleriyle belirli özellikler kazanan Türk sineması 1990'lı yıllarla birlikte farklı ve yeni bir anlayışa sahip olan yönetmenlerin doğuşuna şahit olmuştur. 1990'lı yıllarda iki tür yönetmen anlayışından söz etmek mümkündür. Bu anlayıştan ilki, gişe başarısını da bir anlamda ikinci planda bırakan ve kendi sinema ve sanat dilini yaratan yönetmenlerken, ikinci yönetmen tipi genel izleyici beğenisini önceleyerek gişe filmleri yapan yönetmenlerdir (Pösteği, 2004: 8-48). *Aşk Filmlerinin Unutulmaz Yönetmeni* tam olarak bu iki yönetmen anlayışı arasına sıkışmış, çektiği aşk ve arabesk filmleriyle üne kavuşan Haşmet Asilkan'ın öyküsünü anlatmaktadır.

1990'lı yıllarla birlikte, yeni bir sinema anlayışı ve buna bağlı olarak yeni bir sinema izleyicisi oluşmuştur. Ortaya çıkan yeni sinema seyircisi, gerçekliğe önem vermektedir ve sinemada gerçekliği aramaktadır. Söz konusu kitle için gerçekliği zorlayan anlatı ve unsurlar affedilmez kusurlardır. Yeni sinema seyircisi için, yönetmenin yol göstericiliği kabul edilemez (Bayram, 1997:22-25).

Aşk Filmlerinin Unutulmaz Yönetmeni'nde Haşmet Asilkan, yeni sinemanın ve toplumcu gerçekçi düşüncenin değerlerine vakıf olmadan çektiği filmde, yeni sinema seyircisinin tahammül edemediği didaktik özelliklere yer verdiği için, seyirciden beklediği dönüşü alamayan bir yönetmen olarak çizilmiştir.

Aşk Filmlerinin Unutulmaz Yönetmeni, o zamana dek çektiği aşk filmleriyle ünlene yönetmen Haşmet Asilkan'ın, 1980'lerin ortalarından itibaren belirmeye başlayan yeni sinema ortamına adapte olma yolundaki başarısız girişimlerini anlatmaktadır (Esen ve Kayador, 2009:163). Filmde, kariyerinde 'iyi' bir film yapma amacının öne çıktığı eski bir melodram yönetmeni Haşmet Asilkan'ın, senaryosunu yazıp yönettiği *Av ve Avcı* filminin çekim süreci ve Haşmet Asilkan'ın bu filmi çekebilme için gösterdiği özveri anlatılmaktadır. Dönemin sinema anlayışının etkisinde kalan Asilkan, kendisinden her zaman çektiği filmlere benzer film bekleyen yapımcıları şaşırtmış ve bir yapımcıyı ikna ederek kendi kariyerinde başka bir yere koyduğu filmi çekmeye başlamıştır. Görsel metin boyunca onun filmi tamamlamak için gösterdiği gayret ve sonunda yüzleşmek zorunda kaldığı başarısızlık aktarılmıştır.

İNCELEME

Filmin açılış sekansı, Haşmet Asilkan'ın ayna karşısındaki kıyafet değişimiyle başlar. Asilkan o zamana kadarki giyim alışkanlıklarının tersine fular ve yuvarlak çerçeve gözlük takar ve balıkçı yelege giyer. Yeleğinin cebine piposunu yerleştirir ve aynadaki ifadesi kıyafet değiştirdikçe mütebessim bir hal alır. Açılış sekansı tıpkı Girard'ın üçgen arzu modelinde anlatıldığı gibi, kendi mevcudiyetinden hoşnut olmayan bir ben'in, öteki olma arzusunu ifade etmektedir. Kıyafetinde yaptığı değişimlerle birlikte, başka bir öze, kimliğe, ben'e bürünecektir. Fakat kıyafetlerindeki ve eylemlerindeki taklit başkaları tarafından açıkça anlaşılmaktadır. Henüz filmin başında (5.58) yapımcı tarafından Haşmet için söylenen 'Sakal koyuvermekle olsa bu işler' ifadesi bile, Haşmet'in taklit arzusunu göstermektedir.

Girard, üçgen arzu modelinde ifade edildiği şekliyle karakter kendisini başarısızlığa götüren sonuçları hızlandırmak için mazoşistik eylemlerde bulunur. Filmde Haşmet Asilkan, filmin 3.08 ila 3.25 zaman aralığı arasında, kendisi için hiçbir anlam ifade etmeyen, uyukladığı, ne anlatıldığını anlamadığı operalara ve resim sergilerine gider. Kıyafet değişiminden sonra eylemlerle de başka bir özne'nin varlığına bürünecek ve kendisindeki eksikliği gidermeye gayret edecektir. Yine 4.10'da gittiği ve sanat camiasının uğrak yeri olan barda sürekli olarak öykündüğü sanatçılarla göz teması kurmaya çalışır, nadiren göz göze geldiği isimlere selam verip kadeh kaldırır.

Haşmet, yapımcılarla olan diyalogunda da farklı bir jargon kullanmaya başlar. Aşk ve arabesk filmlerin yönetmeni olarak ünlene Haşmet'in ağzından daha önce hiç duyulmayan 'yenilikçi toplumcu filmler, seyirci değişiyor' ve 'değişim, diyalektiğin yasası değil mi' gibi cümleler, taklit arzusunun dildeki yansımaları gibidir.

Girard'ın eserinde ele aldığı Don Quixote romanına adını veren kahraman gibi, Haşmet Asilkan da yaşadığı olumsuzlukları farklı bir şekilde algılamaya ve çevresindekilere başka bir şekilde aktarmaya dikkat etmiştir. Örnek olarak kendisini reddeden yapımcıyı Yeşilçam kahvesindeki arkadaşlarına anlatırken 'milyon versen yapmam' diyerek reddettiğini anlatır. Yine başrolde oynaması için görüştüğü ve senaryoyu verdiği Müjde Ar'ın olumsuz cevabını asistanı Tolgay'a çok farklı şekilde aktarır:

Tolgay: Müjde niye olmadı?

Haşmet: Niye olmadı? Çok basit, ben istemedim. Dün gece düşündüm, madem yeni yüz yeni yüz diyoruz o halde neden Müjde? Müjde yeni mi? Hayır eski. Açtım telefonu, kusura bakmayın, film ertelendi dedim (33.20-33.30).

Yine Haşmet Asilkan'ın, Müjde Ar'ın reddettiği rolü oynayan ve âşık olduğu Jeyan'a sarf ettiği şu sözler de aynı durumu göstermektedir: *Senin oynadığın rolü Müjde istiyordu, kaç kez telefon açtı eve, ama senin oldu işte* (36.15-36.17).

Filmde kadın başrolü oynayan Jeyan'ın Haşmet'in evini ziyaretini içeren sekans, üçgen arzusunun görünür kılındığı sahnedir. Haşmet, Jeyan eve gelmeden önce evin dekorunu değiştirir. Salona çeşitli sol yayınları, dergileri serpiştirir, duvarlarda yer alan Yeşilçam aktör ve aktrislerinin resimlerini kaldırıp yerlerine sanatsal resimler asar. Nitelik açısından daha etkileyici olduğunu düşündüğü kitaplarını kitaplığının ön saflarına yerleştirir:

Jeyan: Ne kadar çok kitabın var?

Haşmet: Bir o kadarını da topladılar. Bir süre de içerde yattım, dayak falan (44.27-44.35).

Bu esnada kitaplığı inceleyen Jeyan, kitaplığın arka raflarında kalan Kerime Nadir romanlarını görür. Aynı sahnenin devamında;

Jeyan: Hangi okuldansın?

Haşmet: Galatasaray. Fakülteyi de sinema yüzünden bıraktım (...) (45.00-45.10) diyerek hayali bir geçmiş yaratır.

Jeyan'la gerçekleşen bu ilk buluşma başarısızlıkla sonuçlanır. Jeyan'a Müjde dediği için yalnız kalan Haşmet filmin ilerleyen bölümlerinde Jeyan'ın evine gider. Jeyan'ın evindeki sahnede anlattıkları açık bir şekilde mimetik arzusunun dışavurumudur:

Haşmet: Ama çok isterdim bir fakülte bitirmeyi, onlar gibi olmayı. Onların sanat dergilerinde fotoğraflarını gördüğüm zaman hep kıskandım. Onlar dediğim ressamlar, heykeltıraşlar, edebiyatçılar, diplomat çocukları, kolej mezunları, Galatasaray mezunları... Bir de ben, kundura tamircisi Fahri'nin oğlu Mümin. Ama kendimi yetiştirdim ben, Jack London gibi binlerce kitap okudum (1.08.42 – 1.09.30).

Haşmet'in burada ünlü bir yönetmen ya da daha doğru bir tabirle tanınır bir sima olma yolundaki arzusunun dolayımlayıcıları açıktır. Haşmet, kendi varlığına duyduğu hoşnutsuzluk ve tiksintiyi kundura tamircisinin oğlu olmakla, fakülte bitirmemekle, sanat dergilerinde yer bulamamakla açıklamıştır. Kendi varlığıyla barışması ancak bir başka üçgen arzu öznesi olan Jack London üzerinden aktarılmıştır.

Haşmet Asilkan, senaryosunu yazıp yönettiği *Av ve Avcı* filmi sanatsal açıdan ilk filmi olarak görmekte ve bu nedenle de filmi için çeşitli fedakârlıklarda bulunmaktadır. Filmin galası için, TRT'yle anlaşığından film ekibinden ayrılan Tolgay'dan yardım ister. Tolgay'ın hapis yapmış ve sol görüşlü aydınlara yakın olması, Haşmet'i böyle bir adım atmaya yönelmiştir. Davetiyeleri teslim ederken kullandığı *bütün devrimci, ilerici yazarlar bu filmi desteklemeli* (1:26:30) ifadesi de aslında Haşmet'in içine girmek ya da benzemek istediği kitlenin dışavurumudur.

Filmin galasına davet edilen insanların sadece küçük bir kesimi katılır ve filmin hemen başlarında salonu protesto alkışlarıyla terk ederler. Gala sonrası film ekibiyle yemek yenilen sahnede, Haşmet'in arzusunun dolayımlayıcısı olan kitleye yönelik serzenişi belirginleşir.

Restoranın dışında Haşmet ile başrol oyuncusu Jeyan arasındaki diyalog bu serzenişin açık tezahürüdür:

H.A.: Neredeydi seninkiler?

J.: Kim benimkiler?

H.A.: Seninkiler, çok iyi tanırsın. Onların gözüne girebilmem için daha ne yapmam lazımdı, işkenceden geçmem lazımdı, en azından gözaltında olmam lazımdı.

J.: Gerek yoktu, iyi bir film yapsan yeterdi.

H.A.: Ben iyi bir film yaptım.

J.: Hayır yapamadın.

H.A.: Ben taş gibi bir film yaptım.

(...)

H.A.: Düşünebiliyor musun yüzden fazla film çektim ben. Ama kimse ne aradı ne sordu. Tek bir satır yazan olmadı. Adam yerine koymadılar beni. Yok farz ettiler. Onlar için böyle bir adam yaşamadı, yaşamıyor. Bir kere bile ödül vermediler. Kiraz festivali ödülüne bile razıydım. İstedim ki ben öldükten sonra bile 'a, o mu? Filanca filmin yönetmeniydi' desinler. Ama yine gelmediler, gelenler güldü, dalga geçti.

J.: Sen aşk filmlerinin yönetmenini aşmak için elinden geleni yaptın. Hiç olmazsa değişmeye çalıştın (...) (1:35:05 – 1:37:00).

Verilen alıntıda, Haşmet Asilkan'ın iyi bir film çekmekten ziyade entelektüel camiaya dâhil olma isteği taşıdığı görülmektedir. O, öykündüğü sanatçılar tarafından görülmemenin, Jeyan'ın filmdeki tabiriyle 'dışarda' olmanın acısını çekmektedir. Yine bu alıntıda Jeyan'a sarf ettiği 'seninkiler, çok iyi tanırsın' cümlesi de Girard'ın üçgen arzu modeline göre farklı anlamlara sahiptir. *Aşk Filmlerinin Unutulmaz Yönetmeni*'nde Girard'ın tabiriyle bir dışsal dolayım söz konusudur. Her ne kadar Haşmet Asilkan'la içine girmek istediği entelektüel camia arasında fiziksel mesafe azsa da –örneğin filmin hemen başında Haşmet'in gittiği barda pek çok sanatçıyı görmesi bu mesafenin kısalığına delalet eder-Haşmet'le sanat yönetmenleri ve entelektüel kesim arasındaki mesafe daha çok sosyal niteliktedir. Dışsal dolayımında, dışsal dolayımın kahramanı, arzusunun gerçek niteliğini yüksek sesle açıklamaktadır. Girard'a göre dışsal dolayımında arzu öznesi, örnek aldığı kişiyi açıkça kutsar ve onu kendisine örnek aldığını ifade eder (Girard, 2017:29). Bu noktada, Haşmet'in filmin başından itibaren kendi film anlayışını terk ederek, taklit etmeye çalıştığı ve filmin sonunda açıklıkla hedef aldığı kitle, Haşmet için arzunun dolayımlayıcısı vazife görmektedir.

Aşk Filmlerinin Unutulmaz Yönetmeni filminin sonunda, istediği ilgi ve desteği göremeyen Haşmet Asilkan evine döner, Jeyan'ın ziyareti esnasında duvara astığı resimleri kaldırır ve yerlerine Yeşilçam aktör ve aktristlerinin fotoğraflarını asar. Film makaralarını bütün vücuduna ve en son boynuna dolayarak intihar eylemine kalkışır. Bu esnada ısrarla çalan bir telefona cevap vererek intihar dürtüsünden uzaklaşır:

Haşmet: Sadık abi merhaba. Abi bilemiyorum, sonra konuşsak evet birkaç teklif var (...) Aşk filmi? Aslında ben artık aşk filmi (...) rica ederim abi usta kim, biz kim? (...) Hemen mi, bilemeyeceğim, olur görüşelim. Bir randevu defterine bakayım. Boşum olur uğrarım yazıhaneye (1.46.54).

Girard'a göre romansal yapıtların sonuçlarını oluşturan unsur, metafizik arzunun ortadan kaybolması, metafizik arzudan vazgeçilmesidir. Ölmekte olan kahraman, dolayımlayıcısını yadsıyarak aydınlanma yaşar. Bu anlamda dolayımlayıcılığı yadsımak, tanrısallıktan vazgeçmek, gururdan vazgeçmek demektir. Kahraman, arzunun dolayımlayıcısını yadsıyarak, kölelikten de kurtulur. Metafizik arzu yerini hakikate bırakır.

Özellikle dolayımlayıcı tarafından aşağılanma yerini alçakgönüllüğe bırakır. Kahramanın yaşadığı bu değişim, aslında onun kurtuluşu ve inanç dönüşümüdür. Bu yenilgiyle birlikte zaferini de elde eden kahraman, umutsuzluğu ve hiçliğiyle yüzleşir fakat bu yüzleşme onun için kurtuluştur. Artık kendisiyle ve çevresindekilerle başka bir ilişki biçiminin kurulmasına olanak sağlayan bu dönüşüm, kişinin kendisiyle uzlaşması, tiksinti duyduğu ben'yle barışması demektir (Girard, 2017: 234-245).

Haşmet Asilkan da tıpkı Girard'ın ifade ettiği gibi, filmin sonunda metafizik arzudan vazgeçmiştir. Ölümü düşündüğü o anda gelen telefonla bir aydınlanma yaşamış, dolayımlayıcıyı terk etmiştir. Dolayımlayıcıyı yadsıyarak kendisiyle barışmış, kendi sinema dünyasına ve anlayışına dönmüştür. Bu anlamda o gururu aşarak, tek filmi olarak nitelendirdiği *Av ve Avcı*'yı ikinci plana atmış ve ona ün kazandıran aşk filmlerine geri dönmüştür. Artık sakalı, kıyafeti ve eylemleriyle mimetik arzunun öznesi olan Haşmet'i aşmış ve kunduracının oğlu Mümin'den yönetmen Haşmet Asilkan'a dönmüştür. Bu yenilgi onun gerçekliği görmesini sağlayan, hiçliğiyle yüzleştiği bir zaferdir.

SONUÇ

Aşk Filmlerinin Unutulmaz Yönetmeni adlı film, Türk sinemasının geçirdiği değişim ve dönüşümü anlatırken, kariyeri boyunca ikinci sınıf filmler çekmiş bir yönetmenin ve dilediği gibi bir eğitim alamamış bir kunduracının oğlunun hikâyesini anlatır. Nasıl ki Don Quixote romanının sonunda, Don Quixote bir bilinç aydınlanması yaşar ve şövalye romanlarının okunmasını zararlı olarak nitelendirirse, Haşmet Asilkan da benzer bir aydınlanmayla yaşama döner ve son sahnede gelen telefonla kendince eksik bulduğu ben'ine rücu eder.

Türk sinemasının genel hatlarıyla toplum dinamiklerini yansıttığı, toplumdaki dönüşme ve değişme çabalarını aksettirdiği iddia edilebilir. Modernleşmekte olan bir toplumu anlatan Türk sineması, genel manada bu değişimin yarattığı krizleri, mutsuzlukları ve uyumsuzlukları işlemiştir. Toplumsal açıdan bir kabuk değişiminin yaşandığı imparatorluktan cumhuriyete geçiş sürecindeki örneklerden itibaren sinemamız, metaforik bağlamda bir kıyafet değişiminin alegorisidir. Söz konusu kıyafet değişimi, özellikle kendisini Batılılaşma mefhumunda göstermektedir. Türk edebiyatında olduğu gibi Türk sinemasında da batılılaşma olgusunun yanlış anlaşılması ve yanlış uygulanmasının tesirleri eserlere konu olmuştur. *Aşk Filmlerinin Unutulmaz Yönetmeni* de, değişen dünyaya ve sinema anlayışına dışardan bakan, bir anlamda arkaik kalan bir yönetmenin simgesel ve gerçek manada kıyafet değişimini içermektedir. Haşmet Asilkan'ın kıyafet değişimi için örnek aldığı, içlerine katılmak istediği kesim tarafından görmezden gelinişi, değişim dinamiklerinin içselleştirilememesiyle açıklanabilir.

Girard'ın üçgen arzu modeliyle ele alınan bu filmde, toplumcu gerçekçi bir film yapmak isteyen fakat asıl amacı, kendisini görmezden gelen sanat camiasında görünürlük kazanmak olan Haşmet Asilkan'ın, dolayımlayıcıyla olan ilişkisi, dışsal dolayım bağlamında değerlendirilmiş ve incelenmeye çalışılmıştır. Girard'ın eserinde edebi metinler üzerinden açıklamaya gayret ettiği mimetik arzu, bu çalışmayla bir görsel metne tatbik edilmiştir. Çalışma sonucunda filmin, Girard'ın ifade ettiği şekliyle romansal bir yapıt olduğu iddia edilebilir.

KAYNAKÇA

Adıgüzelova, Aysel (2021). *Aşk-ı Memnu ve Anna Karenina Romanlarında Üçgen Arzu*. Söylem Filoloji Dergisi, 6(3), 747-761.

Bayram, Nazlı (1997). "İnsanı Üzen Eğlenceli Bir Film". Sinema Yazıları: Onat Kutlar'a Armağan (yay.haz. Seçil Büker), Doruk Yayıncılık: Ankara.

Girard, René (2017). Romantik Yalan ve Romansal Hakikat Edebi Yapıda Ben ve Öteki. (çev. Arzu Etensel İldem). Metis Yayınları: İstanbul.

Livingston, Paisley (1994). *What is Mimetic Desire?* Philosophical Psychology, 7(3), 291-305.

Packer, Matthew J. (2005). *Mimetic Desire in John Dos Passos's U.S.A. Trilogy*. Papers on Language and Literature, Spring 41(2), 215-231.

Pösteki, Nigar (2004). 1990 Sonrası Türk Sineması. Es Yayınları: İstanbul.

Sutherland, Madeline (2003). *Mimetic Desire, Violence and Sacrifice in the 'Celestina'*. Hispania, 86(2), 181-190.

Görsel Kaynaklar

Aşk Filmlerinin Unutulmaz Yönetmeni (1990) Yönetmen: Yavuz Turgul.

ALMANYA'DA YABANCI, TÜRKİYE'DE "ALMANCI" OLMAK:
"ALMANCI KAHVESİ"

Dr. Öğr. Üyesi Faruk DÜNDAR

Necmettin Erbakan Üniversitesi

ORCID: 0000-0003-2524-4776

ÖZET

Gülten Dayıoğlu, toplumdaki sosyolojik sorunları eserlerinde ele almış, çocuklar ve gençler için yazdığı eserlerle tanınmıştır. Toplumun karşı karşıya kaldığı sorunları çocuklar ve gençler için kaleme almış, eserlerinde işlediği sorunlarla ilgili çocuklarda ve gençlerde farkındalık oluşturmayı amaçlamıştır. Türk toplumunun karşı karşıya kaldığı en önemli toplumsal sorunlardan biri de 1961 yılında başlayan Türklerin Almanya'ya göçüdür. Almanya'nın işçi ihtiyacını karşılamak için Türk işçilere ihtiyaç duyulmuş ve Almanya'daki Türk nüfusu hızla artmıştır. Günümüzde Almanya'da Almanya vatandaşlığına sahip Türk kökenlilerle birlikte yaklaşık 3 milyon Türk yaşamını sürdürmektedir. Almanya'ya Türk işçi göçünün hem Türk toplumu hem de Alman toplumu üzerinde birçok etkiye yol açmıştır. Hiç şüphesiz bu göçten en çok etkilenen grup Türkiye'den Almanya'ya göç eden grup olmuştur. Göç ettikleri ülke olan Almanya'da birçok sorunla karşılaşan Türk işçiler, kendi ülkelerinde de "Almanci" olarak nitelenerek, kendi ülkelerinde de bir takım sorunlar yaşamışlardır. Türkler Almanya'ya göç etmiş Türkler için "Almanci" terimini kullanmaktadır. Gülten Dayıoğlu'nun kaleme aldığı "Geriye Dönerler" adlı eseri Almancıların kendi ülkelerinde yaşadıkları sorunları dile getiren eserlerdendir. Bu kitapta birbirinden bağımsız dokuz farklı hikâyeye yer almakta ve hikâyelerin hepsi Almancıların Türkiye'de yaşadıkları sorunları ele almaktadır. Bu kitapta yer alan hikâyelerden biri olan "Almanci Kahvesi" adlı hikâyede, Almanya'dan Türkiye'ye kesin dönüş yapmış Almancıların bir kıraathanede Almanci olmak ile ilgili kendi aralarında yaptıkları konuşmalar anlatılmaktadır. Kıraathanedeki kişiler, bir yandan Almanya'da karşı karşıya sorunlardan bahsederken diğer yandan da kendi memleketlerinde yaşadıkları sorunlardan yakınmaktadır. Kitaptaki hikâyelerin çoğunda, Almanya'dan Türkiye'ye göç etmiş çocuk ve gençlerin Türkiye'de yaşadıkları sorunlar anlatılırken, bu hikâyede Almanya'dan Türkiye'ye göç etmiş yetişkinlerin Türkiye'de yaşadıkları sorunlar dile getirilmiştir. Bu çalışmada, Gülten Dayıoğlu'nun "Geriye Dönerler" adlı hikâyeye kitabında yer alan "Almanci Kahvesi" adlı hikâyede değinilen sorunlar irdelenmiştir. Çalışmanın metodu olarak doküman incelemesi ve içerik analizi kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Almanya'ya Türk göçü, gençlik edebiyatı, Gülten Dayıoğlu, "Geriye Dönerler", "Almanci Kahvesi".

BEING A FOREIGNER IN GERMANY, "ALMANCI" IN TURKEY:
"ALMANCI KAHVESİ" ('ALMANCI' COFFEE HOUSE)

ABSTRACT

Gülten Dayıoğlu has addressed sociological problems in society in her works and is known for her works written for children and young people. She wrote about the problems faced by society for children and young people and aimed to raise awareness in children and young people about the problems she dealt with in her works. One of the most important social problems faced by the Turkish community is the immigration of Turks to Germany, which started in 1961.

Turkish workers were needed to meet Germany's labour needs and the Turkish population in Germany increased rapidly. Today, there are approximately 3 million Turks in Germany, including those of Turkish origin with German citizenship. Turkish workers' immigration to Germany has had many effects on both Turkish and German society. Undoubtedly, the group most affected by this immigration was the group that immigrated from Turkey to Germany. The Turkish workers, who faced many problems in Germany, the country they immigrated to, are described as "Almancı" in their own countries and have also experienced some problems in their own countries. Turks use the term "Almancı" for Turks who immigrated to Germany. Gülten Dayıoğlu's "Geriye Dönerler" (The Returnees) is one of the literary works that expresses the problems that Turkish immigrants experience in their own country. In this book, there are nine different stories which are independent of each other and all of them deal with the problems experienced by Turkish immigrants in Turkey. One of the stories in this book, "Almancı Kahvesi" ('Almancı' Coffee House), tells about the conversations of Turkish immigrants who have returned to Turkey from Germany about being "Almancı" in a coffee house. The people in the coffee house talk about the problems they face in Germany, while at the same time complaining about the problems they face in their homeland. While in most of the stories in the book, the problems experienced in Turkey by children and young people who migrated from Germany to Turkey are described, in this story, the problems experienced in Turkey by adults who migrated from Germany to Turkey are expressed. In this study, the problems mentioned in the story "Almancı Kahvesi" ('Almancı' Coffee House) in Gülten Dayıoğlu's storybook "Geriye Dönerler" (The Returnees) were analysed. The document review and the content analysis were used as the methods of the study.

Keywords: Turkish immigration to Germany, young adult literature, Gülten Dayıoğlu, "Geriye Dönerler" (The Returnees), "Almancı Kahvesi" ('Almancı' Coffee House).

1. GİRİŞ

Göç, insanlık tarihi boyunca var olmuş, toplumları derinden sarsmış, ülkelerin kaderine etki etmiş, sınırların yeniden şekillenmesine yol açmış; kısacası tarih boyunca dünyamızı önemli ölçüde etkilemiş sosyolojik bir olgudur. Göç olgusu "Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret" (TDK, t.y.) şeklinde tanımlanabilir.

Bir ülkeden başka bir ülkeye yapılan göçün etkisi, diğer ülkelerde de bir şekilde hissedilse bile, en çok göç alan ve göç veren ülkelerde hissedilmektedir. Göç eden topluluk ise göçün en çok etkilediği topluluk olmaktadır.

Türk toplumunu en çok etkileyen göç olaylarından biri Türklerin Almanya'ya göçü olmuştur. Türkiye ve Federal Almanya arasında Alman devletinin işçi ihtiyacını karşılamak amacıyla 1961 yılında imzalanan anlaşma ile Türkiye ve Almanya için yeni bir dönem başlamış ve Türkler Almanya'ya göç etmeye başlamıştır (Abadan-Unat, 2002). 1961 yılında 2700 Türk işçisinin göç etmesi ile başlayan bu göç dalgası, 1967 yılında Almanya'daki Türk nüfusunun 204 bine ulaşmasına yol açmıştır (Turan, 1997). 1973 yılında ise bu sayı 775 bini bulmuştur. (Yıldırımoğlu, 2005). Türklerin bu göç dalgası hem Alman toplumunda hem de Türk toplumunda farklı izler bırakmıştır. Almanya'nın kendi vatandaşlarına iş bulma sorununun başlamasıyla birlikte, 1985 yılına kadar 375 bin civarında Türk işçi, 1983 yılında Almanya'nın ülkesindeki yabancı işçileri ülkelerine döndürmek amacıyla çıkardığı geri dönüşü teşvik yasasından yararlanarak Türkiye'ye kesin dönüş yapmıştır (Külahçı, 2021). Günümüzde, 3 milyona yakın Türk veya Alman vatandaşı olan Türk kökenli vatandaş Almanya'da yaşamını sürdürmektedir (Külahçı, 2021).

Almanya'ya göç etmiş Türklerin memleketlerine geri dönüşleri, Türk toplumunu tekrar etkilemiş, hem yerel toplum için hem de geri dönen Türkler için farklı sorunlara yol açmıştır (Yılmaz, 2017). Bu sorunları içeren edebî eserlerden biri de günümüz çocuk edebiyatının en önemli yazarlarından biri olan Gülten Dayıoğlu'nun "Geriye Dönerler" adlı eseridir.

"Geriye Dönerler" 1986 yılında kaleme alınmış, Almanya'dan Türkiye'ye kesin dönüş yapmış Türkleri konu alan 9 farklı hikâyeden oluşan bir eserdir (Gölbaşı, 2010). Gülten Dayıoğlu, "Geriye Dönerler" adlı eserini gerçeklerden esinlenerek yazdığını belirtmektedir. Bu eserde, dokuz hikâyenin yanı sıra "Aile ve Gençlerle Söyleşiler" adlı bir bölüm de mevcuttur. Burada anlatılan sorunlar, kitaptaki hikâyelerde yer alan sorunlarla benzerlik taşımaktadır. Eserlerini çocuklar ve gençler için yazan Gülten Dayıoğlu, bu eserinde hem Almanya'dan ülkelerine dönmüş çocuk ve gençlerin kendi memleketlerinde karşılaştıkları sorunlara yer verirken hem de yetişkinlerin sorunlarına da değinmektedir. Bu eserde yer alan "Almancı Kahvesi" adlı hikâyede de memleketlerine dönen yetişkinlerin kendi memleketlerinde yaşadığı sorunlara yer verilmektedir.

"Almancı Kahvesi" adlı hikâyede, Almanya'dan Türkiye'ye kesin dönüş yapmış Almancuların bir kıraathanede Almancı olmak ile ilgili kendi aralarında yaptıkları konuşmalar anlatılmaktadır. Kıraathanedeki kişiler, bir yandan Almanya'da karşı karşıya kaldıkları sorunlardan bahsederken diğer yandan da kendi memleketlerinde yaşadıkları sorunlardan yakınmaktadır.

Bu çalışmada, Gülten Dayıoğlu'nun "Geriye Dönerler" adlı hikâye kitabında yer alan 9 farklı hikâyeden biri olan "Almancı Kahvesi" adlı hikâyede değinilen sorunlar ele alınacaktır. İncelemeler, edebiyat çalışmalarında sıklıkla kullanılan ve çalışma yapılacak konu ile ilişkili belge veya belgelerin detaylı incelenmesine dayanan, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi ve içerik analizi metoduyla yapılacaktır.

2. ARAŞTIRMA VE BULGULAR

Bu bölümde, "Almancı Kahvesi" hikâyesinde yer alan, Türkiye'den Almanya'ya işçi olarak göç etmiş daha sonra da ülkesine kesin dönüş yapmış Türklerin yaşadıkları sorunlar ele alınacaktır. Hikâye boyunca bahsi geçen Almancuların ülkelerinde dışlanması ve ötekileştirilmeye maruz bırakılması, Almancuların karşı karşıya kaldıkları en önemli sorun olarak öne çıkmaktadır.

Hikâye bir kıraathanede, Almanya'dan Türkiye'ye kesin dönüş yapmış Türk işçilerin kendi aralarındaki konuşmalardan oluşmaktadır. Bu konuşmalarda, Türk işçiler kendi memleketlerinde yaşadıkları dışlanmadan yakınmaktadır. Yerel halk Almancuları giyim kuşam yönünden yadırgamakta, Almanca konuşmaları nedeniyle onlara "yabancı" gözüyle bakmaktadır:

Kötüye göre «ipsiz sapsız» olmuşlardı. Kiminin çocukları, ne dediği bilinmez yabancılar gibi dökülmüştü köy sokaklarına. Kimilerinin karıları kızlarıysa, kabak çiçeği... Ama bir sigara içimlik uzaklıktan bile, Almancı oldukları belli oluyordu. Şalvarın ağını toplayışlarından, örtmenin kıyısını kavrayışlarından, carı bürünüşlerinden... İlle de ele veriyorlardı kendilerini. (Dayıoğlu, 1986: 111)

Anlaşıldığı üzere Almanya'dan dönen Türkler, özellikle kadınlar ve kızlar, yerel halkın gözünde giyim kuşamları ve davranışları nedeniyle "ipsiz sapsız" olarak nitelenmekte ve dışlanmaktadır. Aynı zamanda Almanya'dan dönen çocukların kendi aralarında Almanca konuşmaları da onların "yabancı" olarak görülmelerine neden olmaktadır. Bu da Almancuların memleketlerinde "öteki" olarak görüldüklerini göstermektedir.

Yukarıdaki örnekte Almancı kadınların ve kızların ötekileştirilmesi belirtilse de Almancı erkekler de dışlanan gruba girmektedir. Köylüler, özellikle kadınları giyim kuşam yönünden dışlıyor gibi görünse de erkekleri de “öteki” olarak görmektedir:

Köye dönen öteki Almancıların kadınları, kızları değişmişti de, erkekler gittikleri gibi mi dönmüşlerdi? Ne gezer! Onlar da yabancılaşmışlardı. Köylülerin deyişiyle, «Elleri üç kuruş gördü diye bir hoş olmuşlardı. Köylüye tepeden bakmalar, kasılmalar... Dahası, âdete töreye boş vermeler, büyüğü küçüğü bir saymalar. Dahanın da dahası, köyün kırk yıllık velinimetini, Rafet ağayı bile sayıp sallamamalar...» Köylü ifrit oluyordu bu ne oldum delilerine. Yüz müz veren de yoktu zaten. Çokluk birbirleriyle oturup kalkıyorlardı. Kahveye bile seyrek çıkıyorlardı. «Eee,» diyordu çokbilmişler. «Ne ekersen onu biçersin! Alamana gitmekle, beş on kuruş edinmekle, altına araba çekmekle, insan köyünü, köylüsünü yadsımaya kalkışsın, işte böyle, köylü de onu adam yerine komaz! Para katışsınlar da bari bir Almancılar kahvesi açsınlar! Orada kendi kendilerine oturup kalsınlar!» (Dayıoğlu, 1986: 112)

Yukarıdaki alıntıya göre, Almancılar köylülerine geri döndüklerinde maddi durumlarının köylülere göre daha iyi olması nedeniyle köylülere tepeden bakmaya başlamışlardır. En azından Almancılar, köylülerin kendileri hakkındaki düşüncelerinin bu şekilde olduğunu düşünmektedir. Bu nedenle köylüler Almanya’dan dönen kadınlar gibi erkekleri de dışlamaktadır. Almancı erkeklerin de sahip oldukları maddi olanaklar nedeniyle Almancı kadınlar gibi hal ve hareketlerinin değiştiğini düşünmektedir.

Almanya’dan memleketlerine kesin dönüş yapmış Türk işçiler yerel halkın kendilerini dışladığını net bir şekilde görmektedir. Köylüler bunu gizli gizli değil açık bir şekilde yapmaktadır ve Almancılarla muhatap olmak istememektedir. Kıraathanede oturan Almancılarından biri bu durumdan şu şekilde yakınmaktadır:

«İnsanlar bizi açıktan açığa dışlıyor. Çoluğumuzu çocuğumuzu horluyor. Almanya’ya gittikse, gâvur olup dönmedik ya! Biz de bu köyün insanıyız. Her şeyimize kusur buluyorlar. Oturdun laf, kalktın laf... Kahveye giriyoruz, kimse oralı değil. Adam mı girdi kapıdan, yoksa, ağaç kütüğü mü? Aldıran yok.» (Dayıoğlu, 1986: 112)

Almancılar göre kendi hal ve hareketlerinde eskiye göre bir farklılık yoktur, fakat köylüler bu şekilde düşünmemektedir. Köylüler, Almancıların davranışlarını yargılamakta, kendilerine farklı gelen yönlerini eleştirmektedir. Almancılar, köylülerin onları açık bir şekilde dışlamalarından da rahatsızlık duymaktadır.

Almancılar, yerel halkın kendilerini dışlamalarının nedeninin kendi mal varlıkları olduğunu düşünmektedir. Çünkü köylüler Almanya’dan kesin dönüş yapmış Türkler kadar maddi olanaklara sahip değildir. Çekememezlik nedeniyle, köylüler Almancıları “öteki” olarak görmektedir:

«Bizleri çekemiyor çoğu. Paramız, arabamız var. Saray gibi evler yaptırdık ya! Oysa ne çilelerle geldik bu duruma... Almanya kahri çekmenin ne demek olduğunu, orda yaşamayan bilemez. Bilirim, dese de yalandır.» (Dayıoğlu, 1986: 112-113)

Burada, Almancılar Almanya’da büyük güçlüklerle başa çıktıklarını ve elde ettikleri maddiyatın yaşadıkları sıkıntıların sonucu olduğunu düşünmektedir. Köylüler Almancıların Almanya’daki sıkıntılarını bilmedikleri için onları yadırgamaktadır.

Almanya’da maruz kaldıkları dışlanmayı ağır bir şekilde hisseden Türkler, kendi memleketlerinde mutlu olacaklarını, kendi köylülerinin onlara kucak açacağını düşünmüşlerdir. Fakat sonuç umduklarının tam tersi olarak karşılımlarına çıkmıştır:

«Gurbette yıllar yılı anaları ağladı, diyerek bizleri bağırlarına basacakları yerde, dirsek gösteriyor köylümüz.» «Kahvede, ordan burdan laf açacak oluyorum. Herkes başını öte yana çeviriyor. Çocukluk arkadaşlarım bile sıcaklık göstermiyor.» «Köylünün gözünde özürlü mal, sakat kurbanlık gibiyiz. » «Köyde, kasabada esnaf bile kazıklamaya kalkışıyor Domuzdan ne koparırsan kâr hesabı...» «Ardımızdan, 'Para katışsınlar da Almancı kahvesi açsınlar. Orada kendi kendilerine oturup kalksınlar,' diye atıp tutanlar da varmış köy içinde.» (Dayıoğlu, 1986: 113)

Görüldüğü üzere, köylüler maddi olanakları nedeniyle Almancıları hem kıskanmakta hem de onları dışlamaktadır. Ayrıca, onlara farklı gözle bakmakta, kendileri ile iletişim kurmamaktadır. Hatta kendi kıraathanelerini açmalarını, köylülerin kendileriyle aynı kıraathanede oturmak istemediklerini de açıkça belirtmektedir. Almanya'da bu durumu fazlasıyla yaşayan Türklere kendi memleketlerinde ötekileştirilmek çok daha ağır gelmektedir. Bu dışlanma Almancıların bazılarının köyden ayrılmak istemelerine neden olmaktadır. Bir Almancı bu durumu şu şekilde dile getirmektedir:

«Ben burada duramam, arkadaşlar! Köy beni boğuyor. Köylümüzü, hatta anamı, babamı, bacılarımı, eniştelere bile içim götürmüyor. Çoluk çocuğu alıp kasabaya göçeceğim. Orada göreceğim kemlik, burdaki kadar batmaz diyorum. Onlar bana el, ben onlara yabancı... Yıllarca köy burnumda tütü. Ama boşmuş çektiğim onca sıla özlemi...» (Dayıoğlu, 1986: 113)

Aslında köylüler Almancıların hepsini dışlamamaktadır. Almanya'ya gidip de davranışlarında bir değişiklik olmayanlara karşı bir ön yargıları yoktur. Hikâyedeki Kaynakçı Mustafa ötekileştirilmeye uğramayan Almancılardan biridir:

«Köylümüz, Kaynakçı'ya elbette alkış tutacak. Gerçekten köylüce yadırganacak hiçbir durumları yok. Evcek gittikleri gibi döndüler. Adam Almanya'da ailesinin çevresine görünmez duvar ördü sanki.» (Dayıoğlu, 1986: 115)

Kaynakçı Mustafa adlı Almancı, Almanya'da kendi yaşam tarzını değiştirmedeği gibi ailesinin yaşam tarzını değiştirmesine de engel olmuştur. Almanya'da Alman kültürünün kendilerini çepeçevre kuşatması bile Kaynakçı Mustafa'nın kızlarını Türkiye'deki köylüler gibi yetiştirmesine, onların kılık kıyafetini de köylülere benzetmesine engel olamamıştır:

«Kulağıma geldiğine göre, kızlar palazlanıp da genç kız katarına katılma yaşına gelince, Kaynakçı her birine topuklarına dek uzanan mantolar alıvermiş. Başlarını kaşlarına dek örttürmeye kalkışmış. Üç kızın yaşları birbirine yakındır. Büyük kızla ortanca, babalarının istediği gibi bürünüp sarınmışlar. Ama küçüğü... O zaman on ikisini sürüyordu sanırım... Babaya başkaldırmış. 'Ne o mantoyu giyerim, ne de başımı kaşlarıma dek sararım!' diye ayak diremiş. Kaynakçı bu! Bacak kadar kız çocuğuna baş mı egecek? Basmış sopayı.» (Dayıoğlu, 1986: 117)

Burada, muhafazakâr bir babanın Almanya'da kendi kimliğini sürdürme çabası anlatılmaktadır. Kaynakçı Mustafa köydeki yaşam tarzını ailesiyle birlikte Almanya'da da sürdürmek için çaba sarf etmiştir. Diğer Almancılar, Kaynakçı Mustafa gibi olmadıklarından, ailelerinin Almanya'daki yaşam tarzını aradıklarından bahsetmektedir:

«Almanya gibi dingili kaymış bir memlekette, kabuğuna çekilip yedi yıl köy düzenini sürdürmek, kolay iş değil bence. Adam gerçekten alkışlanacak kadar akıllı ve güçlüymüş doğrusu. Ben yapamadım bunu. Benim kızlar, 'Köye neden döndük?' diye başımın etini yiyorlar. Kimseye diyemiyorum, ama bizim karı bile kesin dönüştürmüş hoşnut değil.» (Dayıoğlu, 1986: 118)

Anlaşıldığı üzere, köylüler Almancılara toptan karşı değillerdir. Kendilerine benzeyen, yaşam tarzları değişmemiş Almancıları “öteki” olarak görmemekte, onları dışlamamaktadır. Fakat kılık kıyafeti, hal ve hareketleri değişen Almancıları kendilerinden olarak görmemekte, onları dışlamaktadır.

Almanya’da dışlandıkları için mutsuz olan ve köylerinde mutluluğu yakalayacağını düşünen Almancılar, kendi memleketlerinde Almanya’yı özlemektedir. Tavırları, davranışları, giyim kuşamları, maddi olanakları; kısaca her şeyleri köylüler için sorun olan Almancılar, Almanya’daki yaşamlarına geri dönmeyi arzulamaktadır:

«Çok şükür, evimiz rahat. Paramız da var. Koşturup yorulmuyoruz. Allah için birçok yönden Almanya’dan daha iyi durumdayız. Ama dirliğimiz yok. Nedeni bence çevre baskısı. Köylü bizi benimsemedi. Göz dikenini gibiyiz. Her şeyimiz batıyor. Almanya’da bu yoktu İşte! Eğri otur, doğru otur, başını baldırını aç, istersen biçimine getir, don gömlek gez... İçinden gelirse, gece yarısı tak karını koluna, vur caddelere, vur sinemalara, vur birahane ya da bilmem ne hanelere! Kim kime dum duma. Burada o özgürlük yok. Bizler her şeyden çok, Almanya’daki serbestliği arıyoruz. Bu yüzden geberesiye çalışıp yorulduğumuz, hatta yerine göre horlanıp aşağılandığımız Almanya tütüyor burnumuzda.» (Dayıoğlu, 1986: 118-119)

Yukarıdaki alıntıda, ne kadar çok sıkıntı çekseler de Almancıların Almanya’daki serbest hayata olan özlemleri anlatılmaktadır.

Köylüler, Almanya’daki yaşam ve kültür etkisiyle, tavır ve davranışları değişen göçmen Türkleri yargılamaktadır:

«Halkımıza sorarsan, bizler Almanya’da azmışız. Gâvur âdetleri edinmişiz de, kendi törelerimizi hepten başlamışız. Karıyı kızı kollayıp gözetmez olmuşuz. Erkekçe hôt sötü unutmmuşuz. Elimiz para gördü diye, herkeslere tepeden bakıyormuşuz. Hiç de değil! Belki azıcık değiştik. Onca yıl Almanya kaldırımını çiğnedik. Çevreye öykünmemek elde değil ki! Bunu yapmak gerekliydi de zaten. Orda bilmem kaç yıl kendi kabuğuna çekilerek yaşamak olanaksızdı. Öyle yapacağım, bozulmayacağım, Almanya’ya ve Almanlara uymayacağım, diye inatla direnen de az değildi. Doğrusu, biz onlardan olamadık. Ama köylümüzün dediği kadar da yozlaşmadık hiçbirimiz.» (Dayıoğlu, 1986: 119)

Görüldüğü üzere, Almancılar köylülerin kendilerine karşı olumsuz tutum ve davranışlarının yersiz olduğunu, kendilerinin Almanya görmüş kişiler olsa da yine de köylülerden bir farkları olmadıklarını belirtmektedir. Yine anlaşıldığı üzere, Almancılar Almanya’da Almanlara uymakta da bir sorun görmemektedir. Alman kültürünün etkisine kayıtsız kalamayan Almancılar, kendilerinde bir değişim olduğunu kabul etmekle birlikte, yerel halkın yaşam tarzından uzaklaşmadıklarını savunmaktadır.

Yaşadıkları ötekileştirmeyi ve dışlanmayı Almanya’daki yaşamları süresince en büyük sorunlardan biri olarak gören Almancılar, Türkiye’de kendi köylerinde aynı deneyimi yaşamışlardır. Kendi köylüleri tarafından aynı problemlere maruz bırakılmaları kendilerine daha ağır gelmektedir. Almancılardan biri bu durumdan şu şekilde bahsetmektedir:

«Almanya’da da bizi Almanlar aralarına almıyorlardı. Kendi aramızda oturup kalkıyorduk. Allanın lanetine mi uğradık nedir?..» (Dayıoğlu, 1986: 113)

“Lanet” kavramı bilindiği gibi ağır bir kavramdır. “Lanete uğrayanlar” da dünyada hiçbir işi düzgün gitmeyecek, yüzleri gülmeyecek olanlardır. Almancıların hem Almanya’da hem de Türkiye’de dışlanması, toplumun bireyleri olarak görülmemesi kendilerine “lanet” gibi gelmektedir. Bu bağlamda, her iki ülkede de mutlu olamadıkları için kendilerini “lanetli” olarak görmeye başlamışlardır. Bu da dışlanmanın kendilerine ne kadar ağır geldiğini göstermektedir.

Bu bölümde, olan Gülten Dayıoğlu’nun “Geriye Dönerler” adlı hikâye kitabındaki “Almancı Kahvesi” adlı hikâyedeki Almancıların sorunları ele alınmıştır. Almanya’da ötekileştirilmeye maruz kalan Türk işçiler, kesin dönüşle birlikte köylerine geri dönmüşlerdir. Köylerinde kendi köylüleriyle mutlu yaşayacaklarını hayal ederken, beklentilerinin tam tersi bir durumla karşılaşmışlar ve Almanya’da yaşadıkları dışlanmayı köylerinde de yaşamışlardır. Köylüler, Almancıların giyim kuşam, davranış ve yaşam tarzı olarak kendilerine benzemediklerini, bu nedenle kendi köylülerinin Almanya’ya gidip döndükten sonra değiştiklerini düşünmektedir. Almancılar bu düşünceyi kabul etmekle birlikte hâlâ kendi kültürlerinden kopmadıklarını savunmaktadır. Fakat köylüler, kendilerine benzeyen, yaşayış olarak kendilerinden bir farklılık göstermeyen Almancıları dışlamamakta, onları toplumun bir bireyi olarak kabul etmektedir.

3. SONUÇ

Bu çalışmada, çocuk edebiyatının en ünlü yazarlarından biri olan Gülten Dayıoğlu’nun “Geriye Dönerler” adlı hikâyeye kitabındaki “Almancı Kahvesi” adlı hikâyede yer alan Almanya’ya işçi olarak göç edip sonrasında Türkiye’ye dönüş yapmış Almancıların kendi memleketlerinde karşılaştıkları sorunlar irdelenmiştir.

Hikâyeye boyunca köylerine kesin dönüş yapmış Almancıların bir köy kıraathanesinde kendi aralarında yaptıkları konuşmalara yer verilmiştir. Burada Almancılar, zaman zaman Almanya’daki olumsuz deneyimlerini hatırlayarak, ülkelerine Almanya’da yakalayamadıkları mutluluğu bulmak için geldiklerinden, fakat köylerinde Almanya’dan daha mutsuz durumda olduklarından bahsetmektedir.

Köylülerin Almancıları, onların sahip oldukları maddi olanaklar nedeniyle çekemedikleri, özellikle kadın ve kızların, giyim kuşam ve davranışlarındaki farklılıklar nedeniyle ötekileştirilmeleri, Almanya’dan gelen çocukların kendi aralarında Almanca konuşması nedeniyle dışlandıkları hikâyede yer alan sorunlardır. Köylüler, Almancılarla muhatap olmama, onları görmezden gelme gibi davranışlarla Almancıları yerel toplumdan dışlamaktadır. Köylülerin kendilerini ötekileştirici bu tavır ve davranışlarına katlanamayan Almancılar ise kendi köylerinden başka yerlere taşınmayı bile düşünmektedir.

Hikâyede zaman zaman Almanya’da yaşadıkları sıkıntıları dile getiren Almancılar, köylülerin kendilerine karşı olumsuz tutumları nedeniyle tüm sorunlarına rağmen Almanya’daki serbest hayat tarzına olan özlemlerini de vurgulamaktadır. Hikâyeye boyunca yer alan konuşmalar, yerel toplumun Almancılar üzerindeki baskısını göz önüne sermektedir.

Köylüler tüm Almancıları ötekileştirmemektedir. Onların eleştirileri Almanya’daki toplum yapısına uyarak kendi gelenek göreneklerinden, köydeki yaşam tarzından uzaklaşanlara yöneliktir. Hikâyede de belirtildiğine göre, kendi yaşantısıyla, eşi ve kızlarının yaşam tarzıyla köy âdetlerini sürdürenleri, kılık kıyafeti ve davranışları değişmeyenleri yerel toplum yadırgamamakta, onları “öteki” olarak görmemektedir. Bu da köylülerin yeniliğe kapalı, muhafazakâr bir topluluk olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak, Almanya’da Alman toplumu tarafından “yabancı” olarak dışlanan ve ötekileştirilen Türk işçiler, kendi memleketlerinde de “Almancı” olarak nitelenmekte, yerel Türk toplumu tarafından Almanya’daki gibi dışlanmakta ve ötekileştirilmektedir. Almancılar, ülkelerinde maddi olarak iyi bir durumda olsalar bile manevî olarak huzuru yakalayamamaktadır.

KAYNAKÇA

Abadan-Unat, N. (2002). *Bitmeyen Göç: Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Dayıoğlu, G. (1986). *Geriye Dönenler*. İstanbul: Altın Kitaplar.

Gölbaşı, M. (2010). *Türk Edebiyatı’nda Dış Göç ve Gülten Dayıoğlu*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi.

Külahçı, A. (2021). 60 Yıl Böyle Geçti. *Hürriyet*. (5 Aralık 2022 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/avrupa/60-yil-boyle-gecti-41928402> adresinden edinilmiştir.)

TDK. (t.y.). “Göç”. *Güncel Türkçe Sözlük*. (5 Aralık 2022 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> adresinden edinilmiştir.)

Turan, K. (1997). *Almanya’da Türk Olmak*. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları.

Yıldırımoğlu, H. (2005). Uluslararası Emek Göçü: Almanya’ya Türk Emek Göçü. *Kamu-İş Dergisi*, 8(1), ss. 1-24.

Yılmaz, G. (2017). Avrupa’da Yaşayan Türkiyelilere dair Gurbetçi ve Almancı Söylemlerinin Yeniden Düşünülmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Göç Özel Sayısı, ss. 1473-1490.

BIG-FIVE PERSONALITY TRAITS PREDICT DEPRESSION, ANXIETY AND STRESS AMONG UNDERGRADUATE STUDENTS

Associate Professor Murat YILDIRIM

Department of Psychology, Faculty of Science and Letters, Agri Ibrahim Cecen University
ORCID: 0000-0003-1089-1380

Abstract

Research frequently reports high symptoms of mental health problems among undergraduate students. Experience of depression, anxiety, and stress have adverse impacts on academic achievement and psychosocial functioning of students. There is a need to examine the predictors of mental health outcomes to inform research and practice. This study aimed to examine whether personality traits predicted depression, anxiety, and stress among Turkish undergraduate students. A convenience sampling approach was used to collect data using an online survey. A total of 227 undergraduate students were recruited and completed measures that had been previously validated in Turkish students (Big Five personality traits and depression, anxiety, and stress). There were 128 (56.39%) females and 99 (43.61%) males. Participants ranged in age between 18 and 26 years with a mean age of 20.84 ($SD = 1.79$). The results showed that there was one significant difference between male and female students with respect to personality traits and mental health outcomes. Correlation analysis indicated that the domains of personality traits were significantly negatively correlated with depression, anxiety, and stress with a small to medium effect. The regression analysis revealed that extraversion was a significant negative predictor of depression, anxiety, and stress, while agreeableness and emotional stability were significant negative predictors of stress. Conscientiousness was found to significantly predict lower levels of anxiety and depression. These results elaborated our understanding of the link between personality traits and mental health and are useful in terms of how education authorities can provide services by focusing on effective strategies to promote students' positive mental in school.

Keywords: Big five, personality traits, depression, anxiety, stress, undergraduate students

Introduction

Undergraduate students experience a high rate of mental health problems (Sheldon et al., 2021). This could be because of the fact that entering university can be viewed as a difficult time by many students. The majority of mental health problems reach their highest point in young adults or adolescents (Alshehri et al., 2020; Özaslan & Yıldırım, 2021; Yildirim et al., 2021). Academic pressure, stress, challenges, and demands of numerous tasks related to university may aggravate the pre-existing mental health problems that occurred in childhood. Therefore, many students find university life to be a very stressful experience. In addition to coping with a wide range of issues including academic stress and pressure, some students have to cope with the severe disturbances of disconnection and individuation from their family, friends, and environment of origin, whereas others might undertake multiple tasks and family commitments throughout their university lives. Therefore, many undergraduate students may encounter the onset or aggravation of different psychological and substance use issues (Green & Yıldırım, 2022; Storrie et al., 2010). In a study, three-fourths of young adults (75%) reported the first onset of mental health problems by the age of 25 years (Kessler et al. 2007).

A recent systematic review study presented that symptoms of depression, anxiety, stress, distress, and fatigue are commonly experienced mental health problems among undergraduate students. In that study, the proportion of undergraduate students reporting moderate or severe symptoms of depression varied between 4.18% and 50.3%; some symptoms of anxiety varied between 7.7% to 79.66%; feeling of more symptoms of stress varied between 24.7% to 71%; clinically relevant post-traumatic stress disorders varied between 30.8% and 67.05% (Elharake et al., 2022). These statistics highlight the importance of addressing mental health problems in university students.

Because of the distinct characteristics of young adults (Yıldırım, 2020), it is essential to identify significant predictors of mental health problems while working with this population. In this regard, personality plays an important role in understanding the mental health of undergraduate students. Personality refers to one's pattern of feelings, thoughts, habits, attitudes, and behaviour that endure over time in various situations differentiating one person from others (Guilera et al., 2019). Personality traits could be a critical individual difference factor that could help us to understand the mental health of students. Earlier studies have shown that there is a close link between mental health and personality traits represented by the big-five model of personality, which includes agreeableness, extraversion, conscientiousness, neuroticism, and openness to experience (McCrae & Costa, 1987). The big-five model of personality has been predominantly studied and shown to be stable across cultures, languages, and assessors. Personality characteristics can have a significant effect on different domains of one's life (Lin et al., 2021). Some research showed that a greater level of neuroticism is related to elevated symptoms of depression, hopelessness, and suicide ideation (Chioqueta & Stiles, 2005), while others indicated that greater levels of extraversion, emotional stability, agreeableness, conscientiousness, and openness to new experiences are linked to lesser mental health problems such as depression, anxiety, and stress (Liu et al., 2022) and more well-being such as emotional well-being, psychological well-being and social well-being (Lamers et al., 2012; Yıldırım & Güler, 2021).

The purpose of this study is to advance our understanding of the roles of personality traits in predicting mental health problems. With these aims in mind, I suggest testing a model where the Big Five personality traits predict depression, anxiety, and stress. In this regard, demographic variables (i.e., age and gender) were controlled to establish the unique contribution of personality in explaining mental health problems. This is because I believe that considering demographic variables as covariates provides a better understanding of how personality traits independently influence mental health problems after controlling for demographic characteristics. In light of previous research, it was hypothesised that personality traits would be negatively associated with depression, anxiety, and stress.

Method

Participants

Data were collected from 227 Turkish undergraduate students whose ages ranged between 18 and 26 years with a mean age of 20.84 ($SD = 1.79$). There were 128 (56.39%) females and 99 (43.61%) males. The majority of participants reported that they belonged to below-average perceived socioeconomic status (75.77%), followed by average (7.49%) and above-average (16.74%).

Measures

Ten-Item Personality Inventory (TIPI) (Gosling et al., 2003) is a 10-item self-reported scale developed to measure five prominent personality traits namely agreeableness (e.g., sympathetic, warm), extraversion (e.g., “extraverted, enthusiastic”), conscientiousness (e.g., dependable, self-disciplined), emotional stability (e.g., calm, emotionally stable), and openness to experience (e.g., open to new experiences, complex). Each personality traits include two items which are rated on a 7-point Likert-type scale ranging from 1 (disagree strongly) and 7 (agree strongly). The TIPI produced adequate reliability and validity evidence in Turkish (Hasan, 2013). For this study, Cronbach’s alpha coefficients were not computed due to the number of items (two items per dimension) on the TIPI.

Depression Anxiety Stress Scales-21 (DASS-21) (Lovibond & Lovibond 1995) is a self-reported scale used to measure negative emotional states. The DASS-21 comprises 21 items with three subscales (seven items per subscale) namely *depression* (e.g., I couldn’t seem to experience any positive feeling at all”), *anxiety* (e.g., I was aware of dryness of my mouth”), and *stress* (e.g., I found it hard to wind down”). Each item on the DASS-21 is rated on a 4-point Likert-type ranging from 0 (did not apply to me at all) to 3 (applied to me very much or most of the time). Higher scores on the DASS-21 refer to higher symptoms of depression, anxiety and stress. Satisfactory evidence of reliability and validity has been presented in Turkish (Sarıçam, 2018). In this study, Cronbach’s alpha coefficients were .70 for depression, .71 for anxiety, and .76 for stress.

Procedure

This study was based on a cross-sectional research design, and data were collected using an online survey. The inclusion criteria were the age of 18 years or older and being a student at a university in Turkey. Along with a description of the purpose of the research, an email including a secure link to the online survey generated on Google Forms (an open-source data collection tool for developing and disseminating online surveys) was randomly distributed to potential participants. Social networking sites and mailing lists were mainly used to recruit participants. There were no missing values since all questions were required to answer. All participants were guaranteed confidentiality and anonymity responses. Before taking part in the study, all participants gave consent and were involved voluntarily.

Data Analysis

Statistical analyses for this study were carried out with the SPSS v.26.0 package program for Windows. The internal consistency reliability of all scales was identified by Cronbach’s alpha coefficients. An independent sample *t*-test was used to compare the gender across the study variables. Pearson product-moment correlation coefficient was computed to determine the bivariate correlation between personality and mental health outcomes. Hierarchical regression analysis was run to identify the role of personality traits in the prediction of mental health outcomes. The statistical significance value was set to $p < 0.05$.

Results

As presented in Table 2, there was no violation regarding the distribution of the variables as the values of skewness (range = -0.68 — 1.51) and kurtosis (range = -1.30 — 1.91) fell within the acceptable range of $< \pm 2$ (Curran et al., 1996). The results of the independent sample t-test showed no statistically significant differences in the scores of personality traits and mental health problems between males and females (see Table 1).

Table 1. The results of the independent sample t-test

Variable	Gender	N	Mean	SD	t	<i>p</i>
Extraversion	Male	99	10.42	1.89	-0.27	0.79
	Female	128	10.50	2.30		
Agreeableness	Male	99	10.99	2.43	1.53	0.13
	Female	128	10.51	2.30		
Conscientiousness	Male	99	11.24	2.28	0.49	0.62
	Female	128	11.09	2.25		
Emotional stability	Male	99	8.93	2.93	-0.15	0.88
	Female	128	8.98	2.72		
Openness to experiences	Male	99	7.82	2.93	0.91	0.36
	Female	128	7.51	2.20		
Stress	Male	99	3.37	2.57	-0.47	0.64
	Female	128	3.55	2.86		
Anxiety	Male	99	2.03	2.53	0.10	0.92
	Female	128	2.00	2.10		
Depression	Male	99	2.58	2.21	-0.62	0.53
	Female	128	2.76	2.17		

The results of bivariate correlations indicated extraversion, agreeableness, conscientiousness, and emotional stability were significantly negatively correlated with depression, anxiety, and stress. There was no statistically significant correlation between openness to experiences and depression, anxiety, and stress. The strength of the significant correlation coefficient ranged between -0.41 and -0.19 (see Table 2).

A series of hierarchical regression analyses were conducted to examine the roles of personality traits in the prediction of mental health problems. There was no violation regarding the assumptions (e.g., multicollinearity) of hierarchical regression analysis. In the regression model, personality traits were treated as predictors while mental health problems were treated as outcome variables. Age and gender were treated as covariates. The results showed that extraversion and conscientiousness significantly predicted depression ($\Delta R^2=.12$), anxiety ($\Delta R^2=.17$) and stress ($\Delta R^2=.24$) after controlling for age and gender (see Table 3).

Table 2. Descriptive statistics and correlation coefficients

Variable	Descriptive statistics				Correlation coefficients							
	M	SD	Skew	Kurt	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1. Extraversion	10.47	2.13	-0.68	0.74	—	.24**	.07	.37**	-.00	-.33**	-.24**	-.27**
2. Agreeableness	10.72	2.37	-0.16	0.90		—	.31**	.35**	.16*	-.32**	-.25**	-.21**
3. Conscientiousness	11.16	2.26	-0.16	1.30			—	.38**	.20**	-.19**	-.30**	-.21**
4. Emotional stability	8.96	2.81	-0.16	0.28				—	.04	-.41**	-.29**	-.22**
5. Openness to experiences	7.64	2.54	0.06	0.27					—	.00	-.02	-.04
6. Stress	3.47	2.73	0.33	1.04						—	.70**	.64**
7. Anxiety	2.01	2.29	1.51	1.91							—	.63**
8. Depression	2.68	2.18	0.72	0.28								—

**. $p < 0.01$; *. $p < 0.05$; Skew=skewness; Kurt=kurtosis

Table 3. A summary of hierarchical regression analysis

Predictor	Depression				Anxiety				Stress			
	B	β	t	p	B	β	t	p	B	β	t	p
<i>Step 1</i>	$F(2, 224)=.45, R=.06, R^2=.00, p>0.05$				$F(2, 224)=.54, R=.07, R^2=.01, p>0.05$				$F(2, 224)=.29, R=.05, R^2=.00, p>0.05$			
Age	0.07	0.06	0.72	0.47	-0.10	-0.08	-1.03	0.30	-0.10	-0.08	-1.03	0.30
Gender	0.05	0.01	0.15	0.88	0.16	0.04	0.45	0.65	0.16	0.04	0.45	0.65
<i>Step 2</i>	$F(7, 219)=4.28, R=.35, R^2=.12, \Delta R^2=.12, p<0.01$				$F(7, 219)=6.75, R=.42, R^2=.18, \Delta R^2=.17, p<0.01$				$F(7, 219)=10.17, R=.50, R^2=.25, \Delta R^2=.24, p<0.01$			
Extraversion	-0.22	-0.22	-3.16	0.00	-0.17	-0.16	-2.34	0.02	-0.17	-0.16	-2.34	0.02
Agreeableness	-0.08	-0.09	-1.28	0.20	-0.11	-0.12	-1.70	0.09	-0.11	-0.12	-1.70	0.09
Conscientiousness	-0.14	-0.14	-1.98	0.04	-0.23	-0.22	-3.23	0.00	-0.23	-0.22	-3.23	0.00
Emotional stability	-0.04	-0.05	-0.70	0.49	-0.10	-0.13	-1.70	0.09	-0.10	-0.13	-1.70	0.09
Openness to experiences	0.01	0.01	0.15	0.88	0.03	0.04	0.61	0.54	0.03	0.04	0.61	0.54

Discussion

This study aimed to examine the roles of personality traits in the prediction of mental health problems. The results showed that extraversion and conscientiousness were consistent negative predictors of depression, anxiety, and stress. Students, who are more talkative and outgoing as well as detailed-orientated and tidy, experience lesser symptoms of depression, anxiety, and stress. The current study underscores that undergraduate students are depressed, anxious, and stressed during their university lives. Higher levels of extraversion and conscientiousness could help them to effectively cope with mental health challenges.

The results of this study are in accordance with the earlier studies showing the link between personality traits and mental health problems in undergraduate students (e.g., Chow et al., 2018). Studies have shown that the dimensions of the five-factor model of personality are significantly related to decreased mental health problems. In particular, extraversion, conscientiousness, and emotional stability were negatively associated with symptoms of depression and stress (Bunevicius et al., 2008). Another study found that neurotic personality trait is significantly positively associated with high symptoms of anxiety (Razaq et al., 2020).

Based on these findings, prevention and intervention programs should be designed and implemented at the university. These programs should focus on the promotion of adaptive personality traits such as extraversion and conscientiousness in order to deal with depression, anxiety, and stress that students may experience throughout their educational lives. However, there are several limitations of this study that need to be taken into account in future research. The majority of participants (75.77%) belonged to the below-average perceived socioeconomic status. The current findings cannot be generalised to other samples. A more representative sample with approximately similar socio-economic characteristics should be studied in future studies. Also, because cross-sectional nature of this study, it is difficult to infer a causal association between personality traits and mental health problems. A longitudinal research design is needed to ascertain the causal relationship between the variables. Using self-report questionnaires increases the possibility of social desirability issues. More objective measures could be used to address this issue in future research. Finally, within the wider literature, many predictors of well-being and mental health have been identified (Yıldırım et al., 2022; Yildirim & Balahmar, 2022; Yıldırım & Çelik Tanrıverdi, 2021; Yıldırım & Maltby, 2022; Yıldırım & Özaslan, 2022; Although the present study determined personality traits as predictors of mental health. Future research is needed to advance correlates and predictors of mental health.

References

- Alshehri, N. A., Yildirim, M., & Vostanis, P. (2020). Saudi adolescents' reports of the relationship between parental factors, social support and mental health problems. *Arab Journal of Psychiatry*, 31(2), 130-143.
- Bunevicius, A., Katkute, A., & Bunevicius, R. (2008). Symptoms of anxiety and depression in medical students and in humanities students: relationship with big-five personality dimensions and vulnerability to stress. *International Journal of Social Psychiatry*, 54(6), 494-501.
- Chioqueta, A. P., & Stiles, T. C. (2005). Personality traits and the development of depression, hopelessness, and suicide ideation. *Personality and Individual Differences*, 38(6), 1283-1291.
- Chow, W. S., Schmidtke, J., Loerbroks, A., Muth, T., & Angerer, P. (2018). The relationship between personality traits with depressive symptoms and suicidal ideation among medical students: A cross-sectional study at one medical school in Germany. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 15(7), 1462. Doi: 10.3390/ijerph15071462
- Curran, P. J., West, S. G., & Finch, J. F. (1996). The robustness of test statistics to nonnormality and specification error in confirmatory factor analysis. *Psychological Methods*, 1(1), 16-29.
- Elharake, J. A., Akbar, F., Malik, A. A., Gilliam, W., & Omer, S. B. (2022). Mental health impact of COVID-19 among children and college students: a systematic review. *Child Psychiatry & Human Development*, 1-13. <https://doi.org/10.1007/s10578-021-01297-1>
- Gosling, S. D., Rentfrow, P. J., & Swann Jr, W. B. (2003). A very brief measure of the Big-Five personality domains. *Journal of Research in Personality*, 37(6), 504-528.
- Green, Z. A., & Yıldırım, M. (2022). Personal growth initiative moderates the mediating effect of COVID-19 preventive behaviors between fear of COVID-19 and satisfaction with life. *Heliyon*, 8(6), e09729.

Guilera, T., Batalla, I., Forné, C., & Soler-González, J. (2019). Empathy and big five personality model in medical students and its relationship to gender and specialty preference: a cross-sectional study. *BMC Medical Education*, 19(1), 1-8.

Hasan, A. (2013). The Turkish adaptation of the ten-item personality inventory. *Nöro Psikiyatri Arşivi*, 50(4), 312-319.

Kessler, R. C., Amminger, G. P., Aguilar-Gaxiola, S., Alonso, J., Lee, S., & Ustun, T. B. (2007). Age of onset of mental disorders: a review of recent literature. *Current Opinion in Psychiatry*, 20(4), 359.

Lamers, S. M., Westerhof, G. J., Kovács, V., & Bohlmeijer, E. T. (2012). Differential relationships in the association of the Big Five personality traits with positive mental health and psychopathology. *Journal of Research in Personality*, 46(5), 517-524.

Lin, X., Li, X., Liu, Q., Shao, S., & Xiang, W. (2021). Big Five Personality Model-based study of death coping self-efficacy in clinical nurses: A cross-sectional survey. *PloS One*, 16(5), e0252430.

Liu, T., Liu, Z., Zhang, L., & Mu, S. (2022). Dispositional mindfulness mediates the relationship between conscientiousness and mental health-related issues in adolescents during the COVID-19 pandemic. *Personality and Individual Differences*, 184, 111223.

Lovibond, P. F., & Lovibond, S. H. (1995). The structure of negative emotional states: Comparison of the Depression Anxiety Stress Scales (DASS) with the Beck Depression and Anxiety Inventories. *Behaviour research and therapy*, 33(3), 335-343.

McCrae, R. R., & Costa, P. T. (1987). Validation of the five-factor model of personality across instruments and observers. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(1), 81-90.

Özaslan, A., & Yıldırım, M. (2021). Internalized stigma and self esteem of mothers of children diagnosed with attention deficit hyperactivity disorder. *Children's Health Care*, 50(3), 312-324.

Razaq, N., Ijaz, M. T., Rehman, A., ullah Awan, M. A., Chaudhry, M. A., & Mukhtar, H. (2020). Relationship between personality traits and anxiety in medical students of CMH Lahore Medical college. *Rawal Medical Journal*, 45(4), 963-963.

Sarıçam, H. (2018). The psychometric properties of Turkish version of Depression Anxiety Stress Scale-21 (DASS-21) in health control and clinical samples. *Journal of Cognitive Behavioral Psychotherapy and Research*, 7, 19-30.

Sheldon, E., Simmonds-Buckley, M., Bone, C., Mascarenhas, T., Chan, N., Wincott, M., ... & Barkham, M. (2021). Prevalence and risk factors for mental health problems in university undergraduate students: A systematic review with meta-analysis. *Journal of Affective Disorders*, 287, 282-292.

Storrie, K., Ahern, K., & Tuckett, A. (2010). A systematic review: students with mental health problems—a growing problem. *International Journal of Nursing Practice*, 16(1), 1-6.

Yıldırım, M. (2020). Confidence in social interactions among Turkish adults living in the United Kingdom. *Muhakeme Dergisi*, 3(2), 92-102.

Yıldırım, M., & Balahmar, N. B. (2022). Adaptation and validation of the Arabic version of the short depression-happiness scale. *Current Psychology*, 7024-7031. <https://doi.org/10.1007/s12144-020-01214-0>

Yıldırım, M., & Çelik Tanrıverdi, F. (2021). The Fragility of Happiness Scale: evidence of its psychometric adequacy in Turkish. *Mental Health, Religion & Culture*, 24(8), 837-849.

Yıldırım, M., & Güler, A. (2021). Psychometric analysis of the Turkish brief hospitality scale. *Psychological Reports, 124*(5), 2286-2301.

Yıldırım, M., & Maltby, J. (2022). Examining irrational happiness beliefs within an adaptation-continuum model of personality and coping. *Journal of Rational-Emotive & Cognitive-Behavior Therapy, 40*(1), 175-189.

Yıldırım, M., & Özaslan, A. (2022). Love of Life Scale: Psychometric analysis of a Turkish adaptation and exploration of its relationship with well-being and personality. *GMJ, 33*, 158-162.

Yıldırım, M., Davison, E., Flowe, H. D., & Maltby, J. (2022). Reconsidering valuing happiness: The application of goal type theory. *International Journal of Mental Health and Addiction, 20*(3), 1757-1767.

Yildirim, M., Iqbal, N., Khan, M. M., O'Reilly, M., & Vostanis, P. (2020). Psychosocial needs and supports for street children in India: Stakeholder perspectives: Psychosocial supports for street children. *International Journal of Child Development and Mental Health, 8*(2), 19-28.

RELATIONSHIP OF CORONAVIRUS ANXIETY WITH POSITIVE AND NEGATIVE EXPERIENCES DURING THE COVID-19 PANDEMIC IN TURKEY

Associate Professor Murat YILDIRIM

Department of Psychology, Faculty of Science and Letters, Agri Ibrahim Cecen University

ORCID: 0000-0003-1089-1380

Abstract

Coronavirus anxiety was extremely common all over the world including in Turkey. However, some people highly experience it, with possible negative outcomes on well-being. Identifying the specific risk factors can provide a better understanding of the etiology of well-being. This study aimed to examine the role of coronavirus anxiety in predicting the affective experiences in Turkish young adults. A cross-sectional study design was employed in this study. Participants were collected online across Turkey and consisted of 369 young adults aged 18–35 (males/females = 206/163, mean age: 25.33 ± 5.93). A self-report structured questionnaire including questions regarding demographic variables, the Coronavirus Anxiety Scale, and the Scale of Positive and Negative Experiences was used in the study. The results showed that participants reported greater levels of coronavirus anxiety and negative experiences and a lesser level of positive experiences. The correlation analysis showed that coronavirus anxiety was significantly positively correlated with negative experiences and significantly negatively correlated with positive experiences. Hierarchical multiple regression analysis indicated that coronavirus anxiety significantly predicted the negative experiences ($\beta = .15, p < 0.01$) and positive experiences ($\beta = -.18, p < 0.01$) after controlling for the effects of age and gender. The current findings offer evidence with regard to the predictive role of coronavirus anxiety in explaining domains of emotional well-being. It is necessary for Turkish parents, well-being and mental health professionals, teachers, and health authorities to pay more attention to young adults' high symptoms of coronavirus anxiety and poor emotional well-being during and after the health crisis.

Keywords: Coronavirus anxiety, positive experience, negative experience, Turkish young adults

Introduction

The novel 2019 coronavirus disease (COVID-19) has swiftly spread in the world. The first case of COVID-19 has been reported in Wuhan, China (Zhu et al., 2020). Because of the high infectiousness rate of COVID-19 and its exponential rapid evolution, many countries implemented a wide range of preventive behaviours (e.g., home isolation, school closures, and social distancing rules) to reduce its spread and protect people's lives (Chirico et al., 2022; Çağış & Yıldırım, 2022; Waters & Johnstone, 2022; Yıldırım & Çiçek, 2022a). Additionally, even though numerous scholars across the globe have exhibited a great tendency toward understanding poor well-being and elevated mental health issues derived from the pandemic, the adverse impact of the COVID-19 pandemic on well-being and mental health remains poorly understood (Green & Yıldırım, 2022).

Anxiety, stress, depression, fear, worry and uncertainty have been common mental health problems for populations during the COVID-19 pandemic (Ahorsu et al., 2020; Arslan & Burke, 2021; Yıldırım & Cicek, 2022a; Yıldırım & Özasan, 2021).

Experience of negative emotions for a long period of time tends to elevate levels of mental health problems in the population, leading to negative symptoms such as fear, stress, and insomnia (Green, 2022; Yıldırım et al., 2022a) and behaviours such as smartphone addiction (Yıldırım & Çiçek, 2022b). However, the experience of Turkish young adults, who reported symptoms of anxiety during COVID-19, and its relationship with well-being is unclear. Therefore, it is necessary to investigate the incidence of anxiety symptoms among young adults in Turkey during COVID-19 to present data that may assist in understanding well-being and minimising the impact of a pandemic on people's psychological health.

Well-being is viewed as one of the greatest goals in life that most people want to achieve (Emmons & Diener, 1985). Subjective well-being (SWB) is one of the widely studied types of well-being. SWB is typically defined as the subjective assessment of an individual's life (Diener et al., 2018). It is usually operationalised as including a cognitive dimension, most widely considered as satisfaction with life (Diener et al., 1985), and an affective dimension, assessed as positive and negative experiences (Diener et al., 2010; Watson et al., 1988). Individuals with high levels of SWB tend to experience greater satisfaction with life and positive feelings and lesser levels of negative feelings. SWB is found to be related to a wide range of positive outcomes including but not limited to emotional, physical, and social health (Ngamaba et al., 2017; Yıldırım & Maltby, 2022; Yıldırım & Özaslan, 2022; Yıldırım et al., 2021; Yıldırım et al., 2022b). Studies conducted during COVID-19 showed that those who experience greater levels of pandemic-related anxiety are more likely to experience poor well-being and more mental health problems (Green & Yıldırım, 2022; Hu et al., 2022; Rehman et al., 2022). This shows the importance of understanding the link between coronavirus anxiety and well-being outcomes. Therefore, this study aimed to examine the role of coronavirus anxiety in predicting the affective experience of well-being in Turkish young adults. It was hypothesised that coronavirus anxiety will negatively predict positive experiences and positively predict negative experiences after controlling for age and gender.

Method

Participants

The present research was a cross-sectional study utilising a convenience sample of the young adult population. Involvement in the online survey was completely anonymous, confidential and voluntary, and no participant was granted any type of financial reward for their participation. Those, who identified themselves as Turkish and were at least 18 years old, were included in the study. The final sample included 369 young adults. The average age was 25.33 years (SD = 5.93) varying between 18 to 35 years, and 55.8% (206) of the participants were males. Participants predominantly included undergraduates or graduates (78.05%), single people (66.67%), and those who belonged to average socioeconomic status (77.78%). Further details about participants' demographic characteristics are given in Table 1.

Table 1. Participants' demographic characteristics

Variable	Level	n	%
Gender	Male	206	55.83
	Female	163	44.17
Highest level of education	High school and below	30	8.13
	Undergraduates or graduates	288	78.05
	Postgraduate	51	13.82
Marital status	Single	246	66.67
	Married	123	33.33
Perceived economic status	Below average	35	9.49
	Average	287	77.78
	Above average	47	12.74

Measures

Scale of Positive and Negative Experience (SPANE)

The SPANE was used to measure the extent to which a person experiences positive and negative feelings alongside the balance of affections (Diener et al., 2010). It includes 12 adjectives clustered into two subscales (six items per subscale): positive experience (e.g., "positive" and "pleasant") and negative experience (e.g., "negative" and "unpleasant"). Each adjective is rated on a five-point Likert scale varying from 1 (very rarely or never) to 5 (very often or always). An overall score range between 6 to 30 with higher scores showing high levels of positive and negative experiences. This study used the Turkish adaptation of the SPANE (Durak et al., 210). In this study, Cronbach's alphas were .83 for positive experiences and .90 for negative experiences.

Coronavirus Anxiety Scale (CAS)

The CAS was constructed to measure the anxiety reactions pertaining to the COVID-19 pandemic (Lee, 2020). The CAS has 5 items and each item is answered on a 5-point Likert-type ranging from 0 (not at all) to 4 (nearly every day over the last 2 weeks). A sample item is "I felt dizzy, lightheaded, or faint, when I read or listened to news about the coronavirus. A total score ranges between 0 and 20, with a higher score referring to greater symptoms of dysfunctional anxiety related to the COVID-19 pandemic. Turkish validation of the CAS produced good psychometric properties (Evren et al., 2022). In this study, Cronbach's alpha was .78 for the CAS.

Procedure

Participants were collected by using different means such as social networks and e-mail. Data collection was held online using Google Forms. An explanation of the study was given on the first page of the online survey when accessing the survey. All participants had to read and accept an online informed consent prior to taking part in the survey. Participants were completely assured about the confidentiality and anonymity of responses alongside the voluntary nature of the study. They were not given any financial incentives. All procedures performed in this study were in accordance with the ethical standards of the 1964 Helsinki Declaration and its later amendments or comparable ethical standards.

Data Analysis

Descriptive statistics for demographic characteristics and study variables are reported as percentages, frequencies, means, and standard deviations. The assumption of normality was tested by two most commonly used statistics namely skewness and kurtosis. Cronbach's alpha coefficient was estimated to provide evidence of internal consistency reliability. Pearson product-moment correlation analysis was utilised to compute the correlations between primary variables. Hierarchical regression analysis was run to test the proposed regression model using this sample. All analyses were carried out using SPSS v.26 for Windows.

Results

Table 2 shows frequencies, percentages, means, and standard deviations as well as skewness and kurtosis statistics. As reported in the table, no violation with respect to the distribution of the primary variables was observed since the values of skewness (range = -0.17 and 0.26) and kurtosis (range = -0.44 and -0.12) fell within the "very good" range of $< \pm 1$ (West et al., 1995). The results of correlations demonstrated that coronavirus anxiety was significantly negatively correlated with positive experiences ($r = .18, p < 0.01$) and significantly positively correlated with negative experiences ($r = -.16, p < 0.01$). There was a statistically significant negative correlation between positive experiences and negative experiences. As presented in Table 2, the strength of the correlation coefficient varied from -0.18 to -0.66.

Two hierarchical regression analyses were run to investigate the roles of coronavirus anxiety in the prediction of affective experiences. In the regression model (see Table 3), coronavirus anxiety was treated as a predictor whereas positive and negative experiences were treated as outcome variables. Age and gender were considered covariates. The findings revealed that coronavirus anxiety predicted a significant amount of unique variance in negative experience ($\Delta R^2 = .02$), and positive experience ($\Delta R^2 = .03$) after controlling for age and gender

Table 2. Descriptive statistics, tests of normality, reliability, and correlation coefficients for the study variables

Variable	Descriptive statistics				Test of normality		Reliability	Correlations		
	Min	Max	Mean	SD	Skew	Kurt	α	1.	2.	3.
1. Coronavirus anxiety	6	25	15.63	3.38	0.13	-0.12	.78	—	-.18**	.16**
2. Positive experiences	8	30	19.31	4.28	-0.17	-0.42	.83	—	—	-.66**
3. Negative experiences	8	30	17.25	4.12	0.26	-0.44	.90	—	—	—

** . $p < 0.01$

Table 3. A summary of hierarchical multiple regression analysis predicting affective experiences

Predictor	Negative experiences				Positive experiences			
	B	β	t	p	B	β	t	p
<i>Step 1</i>	$F(2, 366)=1.96, R=.10, R^2=.01, p>0.05$				$F(2, 366)=1.77, R=.10, R^2=.01, p>0.05$			
Age	-0.02	-0.05	-1.01	0.31	0.01	0.04	0.71	0.48
Gender	0.76	0.08	1.47	0.14	0.55	0.06	1.02	0.31
<i>Step 2</i>	$F(3, 365)=4.11, R=.18, R^2=.03, \Delta R^2=.02, p<0.01$				$F(3, 365)=4.92, R=.20, R^2=.04, \Delta R^2=.03, p<0.01$			
Age	-0.01	-0.04	-0.72	0.47	0.01	0.02	0.37	0.71
Gender	0.69	0.07	1.35	0.18	0.64	0.06	1.20	0.23
Coronavirus anxiety	0.18	0.15	2.92	0.00	-0.23	-0.18	-3.51	0.00

Discussion

This study examined how coronavirus anxiety is related to people's subjective well-being—characterised as the frequent experiences of positive affect and infrequent experiences of negative affect— during the COVID-19 pandemic. I tested the hypotheses that: coronavirus anxiety will negatively predict positive experiences and positively predict negative experiences over and above the effects of age and gender. The findings completely confirmed my prediction. A higher experience of coronavirus is associated with greater negative experiences and lesser positive experiences in Turkish young adults. These findings are in line with the findings of earlier research showing the association between coronavirus anxiety and well-being and mental health outcomes (Chen et al., 2021; Pascut et al., 2022; Silva et al., 2021).

The current findings provided critical contributions to understanding the pandemic-related anxiety effect on affective experiences in times of health crisis. The findings also have significant implications for the study of well-being, particularly emotional well-being, in the context of current and subsequent pandemics alongside contributing to the extant literature on anxiety related to infectious diseases. Therefore, I believe that focusing on the reduced levels of anxiety related to infectious diseases can contribute to increased levels of well-being. It is worth noting that in the face of adversity, better well-being can be achieved by promoting lessening symptoms of anxiety based on strategies to improve well-being.

The results of this study are limited by the type of convenience sampling approach used for the data collection. This sampling procedure was chosen due to its accessibility, which restrains the generalization of the findings, given the cultural diversity of Turkey. Also, the current sample was predominantly males, highly educated, single, and belonged to average socioeconomic status. These demographic characteristics may not represent the whole population. Furthermore, as the survey was administered online, only those with Internet access were allowed to participate in the study. The findings obtained by this methodological limitation cannot be generalised to other populations including the rural population. In addition, due to the cross-sectional nature of the study, a causal link between the variables cannot be inferred.

References

- Ahorsu, D. K., Lin, C. Y., Imani, V., Saffari, M., Griffiths, M. D., & Pakpour, A. H. (2022). The fear of COVID-19 scale: development and initial validation. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 1537–1545. <https://doi.org/10.1007/s11469-020-00270-8>
- Arslan, G., & Burke, J. (2021). Positive education to promote flourishing in students returning to school after COVID-19 closure. *Journal of School and Educational Psychology*, 1(1), 1–5. <https://doi.org/10.47602/josep.v1i1.3>
- Çağış, Z. G., & Yıldırım, M. (2022). Understanding the effect of fear of COVID-19 on COVID-19 burnout and job satisfaction: a mediation model of psychological capital. *Psychology, Health & Medicine*, 1-11. <https://doi.org/10.1080/13548506.2022.2077970>
- Chen, S. X., Ng, J. C., Hui, B. P., Au, A. K., Wu, W. C., Lam, B. C., ... & Liu, J. H. (2021). Dual impacts of coronavirus anxiety on mental health in 35 societies. *Scientific Reports*, 11(1), 1-11.
- Chirico, F., Crescenzo, P., Nowrouzi-Kia, B., Tarchi, L., Batra, K., Ferrari, G., ... & Leiter, M. (2022). Prevalence and predictors of burnout syndrome among schoolteachers during the COVID-19 pandemic in Italy: a cross-sectional study. *Journal of Health and Social Sciences*, 7(2), 195-211.
- Diener, E. D., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71-75.
- Diener, E., Oishi, S., & Tay, L. (2018). Advances in subjective well-being research. *Nature Human Behaviour*, 2(4), 253-260.
- Diener, E., Wirtz, D., Tov, W., Kim-Prieto, C., Choi, D. W., Oishi, S., & Biswas-Diener, R. (2010). New well-being measures: Short scales to assess flourishing and positive and negative feelings. *Social Indicators Research*, 97(2), 143-156.
- Durak, M., Senol-Durak, E., & Gencoz, T. (2010). Psychometric properties of the satisfaction with life scale among Turkish university students, correctional officers, and elderly adults. *Social indicators research*, 99(3), 413-429.
- Emmons, R. A., & Diener, E. (1985). Personality correlates of subjective well-being. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 11(1), 89-97.
- Evren, C., Evren, B., Dalbudak, E., Topcu, M., & Kutlu, N. (2022). Measuring anxiety related to COVID-19: A Turkish validation study of the Coronavirus Anxiety Scale. *Death Studies*, 46(5), 1052-1058.
- Green, Z. A. (2022). Generalized Self-Efficacy Shields on the Negative Effect of Academic Anxiety on Academic Self-Efficacy During COVID-19 Over Time: A Mixed-Method Study. *Journal of School and Educational Psychology*, 2(1), 44–59. <https://doi.org/10.47602/josep.v2i1.17>
- Green, Z. A., & Yıldırım, M. (2022). Personal growth initiative moderates the mediating effect of COVID-19 preventive behaviors between fear of COVID-19 and satisfaction with life. *Heliyon*, 8(6), e09729.
- Hu, J., Ye, B., Yıldırım, M., & Yang, Q. (2022). Perceived stress and life satisfaction during COVID-19 pandemic: the mediating role of social adaptation and the moderating role of emotional resilience. *Psychology, Health & Medicine*, 1-7. <https://doi.org/10.1080/13548506.2022.2038385>
- Lee, S. A. (2020). Coronavirus Anxiety Scale: A brief mental health screener for COVID-19 related anxiety. *Death Studies*, 44(7), 393–401.

Ngamaba, K. H., Panagioti, M., & Armitage, C. J. (2017). How strongly related are health status and subjective well-being? Systematic review and meta-analysis. *The European Journal of Public Health*, 27(5), 879-885.

Pascut, S., Feruglio, S., Crescentini, C., & Matiz, A. (2022). Predictive factors of anxiety, depression, and health-related quality of life in community-dwelling and institutionalized elderly during the COVID-19 pandemic. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(17), 10913.

Rehman, U., Yıldırım, M., & Shah Nawaz, M. G. (2022). A longitudinal study of depression, anxiety, and stress among Indians during COVID-19 pandemic. *Psychology, Health & Medicine*, 1-9. <https://doi.org/10.1080/13548506.2021.2023751>

Silva, W. A. D., de Sampaio Brito, T. R., & Pereira, C. R. (2021). Anxiety associated with COVID-19 and concerns about death: Impacts on psychological well-being. *Personality and Individual Differences*, 176, 110772.

Waters, L. ., & Johnstone, A. (2022). Embedding Well-being into School: A Case Study of Positive Education Before and During COVID-19 Lockdowns. *Journal of School and Educational Psychology*, 2(2), 60–77. <https://doi.org/10.47602/josep.v2i2.15>

West, S. G., Finch, J. F., & Curran, P. J. (1995). Structural equation models with non-normal variables: Problems and remedies. In: Hoyle R. H. (Ed.). *Structural equation modeling: Concepts, issues, and applications*. (pp. 56–75). Thousand Oaks, CA: Sage.

Yıldırım, M., & Cicek, I. (2022a). Optimism and pessimism mediate the association between parental coronavirus anxiety and depression among healthcare professionals in the era of COVID-19. *Psychology, Health & Medicine*, 27(9), 1898-1906.

Yıldırım, M., & Çiçek, İ. (2022b). Fear of COVID-19 and Smartphone Addiction Among Turkish Adolescents: Mitigating Role of Resilience. *The Family Journal*, 10664807221139510.

Yıldırım, M., & Maltby, J. (2022). Irrational happiness beliefs scale: Development and initial validation. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 20(4), 2277-2290.

Yıldırım, M., & Özaslan, A. (2022). Love of Life Scale: Psychometric analysis of a Turkish adaptation and exploration of its relationship with well-being and personality. *GMJ*, 33, 158-162.

Yıldırım, M., & Özaslan, A. (2022). Worry, severity, controllability, and preventive behaviours of COVID-19 and their associations with mental health of Turkish healthcare workers working at a pandemic hospital. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 20(4), 2306-2320.

Yıldırım, M., Arslan, G., Green, Z. A., Ashraf, F., Sugawara, D., Tanhan, A., ... & Çiçek, İ. (2021). Validation and utility of the Meaning in Life Measure for Turkish university students. *Journal of Happiness and Health*, 1(1), 40-48.

Yıldırım, M., Öztürk, A., & Solmaz, F. (2022a). Fear of COVID-19 and sleep problems in Turkish young adults: Mediating roles of happiness and problematic social networking sites use. *Psihologija*, 27-27. <https://doi.org/10.2298/PSI220412027Y>

Yıldırım, M., Aziz, I. A., Vostanis, P., & Hassan, M. N. (2022b). Associations among resilience, hope, social support, feeling belongingness, satisfaction with life, and flourishing among Syrian minority refugees. *Journal of Ethnicity in Substance Abuse*, 1-16. <https://doi.org/10.1080/15332640.2022.2078918>

Zhu, H., Wei, L., & Niu, P. (2020). The novel coronavirus outbreak in Wuhan, China. *Global Health Research and Policy*, 5(1), 1-3. Doi: 10.1186/s41256-020-00135-6

PARAMEDİKLERİN AFET TRIAJI UYGULAMASI

İbrahim YURTTUTAN

Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Afet Tıbbi Anabilim Dalı

ORCID: 0000-0002-2319-7761

Dr. Öğretim Üyesi Gül ÖZLEM YILDIRIM

Ege Üniversitesi Atatürk Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği

ORCID: 0000-0001-9534-8680

BİRGÜL ÇAKIR

Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Afet Tıbbi Anabilim Dalı

ORCID: 0000-0003-4746-7938

ÖZET

Giriş ve Amaç: Hastane öncesi acil sağlık hizmetlerinin sunumunda önemli bir yere sahip olan paramediklerin afet durumunda olay yerinde ilk olarak müdahalede buldukları ayrıca sıklıkla afet triajında görev aldıkları bilinmektedir. Bu çalışmamızda paramediklerin afet triajı uygulama durumlarını inceleyen çalışmaların gözden geçirilmesi ve çözüm önerilerinin ortaya konması amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Paramediklerin afet triajı uygulaması ile ilgili Web of Science veri tabanı üzerinden “paramedic” ve “paramedic and disaster triage” anahtar kelimesi kullanılarak 1980 ile 2023 yılları arasında tarama yapılmış (15/11/2022 tarihinde) elde edilen veriler incelenmiştir.

Bulgular: Web of Science veri tabanında yalnızca “paramedic” anahtar kelimesi ile yapılan taramada 6533 çalışmanın olduğu, “paramedic and disaster triage” anahtar kelimesi kullanılarak tarama yapıldığında 69 (% 1,05) çalışmanın olduğu saptandı. Bunlardan 59’unun (% 85,5) araştırma makalesi, 7’sinin (% 10) bildiri dökümanı, 2’sinin (% 3) derleme makale ve 1’sinin (% 1,5) ise editöryal materyal olduğu belirlendi. Taramaya son 5 yıllık filtre uyguladığımızda “paramedic” kelimesi için 2493 çalışmanın olduğu, “paramedic and disaster triage” anahtar kelimesi kullanılarak yapıldığında ise 18 (% 0,7) çalışmanın olduğu saptandı. . Bunlardan 17’sinin (% 94) makale, 1’inin (% 6) derleme makale olduğu belirlendi. 1 yıllık filtre uyguladığımızda ise “paramedic” kelimesi için 479 çalışmanın olduğu, “paramedic and disaster triage” anahtar kelimesi kullanılarak yapıldığında ise 4 (% 0,8) çalışmanın olduğu saptandı. Bunlardan tamamının araştırma makalesi olduğu belirlendi. Son 5 yılda yapılan 18 çalışmadan 8 tanesi konudan bağımsız olduğu için dışlanmış ve geri kalan 10 araştırma incelendiğinde paramediklerin afet triajı uygulama becerileri hangi triaj yöntemi kullanılırsa kullanılsın (START, SAVE vb.) simülasyon ve yazılı/uygulamalı afet senaryoları ile değerlendirildiği ve yeterli düzeyde bilgi, beceriye sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

Sonuç: Paramediklerin afet triajı uygulamaları üzerine yapılan araştırmalar sayıca yetersizdir ve artırılması gerekmektedir. Araştırmalar ışığında paramedikler için afet triajı uygulama eğitim programlarının artırılması ve teknolojinin alanda daha aktif kullanılmasıyla paramediklerin bu konudaki etkinlikleri artacaktır.

Anahtar Kelimeler: Paramedik, Afet, Afet Triajı

IMPLEMENTATION DISASTER TRIAGE OF PARAMEDICS

ABSTRACT

Introduction and Aim: It is known that paramedics, who have an important place in the delivery of pre-hospital emergency health services, are the first to intervene in the event of a disaster and also often take part in disaster triage. In this study, it is aimed to review the studies examining the disaster triage application status of paramedics and to reveal the solution proposals.

Materials and Methods: The data obtained between 1980 and 2023 (on 15/11/2022) were searched using the keywords "paramedic" and "paramedic and disaster triage" on the Web of Science database regarding the disaster triage practice of paramedics.

Results: It was determined that there were 6533 studies in the Web of Science database searched with the keyword "paramedic" only, and there were 69 (1.05%) studies when the keyword was searched using the keyword "paramedic and disaster triage". It was determined that 59 (85.5%) of them were research articles, 7 (10%) were papers, 2 (3%) were review articles and 1 (1.5%) was editorial material. When we applied a filter for the last 5 years to the search, it was determined that there were 2493 studies for the word "paramedic", and 18 (0.7%) studies when it was done using the keyword "paramedic and disaster triage". It was determined that 17 of them (94%) were articles and 1 (6%) was a review article. When we applied a 1-year filter, it was determined that there were 479 studies for the word "paramedic", and 4 (0.8%) studies when it was done using the keyword "paramedic and disaster triage". It was determined that all of them were research articles. Out of 18 studies conducted in the last 5 years, 8 were excluded because they were independent of the subject, and when the remaining 10 studies are examined, it is seen that the disaster triage practice skills of paramedics are evaluated by simulation and written/applied disaster scenarios, no matter which triage method is used (START, SAVE, etc.), and sufficient knowledge, It was concluded that he had the skill.

Conclusion: Studies on disaster triage practices of paramedics are insufficient in number and need to be increased. In the light of researches, the effectiveness of paramedics in this regard will increase with the increase of disaster triage application training programs for paramedics and the more active use of technology in the field.

Keywords: Paramedic, Disaster, Disaster Triage

ÇALIŞANLARIN İŞYERLERİNDE MARUZ KALDIĞI NANOMALZEMELER İLE BUNA YÖNELİK İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ DEĞERLENDİRMESİ

Filiz ARICAK

Trakya Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu

ORCID: 0000-0002-0356-2602

Evren ÇAĞLARER

Kırklareli Üniversitesi, Teknoloji Fakültesi, Kırklareli

ORCID: 0000-0002-1343-4751

Özet

Nanoteknoloji günümüzde hemen hemen her sektörde bir yeniliğe imza atmıştır ve buna devam etmektedir. Küçük boyutları geniş yüzey alanları nedeniyle tasarlanmış nanoparçacıklar, onlara benzer kimyasal bileşime sahip diğer daha büyük parçacıklara göre belirgin fiziksel, kimyasal ve biyolojik özelliklere sahiptirler. Nanoteknolojinin iş sağlığı ve güvenliği çatısındaki durumunu değerlendirmek çok yönlü bir bakış açısı gerektirir. Nanomalzemelerin olası sağlık tehlikeleriyle ilgili kritik hususların belirlenmesi, bu teknolojiye maruz kalan işçilerin sağlık ve güvenliğinin korunması, işyerlerinin kontrolleriyle teknolojinin güvenli bir şekilde ilerletilmesi, güvenli kullanım prosedürleri ele alınması gereken unsurlardandır. Hem nanomalzemelerin hem de işyerinde maruz kalmanın hızla artması sorumlu bir iş sağlığı ve güvenliği mekanizmasını kaçınılmaz kılmaktadır. Bu mekanizmanın ideali önce devlet kurumları başta olmak üzere toplumsal düzeyde geliştirilmesi ve işletme sahiplerine tanıtılmasıdır. Böylelikle hem iş sağlığı ve güvenliğinin temel amaçlarından olan hem de ahlaki bir sorumluluk olan çalışanların korunması için güvenli bir çalışma ortamı sağlanmış olur.

Bu çalışmada sektörel bazda hangi nanomalzemelerle karşılaşıldığı, çalışanların maruziyetlerinin nasıl gerçekleştiği ile işyerindeki nanomalzemelerin ölçüm tekniklerine değinilmiştir. Nanomalzemelerle çalışılan işyerlerinde uygulanması gereken iş sağlığı ve güvenliği adımlarına yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: nanomalzemeler, nanoteknoloji, iş sağlığı ve güvenliği, risk değerlendirmesi, risk yönetimi

NANOMATERIALS EXPOSED BY EMPLOYEE AT THE WORKPLACE AND THE OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY ASSESSMENT

Abstract

Nanotechnology has made an innovation in almost every sector today and continues to do so. Nanoparticles designed due to their small size and large surface area have distinctive physical, chemical and biological properties compared to other larger particles with similar chemical composition. Evaluating the situation of nanotechnology within the framework of occupational health and safety requires a multidimensional perspective. Identifying critical issues related to possible health hazards of nanomaterials, protecting the health and safety of workers exposed to this technology, advancing technology safely through workplace controls, and safe use procedures are among the elements that need to be addressed. The rapid increase in both nanomaterials and workplace exposure makes a responsible occupational health and safety mechanism inevitable.

The ideal of this mechanism is to develop it at the social level, especially in government institutions, and to introduce it to business owners. Thus, a safe working environment is provided for the protection of employees, which is one of the main objectives of occupational health and safety and a moral responsibility.

In this study, which nanomaterials are encountered on a sectoral basis, how the exposure of employees occurs and the measurement techniques of nanomaterials in the workplace are mentioned. Occupational health and safety steps that should be applied in workplaces working with nanomaterials are included.

Keywords: nanomaterials, nanotechnology, occupational health and safety, risk assessment, risk management

A STUDY OF IMPACT OF TECHNOLOGY INTERACTIVE GAMES AT PRIMARY LEVEL IN PAKISTAN

Prof. Dr. Safia Urooj

Department of Education, University of Karachi

Prof. Dr. Shahid Farooq

Chairman Advanced Studies in Education, Institute of Education & Research, University of Punjab, Lahore

Rubina Usman Ali

Department of Teacher Education, University of Karachi.

Dr. Wahaj Muhammad Khan

Department of Education, University of Karachi.

Abstract

In Pakistan most of the students are facing difficulty in Urdu learning at primary level. Following are some areas of the difficulty. (1) Most of the primary students (class I-V) are facing difficulty in Jor k Tor during writing because of the mukammal and ADHI ashkaal of Huroof-e-Tahajji. (2) Hijja because of absence of zer, zabar, pesh during reading. (3) Conversation due to sentence making and grammar during speaking. (4) Understanding due to awareness of correct pronunciation at the time of listening. This research study is survey on the opinion of Primary School Urdu teachers related to Impact of ICT interactive games on student's learning in private sector of Pakistan. The aim of this research to examine the impact of interactive activity game of Urdu subject prepared in MS PowerPoint on student's learning at primary level in Pakistan. 04 theories (John dewy, Thorndike, Technology acceptance model 1 and Blooms taxonomy) were used as a theoretical framework. In this descriptive study, Primary data of 700 Urdu teachers (2 from each campus, 20 % of staff) from 350 Smart Schools of Pakistan have been used by using cluster sampling method. 5 Likert scale based questionnaire having 60 items have been designed to collect the data by survey. The study examined that how much technology game promotes learning of visual, auditory and kinesthetic learners. Technology Game content, game view and self-assessment of game are the independent variables. For analysis regression and correlation have been used as analytical tools for the empirical estimation to know which independent variable is most effective to enhance learning. Descriptive analysis showed cross tabulation between genders, qualification, teaching experience, ICT skills of teachers, grad of Urdu teachers in Urdu subject in last degree, mother tongue of teachers. Inferential statistics findings showed positive correlation between independent and dependent variable. Pearson test showed more than 95 percent reliability of items. Normality test showed normal distribution of data. Regression analysis showed that all three hypothesis are accepted with .000 significance level. This study showed significant relationship between game view, game self-assessment and game student centered content with students' learning. This study helped only those Urdu teachers can use these games who are ICT literate and only those schools use these games which have ICT infrastructure.

4th INTERNATIONAL CONGRESS OF SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES

WEB: [https:// pearsonjournal.com/Defaultx.aspx?ID=24](https://pearsonjournal.com/Defaultx.aspx?ID=24)

E-MAIL: journalpearson@gmail.com

To promote Urdu learning of students all public and private sectors should have ICT infrastructure and ICT teacher's trainings of MS Office should be conducted across Pakistan.

Keywords: Interactive activities, Urdu Teaching, Integration of technology, MS Power Point, interactive games.

**IMPACT OF STUDENTS' UBIQUITOUS LEARNING THROUGH WEB 2.0 TOOL
ON STUDENTS' CRITICAL THINKING SKILL**

Prof. Dr. Safia Urooj

Department of Education, University of Karachi

Prof. Dr. Shahid Farooq

Chairman Advanced Studies in Education, Institute of Education & Research, University of Punjab, Lahore

Dr. Wahaj Muhammad Khan

Department of Education, University of Karachi

ABSTRACT

In the higher education sector, a new era has begun with the advent of ubiquitous learning environments. The ecological situation of “ubiquitous learning” refers to the personalized learning situation with the ecological characteristics, which is formed by the characteristics of “web 2.0” learning resources and the concept of ubiquitous learning. The personalized ecological learning context in today’s ubiquitous computing era is a ubiquitous network where two or more participants are in the “web 2.0” and “ubiquitous network” and collaborative learning scenarios with the help of intelligent learning resources. Ubiquitous learning tools allow improving context-aware as well as learning experiences by offering seamless availability regardless of location all the time. They also help in establishing effortless interaction between authentic and digital learning resources and at the same time offering personalized learning opportunities as well. There are numerous available ubiquitous learning tools that can be employed in higher education. Ubiquitous learning tools also offer training and higher education to many students that have different higher educational levels and come from diverse cultural backgrounds. However, if the capabilities of ubiquitous learning are underestimated, these may not be successful in higher education. Human knowledge learning is a natural acquisition process of contextualization and dynamic adaptation, and classroom teaching is neither the only nor the best way to learn. The current rapid development of “Web 2.0” resource technology and the concept of ubiquitous learning, which is characterized by personalization anytime and anywhere, has challenged the absolute teaching function of teachers and the neat and uniform teaching methods of textbooks and classrooms. Ubiquitous learning is a historical return to human learning, and teachers need to transform their roles in this change, to improve their adaptability and to become the organic driving force to realize the contemporary information aggregation structure. The aim of this study is to know the impact of students' Ubiquitous learning through Web 2.0 tool on graduate students' critical thinking skill. All the public & private sector Universities of Pakistan are the population of this research. Graduate level teachers & students have been chosen as a target sample through random sampling. This research study is based on survey method at higher education level. This study will help higher institution professors to develop ubiquitous learning environment through web 2.0 technology tool, and students will learn through u-learning environment and Public sector universities should enhance IT infra-structure and teachers training regarding ubiquitous learning.

Keywords: Ubiquitous learning, web 2.0, critical thinking skill, personalized learning, Teaching strategy.

DISEÑO DE UNA RÚBRICA PARA EVALUAR EL PERFIL DE EGRESO EN EL NIVEL SECUNDARIA

Anakaren León Oropeza

Estudiante del Doctorado en Administración Educativa de la, Universidad Juárez Autónoma de Tabasco

María Guadalupe Pérez Pinto

Estudiante del Doctorado en Administración Educativa de la, Universidad Juárez Autónoma de Tabasco

María Cruz Cuevas Álvarez

Profesor Investigador de la Universidad Juárez, Autónoma de Tabasco

RESUMEN

A través de los tiempos, la evaluación ha sufrido modificaciones hasta llegar a componerse de evaluación formativa y sumativa. En la actualidad la evaluación se realiza desde el enfoque por competencias, tomando en cuenta el contexto social, académico e inminentemente formativo. La evaluación del aprendizaje es un aspecto desafiante, siendo aun mayor cuanto se trata de evaluar el logro del perfil de egreso, en el entendido de que los aprendizajes logrados en un nivel educativo serán el fundamento para el siguiente. En México las evaluaciones realizadas por la Comisión Nacional para la Mejora Continua de la Educación en 2022, muestra que solo el 39% de los egresados del nivel secundaria puede analizar datos en sentido numérico y un 44% desde la lectura de información. Dentro de los instrumentos para evaluar las competencias de los estudiantes se encuentra la rúbrica, instrumento que permite identificar fortalezas y debilidades en el proceso formativo. La evaluación con rúbricas requiere criterios que midan el cumplimiento de competitividades, proceso que lleve a resultados tanto cuantitativos como cualitativos, indicando con ello el desarrollo actual del educando así como la realización de ajustes que lleven al desarrollo óptimo de su potencial. El objetivo de este trabajo cualitativo es diseñar una rúbrica de evaluación del perfil de egreso de nivel secundaria para medir su nivel de logro, teniendo como base los once ámbitos establecidos por la Secretaría de Educación Pública. Las técnicas utilizadas fueron revisión documental, tabla de contenidos y análisis del discurso. Determinándose las siguientes escalas de valoración: requiere apoyo, en desarrollo, esperado y consolidado. Posterior al diseño, la rúbrica fue sometida a un proceso de validación de expertos con docentes que están al frente de grupos próximos a egresar y profesionales con experiencia en la evaluación de programas educativos.

Palabras claves: Perfil de egreso, Educación básica, Secundaria, Instrumentos de evaluación, Rúbrica.

DESIGN OF A RUBRIC TO EVALUATE THE GRADUATE PROFILE AT THE SECONDARY LEVEL

ABSTRACT

Over time, evaluation has undergone modifications conformed by formative and summative aspects. At present, evaluation is carried out from the competency-based approach, taking into account the social, academic and imminently formative context.

The evaluation of learning is a challenging aspect, even more so when it comes to evaluating the achievement of the graduation profile, in the understanding that the learning achieved at one educational level will be the foundation for the next. In Mexico, evaluations, carried out by the National Commission for the Continuous Improvement of Education in 2022, show that only 39% of high school graduates can analyze data in a numerical sense, while 44% can only achieve it from reading information. Within the instruments considered to evaluate students' competences, the rubric is one of the instruments that allows to identify strengths and weaknesses in the training process. The evaluation with rubrics requires criteria that measure the fulfillment of competitiveness, a process that leads to both quantitative and qualitative results, thereby indicating the current development of the student as well as making adjustments that lead to the optimal development of their potential. The objective of this qualitative work is to design a rubric for the evaluation of the high school graduation profile to measure their level of achievement, based on the eleven areas established by the Secretary of Public Education. The techniques used were documentary review, table of contents, and discourse analysis. The following assessment scales were determined: requires support, in process, expected and consolidated. After the design, the rubric was subjected to a validation process by experts with teachers who are in charge of groups close to graduating and professionals with experience in the evaluation of educational programs.

Keywords: Graduation profile, Basic education, Secondary level, Evaluation instruments, Rubric.

INTRODUCCIÓN

La evaluación en el contexto educativo

A través de los tiempos el fin de la evaluación se ha modificado al atravesar por una serie de etapas. La clasificación de Guba y Lincoln se refiere a la existencia de cuatro generaciones de la evaluación. En la primera que concluye en 1930, el objetivo de la evaluación era informar el rendimiento de la persona en comparación con los demás; la segunda generación de 1930 a 1957, la evaluación se daba para conocer el rendimiento de la persona en comparación con un estándar; en la tercera generación de 1957 a 1972, Scriven acuñó los términos de la evaluación formativa y sumativa; por último a partir de 1973, en la cuarta generación se deja de hablar de medición para dar paso a modelos alternativos o cualitativos con el interés de comprender el proceso educativo (Alcaraz, 2015).

Con una evaluación cuantitativa y cualitativa se evidencian los logros o deficiencias en los procesos de enseñanza-aprendizaje, con el propósito de tomar decisiones para mejorar. A través del enfoque de evaluación por competencias, se realiza una evaluación de aspecto holístico e integrador tomando en cuenta el contexto social, académico e inminentemente formativo (Espinoza, et al., 2021).

Dentro de las estrategias para evaluar se encuentran los instrumentos, en los que predominan las listas de cotejo y las rúbricas; estos permiten evidenciar el logro del dominio de conocimientos, la ejecución de actividades y el modo en que se realizan. Con las listas de cotejo se registran la presencia o ausencia de una secuencia en un proceso, así como los avances de los estudiantes a lo largo del curso. En cuanto a las rúbricas permiten evaluar aquellas actividades que demuestran la competencia de tareas por niveles y que están en concordancia con los objetivos educativos (Morales, et al., 2020).

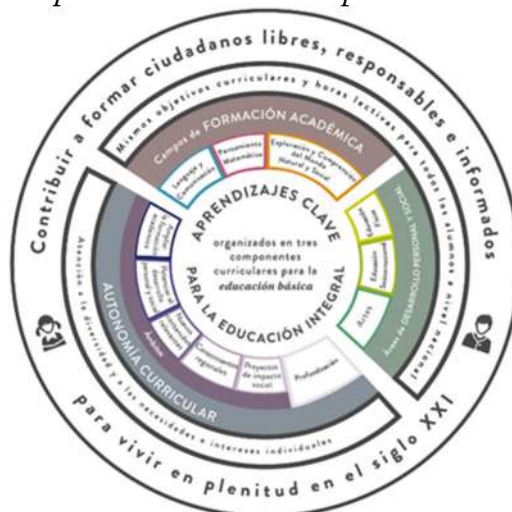
Perfil de Egreso

La evaluación de aprendizajes constituye uno de los rubros más desafiantes al que se puede enfrentar cualquier docente o institución que se dedica a la formación profesional de individuos. Lo anterior constituye un reto aún mayor cuando se trata de evaluar el logro de los perfiles de egreso (Riquelme et al, 2017). Hawes, 2010 define al perfil de egreso como el desempeño esperado de un egresado, certificado por la institución en término de las habilidades logradas en los procesos formativos, representando el compromiso social de la institución con el logro de las competencias adquiridas en el curso de un itinerario formativo con en un plan de formación.

Para que el perfil de egreso pueda plasmarse en un proceso formativo idóneo y coherente, éste debe expresar en forma precisa, completa y explícita las competencias que establece en su declaración formal (Cortés, 2020). Desde la perspectiva del individuo, el perfil de egreso es la estructura de habilidades y desempeño que exhibe un sujeto al momento de egresar del proceso formativo, por cuanto sus logros evidenciados se encuentran en o sobre el estándar fijado como criterio de logro que la institución certifica y garantiza (Hawes, 2010).

En México, el sistema educativo obligatorio mexicano concibe el perfil de egreso como rasgos deseables que el estudiante debe alcanzar al término en este caso de la educación básica. En el entendido de que los aprendizajes que logre un estudiante en un nivel educativo serán el fundamento de los aprendizajes que logre en el siguiente, esta progresión de aprendizajes se encuentra organizado en once ámbitos. La información contenida en la Figura 1, ofrece una visión clara de los logros a alcanzar. Se busca el desempeño de los estudiantes en cada ámbito, cada rasgo se enuncia como aprendizaje esperado, que han de alcanzar a lo largo del nivel educativo (Secretaría de Educación Pública [SEP], 2017).

Figura 1: Componentes curriculares para la educación básica

Nota. SEP, 2017

Educación Secundaria en México

En México el tipo básico de la educación forma parte del Sistema Educativo Nacional (SEN), que se oferta en modalidad general, técnica, telesecundaria, comunitaria y para los mayores de 16 años en la modalidad de educación para trabajadores, jóvenes y adultos (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization [UNESCO], 2019).

La propuesta educativa de telesecundaria atiende con apoyo de un maestro generalista por grupo, a la demanda educativa en zonas rurales o indígenas donde por causas geográficas o económicas no fue posible establecer escuelas secundarias generales o técnicas. En 2006 se renovó el modelo pedagógico, para dar más libertad a los docentes en usar materiales audiovisuales con una planeación propia y no con una pauta de transmisión nacional. Eso no ha sido impedimento para que sean competitivas al igual que sus pares generales y técnicas (SEP, 2010). En este camino formativo, la escuela secundaria prepara a los estudiantes para la meta que es culminar la educación básica.

De acuerdo con el Gobierno de México (2020) a 52 años de su creación las telesecundarias continúan vigentes, representan el 48% de planteles educativos de secundaria en México atendiendo a 1,398,273 estudiantes. La plantilla docente alcanzó un 17.8% de maestras y maestros incorporados a este modelo. En Tabasco las telesecundarias abren sus puertas en 1974. Al periodo del 2021-2022, existen 465 inmuebles atendiendo a 50,481 estudiantes de los cuales 24,298 son hombres y 26,183 mujeres; y con una plantilla de 2,120 docentes (Secretaría de Educación Tabasco [SETAB], 2021).

En el acuerdo 12/10/17 emitido por la Secretaría de Gobernación (SEGOB) 2017 se establece el Plan de Estudio para la educación básica y se configuran los principales componentes que intervienen en los procesos escolarizados de aprendizaje; contiene elementos normativos diversos que hacen posible que los educandos aprendan en entornos sociales concretos.

Este Plan Educativo se sitúa en el marco de la educación inclusiva, que plantea que los sistemas educativos han de facilitar la existencia de sociedades más justas e incluyentes. En este sentido, la escuela ha de ofrecer a cada estudiante la oportunidad de aprender de acuerdo con sus necesidades específicas, reconociendo que ello no implica la sumatoria de planes individualizados de atención al estudiante desligados y abstraídos de un entorno colectivo de aprendizaje con otros pares, sino colocarlos en ambientes de aprendizaje con diversos contextos (SEGOB, 2017).

En la modalidad de telesecundaria, los alumnos que están próximos ingresar al nivel Medio Superior eran evaluados por el Programa para la Evaluación Internacional de Alumnos (PISA), el marco de referencia internacional que permitía conocer el nivel de desempeño de los estudiantes de 15 años evaluando conocimientos y habilidades necesarios para su participación plena en la sociedad (Organización para la cooperación y el Desarrollo económico [OCDE], 2019).

De acuerdo con la SEP (2022) en el último ciclo se evaluaron 577 telesecundarias, participando 69,765 alumnos en promedio. Resultando que 44% de los estudiantes de 3° grado pueden localizar, extraer información, analizar la estructura de los textos e integrar la información para realizar inferencias. En matemáticas el 39% pueden analizar datos de forma, espacio y medida, sentido numérico, álgebra y variación.

Aunque las pruebas externas brindan información importante en la validación de las competencias adquiridas por los estudiantes, ambos solo coinciden en evaluar dos competencias principales: lectura y matemáticas. Por lo que, se hace necesaria la implementación de un instrumento que analice la adquisición de los once ámbitos de competencia que señala el perfil de egreso de los estudiantes de secundaria, y que pueden ser utilizadas en la modalidad de telesecundaria.

Este panorama apunta a una meta común: mejorar el aprendizaje de los estudiantes de secundaria en cualquiera de sus modalidades. Esto significa que existen grandes desafíos en todos los frentes, desde el punto de vista del desarrollo curricular, para mejorar el rendimiento de los estudiantes y lograr una mejor integración en la sociedad, reduciendo a quienes no alcanzan el nivel mínimo de capacidad y promoviendo a quienes muestran potencial.

PLANTEAMIENTO DEL PROBLEMA

Ante los retos sociales y laborales de una educación en México centrada en competencias, se implementaron modelos educativos que pretenden dar solución a las problemáticas de la formación atendiendo no sólo a los procesos educativos de los trayectos curriculares sino también valorando los resultados de los aprendizajes esperados mediante procesos de autoevaluación y coevaluación (Cortés y Uribe, 2019).

La evaluación del aprendizaje es parte del proceso educativo, y constituye una fuente de información para verificar el cumplimiento del derecho a la educación de niños, niñas y adolescentes, que se ve reflejado en la evaluación de forma numéricas en una boleta de calificación con escala del 5.0 al 10. Dando como resultado la acreditación del nivel en cuanto tenga un mínimo de 80% de asistencia en el ciclo escolar, tener un promedio final en cada grado escolar de mínimo de 6.0 y haber obtenido calificación aprobatoria en al menos seis asignaturas del componente curricular Campos de Formación Académica y las áreas de Artes y Educación Física del componente curricular Áreas de Desarrollo Personal y Social cursadas (SEP, 2019).

Existen criterios que evalúan el proceso formativo y sumativo que permite la promoción al siguiente nivel educativo, pero no hay evidencia de cómo se evalúan las capacidades que el estudiante debe demostrar al finalizar el nivel secundaria. Para evaluar la integración de conocimientos en la práctica se sugiere el uso de rúbricas, las cuales son de utilidad para docentes y estudiantes en el cumplimiento de los criterios.

Para Altamirano et al. (2022) las rúbricas permiten no sólo medir, sino que también planificar, organizar y tomar decisiones de mejora para el logro de objetivos de la formación académica. Se han realizado investigaciones que respaldan la validación de estos instrumentos o justifican su aplicación.

En algunos casos pueden ser aliados en el desarrollo de competencias o actúan como guías de presentación de resultados, en ese sentido, Tuesta (2019) llevó a cabo un trabajo de investigación en Perú, con el objetivo de demostrar la influencia del uso de rúbrica de evaluación en la mejora del desempeño de la competencia de investigación. La muestra fueron estudiantes de tercero de secundaria, 21 de control y 21 del grupo experimental. Se aplicó un pretest para recoger información sobre el nivel del logro de la competencia de indagación científica. Como resultado se obtuvo que no existió diferencia significativa entre las notas de los estudiantes a los que se les aplicó la rúbrica, de los que no se aplicó. Por lo tanto, concluyó que en esa muestra no hubo influencia de la rúbrica en el desarrollo de la competencia, pero sí es un instrumento que permitió elaborar y comunicar los informes de indagación en los cuadernos de campo.

Por otro lado, Calle-Álvarez (2020) con el objetivo de analizar la aplicación de una rúbrica de autoevaluación como estrategia de revisión de la escritura, realizó un trabajo de investigación con estudiantes de una institución de Colombia.

Para el desarrollo de la rúbrica se marcaron cuatro tiempos: el diseño por parte del investigador, la validación por juicios de expertos, calibración con estudiantes de otra institución para su comprensión y la confiabilidad con Alfa de Cronbach. Como resultado el instrumento diseñado y validado, se utilizó en talleres virtuales de un Centro de Escritura Digital; es complejo hacer acompañamiento personalizado, sin embargo, la rúbrica permitió realizar la autoevaluación, concluyendo que la evaluación compartida genera niveles de satisfacción y favorece la calidad de la escritura.

De igual manera, Aznar (2019) realizó una investigación de acción educativa en México, con el objetivo de contar con un instrumento para medir el progreso de la secuencia didáctica planteada. La población donde se aplicaron las rúbricas socioformativas analíticas, en construcción, fueron estudiantes de tercero de secundaria. Para su elaboración se establecieron grupos de trabajo para la elaboración de rúbricas analíticas con base al Modelo de la Nueva Escuela Mexicana, posterior a la aplicación se realizaron las revisiones y mejoras con el apoyo del tutor experto en evaluación socioformativa. Como resultado se obtuvo una rúbrica e instrumento, con opción a ser mejorada.

En el caso de Acebedo-Gutiérrez y Rodríguez-Gallegos (2021) realizaron un trabajo en una institución de nivel secundaria en la Cd. de Monterrey, con el objetivo de proponer una rúbrica que pudiera evaluar el nivel de modelación matemática, en 61 estudiantes de tercer año. Se diseñó la rúbrica con cuatro niveles de evaluación: formulación, resolución, interpretación y validación. La validación de la rúbrica se llevó a cabo por juicios de expertos, la concordancia fue por coeficiente de Kappa Fleiss con un resultado que va de 0.511 a 0.883, la confiabilidad con un Cronbach de 0.88. Al concluir los autores sugieren el diseño y aplicación de rúbricas para identificar las áreas de oportunidades e implementar planes de mejora.

Justificación

La evaluación de las competencias a través de rúbricas se compone de criterios que miden el cumplimiento de competitividades, como un proceso que lleva a resultados tanto cuantitativos como cualitativos, esto permite conocer el desarrollo actual y hacer los ajustes hacia el desarrollo potencial.

Por lo que el presente proyecto, pretende diseñar una rúbrica de evaluación del perfil de egreso de acuerdo con los once ámbitos que contempla la educación obligatoria y los niveles de dominio alcanzados, con el fin de aportar de manera objetiva y crítica a la calidad de los aprendizajes adquiridos por los estudiantes, a las habilidades desarrolladas de acuerdo con las competencias necesarias y a las acciones que implementa la institución receptora sobre el proceso de seguimiento de tutoría y del proceso enseñanza aprendizaje. Además, de brindarle información precisa al estudiante de cuáles son sus fortalezas, oportunidades, debilidades y amenazas a tomar en cuenta para su nuevo reto académico.

METODOLOGÍA

Como primera etapa, se utilizó el enfoque de investigación cualitativa (Balcázar et al., 2013) con las técnicas de revisión documental (Restrepo y Tabares, 2000), análisis del discurso (Van Dijk, 2000) y tabla de contenidos (Miles et al., 2014) utilizando los descriptores de perfil de egreso, educación básica, secundaria, instrumentos de evaluación y rúbrica, con la finalidad de fundamentar el diseño y determinar la estructura de la rúbrica. El período de realización fue durante el período de septiembre a noviembre del 2022.

Como segunda etapa, se diseñó la propuesta de la rúbrica. La estructura está formada por los once ámbitos del perfil de egreso que presenta el plan de estudios del Sistema Educativo Mexicano en el Modelo Educativo 2017, con escalas de valoración de consolidado, esperado, en desarrollo y requiere apoyo.

Actualmente el proyecto se encuentra en su tercera etapa. La rúbrica está en proceso de validación de expertos con docentes que están al frente de grupos próximos a egresar y profesionales con experiencia en la evaluación de programas educativos.

CONCLUSIÓN

De lo antes mencionado se concluye que las rúbricas de evaluación en la mayoría de los casos permiten tener la evidencia de la competitividad alcanzada por el estudiante, además de permitir hacer ajustes durante la formación académica que llevan a alcanzar el perfil de egreso. Para la elaboración de instrumentos es indispensable seguir un proceso que tenga fundamento en las políticas públicas en educación del país, investigaciones basadas en evidencias, así como seguir un proceso de validez con el propósito de evitar sesgos en la construcción y la finalidad para la que es construida.

REFERENCIAS

Acebo-Gutiérrez, C. J., y Rodríguez-Gallegos, R. (2021). Diseño y validación de rúbrica para la evaluación de modelación matemática en alumnos de secundaria. *Revista Científica*, 40(1), 13-29. <https://doi.org/10.14483/23448350.16068>

Alcaraz, N. (2015). Aproximación histórica de la evaluación educativa: De la generación de la medición a la generación ecléctica. *Revista Iberoamericana de Evaluación Educativa*, 8(1), 11-25. <https://revistas.uam.es/index.php/riee/article/view/2973/3193>

Altamirano, S. G., Méndez, A. L., y Rojas, M. B. (2022). Beneficios del uso de la rúbrica en la enseñanza-aprendizaje del diseño. *Zincografía*, 6(11), 228-244. <https://doi.org/10.32870/zcr.v6i11.136>

Aznar, C. (2019). Experiencia en torno a la elaboración de una rúbrica socioformativa para la asignatura de matemáticas en *Planeación didáctica y evaluación socioformativa para contextos vulnerables desde la socioformación*. Secretaría de Educación de Yucatán.

Calle-Álvarez, G. Y. (2020). La rúbrica de autoevaluación como estrategia didáctica de revisión de la escritura. *Revista de Investigación, Desarrollo e Innovación*, 10 (2), 323-335. <https://doi.org/10.19053/20278306.v10.n2.2020.10628>

Cortés, E., y Uribe, E. (2019, del 18 al 22 de noviembre). *Competencias docentes de la formación inicial: un estudio cuantitativo* [Presentación de escrito]. XV Congreso Nacional de Investigación Educativa COMIE, Acapulco, Guerrero, México. <https://www.comie.org.mx/congreso/memoriaelectronica/v15/doc/1538.pdf>

Revista Universidad y Sociedad, 13(S3), 612-628. <https://rus.ucf.edu.cu/index.php/rus/article/view/2529>

Gobierno de México. (2020, 02 de enero). La Telesecundaria celebra su 52 aniversario. Dirección General @prende.mx. <https://www.gob.mx/aprendemx/articulos/la-telesecundaria-celebra-su-52-aniversario?idiom=es>

Hawes, G. (2010). *Perfil de egreso*. Santiago de Chile: Universidad de Chile. <https://gc.scalahed.com/recursos/files/r161r/w21783w/perfildeegreso.pdf>

Miles, M. B., Huberman, A. M. y Saldaña, J. (2014). *Qualitative Data Analysis. A Methods Sourcebook*. Sage.

Morales, S., Hershberger, R., y Acosta, E. (2020). Evaluación por competencias: ¿cómo se hace? *Revista de la Facultad de Medicina (México)*, 63(3), 46-56. http://revistafacmed.com/index.php?option=com_phocadownload&view=file&id=1306:evaluacin-por-competencias&Itemid=79

OCDE (2019). Programa para la evaluación internacional de alumnos. PISA 2018, resultados. *Nota país 1(3)*, 1 – 12. https://www.oecd.org/pisa/publications/PISA_2018_CN_MEX_Spanish.pdf

Restrepo, M. C. y Tabares, L. E. (2000). Métodos de Investigación en Educación. *Revista de Ciencias Humanas*, 21(1), 1-9.

Riquelme, P., Ugüeno, A., Del Valle, R., Jara, E. y Del Pino, M. (2017). Evaluación del logro de perfiles de egreso: experiencias universitarias (Eds.), *Desafíos para la evaluación del perfil de egreso, aproximaciones conceptuales* (1ra. ed., pp. 19 - 37). Centro Interuniversitario de desarrollo CINDA. <https://cinda.cl/wp-content/uploads/2018/09/EVALUACION%CC%81N-DEL-LOGRO-DE-PERFILES-DE-EGRESO-EXPERIENCIAS-UNIVERSITARIAS.pdf>

Secretaría de Educación Pública (2022). *Evaluación diagnóstica en educación secundaria ciclo escolar 2021-2022*. 1 – 30. https://tabasco.gob.mx/sites/default/files/users/setabasco/Comparativo_Secundaria_Fase%20I%20CII%20y%20III_0.pdf

Secretaría de Educación Pública. (2019, 29 de marzo). *Acuerdo número 11/03/19 por el que se establecen las normas generales para la evaluación del aprendizaje, acreditación, promoción, regularización y certificación de los educandos de la educación básica*. [Comunicado de prensa]. http://sep.gob.mx/work/models/sep1/Resource/17615/2/images/a11_03_19.pdf

Secretaría de Educación Pública. (2017). *Modelo Educativo Para la Educación Obligatoria*.

Secretaría de Educación Pública. (2010). *La telesecundaria en México: un breve recorrido histórico por su datos y relatos*. <http://www.sepbcs.gob.mx/contenido/documentos/educativo/telesecundarias/Breve%20Historia%20de%20Telesecundaria%20en%20Mexico.pdf>

Secretaría de Educación Tabasco. (2021). *Estadística Básica del Sistema Educativo Estatal. Inicio de Cursos 2021-2022*. https://estadisticas.setab.gob.mx/cifras/cifras_serv/

Secretaría de Gobernación. (2017). *Acuerdo número 12/10/17 por el que se establece el plan y los programas de estudio para la educación básica: aprendizajes clave para la educación integral*. https://www.dof.gob.mx/nota_detalle.php?codigo=5500966&fecha=11/10/2017#gsc.tab=0

Tuesta, N. D. (2019). *Uso de las rúbricas de evaluación y su influencia en el desempeño de la competencia de indagación científica en estudiantes de educación secundaria de la Institución Educativa Santo Toribio de Mogrovejo-Zaña* [Tesis para obtener el grado de Doctor]. Universidad Nacional de Educación. <https://repositorio.une.edu.pe/handle/20.500.14039/5499>

UNESCO. (2019). *Perfil del país, México*. https://sital.iiep.unesco.org/sites/default/files/sit_informe_pdfs/mexico_25_09_19.pdf

Van Dijk, T. (2000). *El discurso como interacción social*. Gedisa.

DISEÑO DE UNA RÚBRICA PARA MEDIR EL PERFIL DE EGRESO DE UNA LICENCIATURA EN UNA INSTITUCIÓN DE EDUCACIÓN SUPERIOR TABASQUEÑA

Mtra. Sonia Landero Olán

ORCID: 0000-0003-4123-114X

Dra. María Cruz Cuevas Álvarez

Universidad Juárez Autónoma de Tabasco

ORCID: 0000-0003-2349-5344

Resumen

Los jóvenes en México ingresan a las Universidades con el deseo de formarse en el área del conocimiento que han elegido con el propósito de insertarse exitosamente en el área laboral y presentar un buen desempeño en la misma. El área laboral espera también que estos profesionales cuenten con las actitudes, conocimientos y competencias necesarias para desempeñarse eficientemente en las actividades que el mercado laboral requiere. Entendiendo esta necesidad, las universidades han integrado en el currículo de cada licenciatura, ese conjunto de características esperadas, tales como: actitudes, conocimientos y competencias, con el fin de que el futuro profesionista sea reconocido en el área donde se ha formado. Dentro de los instrumentos utilizados para medir el perfil de egreso se encuentran: pruebas, encuestas, cuestionarios y rúbricas, aplicados a estudiantes de último semestre, pero también a egresados. El objetivo de esta investigación cualitativa es diseñar una rúbrica para medir el perfil de egreso de estudiantes de la licenciatura en Psicología Educativa de una universidad tabasqueña para determinar el nivel de logro en sus egresados. Las técnicas utilizadas fueron la revisión documental, tabla de contenidos y análisis del discurso. El instrumento se diseñó con base en el análisis de los documentos oficiales de la institución, del programa educativo, de los contenidos de las asignaturas y la congruencia con los objetivos establecidos en el plan de estudios. La implementación de esta rúbrica de perfil de egreso permitirá que la institución pueda evaluar el impacto real en la formación de sus egresados y realizar ajustes o mejoras en sus procesos de reestructuración, impactando positivamente en su calidad educativa.

Palabras clave: Evaluación educativa, calidad educativa, programa de estudio, perfil de egreso, rúbrica de evaluación.

EVALUATION RUBRIC DESIGN TO MEASURE THE GRADUATION PROFILE OF A DEGREE IN A HIGHER EDUCATION INSTITUTION IN TABASCO

Abstract

Young people in Mexico enter the Universities with the desire to be trained in the area of knowledge they have chosen with the purpose of successfully entering a designated labor area, and in turn showing a good performance in it. The labor market also expects these professionals to have certain attitudes, knowledge, and the necessary skills to perform efficiently in the designated activities. Understanding this need, universities have integrated into the curriculum of each degree, a set of expected characteristics, such as: attitudes, knowledge, and skills, so the future professionals are recognized in the area where they have been trained.

Among the instruments used to measure the graduation profile are: tests, surveys, questionnaires, and rubrics, usually applied to students in the last semester, but also to graduates. The objective of this qualitative research is to design a rubric to measure the graduation profile of students of the degree in Educational Psychology of a university based in Tabasco to determine the level of achievement in its graduates. The techniques used were the documentary review, the table of contents, and the discourse analysis. The instrument was designed based on the analysis of the official documents of the institution, the curriculum, the contents of the subjects and the congruence with the objectives established in the career plan. The implementation of this graduation profile rubric will allow the institution to assess the real impact on the training of its graduates and make the necessary adjustments or improvements in its restructuring processes, thus positively impacting on its educational quality.

Keywords: Educative evaluation, educative quality, curriculum, graduate profile, evaluation rubric.

INTRODUCCIÓN

La rúbrica es un instrumento que permite realizar una evaluación objetiva, que considera indicadores o criterios que están relacionados con el aprendizaje que el estudiante ha adquirido, los cuales se observan a través de las habilidades, conocimientos y competencias; generalmente ha sido utilizada para la revisión de tareas en el aula, sin embargo, se ha constatado que es un instrumento que permite la revisión de tareas en la vida real, es decir las que el estudiante adquirió durante el grado universitario y que se transforman en competencias laborales que utiliza en el área profesional.

Durante la educación universitaria el estudiante adquiere recursos internos y externos que se organizan y movilizan para utilizarlos en las tareas que debe cumplir en el mundo del trabajo. La rúbrica está compuesta generalmente por una evaluación cualitativa y cuantitativa del nivel o grado de aprendizaje que el estudiante ha construido a través de los conocimientos, actividades y diversas sugerencias de trabajos relacionadas con las materias que cursa en el grado universitario.

La aplicación de una rúbrica puede permitir al estudiante conocer que grado de conocimiento ha adquirido, evaluar lo que requiere para mejorar su desempeño previo a insertarse en el mercado laboral y movilizar recursos para adquirirlos. Este es uno de los motivos porque las universidades han integrado en el currículo de cada licenciatura, los conocimientos y competencias que los estudiantes deben adquirir durante su formación profesional y que formarán lo que se conoce como el perfil de egreso.

El objetivo de esta investigación cualitativa es diseñar una rúbrica para medir el perfil de egreso de estudiantes de la licenciatura en Psicología Educativa de una universidad tabasqueña para determinar el nivel de logro en sus egresados. Las técnicas utilizadas fueron la revisión documental y la tabla de contenidos.

El instrumento se diseñó con base en el análisis de los documentos oficiales de la institución, del programa educativo, de los contenidos de las asignaturas y la congruencia con los objetivos establecidos en el plan de estudios. La implementación de esta rúbrica de perfil de egreso permitirá que la institución pueda evaluar el impacto real en la formación de sus egresados y realizar ajustes o mejoras en sus procesos de reestructuración, impactando positivamente en su calidad educativa.

MARCO TEÓRICO

Formación profesional y perfil de egreso: Conceptos y definiciones

Durante los estudios universitarios, o la formación profesional (Horruitiner Silva, 2006, p.18) se utiliza para caracterizar "el proceso sustantivo desarrollado en las universidades con el objetivo de preparar integralmente al estudiante en una determinada carrera universitaria y abarca, tanto los estudios de pregrado o de grado, como se le denomina en algunos países. Para Gonzáles, et al. (2014, p. 170) el perfil profesional es lo que el estudiante debe evidenciar al término de esta formación, el logro del perfil de egreso, según el modelo educativo que sustente su universidad.

Morazán (2015), describe el perfil de egreso como un conjunto de rasgos, capacidades, habilidades, conocimientos y competencias que incluyen actitudes que permitirán que el estudiante sea acreditado legalmente en una institución educativa, con el fin de ser reconocido socialmente como un profesional del área donde se ha formado. En otras palabras, el perfil de egreso es "el punto de convergencia entre la formación y la sociedad" (Carrera et al., 2019, p. 1023).

Formatos de evaluación del perfil de egreso

Las instituciones de educación superior [IES] han creado mecanismos que evidencien el perfil de egreso denominadas también opciones de titulación acorde con Toscano, et al. (2016), tales como:

- Titulación automática: que acredita por promedio a estudiantes con alto desempeño.
- Tesis: que implica que el estudiante utilice todos sus conocimientos y competencias para realizar una investigación que aporte al conocimiento científico.
- Examen profesional: el cual es un instrumento que permitirá medir que el estudiante cumpla con el perfil de egreso previa aprobación de un comité tutorial.
- Examen general de conocimientos de su carrera.
- Curso de titulación: con el cual se pueden subsanar deficiencias.
- Curso de posgrado: validar con un curso avanzado.
- Memoria de experiencia profesional: validar a partir de su experiencia laboral.

A continuación se enlistan documentos filtrados sobre evaluación de perfil de egreso, la licenciatura que validan, el tipo de competencia o competencias así como los países que lo aplican:

Tabla 1: Tendencias en la evaluación del logro del perfil de egreso

Tendencia	Autor	País	Grado/Titulación	Tipo de competencia del perfil de egreso evaluada
Evaluación al final de los estudios	Álvarez y De Prada (2018)	España	Administración y Dirección de Empresas y Turismo	Competencias genéricas
	Barrera (2009)	Chile	Pedagogía	Competencias generales y específicas
	López, Molina, Rebolledo y Suárez (2017)	Chile	Enfermería	Competencias profesionales y genéricas
	Jiménez, Machado, Caso y Arrayales (2019)	México	Actividad Física y del Deporte	Competencias profesionales y genéricas
	Flores y Barajas (2018)	México	Técnicos superiores universitarios en Procesos Industriales	Competencias generales y específicas
	Murillo y Trujillo (2010)	Colombia	Medicina	Competencias profesionales
	Izquierdo y Loarte (2014)	Ecuador	Ingeniería Comercial	Competencias generales y específicas
	Jiménez et al. (2019)	México	Ingeniería y ciencias físico matemáticas, ciencias médico biológicas y ciencias sociales y administrativas	Competencias transversales
	Pucuhuaranga, Hilario y Huamán (2019)	Perú	Educación	Competencias profesionales
	Muñoz et al. (2010)	Chile	Enfermería	Competencias profesionales

Fuente: Huamán, et al. (2021).

Estos mecanismos de medición del perfil de egreso dan evidencias de las capacidades de los estudiantes de manera parcial. Tienen una metodología descrita que permite corroborar que pueden medir algunas capacidades y competencias; sin embargo, no pueden medir todas las competencias que el estudiante debe poseer al egresar y tampoco evidencias del grado o nivel de adquisición que tiene el estudiante de cada una de estas competencias.

Huaman et al., (2021), identifica cinco instrumentos utilizados para medir el perfil de egreso, entre los cuales se encuentran las pruebas, encuestas, cuestionarios y rúbricas, aplicados a estudiantes de último semestre, pero también a egresados, y en un caso, a los empleadores, estos instrumentos son concordantes a los planteamientos de la evaluación auténtica y de competencias (Ahumada, 2005; Díaz, 2005; Tobón et al., 2010; Tobón 2013; Brown, 2015; Villarroel y Bruna, 2019).

Por lo que, en la literatura se ha evidenciado el uso de rúbricas para evaluar competencias, habilidades, capacidades y actitudes, con el fin de conocer en qué medida el estudiante las ha integrado a su formación universitaria.

En cuanto al objeto de evaluación del logro del perfil de egreso, Huamán et al., (2021), muestra las tendencias de los momentos en que se evalúa el perfil de egreso en las universidades:

- 1) evaluar en coherencia entre plan de estudios e instrumentos de evaluación de asignaturas con el perfil de egreso.
- 2) al final de los estudios universitarios.
- 3) progresivamente durante la formación.
- 4) progresiva y al final de los estudios.
- 5) evaluación por egresados y empleadores.

INVESTIGACIÓN

El objetivo de esta investigación cualitativa es diseñar una rúbrica para medir el perfil de egreso de estudiantes de la licenciatura en Psicología Educativa de una universidad tabasqueña para determinar el nivel de logro en sus egresados. Las técnicas cualitativas utilizadas (Balcázar, et al, 2013) fueron la revisión documental (Restrepo y Tabares, 2000), el análisis del discurso (Van Djik, 2000) y la tabla de contenidos (Miles, et al., 2014).

Esta es la primera sección de un proyecto de investigación que pretende medir el perfil de egreso de estudiantes de la Licenciatura en Psicología Educativa de la Universidad Alfa y Omega, mediante el uso de una rúbrica. Se busca evaluar en coherencia y concordancia con el plan de estudios, a estudiantes de semestres intermedios y finales, por lo que se describen las bases y elementos curriculares de la misma.

HALLAZGOS

Psicología Educativa

La psicología educativa es una de las disciplinas de la psicología que realiza aportaciones a los procesos de enseñanza y aprendizaje. Trabaja con las teorías de la psicología en general y promueve teorías aplicadas al ámbito educativo. Los psicólogos que aplican sus conocimientos en ámbitos educativos se desempeñan en la orientación vocacional, psicometría aplicada a la educación, orientación escolar, intervención psicopedagógica.

El interés de la psicología educativa es aumentar la eficacia del aprendizaje en las escuelas, mejorar las técnicas de aprendizaje y motivar al estudiante.

En las instituciones educativas el psicólogo puede encontrarse atendiendo a estudiantes de forma directa, suelen incursionar en la impartición de asignaturas y en la investigación.

De igual forma, la psicología educativa se orienta hacia el estudio psicológico de los problemas particulares de la educación, a partir de los cuales se obtienen principios, modelos, teorías, procedimientos de enseñanza y métodos prácticos de instrucción y evaluación; así mismo, métodos de investigación, análisis estadísticos y procedimientos de medición y evaluación para analizar los procesos que desarrollan los estudiantes en su carrera formativa, ya sea de manera escolarizada o no formal.

Por lo que, la meta principal de la Psicología educativa es comprender la enseñanza y el aprendizaje. Uno de los instrumentos o caminos para lograr conseguir esa meta es la investigación científica. En este proceso los psicólogos educativos diseñan y conducen diferentes estudios de investigación en su intento por comprender los procesos antes mencionados.

Funciones del Psicólogo Educativo

Las funciones principales del Psicólogo Educativa son las siguientes (Arvilla et al. 2011): a) Participa en la búsqueda de soluciones a los problemas tanto académicos como conductuales que se presentan en los niños, adolescentes y adultos. b) Guía a los docentes y directivos de la escuela sobre las estrategias de las que se puede tomar mano para solucionar los problemas que se presentan en las instituciones educativas y en el proceso de enseñanza-aprendizaje. c) A través de técnicas motivacionales estimula la creatividad, el interés hacia los aspectos académicos, tanto de los docentes como de los estudiantes. d) Junto con la directiva escolar, busca soluciones a los problemas de respeto, tolerancia, también colabora en la elaboración de proyectos educativos orientados hacia los alumnos que posibilitan la intervención en las instituciones educativas. e) Ofrece una formación constante y colectiva a manera de talleres relacionados con la formación académica a todos los agentes educativos, entre ellos a los padres de familia. f) Hace parte del diseño de programas educativos a diferentes niveles, desde la educación infantil hasta la educación profesional, generando y proponiendo estrategias pedagógicas orientadas hacia el aprendizaje. g) Interactúa con el personal docente, directivo y padres de familia para el abordaje de estudiantes con necesidades educativas especiales, mediante la proposición de estrategias para el desarrollo de sus potencialidades. h) Realiza investigaciones educativas, sociales, profesionales y laborales para ampliar el desarrollo del conocimiento. i) Diagnostica y proporciona el tratamiento adecuado a aquellos niños que presenten dificultades en su desarrollo psico-afectivo, cognoscitivo, físico y sociocultural. De estas descripciones emana el perfil del Psicólogo Educativo de la Universidad Alfa y Omega.

Definición del Perfil de egreso del Psicólogo Educativo

Cuando hablamos sobre perfil de egreso, se refiere a las competencias que un profesional de la psicología educativa debe poseer para desempeñarse en el ejercicio profesional de la Psicología educativa. Estos perfiles de egresos son considerados por la Secretaría de Educación Pública en México, sin embargo, cada universidad que otorga la licenciatura en Psicología Educativa realiza aportaciones que establecen una diferencia que permita a los estudiantes considerar la mejor opción para estudiar.

En la página del Gobierno de México, se describe un perfil del psicólogo educativo que es el siguiente: el egresado contará con los conocimientos generales acerca del desarrollo humano y los procesos de aprendizaje para diseñar y llevar a cabo programas de intervención y apoyo psicopedagógico que fortalezcan el desarrollo autónomo y capacidad de actuación de los educandos y/o comunidades de aprendizaje, en los ámbitos escolares y extraescolares; con especial atención a la diversidad social y comprendiendo los contextos socioculturales en que surgen las necesidades educativas, de manera sistemática y efectiva. Así mismo, contará con los conocimientos y habilidades para proporcionar asesorías psicopedagógicas a distintos agentes educativos para mejorar la organización escolar y la formulación de programas educativos preventivos, así mismo podrá colaborar con otros profesionales en proyectos y programas educativos dirigidos a la mejora de los procesos educativos (Gobierno de México, 2022).

En la página se describe también el área laboral en la cual se desarrolla el psicólogo educativo: El egresado podrá desarrollar sus actividades en: Instituciones educativas de los sectores público y privado desde el nivel básico hasta el superior. Empresas públicas y privadas en las áreas de capacitación y actualización. Organizaciones sociales enfocadas en el desarrollo. Se define también un perfil de ingreso del estudiante: Ser seleccionado por medio de examen de admisión, Certificado de Estudios de Nivel Medio Superior o Constancia de Estudio Terminal con promedio mínimo 7.0

De la misma forma se muestra un mapa curricular de la Licenciatura: que permite observar las diversas asignaturas que deberá cubrir el estudiante de Psicología Educativa, para lo cual divide el mapa curricular en una fase inicial que comprende 15 materias, una fase de profundización con 15 materias y una fase de integración en donde se cursan 8 materias. Por lo que el plan de estudios comprende 38 materias y 352 créditos

En el caso de la Universidad Alfa y Omega, que pertenece al grupo de escuelas de la Organización Educativa Tabscoob A.C., parte de una iglesia presbiteriana de Tabasco, tiene la misión de formar individuos en los quehaceres profesionales, contribuyendo en la formación integral del joven, con el estricto apego de valores para enfrentar con éxito el mundo competitivo. Su visión es ser la mejor institución educativa del nivel superior del estado, con una sólida planta académica, una oferta educativa integral de calidad, debidamente actualizada y formadora de alumnos con excelencia académica. Esta Universidad tiene una modalidad a la que llama extensiones y que se ubican en los municipios de Centro en Buenavista y Luis Gil Pérez, Comalcalco, Jalapa, Jonuta, así como en los estados de Oaxaca y Quintana Roo (Universidad Alfa y Omega, 2022)

La Universidad Alfa y Omega tiene una oferta educativa integrada por las siguientes licenciaturas: Pedagogía, Gestión ambiental, Contaduría Pública, Administración, Ciencias Políticas, Derecho, Psicología Organizacional, Psicología Educativa, Trabajo Social, Informática Administrativa, Ingeniería Petrolera e Ingeniería Industrial. La Licenciatura en Psicología Educativa tiene un currículo de 8 semestres que incluye asignaturas del área de Psicología y del área educativa; así como asignaturas específicas y que son propias de la licenciatura.

Actualmente el proceso de egreso de los estudiantes se integra mediante los siguientes requisitos educativos:

1. El estudiante aprueba las materias que integran la Licenciatura con una calificación aprobatoria.
2. El estudiante aprueba tres semestres del idioma inglés.
3. El estudiante realiza el periodo de prácticas profesionales y servicio social

4. El estudiante presenta el examen de oposición ante tres sinodales.

Durante el examen de oposición para titulación en las diversas licenciaturas, las actividades relacionadas con la evaluación del perfil de egreso consisten en la intervención de docentes en calidad de sinodales, quienes a su vez realizan preguntas relacionadas *in situ* sobre la presentación y relacionado con conocimientos aplicados con el área laboral, con las asignaturas, planes futuros, autoevaluación de su aprovechamiento escolar e intereses personales del estudiante, como los temas más comunes abordados en el examen profesional.

CONCLUSIÓN

Se concluye desde la revisión de la literatura que no existe un procedimiento específico en esa IES para la evaluación del perfil de egreso que constate que el estudiante ha adquirido los conocimientos específicos que le permitirán desarrollarse en el área laboral. Es necesario considerar que, aunque solamente existe una modalidad de titulación por tesis, las estrategias utilizadas en el examen profesional no presentan un objetivo específico a evaluar, no se cuenta con un instrumento que permita identificar que el estudiante posee las competencias, habilidades, conocimientos y actitudes que el estudiante egresado de la licenciatura en Psicología Educativa debe sustentar.

Por lo que integrar un instrumento que evalúe el perfil de egreso tiene ventajas que fortalecen los procesos que otorgan validez al conocimiento de los estudiantes y de su capacidad para integrarse al área laboral con las competencias generales y específicas requeridas para su formación.

Considerando los datos anteriores, la ausencia de un instrumento que mida el perfil de egreso en la Universidad Alfa y Omega, impide que se compruebe de manera eficiente que los estudiantes egresados de las diversas licenciaturas cuenten con los conocimientos necesarios para desempeñarse inicialmente en el área de trabajo.

Por lo que la integración de un instrumento de medición que permita realizar la evaluación del perfil de egreso puede convertirse en una fortaleza que es útil para conocer las situaciones por las cuales un estudiante no posee los conocimientos necesarios para integrarse adecuadamente al área laboral, también es una oportunidad para realizar cambios en el currículo de la licenciatura.

Aunque existe un perfil de egreso del Psicólogo Educativo, es necesario constatar a través de una rúbrica que el estudiante lo ha adquirido y en qué grado se ha integrado a su formación. Por lo que, los instrumentos que se utilicen para medir el perfil de egreso deben ser eficientes para detectarlo en los estudiantes y diagnosticar el nivel de adquisición del mismo para validar el desempeño de sus competencias.

Esta revisión de la literatura fundamentará las bases para el diseño de una rúbrica de perfil de egreso para estudiantes de la Lic. en Psicología Educativa. Cabe mencionar que esta rúbrica no puede ser aplicada a cada área del conocimiento, pues cada una cuenta con competencias específicas que requieren de análisis y contextualización para su evaluación. Sin embargo, este instrumento puede servir como base o guía para la creación de rúbricas para otras licenciaturas de la misma institución.

REFERENCIAS

Ahumada, P. (2005). La evaluación auténtica: un sistema para la obtención de evidencias y vivencias de los aprendizajes. *Perspectiva Educativa* 45, 11-24. <https://www.redalyc.org/articulo.oa?id=333329100002>.

Balcázar, P., González, N., Gurrola, G. y Moysén, A. (2013). *Investigación Cualitativa*. Universidad Autónoma del Estado de México.

Brown, S. (2015). La evaluación auténtica: el uso de la evaluación para ayudar a los estudiantes a aprender. *Relieve*, 21(2). <http://dx.doi.org/10.7203/relieve.21.2.7674>

Carrera, C., Lara, Y. I. y Madrigal, J. (2019) Evaluación del logro del perfil de egreso. Un estudio de caso. *Revista Electrónica Científica de Investigación Educativa*, 4(2), 1019-1028.

Delgado, Z., Pérez, A. y Cortés, F. (2014). El Papel del Psicólogo Educativo y su Campo de Intervención. *Revista electrónica en Ciencias Sociales y Humanidades Apoyadas por Tecnologías*, 3(1), 30-48. <https://chat.iztacala.unam.mx/cshat/index.php/cshat/article/view/63>

Díaz, F. (2005). La evaluación auténtica centrada en el desempeño: una alternativa para evaluar el aprendizaje y la enseñanza. *Enseñanza situada: vínculo entre la escuela y la vida* (125-161). https://liceo53.files.wordpress.com/2013/07/la_evaluacion_autentica_centrada_en_el_desempeno3adazbarriga.pdf

González, K., Mortigo, A. y Berdugo, N. (2014). La configuración de perfiles profesionales en la educación superior y sus implicaciones en el currículo. *Revista Científica General José María Córdova*, 22(14), 165-182.

Gobierno de México (2022), Perfil de egreso del psicólogo educativo. [https://www.gob.mx/upn/acciones-y-programas/licenciatura-en-psicologia-educativa#:~: text = El%20egresado%20contar%C3%A1%20con%20los,de%20aprendizaje%2C%20en%20 los%20%C3%A1mbitos](https://www.gob.mx/upn/acciones-y-programas/licenciatura-en-psicologia-educativa#:~:text=El%20egresado%20contar%C3%A1%20con%20los,de%20aprendizaje%2C%20en%20los%20%C3%A1mbitos)

Huamán, L., Puchuaranga, T. y Hilario, N. (2021). Evaluación del logro del perfil de egreso en grados universitarios: tendencias y desafíos. *Revista Iberoamericana de Investigación y Desarrollo*, 11(21). <https://doi.org/10.23913/ride.v11i21.691>

Horrutiner Silva, P. (2006). *LA UNIVERSIDAD CUBANA: el modelo de formación*. Félix Varela.

Miles, M. B., Huberman, A. M. y Saldaña, J. (2014). *Qualitative Data Analysis. A Methods Sourcebook*. Sage.

Peña, G. y Cañoto, Y., (2018). *Introducción a la Psicología general*, AB Ediciones. https://books.google.com.mx/books?id=sO94DwAAQBAJ&printsec=frontcover&dq=psicologia+y+sus+ramas&hl=es&sa=X&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false

Restrepo, M. C. y Tabares, L. E. (2000). Métodos de Investigación en Educación. *Revista de Ciencias Humanas*, 21(1), 1-9.

Toscano, B., Margain, L., Ponce, J. y Peña, J. (2016). Factores que influyen en la titulación de los egresados de un programa académico de pregrado. *Revista Investigaciones Sociales*, 2(6), 73-93

Tobón, S. (2013). Formación integral y competencias: pensamiento complejo, currículo, didáctica y evaluación. Colombia: ECO Ediciones. https://www.researchgate.net/profile/Sergio_Tobon4/publication/319310793_Formacion_integral_y_competencias_Pensamiento_complejo_curriculo_didactica_y_evaluacion/links/59a2ed9a6fdcc1a315f565d/Formacion-integral-y-competencias-Pensamiento-complejo-curriculo-didactica-y-evaluacion.pdf

Tobón, S., Pimienta, J. y García, J. (2010). *Secuencias didácticas: aprendizaje y evaluación*. Pearson Educación. https://segundaespecialidad.unap.edu.pe/pluginfile.php/22925/mod_resource/content/1/LECTURA_SecuenciasDidacticas-Aprendizaje_y_Evaluacion.pdf

4th INTERNATIONAL CONGRESS OF SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES

WEB: <https://pearsonjournal.com/Defaultx.aspx?ID=24>

E-MAIL: journalpearson@gmail.com

Universidad Alfa y Omega (31 de octubre 2022) Tu futuro comienza en Alfa.
<https://unialfayomega.com/>

Universidad Alfa y Omega (31 de octubre 2022). Alfa y Omega, Oferta Educativa Posgrado, https://alfayomegaposgrado.com/oferta_educativa/

Van Dijk, T. (2000). *El discurso como interacción social*. Gedisa.

Villarroel, V. y Bruna, D. (2019). ¿Evaluamos lo que realmente importa? El desafío de la evaluación auténtica en educación superior. *Calidad en la Educación*, 50, 492-509.
<https://www.calidadenlaeducacion.cl/index.php/rce/article/view/729>

**THE NARRATIVE OF THE GYPSY COMMUNITY IN GERMANY AND THEIR
DIASPORA**

Ananda Majumdar

University of Alberta

ORCID: 0000-0003-3045-0056

Abstract

During the 15th century, The Cinti arrived in the German domain of Europe and became the largest Gypsy group in Germany. They recognized themselves as "Gadschkene Sinti" (German Cinti). Other groups of Gypsy came to Germany from the Eastern part of Europe, known as East European Roma, from an estimated 1870. The East European community had dialects and rituals utterly different from the Sinti community. The community where other branches of an ethnic group are. The Romany people who came to Germany from Eastern Europe are believed to have North Indian origin and are now settled and spread worldwide. The name Roma, also known as Rom, relates to the name Dom. The Dom is the mixture of tribes in India who are of an inferior social status. However, the Dom tribe's community in India has been known as the musician community since the sixth century. In the Sanskrit language, Dom means a lower-class person who made their living by music. Unfortunately, the culture and the language of the Gypsy community have not been written from the very beginning in their original land, either in India or in Arab. The article's objective is to know about an ancient tribe community in global history through their immigration to many countries like Germany, India etc. The paper's outcome will help the audience clarify Gypsies in world history and their activities. Their residence in the rainforest is another image of gypsies, making them unique from other tribe communities. Therefore, it will be an interesting topic to know and realize the communities of gypsies and their lifestyles. The methodology of the article has been conducted by documentary analysis. The feature question is, what were the impacts and effects behind reducing the sustained communities like Gypsy?

Keywords: Roma Community, Dom Tribe in India, Morphology, Social Structure, Rain Forest, The Gypsy, Migration, Sinti, Minority, Ghettos, Nazi, Eastern Europe, Cultural, Linguistic, Britain, Scandinavia, India, Traditional, Isolated, Aboriginal Culture, Romani, Kale, Ethnicity, Continental Europe, Lovara Community, Custom and Identity, Migration, Slavery and Abolition, Asylum, Temporary Residence, Young Romani, Romani Association in Germany, Romani Intellectuals, Diaspora, Vinzenz Rose, Romani Nationalism, American Indians, Civil Rights, Student Movement, Non-Territorial Concept, Germanness, Patriotism, Sinti Group, Roma Organization, Rom Und, Activist Romani(son of Vinzenz Rose), Indian Diaspora, Slums of Bulgaria, Egyptian Latin, Tzigane of Eastern Europe, Untouchable, Para-Romani, Linguistic, Racism, Modern Europe and Romani Circumstances, Historical Record, Slavery and Casteism, Classification, Nuremburg Law, World War 2nd, Ethnomusicology, Patriarchal, European Classical Composer, Concentration Camp, Third Reich, Racial Investigation, Extermination, Nomadic Culture, Travellers, Caravan, Housing and Accommodation, Sustainable Life, Social Inclusion.

Introduction

Gypsies in Germany are the largest sub-group called 'Sinti' (Margalit & Matras, 2013). They belong to Romani-speaking immigrants who began to live in the Balkan region of Europe at the end of the 14th century (Margalit & Matras, 2007). Sinti and the Romani population are recognized as part of the Gypsy tradition and are both similar in acculturation and linguistics. They were from Britain and Scandinavian countries and migrated to continental Europe via Germany. They are closed and isolated, with their robust code of conduct, traditions, culture, dress, festivals, customs, and languages. They are still not connected, communicate with non-gypsies and tend to hide their identity from the non-gypsy community. They are not interested in anything from others, and therefore, they are still behind other minority communities in Europe, as well as in Germany. It is also a fact that they do not share their culture with others and are not free communicators in separate communities. ²The term 'Sinti' comes from 'Kale' (black) from Yenish travellers in the 18th and 19th centuries. The time is linguistic and borrowed from Yenish travellers (Margalit & Matras, 2007) to explore ethnic identity and the secrets they always hide from others.

In the 19th century, the term Sinti replaced Kale entirely in Germany (Margalit & Matras, 2007). ³They majorly live in Germany and its surroundings, such as Pomerania, Silesia, and other settlement areas like Bohemia, Russia, South Tirol etc. Sinti populations also have been found in Austria, Belgium, and the Netherlands. This is how they expanded their identity in continental Europe from Britain and Nordic regions and then as German settlers and beyond other European countries. There is another ethnic community called Lovara (Margalit & Matras, 2007), whose language dialects are like the Romani dialects spoken in Transylvania (Romania). ⁴They belong to the Romani community who came to Germany in the 19th century and spread westward. The time was not very cordial for the Romani community because of slavery in the region and, thus, the abolition of Gypsies. They transformed and integrated into Lovara families and immigrated to Germany from Austria during the 20th century (Margalit & Matras, 2007). However, the Lovara community designates them as German Rom⁵ rather than as a Sinti community, though they keep connections through family ties with the Sinti community. The German Rom (Lovara) is very careful about their separate belongingness, identities, and customs. The Roma community immigrated to Germany in the late 1950s. The Lovara Community from Poland, Arli, Xoraxane etc., immigrated to Germany as labour from Yugoslavia during the 1960s – 1970s (Margalit & Matras, 2007). Roma from Poland entered for asylum in the 1980s, the only legal way to receive shelter lawfully in Germany. Later they received German citizenship and thus settled as a group through unification from several places in Germany. Young Roma community-built Romani associations⁶ In their cities and towns in Germany and build their career as teachers or social workers.

¹ Gypsies in Germany—German Gypsies? Identity and Politics of Sinti and Roma in Germany. Gypsy Groups in Germany. Paragraph 1st.

² Gypsies in Germany—German Gypsies? Gypsy Groups in Germany. Identity and Politics of Sinti and Roma in Germany. Paragraph 1st.

³ Gypsies in Germany—German Gypsies? Gypsy Groups in Germany. Identity and Politics of Sinti and Roma in Germany. Paragraph 1st.

⁴ Gypsies in Germany—German Gypsies? Identity and Politics of Sinti and Roma in Germany. Gypsy Groups in Germany. Paragraph 3rd.

⁵ Gypsies in Germany—German Gypsies? Identity and Politics of Sinti and Roma in Germany. Gypsy Groups in Germany. Paragraph 3rd.

⁶ Gypsies in Germany—German Gypsies? Identity and Politics of Sinti and Roma in Germany. Gypsy Groups in Germany. Paragraph 4th.

However, recent immigrants from the Roma community does not regard as a German Gypsy community; neither Sinti nor the Lovara community recognizes the Roma community as their part. Therefore, it depends on their attitudes and cultural complexity.

Literature Review

German Gypsy community is a minority group since their historical immigration to Germany from Scandinavia, Poland, Britain, and Yugoslavia as a labour immigrants to receive shelter from grief and sadness and abolition. Germany still has many identical problems due to differentiation in their communities, such as Roma, Lovara and Sinti; they are not ultimately united as a strong group. They do not recognize each other and feel inferior by saying, Gypsy. Therefore, it is challenging to deserve them as ⁷A diaspora or a transnational group (Margalit & Matras, 2007). Though their organizations, specifically Sinti and Roma, campaigned for years in Germany to recognize their ethnicity officially as a German ethnic minority within the German nation-state, it has been imaged as a non-diaspora minority⁸. Germany's Roma and Sinti communities do not recognize them as Indian through their actual existence in India. The image of nationalism does not also observe in them, who came from Eastern Europe to Germany and their surroundings. Therefore, the concept of diaspora and transnationalism is unclear. Roma intellectuals were preoccupied with Romani culture Romani national movement (Romania and Yugoslavia). They also published their newspaper. This is how nationalism among the Roma community was slowly rising. It had impacted the Sinti community. Sinti followed Romani nationalism by following Roma newspaper. However, they still Sinti had lack of courage and encouragement to rise for rights. Sinti and Roma lately formed their organization as an individual Gypsy group. ⁹Vinzenz Rose in 1956 formed first Sinti group was called Verband und Interessengemeinschaft rassisch verfolgter nicht-judischen Glaubens deutscher Staatsbürger e.v. which was The Association and Interests Community of Racially Persecuted German Citizens of Non-Jewish Faith (Margalit & Matras, 2007). The organization was trying to represent those oppressed Sinti who had been killed or persecuted by Nazis for racial reasons. ¹⁰In the 1950s, Gypsy was not even known by German nationals. It was, therefore, a challenging job or responsibility by this organization to let the Germans know about Gypsies, as well as claims for incentives for those gypsy families who had been killed by Nazi Germany and brought to trial sure Nazi committers. During the late 1960s ¹¹, Romani nationalism (Margalit & Matras, 2007) spread in Western Europe. It has expanded in Britain and other European countries. They were learning how to struggle from the civil rights struggle of American Indians and the student movements of 1968. Romani nationalism had no claims for regional independence or self-rule, nor did they have any interest in returning to India as their original Gypsy land.

⁷ Gypsies in Germany—German Gypsies? Identity and Politics of Sinti and Roma in Germany. German Gypsy as a minority. Paragraph 1st.

⁸ Gypsies in Germany—German Gypsies? Identity and Politics of Sinti and Roma in Germany. German Gypsy as a minority. Paragraph 1st.

⁹ Gypsies in Germany—German Gypsies? Identity and Politics of Sinti and Roma in Germany. Romani Nationalism and Its Impact on German Sinti. Paragraph 2nd.

¹⁰ Gypsies in Germany—German Gypsies? Identity and Politics of Sinti and Roma in Germany. Romani Nationalism and Its Impact on German Sinti. Paragraph 2nd.

¹¹ Gypsies in Germany—German Gypsies? Identity and Politics of Sinti and Roma in Germany. Romani Nationalism and Its Impact on German Sinti. Paragraph 3rd.

They claimed equal rights like other European nationals by staying in European countries. They did not use the term. ¹²Diaspora, but they accepted the concept of Gypsies as a transnational community. It was, therefore, a transformation of all tribal consciousness into a unique Romani national awareness and national identification. The Romani national foundation in Germany highlighted their flag as the Indian flag with Ashok Chakra (The Indian Wheel of Destiny)¹³ (Margalit & Matras, 2007). From the late 1970s, Sinti activists were influenced by the International Romani Union and started to use the term 'Gypsy' (Margalit & Matras, 2007). For the first time, it had observed that the first generation of Roma immigrants from Poland who grew up in Germany was not recognized as German but as an ethnic community as their primary identity. They were not much influenced by obtaining German citizenship. This is how developments grew up that encouraged Romani national awareness and identification. ¹⁴However, Roma and Sinti have two different Gypsies groups where. Roma claims them as national awareness and Sinti as tribal awareness. Both groups demanded that the Federal Government of Germany recognize them as a German Ethnic Community because of their 600 years old German tradition through culture, language etc. The Roma organization, Sinti group, Rom Und demanded to recognize as a non-territorial European people (Margalit & Matras, 2007). They tried to impress German nationals with their Germanness through their long-time attachment to Germany, their contribution, and their sacrifice for Germany. ¹⁵The Nazis persecuted an estimated 500000 Roma and Sinti people, and thus, it reflected similar history and destiny to other Europeans (Margalit & Matras, 2007). However, many contradictions show between Sinti and Roma Communities. They both fear each other on the issues of German identities. Especially the Sinti community's fears of the Pan-Romani International organization on their topic of separatism from the original German community. It is, therefore, a fear that the Romani organization might influence the new generation of Sinti that they are not a part of German society.

Methodology

The paper has been assumed through subordinate sources of data. Subordinate sources of data include academic articles, websites etc. The description of sources has taken the method of writing the essay, reading, gathering in-depth insights on topics, exploring ideas, summarizing, interpreting, and mainly expressing in words (documentary analysis through qualitative approach). The paper has discussed two main groups, Sinti, and Roma, of the Gypsy community, throughout their origin in India, as well as their migration to Germany from Eastern and Balkan Europe, Britain, and Scandinavian countries. It has discussed many narratives of their Germanness through the contribution of 600 years old ethnic culture, tradition, and customs. It also mentioned their persecution during Nazi Germany and a similar feeling and destiny to other European communities. Therefore, the paper has precisely discussed historical issues of Gypsies as a migrated ethnic community, culture and tradition, accommodation and mental health circumstances and their expansion in Europe as a non-territorial European.

¹² Gypsies in Germany—German Gypsies? Identity and Politics of Sinti and Roma in Germany. Romani Nationalism and Its Impact on German Sinti. Paragraph 3rd.

¹³ Gypsies in Germany—German Gypsies? Identity and Politics of Sinti and Roma in Germany. Romani Nationalism and Its Impact on German Sinti. Paragraph 3rd.

¹⁴ Gypsies in Germany—German Gypsies? Identity and Politics of Sinti and Roma in Germany. Romani Nationalism and Its Impact on German Sinti. Paragraph 4th.

¹⁵ Gypsies in Germany—German Gypsies? Identity and Politics of Sinti and Roma in Germany. Romani Nationalism and Its Impact on German Sinti. Paragraph 10th.

Discussion

Gypsy or Romani people started their journey from northern ¹⁶India to Europe and to America globally without their land. Some of their community still live traditionally by moving here to there, staying outside the cities, and others joined the larger society surrounding them (Stockton, 2015). Gypsies had been persecuted and demolished, but complete erosion of Gypsies has not been possible by anyone. They are still around the world, living traditionally and within a modern society. The Romani gypsy community in Europe is basically from the Balkan regions and Eastern Europe. They have been horrendously discriminated against and thrutched because of their tradition and identity. This is how a stereotypical environment is always created among them by the rulers of their residential countries. ¹⁷Roma Gypsy belongs to the Indo-Aryan community, originated from India estimated 1500 years ago and migrated to Europe around 1000 years ago. Indian Foreign Affairs Minister stated during the international Roma convention in 2016 that they are of Indian origin and the Government of India recognizes them as an Indian diaspora who spread over thirty countries globally through their immigration. ¹⁸They live in Bulgaria in slums, where they sell flowers and work the formation of goldsmithing to metal, woodworking etc. ¹⁹They are an estimated 10 million Gypsies in Europe. Many did not register as ethnic minorities because of discrimination and merged with the mainstream community through weddings. Therefore, they are no longer recognized as a Romani community only. Romani Gypsies migrated to America in the 19th century.²⁰ ²¹In Canada and the United States, they are estimated at 1 million, while in South America, particularly in ²²Brazil, they are estimated at 800,000. Gypsy is a special term from the English word Gyptian.²³, which means Egyptian Latin. Many countries describe Gypsies in many ways, such as in Eastern Europe, Romani people describe them as Tzigane²⁴, a Greek term called untouchable. ²⁵An estimated 2 million speakers speak the Romani language, along with many dialects. Because of discrimination and persecution in Germany and many Eastern European countries, many Gypsies are now speaking in the native language of those countries instead of the Romani language. Mostly Romani community is now speaking Bulgarian, Serbian, Russian and English. It is a combination of major languages and the Romani languages they currently speak, called. ²⁶Para-Romani and only understood within Gypsy culture. ²⁷They were persecuted in many countries and were first recorded as ²⁸Enslaved by selling in 1385. ²⁹In the 15th and 16th centuries, Romani Gypsies were expelled from many areas of Germany, Italy, Sweden, France, England, Catalonia, and Denmark.

¹⁶ A People Without a Country: The Gypsies. Paragraph 1st.

¹⁷ We are Roma Gypsies. Where do Romani Gypsies come from? Paragraph 1st.

¹⁸ We are Roma Gypsies. Where do Romani Gypsies come from? Paragraph 1st.

¹⁹ We are Roma Gypsies. Where do Romani Gypsies come from? Paragraph 2nd.

²⁰ We are Roma Gypsies. Where do Romani Gypsies come from? Paragraph 3rd.

²¹ We are Roma Gypsies. Where do Romani Gypsies come from? Paragraph 3rd.

²² We are Roma Gypsies. Where do Romani Gypsies come from? Paragraph 3rd.

²³ We are Roma Gypsies. What does Gypsy mean? Paragraph 1st.

²⁴ We are Roma Gypsies. What does Gypsy mean? Paragraph 1st.

²⁵ We are Roma Gypsies. Roma Language. Paragraph 1st.

²⁶ We are Roma Gypsies. Roma Language. Paragraph 1st.

²⁷ We are Roma Gypsies. History of Romani Persecution. Paragraph 1st.

²⁸ We are Roma Gypsies. History of Romani Persecution. Paragraph 1st.

²⁹ We are Roma Gypsies. History of Romani Persecution. Paragraph 1st.

³⁰They had been used as fighter men during the Franco-Dutch war in the late 17th century. In other parts of Europe, they had been cleansing, forced labour and seizure of children.³¹ Gypsies had been branded before their shaving in the French tradition. The hair of Roma Women was cut-off in the Bohemia region for identification.³²After the passing of the Nuremberg Law in 1935, during World War 2nd, Nazis treated Romani as enslaved people, forced labour and mass murder activities. The persecution started at the beginning of the ³³Third Reich. They were arrested. They were arrested under the law for the ³⁴Prevention of Hereditarily Diseased offspring. Nazis identified them as a threat community to the German people as a part of their ideology of ³⁵Fuehrer's obsession with racial purity in Germany.³⁶Adolf Hitler appointed Dr. Robert Ritter, Dr. Sophie Ehrhardt and a nurse names Eva Justin for an extensive investigation of Roma and Sinti communities. The result of the investigation mentioned that an estimated 90 percent of the Gypsies in Germany are mixed blood.³⁷ And have been recognized as alien blood by the Nazi regime (Pitogo,2016). ³⁸Europeans have identified that the Roma community is dark-skinned and non-Christian, and speaking in a foreign language somewhere from Egypt combines the Sinti and Roma populations. The Third Reich made concentration camps for the Gypsies. The Roma and Sinti population were sent to those camps and made them forced labour, medical experimentation, and extermination. It has been claimed that an estimated 25% of the European Roma population was massacred by the Nazis alone. The rest of Europe followed similar persecution rules against the Roman and Sinti Gypsies during World War 2nd (Pitogo,2016). This misleading identification of them caused confusion, hate and suspicion among Europeans. Biased stories, stereotypical phenomena thus created in Europe about the Roma Gypsies based on confusion. Therefore, they were killed or hidden by the Europeans. Law also allowed for the persecution of the Roma population. ³⁹In 1725 Prussian king Frederick William ordered to kill all Roma over 18 years old to be hanged. In modern Europe, they are still in danger. ⁴⁰In Kosovo, the Roma has been recognized as the star of the flag, but the ethnic Albanian population has brutally persecuted them. ⁴¹In Italy, racism against Romani Gypsies is on high alert. The entire Romani Population in Rome has been identified as a danger after a killing case of an Italian woman by a Romani. ⁴²Romani people are extended family ties like close-knit. They marry when they are young and unmarried women are virgins. In a patriarchal society, the oldest Romani man is at the top of the order in the family. After marriage, women join the family and assume the family role. Older women gain respect and authority. ⁴³Music is a part of Romani culture and has been influenced by European classical composers such as Franz Liszt and Johannes Brahms. Romani music is influenced by Jazz and bolero. Gypsies are a migrant society and always thinking about new destinations.

³⁰ We are Roma Gypsies. History of Romani Persecution. Paragraph 3rd.

³¹ We are Roma Gypsies. History of Romani Persecution. Paragraph 3rd.

³² We are Roma Gypsies. History of Romani Persecution. Paragraph 4th.

³³ ThoughtCo. Genocide of the Roma People in the Holocaust. Paragraph 1st.

³⁴ ThoughtCo. Genocide of the Roma People in the Holocaust. Paragraph 1st.

³⁵ Holocaust: The Third Reich and the Gypsies. Paragraph 3rd.

³⁶ Holocaust: The Third Reich and the Gypsies. Paragraph 4th.

³⁷ Holocaust: The Third Reich and the Gypsies. Paragraph 4th.

³⁸ ThoughtCo. A brief history of the European Roma. Paragraph 1st.

³⁹ ThoughtCo. A brief history of the European Roma. Paragraph 7th.

⁴⁰ We are Roma Gypsies. History of Romani Persecution. Paragraph 6th.

⁴¹ We are Roma Gypsies. History of Romani Persecution. Paragraph 6th.

⁴² We are Roma Gypsies. Romani Family System. Paragraph 1st.

⁴³ We are Roma Gypsies. Romani Music. Paragraph 1st.

They are moving to England for better benefits. ⁴⁴They live in caravans as a tradition a large number. An estimated 300,000 Roma in the United Kingdom is travellers throughout their vans with permission for a long-term stay. They are subject to pay tax as well, as well as utility payments. This is a nomadic lifestyle because of Gypsy culture. ⁴⁵Many British newspapers ha described Gypsies as workshy, less educated and moving to England for benefit. ⁴⁶BBC has surveyed that the Roma community has been migrating from Eastern Europe to England since the 1990s. Mostly accepts England as their own country, while many of them return.

Conclusion

The feature question is, what were the impacts and effects behind reducing the sustained communities like Gypsy? It discusses mental health and accommodation of Gypsy and traveller's societies. Gypsies are non-titled landowners, a large number in modern European countries. They are mentally shocked by their past histories and the worst sustained community due to lack of permanent accommodation. It is a tradition for the Gypsy community to travel continents and thus reside. Still, the current and young generation is out of practice and desperately wants a permanent residence with a beautiful, livable life. The Group housing project is a good name in England and Ireland as a fantastic initiative for settlement. This is bricks-and-mortar accommodation designed for travellers through which housing units will be adjacent to the parking space for caravans⁴⁷ (Lau &Ridge, 2011). The nomadic culture of the Gypsy community was uncertain of permanent accommodation. Because of uneasy settlement and moving everywhere, their children and the young generation were not appropriately educated.

There was a high rate of school exclusion because of racism. It impacted community social inclusion, accomplishment, and mental health. ⁴⁸ (Lau and Ridge, 2011). Bad results influenced education exclusion in school, lack of school achievements, difficulties of housing tenancies etc. these paranoid circumstances made life stressful physically and mentally for Gypsies and Travellers communities. There are many other reasons, such as poor health due to improper nutrition, gender issues, widespread social oppression, and racism are those narratives that bring the Gypsies and travellers down. Rate of imprisonment of Gypsy and Travellers youth increases. These are impacts mentally and physically due to the overall situation from the past to the present of Gypsy in Europe. ⁴⁹Solution (Lau &Ridge, 2011) has been suggested through voluntary sector projects like housing unit building and helping for permanent accommodation, as well as not to interfere with traditional capacity on caravans; employment, covering community needs, lobbying government level for the Gypsies and Travellers community etc.

⁴⁴ 5 Big Fat Myths about Gypsies, Travellers, and Roma. Myth no. 1: All Gypsies live in caravans—paragraph 1st.

⁴⁵ 5 Big Fat Myths about Gypsies, Travellers, and Roma. Myth no. 3: Gypsies, Roma and Travellers are workshy, lack education, and aspire to live on benefits.

⁴⁶ 5 Big Fat Myths about Gypsies, Travellers, and Roma. Myth no. 5: We will be inundated with welfare-seeking Roma immigrants from Romania and Bulgaria next year.

⁴⁷ We are addressing the impact of social exclusion on mental health in Gypsy, Roma, and Travellers communities. Accommodation and Mental health. Paragraph 3rd.

⁴⁸ Addressing the impact of social exclusion on mental health in Gypsy, Roma, and Travellers communities. Education, Employment and Mental Health. Paragraph 1st.

⁴⁹ We are addressing the impact of social exclusion on mental health in Gypsy, Roma, and Travellers communities. Service delivery implications and suggestions for good provision. Paragraph 1st.

Gypsy Community, from the beginning of their journey in Europe through migration from India, was terrified by genocide, forced labour, medical experimentation etc. Initiatives for the Roma and Sinti communities in Europe will help to reduce the problems and their mental health progress.

References

<https://www.facebook.com/thoughtcodotcom>. (2019). *The Forgotten Victims of the Holocaust: Gypsies*. ThoughtCo. <https://www.thoughtco.com/gypsies-and-the-holocaust-1779660>

Kann, A. (2013, July 9). *5 Big Fat Myths about Gypsies, Travellers and Roma*. <https://www.independent.co.uk/voices/comment/5-big-fat-myths-about-gypsies-travellers-and-roma-8609751.html>

Lau, A. Y.-H., & Ridge, M. (2011). *Addressing the impact of social exclusion on mental health in Gypsy, Roma, and Traveler communities*. Research Gate. https://www.researchgate.net/publication/254192766_Addresssing_the_impact_of_social_exclusion_on_mental_health_in_Gypsy_Roma_and_Traveller_communities

Matras, Y., & Margalit, G. (2007). *Gypsies in Germany—German Gypsies? Identity and Politics of Sinti and Roma in Germany*. Open Edition Books; Central European University Press. <https://books.openedition.org/ceup/1417>

Pitogo, H. (2016, March 23). *Holocaust: The Third Reich and the Gypsies*. War history online <https://www.warhistoryonline.com/war-articles/holocaust-third-reich-gypsies.html?edg-c=1>

Stockton, R. (2015, August 12). *A People Without a Country: The Gypsies*. All That's Interesting; All That's Interesting. <https://allthatsinteresting.com/gypsies-history>

Who are Roma Gypsies? (2019, December 5). Soviet Wastelands. <https://www.sovietwastelands.com/who-are-roma-gypsies/>

PRONOUNS IN ACADEMIC WRITING

Olena Panchenko

Oles Honchar Dnipro National University

ABSTRACT

To begin with, a pronoun is a very tricky part of speech. Their number is rather limited, in the English language there are about 40 of them, in Ukrainian – about 60. But this limited group creates an important part of any text and though strange it may seem they are often a source of mistake. Since the pronoun is among complex linguistic phenomena, many issues regarding them have not yet found their final solution, attention, assigned to this category of words. Systemic study of the problem of pronominal implementation has two-vector orientation: it unfolds from the pronoun to the text and from text to the pronoun. Pronouns in the language perform the function of generalized substitutes for words of nominal parts of speech, because they have very general indicative, indefinite or negative semantics. However, the main component in their semantics is this relativity. Stylistics distinguishes two main areas of use of words of this part of the language. The first is the possibility, as a result of replacing other words with pronouns, usually nouns, to avoid repetition, to diversify text and at the same time create a whole range of stylistic meanings (intimate, highlight, hide a person etc). And the second is the creation with the help of pronouns of a semantic chain, as a result of which one forms semantic and grammatical coherence of the text. But when we focus our attention on academic writing one of the main problems is to define the pronoun denoting the agents of the scientific process. In scientific and technical style of the Ukrainian language it is common to use the first person plural to denote the author of the paper even though the author is alone, for example *Ми дослідили договори в Prozorro...*, *На сьогодні ми не ставимо за мету вирішити глобальні проблеми людей з обмеженими можливостями...* etc. But contemporary demands to scientific research in Ukrainian are to use more impersonal structures, for example, the pronouns may be omitted (*у першому розділі досліджуємо теоретичне підґрунтя проблеми*) or impersonal sentences are used (*у вступі обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету, завдання та методи дослідження, обґрунтовано наукову новизну та практичне значення отриманих результатів - The introduction substantiates the topic's relevance, formulates the purpose, objectives, and methods of research, substantiates the scientific novelty and practical significance of the results*). Thus this small part of speech is crucial in academic writing.

Keywords: pronoun, academic writing, scientific style

**RELIGIOSITY AND SOCIALIST ANALYSIS OF NIGERIA'S #ENDSARS MUTUAL
AID SOLIDARITY: REIMAGINING THE FUTURE**

Favour C. Uroko (Ph.D)

Department of Religion and Cultural Studies, Faculty of the Social Sciences, University of Nigeria

Peace Ngwoke

Department of Religion and Cultural Studies, Faculty of the Social Sciences, University of Nigeria

Abstract

This study gives a social analysis of the #EndSARS movement in Nigeria and shows how mutual aid solidarity went above religious sentiments. The #EndSARS movement primarily demonstrated freedom from the ethno-religious tensions that usually plague the framing of Nigeria's domestic security and political issues. Young Nigerians in all six geopolitical zones united around a common goal to end police intimidation, oppression, and brutality. Women's groups, such as the Feminist Coalition, which was formed in July 2020 with a mission to advocate for women's equality, offered their platform to fundraise and disburse funds towards social services such as food, shelter, healthcare, physical security, and legal aid in sustaining #EndSARS demonstrations across the country. Women's groups, such as the Feminist Coalition, which was formed in July 2020 with a mission to advocate for women's equality, offered their platform to fundraise and disburse funds towards social services such as food, shelter, healthcare, physical security, and legal aid in sustaining #EndSARS demonstrations across the country. This study provides the characteristics of EndSARS mutual aid solidarity and what the future looks like. Content analysis was adopted.

Keywords: Religiosity, Socialist, #EndSARS, Mutual Aid Solidarity, Nigeria.

A PRACTICAL GUIDE FOR HUMAN RIGHTS IN PAKISTAN

MUHAMMAD FAISAL

Director (HRIMS), Ministry of Human Rights Commission

ORCID: 0000-0002-5797-766X

ABSTRACT

Fundamental rights in Pakistan's constitution include the (conditional) right to bear arms, freedom of speech, freedom of thought, freedom of information, freedom of religion, freedom of association, freedom of the press, and freedom of assembly. In its brief history, it has undergone multiple transformations, with Islamization serving as the driving force. Abuse still occurs, despite the government's efforts to address the issue. In addition, a lack of funds, outside intervention, and extensive case backlogs cause lengthy trial delays and pre-trial detentions. Pakistan's legal code, according to many outside and inside observers, is more concerned with preventing crime, maintaining national security, and maintaining domestic peace than it is with protecting individual rights.

Keywords: constitution, transformations, detentions, preventing, protecting

**INTERNATIONALIZATION OF THE CURRICULUM FROM A ROTARY-
INTERACT PERSPECTIVE: A PHENOMENOLOGICAL STUDY**

María Cruz Cuevas Álvarez

Universidad Juárez Autónoma de Tabasco

Marcos Pérez Mendoza

Universidad Juárez Autónoma de Tabasco

ABSTRACT

Cultural exchanges and mobility are activities that have been taken place over the years as a means to internationalize a curriculum and also to develop intercultural competence in future citizens of the world. However, the educational actors involved in this process understand internationalization of the curriculum differently, therefore activities to promote it do not lead to the development of intercultural competence only from the formative process at school, as it requires the exposure to a target culture. This competence allows an individual to develop attitudes, knowledge, and abilities which will enable the individual to interact efficiently in a different cultural setting. The objective of this qualitative article is to characterize the support a Rotary-Interact club provides to the Internationalization of the curriculum of its participants, and the activities oriented towards the development of intercultural competence. The findings show that some informants understand internationalization of the curriculum is only needed if planning to travel or do mobility, they also considered they were going to learn about the culture once they were immersed in it, but noticed it was necessary to study at least about basic topics, family is helpful, however, as the host family changes every 3 months in a year period, they had to adapt again to the new context. This process of adaptation has led to the understanding why people from the Mexican culture can easily be part of any community.

Keywords: Internationalization, Internationalization of the curriculum, Intercultural Competence, Rotary Club, Interact Club.

INTRODUCTION

Every year, Rotary International, a non-profit organization with 110-year experience, is responsible for finding suitable destinations for youngsters in host countries with the idea of developing intercultural competence in its ambassadors. Young Rotarians through this exchange learn a new language, are exposed to another culture, and as an outcome, they become global citizens. Exchanges are available for students aged 15-19, and are sponsored by Rotary Clubs in more than 100 locations or countries. Exchanges last a full academic year, and students attend local schools and live with multiple host families.

Usually, the relations among multicultural domestic and international create cultural shock, which can be described from both psychological and sociocultural perspectives that can be managed or solved when having cultural experiences or exchanges and addressed through cognitive orientation, and behavioural adaptation (Winkelman, 1994). “The Rotary International Youth Exchange Program sees its students as cultural change agents and thus helps to cultivate in these students a sense of global citizenship by fostering a commitment to cultural diversity and an interest in intercultural communication (Fordham, 2008, p. 143)”.

This competence dates its origins in the 1950s by the man considered to be its father, the anthropologist Edward Hall, what he originally named Cross-cultural Communication. It was defined as an interaction among people of different cultures (Hall, 1959). Over the years, the concept has suffered changes from Intercultural effectiveness (Hammer et al., 1978), Cultural dimensions (Hofstede, 1980), Intercultural Sensitivity, (Bennet, 1993), Intercultural Communicative Competence (Byram, 1997), Intercultural Development Inventory (Hammer & Bennet, 1998) up to date defined as Intercultural Competence. Term recognized and included to the general competences of the Common European Framework (Council of Europe, 2001).

Defined as an effective and appropriate behavior and communication in intercultural situations (Deardoff, 2006). The definition of competence refers to the “ability to interact in a sensitive, reflective, and productive manner in situations with other-culture individuals” (Hatzer & Layes, 2010, p. 121). Because of its importance worldwide, it became the competence to be developed in order to become citizens of the world (Leeds-Hurwitz, 2011). It became a major focus in the education field (Deardoff & Jones, 2012); therefore, it had to be fostered within schools.

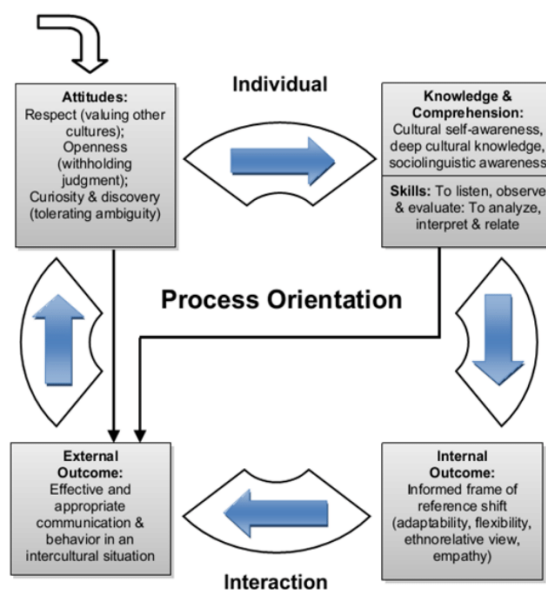
Otroschenko (2012) highlighted the relevance of equipping high school students with the intercultural competence set: attitudes, knowledge, and skills to be able to understand and deal with the dynamics of cultural differences in the form of a training course that enables them to interact efficiently, and that this should be received since their formative years.

The objective of this phenomenological study is to characterize the support a Rotary-Interact club provides to the Internationalization of the Curriculum of its members. Among the findings the following can be mentioned that it is a three-way strategy: a) the learning process during the enrollment in the local school, b) the host family rotation and activities, and c) The Interact activities implemented and oriented towards the development of intercultural competence.

THEORETICAL FRAMEWORK

Intercultural competence is considered to be an ability to effectively and appropriately communicate in intercultural situations based on three categories: attitudes, knowledge, and intercultural skills (Deardoff, 2020). Her interaction model is presented in the following image, and it is the base for this research.

Figure 1: Intercultural Competence Orientation Model (Deardoff, 2020).

RESEARCH METHODOLOGY

This phenomenological research was designed to understand the process of development of the intercultural competence in Rotary Clubs with years of experience in cultural exchanges or the mobility concept used in the academia. The objective is to characterize the support a Rotary-Interact club provides to the Internationalization of the Curriculum of its participants, and the activities oriented towards the development of intercultural competence. The qualitative techniques (Balcázar, et al, 2013) implemented were documentary review (Barbosa Chacón et al., 2013) which helps identify the state of the art of the problem or phenomenon.

Interviews according to Crouch & Mackenzie (2006) should be a small number of cases that will enable the relationship between the interviewer and the interviewees, a guide of interview is necessary (Guerrero Castañeda, et al., 2017), it is a way to encounter with the phenomenon being lived by the person and whose speech determines the characteristics of the phenomenon, and also field notes (Phillipi & Lauderdale, 2018) as a means of documenting needed contextual information, and as a way of ensuring rich context; they were carried out from August 1st. to December 1st., 2022.

An intentional selection (Alejo & Ososrio, 2016) was conducted by a series of inclusion and exclusion criteria in order to have key informants. The Rotary Interact Club belonging to the “Real del Grijalva Distrito 4195” fit the criteria. This club is directed by a Female President who also guides the Interact Club Female President. There are 6 members in the young board, 4 women, and 2 men, one aged 15 and the rest 16-19, with 4 exchange students from Brazil, France, Germany, and Italy, three of them aged 16, and one 17. Both the board members as well as the exchange students are enrolled in Secondary and Preparatory Schools. They have monthly meetings to carry out an annual program on diverse topics, one of them is oriented to learning about the visiting culture and the culture from the host country.

International Rotarians are enrolled in local preparatory schools, attend school, and social student events; additionally, to the activities organized by the club, their host family includes them in different activities to be fully immersed in the culture of the visiting country.

The interviews were carried out in the last week of November 2022, previous to the first host family rotation, and in the first months of their exchange. Interviews were carried out in the presence of the President from the Rotary Club which sponsors this Interact Club as all of them are underage informants.

For the interview technique, a guide for interview was implemented, and validated by a group of 3 judge of experts, who are also Rotary members with more than 10 years in the organization. The guide contained 5 questions for the International Rotarians, which could be answered in Spanish, English, French or Italian, in order to provide options to express themselves freely in their mother tongue. One informant responded in Spanish, while the other 3 answered in English. For the National Rotarians, their guide for interview contained 5 questions as well which they could also answer in the language of their preference, but finally decided to answer in Spanish or their mother tongue. For the PSRC interview, there were 5 questions as well, in every case there was also a final section for additional comments or observations.

The information obtained from the field notes were carried out during Interact Sessions in the period previously mentioned, with the authorization of the President of the Sponsoring Rotary Club. The information obtained from the interviews was analyzed with free coding using comparative tables with category analysis, and continuous contrast with the literature review. The informants were coded as IR1, IR2, IR3, and IR4, where the letter I stands for International Rotarians. The other informants were coded as NR1, NR2, NR3, NR4, NR5, and NR6, where the letter N stands for National Rotarians. As for the President of the Sponsoring Rotary Club, the code was PSRC. Afterwards, for transferability purpose, the information was provided for reading and verification that what was stated in the interview was informed as such for the purposes of this study.

FINDINGS

The findings from the interview of the PSRC show that international Rotarians understand internationalization of the curriculum as only needed if planning to travel or do mobility, they also considered they were going to learn about the culture once they were immersed in it, but noticed it was necessary to study at least about basic topics, family is helpful, however, as the host family changes every 3 months in a year period, they had to adapt again to the new context. This process of adaptation has led to the understanding why people from the Mexican culture can easily be part of any community.

PSRC “For many years, Rotary International has a world program called Rotary Exchange Program [REP] which is responsible for the reception process. This program has an open call for youngsters aged 15-18, interested in becoming a Good Will Ambassador in another country. The interested young person must be willing to know about the culture as well as learn the language. The contact point is any Rotary Club on the planet with a host family change every 3-month period. The requirements are: being a good students, English domain, be a healthy person with no vices, enthusiast, and proactive, have both the moral, and economic support from their parents.

Related to previous training from the International Rotarians, some committed youngsters try to watch videos or movies in advance according to their most accessible means, so they can become familiar with the target language and the culture, some others even learn the language in advance.

The selection process of the country may depend on two factors: 1) they can apply to a place of their preference or 2) if applications are accepted or they can be sent to a second country of choice. What is taught at school in Mexico is aligned to what is indicated by the Secretary's office of Education, Rotary International as an independent organization, understanding what is taught to youngsters at school, trainings are included on how to adapt to another culture, specifically on attitudes such as: empathy, openness, respect, and tolerance, in order to avoid cultural shock or difference".

PSRC "Besides what was previously mentioned, every club has the liberty of covering the topics in their trainings as they see or consider best, no club leader does it the same. What the program states is that International Rotarians must attend local schools in order to learn or practice the language in each given case. The teachings at home are as indicated by each host family, the only consideration is that the target language must be taught, or practiced as well as traditions, and customs. The same is stated for the Sponsoring Rotary Club, and its corresponding Interact Club if this latter exists (not all of the clubs have one or are obligated to have one)".

The PSRC also pointed out that most of the time International Rotarians spend time with their host families, school classmates, and any other new friends in order to be immersed in the culture, so they can understand about Mexican body language, or a variety of expressions used in the region. When it comes to the language, interacting with people from different ages, allows them to grasp aspects of the language which is not taught at school or at home.

The findings related to Intercultural Competence are explained according to the orientation model, and explained into the following categories: attitudes, knowledge, and abilities (Deardoff, 2006) as well as with the elements detected for each category.

International Rotarians perspective

Attitude: Curiosity and openness

International Rotarians were open to learning about the target culture, the exchange experience, and the destination. A couple of them even talked to families based in the country, watched movies or Tik Tok videos to learn about the culture before coming to Mexico.

IR1 "I was notified about the destination close to the date, so I didn't have time to study Spanish, but at least about the weather, the school, and other stuff".

IR2 "Mexico's features are very different from my own country, moreover, the possibility of learning a new language constituted an additional reason to come here".

IR3 "My aunts were in Mexico, the way they talked about it made me consider it to be an experience".

IR4 "Many Mexicans seem to be good-hearted people, and I wanted to find that out".

Knowledge: basic

International Rotarians indicated that they only knew about the country, about festivities, or any other related information from what the history subjects covered, and professors who shared materials, or discussed about the culture in class, but very on the surface.

IR1 "What I learned in history classes along the years. I saw the movie Coco, read some news about the country, and saw some Tik Tok videos".

IR2 "I only informed myself on political status of the country. I arrived here with an open mind, and a lot of curiosity, keen on knowing as much as possible about this country and its culture".

IR3 “I talked to my family who lived in Mexico, and googled about the school, the weather, etc”.

IR4 “I saw movies, talk about my trip with my Spanish professor who is in France, so he can help me understand a little about the culture”.

Skills: analyze, interpret, and relate

International Rotarians expressed that this is a normal process of adaptation, body language is learnt but also understood with time, there are some similarities with Italian people for their common origin, Mexicans are very physical when it comes to greeting people, some others experiences are bad, nevertheless they are part of the learning process which are not important at the end of the day as it may have been a misunderstanding.

IR1 “I’m not really making something specific to understand Mexicans, it’s something that happens with time, and we don’t even notice”.

IR2 “There are quite a few differences between Mexican and Italian people. We both are noisy, and love celebrating, we give a lot of importance to family due to our common origin. For example, the gesture used in Italy to say yes is simply a nod with the head, whereas here in Mexico is a particular movement with the finger, which I personally find it really strange, such as being very physical as a way to show affection, pretty common Italian things, even if it slightly differs in various parts of Italy”.

IR3 “Many for bad but for the most, it will be understood by the least”.

IR4 “Mexican people are very physical; they love to hug and touch everybody. At first, I wasn’t very used to, but I am adapting, and now I enjoy this way of expressing with people”.

National Rotarians perspectives

As for the experience these informants have gained with the activities in the Interact Club, they have developed the following categories and elements from the Intercultural Competence.

Attitudes: curiosity, empathy, openness, respect, and tolerance

Curiosity is firstly part of the motivation of these Rotarians to be part of one club, and learn about other cultures, it is also the necessity to be in touch or immerse in other cultures due to the lack of activities at school or to the limited exposure to people from other culture. In order to become a competent citizen of the world, one must be prepared in order to interact efficiently with people from different cultural backgrounds, understand, relate, and get together with others.

NR1 “We always do presentations about other countries through gastronomy, typical dresses, or handicrafts”.

NR2 “Because we don’t do those kinds of activities in my school, I decided to join the Interact Club and be part of these activities. As I am interested, I usually watch a lot of foreign movies in their original language with subtitles. My Tik Tok account is used for watching videos from people from around the world. I am learning French at the Alliance Française, and Portuguese in the Duolingo App”.

NR3 “We have plays, readings, exhibitions, and presentations”.

NR4 “We have talks, challenges, and campaigns”.

NR5 “For many years, exchange students have been received in my school, even though I have no recollection of their cultures, the UN Model implemented in my school makes you involve in one of your choosing (to defend the country, to the point of immersing yourself in it as if you were part of a delegation of a specific country) hypothetically speaking”.

NR6 “I wanted to find a support group in order to make friends and meet people from other countries, make a better use of my time”.

Knowledge: general and specific

The knowledge obtained from other cultures vary from general to specific information. Obtained mostly from courses or research as assignments in a determined school year. Some others through movies, TV series, the news, or videos where a specific culture was portrayed. Others from information presented in a talk or a reading selected by themselves, information presented in a language class, or a UN Model implemented at school.

NR1 “Most of the knowledge is seen in a subject called Universal History, and from my part through social media, and TV shows”.

NR2 “In secondary I had some classes on World History, there I learned about other cultures, and their way of thinking, but not anymore. We are taught about our culture, and traditions, every year I learn something new about Mexico”.

NR3 “With informative texts or research on the topic, but personally I also read about other cultures, and traditions through movies, and relevant videos”.

NR4 “Through videos, talks, readings, activities, and in some cases in my language class. Personally, I watch movies, TV series, news, and videos about other cultures to learn more or in depth on a specific one”.

NR5 “In my school all my lessons are in English, but we also read texts translated from other languages, and with the support of the UN Model. I have always been interested in other cultures or countries. I have not investigated as such, let’s say information has found me by chance”.

NR6 “Research on diverse topics, school ceremonies about other cultures, based on the premises of the UN Model we have at school: to learn about the world culture, to understand it, and share it”.

Skills: listen, observe, evaluate - analyze, interpret, and relate.

Being part of the Club has allowed them to develop intercultural competence skills in order to efficiently interact with people from other cultures. From understanding what happens when a person tastes local food, when typical food from another culture is altered, and people’s reactions. To understanding, and evaluating people’s gestures, expressions, or body language so interaction or cultural shock is reduced when being immersed in another culture.

NR1 “The only difference I can remember is about food and preferences, for example: when tasting something new, foreign people laugh, but I assume this depends on the type of person”.

NR2 “Exchange guys have made videos explaining about their experiences in Mexico. We have had some cultural shock; one example is with the Italian girl. We have just finished a session and ordered pizza. To her surprise, I was serving chipotle sauce on my slice, and asked: What is that? So naturally, I explained to her, and she answered back: In Italy, nothing is added to the pizza. It was something strange for her”.

NR3 “I have no problem understanding gestures or expressions, as they can be interpreted through the dialogue, and at the moment, I haven’t had any cultural difference”.

NR4 “So far there haven’t been any cultural differences, at least speaking from experience because I am analyzing how they express themselves or the body movements they use”.

NR5 “I have been a member for 6 years. I am currently in Germany, and the cultural shock hasn’t been so hard as I thought it would be, mostly because of my previous preparation. The treatment I have received is very humane, for example professors don’t yell at you, when in a restaurant is considered rude to raise your hand to call for the waiter, and the most important one, the awareness, and respect they have to their history”.

NR6 “I normally don’t notice these situations until I am spelled out”.

Activities from the Interact Club: field notes

The Interact Club board members organized the following activities in order for the International Rotarians to integrate, and learn at the same time about Mexican culture, social activities derived from local and national festivities, such as: a Welcoming mixer in August, Independence Day on September 15th, the Day of the Dead on November 2nd, and they are already organizing another mixer for December 15th or a traditional *posada*.

For the welcoming mixer the activity, visitors had to explain with a presentation where they came from, their language, their customs or traditions, and the reasons for having selected Mexico for the exchange. The way they did their presentations showed a critical thinking despite their age. Presentations were very objective, contrary to presentations held by National partners, due to the Mexican idiosyncrasy, personal judgements or observations are always made in the form of a joke or an additional unrequested comment.

For Independence Day, they could dress up as an *adelita*, basically a woman insurgent, a male insurgent or as any other famous history character. But not only to dress up, but to explain their outfit selection along with the story of the character selected. For the day of the dead, there was an emphasis on avoid calling the festivity Halloween, as that is another type of celebration in origin, and it is not part of the Mexican culture. They had to select a famous Mexican character who had already passed away, explain their selection, what they learned from hir/her as a person, professionally or culturally speaking. They were also asked to investigate about all of the elements needed to recreate a typical altar, get the materials, and set or decor an altar in the Rotary venue.

For the *posada*, they are very eager to participate, everything is new to them, and they want to learn about it because they do not have this type of activities back home. The idea in some cases of singing the classical chant to ask for a *posada*, breaking a 7-star piñata, eating fruits or other natural candies, and the placing of the Niño Jesús in the cradle in a representation of Christ’s birth generates great expectations on them.

Another note is that International Rotarians because of their cultures or idiosyncrasies showed how to do certain processes in a different manner but having the same or similar results as their National peers. For instance, for Independence Day, they did not nail the Mexican flag to be visible outside the Rotary house, they implemented other elements in order to strap the flag with a lace or *mecate* and avoid making holes in the walls., making use of materials they had at hand For the Day of the Dead, they all got dressed up as *Catrin*as with Mexican details formed with everyday objects each in a different way, as for the National ones, they dressed

up in Halloween costumes bought in a convenience store or supermarket. During this festivity, Internationals also set up the altar in an organized way that took less than an hour to be complete. Showing their peers that when having a drawing or sketch the idea becomes simpler in one's mind. The National ones were planning to organize who was going to set up which part of the altar, an endeavor that would have taken longer than considered. Some simple examples that indicate critical thinking and problem solving from their parts.

Additional activities from host families

There are also other additional activities performed by the host families. As any other normal family, they organize trips so International Rotarians understand what the Mexicans origins are, why people behave, talk or perceive situations as they do. They organize visits to archaeological zones, natural attractions, or villages. On these trips, International Rotarians taste typical food, they can hear people who speak native tongues of the region: *chontal* or *maya*, observe how these people preserve their traditions, and customs, through food, celebrations, dances, and costumes, just to mention a few.

CONCLUSION

Foreign, and domestic education institutions can rely on this kind of organizations as a complement or support to the internationalization of the curriculum strategy neither met not provided from their contents or from additional extracurricular activities. The assurance is found in the years of experience as well as the selection process of their candidates, host families, and in particular, in the activities carried out by this Interact Club.

Both International and National Rotarians are exposed to another culture and learn from one another. Not only from the obvious cultural differences, such as: language, customs, traditions, but also in the way of critical thinking, the objective analysis and evaluation of an issue in order to form a judgment. And also, in problem-solving, the process of finding solutions to difficult or complex issues, as characterized in the Interact examples.

When all parties or actors are committed, the organization and the people involved, mutual objectives or goals can be achieved as characterized in this research. The three-way strategy has helped this club develop among its members, both foreign and domestic, the intercultural competence derived from its regulations: a) the mandatory school enrollment because of the learning process that takes place due to an 8-hour exposure in a local school, to be immersed in the language and the culture; b) the host family rotation and activities, additional exposure in a family context specially to customs and traditions; and c) the Interact activities implemented and oriented towards the development of intercultural competence with the diverse activities implemented.

The development of this competence may take place because of 2 additional factors as well: 1) the fact that initially certain characteristics must be fulfilled by the candidates: curiosity and proactivity, and 2) the candidate's moral obligations to be met as an ambassador of the organization. Therefore, the commitment shown to each activity organized by the host family, the school, and the Interact Club. It can be concluded that young students aged 15-19 are open to learn, participate, and interact with people from other cultures with the idea of sharing the best of both worlds in benefit of the greater good: the global community.

REFERENCES

- Alejo, M. & Osorio, B. (2016). The informant as a key person in qualitative research. *Gaceta de Pedagogía*, 35(1), 74-85.
- Balcázar, P., González, N., Gurrola, G. y Moysén, A. (2013). *Investigación Cualitativa*. Universidad Autónoma del Estado de México.
- Barbosa Chacón, J. W., Barbosa Herrera, J. C., y Rodríguez Villabona, M. (2013). Revisión y análisis documental para estado del arte: una propuesta metodológica desde el contexto de la sistematización de experiencias educativas. *Investigación bibliotecológica*, 27(61), 83-105.
- Bennett, M. J. (1993). Towards ethnorelativism: A developmental model of intercultural sensitivity. In R. M. Paige (Ed.), *Education for the intercultural experience* (pp. 21-71). Intercultural Press.
- Byram, M. (1997). *Teaching and assessing intercultural communicative competence*. Multilingual Matters.
- Council of Europe (2001). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment*. Council of Europe.
- Crouch, M, y McKenzie, H. (2006). The logic of small samples in interview-based qualitative research. *Social Science Information*, 45(4), 483-499.
- Deardoff, D. (2006). Identification and assessment of intercultural competence as a Student Outcome of Internationalization. (3). <https://doi.org/10.1177/10283153062870>
- Deardoff, D. & Jones, E. (2012). Intercultural Competence: An emerging focus in international higher education. In D. Deardoff, H. de Wit, J. D. Heyl & T. Adams (Eds.), *The SAGE handbook of International Higher Education* (pp. 283-304). Thousand Oaks.
- Fordham, T. (2008). Pedagogies of cultural change: The Rotary International Youth Exchange Program and Narrative of Travel and Transformation. *Journal of Tourism and Cultural Change*, 3(3), 143-159.
- Guerrero-Castañeda R.F., Menezes, T.M.O. y Ojeda-Vargas M.G. (2017). Características de la entrevista fenomenológica en investigación en enfermería. *Revista Gaúcha Enfermería*, 38(2). doi: <http://dx.doi.org/10.1590/1983-1447.2017.02.67458>.
- Hall, E. T. (1959). *The silent language*. Doubleday & Company.
- Hammer, M. R., Gudykunst, W. B. & Wiseman, R. L. (1978). Dimensions of intercultural effectiveness: An exploratory study. *International Journal of Intercultural Relations*, 2(4), 382-393).
- Hammer, M. R., & Bennett, M. J. (1998). *The Intercultural Development Inventory (IDI) manual*. The Intercultural Communication Institute.
- Hatzer, B. & Layes, G. (2010). Applied Intercultural Competence. In A. Thomas, E. U. Kinast & S. Schroll-Machl (Eds.), *Handbook of Intercultural Communication and Cooperation* (pp. 121-130). Vandenhoeck & Ruprecht.
- Hofstede, G. (1980). Culture and organizations. *International studies of management & organization*, 10(4), 15-41.
- Phillipi, J. & Lauderdale, J. (2018). A Guide to Field Notes for Qualitative Research: Context and Conversation. *Qualitative Health Research*, 28(3), 381-388.
- Leeds-Hurwitz, W. (2011). *Intercultural competences: conceptual and operational framework*. UNESCO.

4th INTERNATIONAL CONGRESS OF SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES

WEB: <https://pearsonjournal.com/Defaultx.aspx?ID=24>

E-MAIL: journalpearson@gmail.com

Otroschenko, L. (2012). Intercultural Competence Development in the Higher Education System. In *World Vision -Philosophy- Religion (СВІТОГЛЯД – ФІЛОСОФІЯ – РЕЛІГІЯ)*, (pp. 240-245). <https://wpr.at.ua/Issue3.pdf#page=240>

Winkelman, M. (1994). *Cultural shock and adaptation*. Wiley.

**MULTIMEDIA PLATFORM FOR THE DEVELOPMENT OF INTERCULTURAL
COMPETENCE THROUGH THE INTERNATIONALIZATION OF THE
CURRICULUM: DESCRIPTION OF MATERIALS, AND ACTIVITIES**

Marcos Pérez Mendoza

Universidad Juárez Autónoma de Tabasco

María Cruz Cuevas Álvarez

Universidad Juárez Autónoma de Tabasco

ABSTRACT

Exposure to another culture allows people to develop certain abilities in order to interact efficiently in different cultural settings. Normally, this type of exposure may take place in a classroom, in a specific course or it can be taken to a virtual environment. Virtual programs are usually led into a COIL or Cultural Virtual Exchange format, considering the previous methodologies, the multimedia platform as an alternative is conceived. A person when in contact to cultural situations, such as: stories, videos, short readings, activities and case studies can develop intercultural competence, as it requires the exposure to a target culture. This competence allows a person to develop attitudes, knowledge, and abilities which will enable the individual to interact efficiently in a different cultural setting. The objective of this qualitative article is to characterize the multimedia platform as well as the materials and activities for the development of intercultural competence. Both the materials and activities selected, were validated by a jury of experts in intercultural development belonging to the World Council of Intercultural and Global Competence. The findings show that the selection of materials was carefully selected according to the cultural setting explained, they are distributed based on the internationalization of the curriculum strategy, in order to develop the three elements based on Deardoff's model: attitudes, knowledge, and abilities, at the same time in different levels according to the learning objective mentioned for each case.

Keywords: Internationalization, Internationalization of the curriculum, Intercultural Competence

INTRODUCTION

Exposure to another culture allows people to develop certain abilities in order to interact efficiently in different cultural settings. Normally, this type of exposure may take place in a classroom, in a specific course or it can be taken to a virtual environment, such as: virtual programs, COIL programs, Cultural Virtual Exchange format

Considering the previous methodologies, the multimedia platform as an alternative is conceived. A person when in contact to cultural situations, such as: stories, videos, short readings, activities, and case studies can develop intercultural competence as it requires the exposure to a specific culture. This competence allows a person to develop: attitudes, knowledge, and abilities which will enable the individual to interact efficiently in a different cultural setting.

This is the second part of a project, and a product of an academic mobility program with *Universidad Nacional Abierta y a Distancia* [UNAD] located in Colombia. The foundations as well as the literature review have already been published in a previous article.

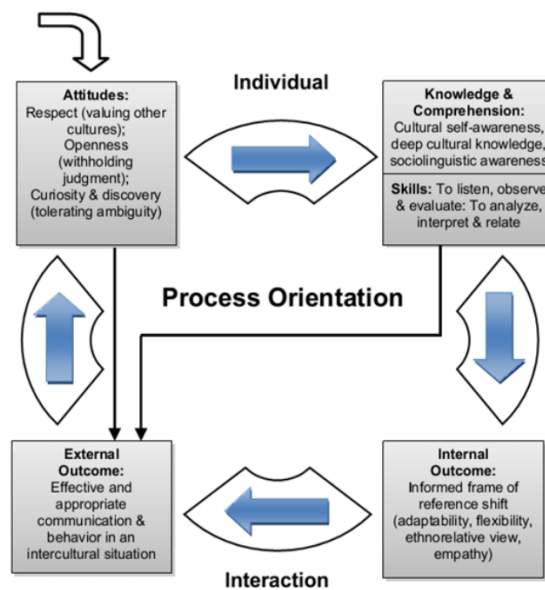
The objective of this qualitative article is to characterize the multimedia platform as well as the materials and activities for the development of intercultural competence. Both the materials and activities selected, were validated by a jury of experts in intercultural development belonging to the World Council of Intercultural and Global Competence.

The findings show that the selection of materials are carefully selected according to the cultural setting explained, they are distributed based on the internationalization of the curriculum strategy, in order to develop the three elements based on Deardoff's model: attitudes, knowledge, and abilities, at the same time in different levels according to the learning objective mentioned for each case.

THEORETICAL FRAMEWORK

Intercultural competence is considered to be an ability to effectively and appropriately communicate in intercultural situations based on three categories: attitudes, knowledge, and intercultural skills (Deardoff, 2020). Her interaction model is presented in the following image, and it is the base for this research.

Figure 1: Intercultural Competence Orientation Model (Deardoff, 2020).

The development of these elements allows an individual to interact effectively in an intercultural situation avoiding cultural shock or difference that may arise when having these types of encounters.

In words of the author, it is as the means to do just that. It is important way to understand that intercultural competence is not just about cross-border relations, it is about how people connect with others who are different from them.

“We must learn how to live together within all of those differences and that’s where intercultural competence comes in” (AFS, 2022).

RESEARCH METHODOLOGY

This qualitative study is the final product of a virtual academic mobility, and the objective was to validate the materials, and activities that can be loaded into the multimedia platform in order to develop intercultural competence in a virtual environment by an individual at his or her own pace.

This is also the second part of the study “Multimedia platform for the development of Intercultural Competence as an internationalization strategy in organizations” by Pérez Mendoza, et al. (2021) where a list of types of materials, and activities are mentioned, as a first approximation to what is ideal for an intercultural platform.

For this part of the study a documentary review (Restrepo & Tabares, 2000) was carried out in order to analyze the recent literature on this type of platforms, the benchmarking methodology (Andersen & Petersen, 1995) was implemented in order to analyze other platforms oriented towards the development of intercultural competence, their contents, materials, activities, and layouts in terms of presentation. A Delphi methodology was implemented (Grime & Wright, 2016) because it allows to have answers from informants and can be adapted to a group’s needs.

Materials and activities selection was carried out in October 2022, the materials are videos, images, and recent news about intercultural situations from quotidian to business settings from different cultures. The type of activities selected to be validated are forums, situational and reflection exercises, infographics, study cases, story circles, and self-evaluations.

Krippendorff (1990) indicates that qualitative content validity is achieved through the domain of the structure, the degree of pertinence of the categories and the defined units in relation to the study as well as the objective pursued. Therefore, the analysis of the detailed information or suggestions provided by the experts will allow restructure, new items or new dimensions.

The type of materials and activities were validated by jury judgement (Cabero & Almenara, 2013) because it is an evaluation strategy that offers many advantages, such as the quality of the judge’s responses and the possibility of obtaining extensive information on the subject. The key informants process was carried out by intentional selection (Alejo & Osorio, 2016).

The jury was formed by 9 international experts on Intercultural Competence who belong to the World Council of Intercultural and Global Competence [WCIGC], they are all respected and recognized researchers, thus following the suggestions by Juárez-Hernández & Tobón (2018). The origins of the experts are: two from Canada, and one informant from each of the following countries: Colombia, France, Japan, Philippines, The Netherlands, U.K., and the U.S.A. They are professors, managers, international Relations Officers, lecturers, and researchers. People from the following range: 1-5 and 26-30 years of experience, and from 36-61 years old.

According to Juárez-Hernández & Tobón (2018) the validation should be made by using a format that can be evaluated by using scales, that facilitate quantitative assessments, and the analysis through statistical results. The validation format was administered with a Google Forms questionnaire with a Likert scale 1-5 being 1 Totally disagree and 5 Totally agree. The link for the questionnaire was administered via wcigc.workplace.com which is the council means of communication with its members. Authorization was consented at the moment they answered the questionnaire, with a disclaimer in the council platform, and at the beginning of the questionnaire.

The questionnaire layout is as follows: divided in 4 sections, the first one is the disclaimer which indicates the purposes, use of information, and consent. The second one is the sociodemographic information: a) country, b) age, c) post or profession, and d) years of experience. The third one contains 3 structured questions with a corresponding video and the scale previously explained to assess it. The fourth one contains 3 structured questions with a corresponding image to assess. The last section contains 4 questions regarding the learning objective of the activity and the development of intercultural competence, and the final question is a section where informants could write suggestions or observations regarding the questionnaire as well as the materials or activities shared.

There was no need of a second round as the type of materials and activities were accepted.

It is important to highlight that the foundations of the platform are set based on the assessment, suggestions, and observations provided by the experts, and will allow the further selection and inclusion of materials, and activities for the multimedia platform.

FINDINGS

In the documentary review five documents were found with a publication of an Intercultural Competence platform development or related:

- a) Intercultural competence for all Preparation for living in a heterogeneous world (Council of Europe, 2012).
- b) Intercultural Communication on China's We Media–WeChat Public Platform as an Example (Yumin, 2016).
- c) A Study on the Effectiveness of We-Media as a Platform for Intercultural Communication (Sun & Jiang, 2017).
- d) An examination of the effectiveness of virtual reality technology for intercultural competence development (Akdere, et al., 2021).
- e) UNESCO's e-platform on Intercultural Dialogue (UNESCO, 2022)

In the benchmarking, four platforms were found which are about the development of Intercultural Competence:

- a) <https://criticalinternationalization.net/>
Masterclass or course with a diploma after completion.
- b) <https://www.fh-ooe.at/en/landingpages/interkulturalitaet/platform-for-intercultural-competencies/>

Created by University of Upper Austria linked to bachelor's and master's degrees.

- c) <https://snssic.arizona.edu/>
They work and foster Intercultural Competence with interactions carried out through social media: Facebook, Twitter, and Instagram.

- d) <https://mate.projectsgallery.eu/es/hem/>
This is a platform created by the Erasmus + oriented to young students and young migrants. It is oriented towards creating awareness on rights and obligations.

From the information recovered from the Delphi Methodology, the informants indicated:

Videos & visual materials

The materials presented are appropriate, necessary, and relevant for the developing of the competence:

-They didn't find the type of video neither racist nor offensive. But a good way to create awareness

-They don't mind videos to be animated provided they visually explain differences on gestures or facial expressions.

-They all agreed disregarding the law in a foreign country can lead to a consequence, so these are good examples.

Activities

The materials presented are suitable for working in a platform for the developing the competence:

-Reflection

-Forum

-Study cases

-Story circles

-Self-evaluation activities using real or hypothetical situation help develop intercultural skills (observe, analyze, interpret, relate, and evaluate).

Suggestions

They also suggested the following activities and additional materials that can be found in the WCIGC platform from other colleagues' findings:

-Role play situation

-TED Talks

-Videos with people sharing real stories.

-The AAC&U Intercultural Rubric

-Use of psychometric tools

-the World Council's Resources Library

-the Purdue University CILMAR HUBICL

CONCLUSION

The implementation of platforms for individual or group development of Intercultural Competence is relevant around the world. At the moment, there is evidence in publications from handbooks to the inclusion of technology. The Council of Europe, for instance, offers a guide in a book with free access to it. Other intercultural competence experts are using open and free applications for its study and development in people, such as WeChat in China. In another case, virtual reality technology is being used for a more direct interaction with people in a simulated environment. As well as UNESCO with an e-platform where different reading materials can be found.

Other organizations offer from a masterclass, and a diploma to courses, bachelor's and master's degree as the case of the University of Austria. In the case of the University of Arizona, they use free applications such as: Facebook, Twitter, and Instagram to monitor the interactions and reactions in their students. Also, the Erasmus + program created a platform oriented more to migrants and related to topics on rights and obligations. An evaluation on intercultural competence is offered but one must be registered, there is no additional information on this matter.

The findings show that the selection of materials was carefully selected according to the cultural setting explained. They are distributed based on the internationalization of the curriculum strategy, and Deardoff's model: attitudes, knowledge, and skills. In order to develop the three elements based on Deardoff's model, learning objectives must be fostered according to the element to be developed in each case.

There is an additional phase to this project and it is the set into motion for public use of the platform in order to assess its outcome. With voluntary participants to provide an estimated time for the development, hours spent practicing, quantity adjustment of materials or activities, and in order to maintain the platform, an estimate price according to time and results.

REFERENCES

- AFS. (2022, December, 1st.). Intercultural Competence: Increasingly important in the post-covid world. ASF. <https://afs.org/2020/10/02/darla-deardorff/>
- Alejo, M. y Osorio, B. (2016). El informante como persona clave en la investigación cualitativa. *Gaceta de Pedagogía*, 35(1), 74-85.
- Andersen, B. & Petersen, P. G. (1995). *Benchmarking Handbook*. Springer Dordrecht.
- Akdere, M. Acheson, K. & Jiang, Y. (2021). International Journal of Intercultural Relations, 82(1), 109-120.
- Cabero J. y Almenara J.C. (2013). La aplicación del juicio de experto como técnica de evaluación de las tecnologías de la información y comunicación (TIC). *Eduweb*, 7(2), 11–22.
- Council of Europe. (2012). *Intercultural competence for all: Preparation for living in a heterogeneous world*. Council of Europe.
- Grime, M. & Wright, G. (2016). Delphi method. *Wiley StatsRef: Statistics Reference Online*, 1-6. 10.1002/9781118445112.stat07879
- Juárez-Hernández L.G., Tobón S. (2018). Análisis de los elementos implícitos en la validación de contenido de un instrumento de investigación. *Revista Espacios*, 39(55). <https://www.revistaespacios.com/cited2017/cited2017-23.pdf>
- Krippendorff, K. (1990). *Metodología de análisis de contenido. Teoría y Práctica*. Paidós.
- Pérez Mendoza, M., Cuevas Álvarez, M. C. y Arias Moguel, G. U. (2021). Diseño de una plataforma multimedia para el desarrollo de la competencia intercultural como estrategia de internacionalización en las organizaciones. *Revista de Investigaciones Universidad del Quindío*, 33(1). <https://doi.org/10.33975/riuv.vol33n1.446>
- Restrepo, M. C. y Tabares, L. E. (2000). Métodos de Investigación en Educación. *Revista de Ciencias Humanas*, 21(1), 1-9.
- Sun, Y., Jiang, F. (2017). A Study on the Effectiveness of We-Media as a Platform for Intercultural Communication. In: Xue, K., Yu, M. (Eds.) *New Media and Chinese Society. Communication, Culture and Change in Asia*. Springer. https://doi.org/10.1007/978-981-10-6710-5_16
- Yumin, I. (2016). Intercultural Communication on China's We Media-WeChat Public Platform as an example. (Tesis de maestría). University of Turku. <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/146149/LiYumin.pdf;jsessionid=7CD523D2BEDEAAD36E0B2D42D4D39696?sequence=1>
- UNESCO. (2012). UNESCO's e-Platform on Intercultural Dialogue. [https://www.unesco.org/interculturaldialogue/en#:~:text=UNESCO's%20e%2DPlatform%20on%20Intercultural%20Dialogue%20\(ICD\)%20is%20a,to%20collaborate%20and%20exchange%20ideas](https://www.unesco.org/interculturaldialogue/en#:~:text=UNESCO's%20e%2DPlatform%20on%20Intercultural%20Dialogue%20(ICD)%20is%20a,to%20collaborate%20and%20exchange%20ideas).

DESARROLLO SOSTENIBLE PARA LAS ORGANIZACIONES

Edith Lorena Magaña Pérez

UJAT, DACEA

ORCID: 0000-0002-2931-149X

Dra. Francisca Silva Hernández

UJAT, DACSYH

ORCID: 0000-0003-3533-0002

Dr. Germán Martínez Prats

UJAT, DACEA

ORCID: 0000-0001-8978-0469

Dra. Candelaria guzman fernandez

UJAT, DACEA

ORCID: 0000-0002-6144-7397

RESUMEN

Desde hace años atrás y hasta la actualidad, las empresas se ven cada vez más involucradas en el entorno sociopolítico y condiciones ambientales. Debido al impacto que trae para las organizaciones todos los cambios que van surgiendo en el mundo, estas tienen que reestructurar la manera en cómo operan, buscando siempre la armonía entre sus intereses y los de la sociedad. Diversos cambios a nivel global como la contaminación ambiental, el cambio climático y la recesión económica que actualmente vivimos derivado de la pandemia del COVID-19, son algunos ejemplos que obligan a las empresas a tener un panorama diferente al tomar las decisiones de sus operaciones. Para identificar y complacer el aumento de demandas de clientes cada vez más exigentes e informados es imprescindible que las empresas se adapten lo antes posible a esta nueva realidad de un mundo lleno de nuevos paradigmas en donde la sociedad da prioridad a negocios con prácticas responsables para con el medio ambiente.

El desarrollo sostenible no debe visualizarse como una imposición moral al que una organización debe apostar, ni tampoco como una oportunidad a corto plazo para mejorar la imagen y reputación de esta, al contrario, al contar con objetivos ahilados al desarrollo sostenible, les traerá a las organizaciones grandes beneficios.

Ya que se ha visto la importancia de cuidar el medio ambiente y los beneficios que trae para las empresas. Se analizan las soluciones que tienen las empresas para eliminar o minimizar los impactos ambientales de su operatividad, una opción sería la aplicación de alguna norma ISO.

Palabras Clave: imprescindible, identificar, sociedad

COMPROBANTES FISCALES DIGITALES POR INTERNET COMO MEDIO DE FISCALIZACIÓN

Ariel Arturo Arias Muñoz

UJAT, DACEA

ORCID: 0000-0001-7476-0027

Abstract

En los últimos años las autoridades fiscales han intensificado los actos de fiscalización destinados a combatir la evasión de impuestos, utilizando tecnologías de información y minería de datos, siendo el Comprobante Fiscal Digital por Internet (en adelante CFDI), establecido como único mecanismo de comprobación con efectos fiscales a partir del año 2015, uno de los medios más efectivos para conseguirlo. Si bien la adopción de estas tecnologías ha resultado favorable para las autoridades fiscalizadoras, la implementación de las mismas no ha avanzado al mismo ritmo dentro de las empresas. Ante tal panorama, la falta de procedimientos internos o herramientas tecnológicas que contribuyan a vigilar la adecuada observancia de las obligaciones tributarias podría generar consecuencias adversas en las organizaciones, ya que, las diferencias entre la información que las autoridades obtienen a través del CFDI y la manifestada por los contribuyentes en las declaraciones y avisos, son elementos de peso para ser sujeto del ejercicio de facultades de comprobación, citaciones, multas, recargos y otras medidas que afectan económicamente al contribuyente, por lo que cobra relevancia la instauración de controles tendientes a prevenirlas y disminuirlas. Por lo anterior en el presente artículo de investigación se analizará la forma en que la información contenida en los CFDI's puede ser concatenada con los elementos de los impuestos (Sujeto, Objeto, Base, Tasa, Tarifa y Periodo de Pago).

Palabras Clave: CFDI, Fiscalización, Medios Digitales, Factura Electrónica

SIMILITUDES, DIFERENCIAS Y OPORTUNIDADES ENTRE EL T-MEC Y ASEAN

Daniela Valencia Acosta

UJAT, DACEA

ORCID: 0000-0001-8978-0469

Aída Beatriz Armenta Ramírez

²UJAT, DACEA

ORCID: 0000-0002-0248-4665

José Félix García Rodríguez

UJAT, DACEA

ORCID: 0000-0002-0248-4665

Arturo Aguilar de la Cruz

UJAT, DACEA

Abstract

La Asociación de Naciones del Sudeste Asiático (ASEAN) se ha logrado posicionar como uno de los procesos de integración que ha logrado alcanzar con éxito sus objetivos, convirtiendolo en un modelo de dicho proceso. Al haberse constituido en 1967 y presentar grandes transformaciones desde la década de los 90 hasta la actualidad las cuales representan factores interesantes de analizar al hablar de procesos de integración económica ya que ha podido superar diversas dificultades económicas que se pueden analizar y determinar la manera en la que han ido superándolos. Empezando por describir las características del ASEAN, su estructura, los principales tratados, analizar su estructura económica así como las variables económicas y comerciales con las que cuenta, cómo ha sido su evolución del comercio exterior como intrarregional y sus principales importadores y exportadores. Después pasaremos a definir las características del T-MEC para poder realizar su análisis comparativo teniendo en cuenta no sólo las diferencias notorias en cuanto a los países miembros sino también respecto a su historia desde en cómo han realizado la integración regional, cuales son sus objetivos, sus mecanismos de liberación comercial, sus indicadores de productividad y establecer las áreas de oportunidad encontradas.

Palabras clave: tratados, libre comercio, multilateralismo, regionalismo.

RELACION DE LAS NORMAS ISO CON LA ADMINISTRACIÓN DE PROYECTOS

LCP. EDREI DEL CARMEN IZQUIERDO ALEJANDRO

UJAT, DACEA

ORCID: 0000-0002-0114-5709

DRA. CANDELARIA GUZMAN FERNANDEZ

UJAT, DACEA

ORCID: 0000-0002-6144-7397

DR. GERMÁN MARTÍNEZ PRATS

UJAT, DACEA

ORCID: 0000-0001-6371-448X

Dra. Francisca Silva Hernández

UJAT, DACSYH

ORCID: 0000-0003-3533-0002

RESUMEN

Las normas ISO son un conjunto de reglamentos y disposiciones de aplicación universal, que se proponen garantizar condiciones mínimas de calidad, tiempos de entrega y niveles de servicio en diferentes tipos de empresas y organizaciones. Las normas ISO se crearon con la finalidad de ofrecer orientación, coordinación, simplificación y unificación de criterios a las empresas y organizaciones con el objeto de reducir costes y aumentar la efectividad, así como estandarizar las normas de productos y servicios para las organizaciones internacionales. Las normas ISO se han desarrollado y adoptado por multitud de empresas de muchos países por una necesidad y voluntad de homogeneizar las características y los parámetros de calidad y seguridad de los productos y servicios. Los beneficios sobrepasan el ámbito de las empresas y administraciones y sus clientes, que se ven favorecidos por un mejor servicio, alcanzando también a los gobiernos; Existen muchas normas ISO y, como hemos indicado, además de actualizarse, periódicamente aparecen nuevas. Para una mayor clasificación e identificación se agrupan por familias o series, cada una de ellas con una nomenclatura específica. En el presente trabajo se muestra la estructura general de las Normas ISO, sus ventajas y objetivos; como también la relación que hay en específico con la Norma 21500 y la Administración de proyectos en donde se realiza un desglose de sus ventajas al fusionarlas.

Palabras clave: Normas ISO, relación, Administración de proyectos

LA GESTIÓN FINANCIERA: ANÁLISIS DE SUS DIFERENCIAS EN FUNCIÓN DEL ÁREA QUE MANEJA SUS RECURSOS

Elizabeth García Moreno

Dra. Profesor investigador de la Universidad Juárez Autónoma de Tabasco, México.
Departamento de ciencias económico administrativas
ORCID: 0000-0003-1666-5157

Germán Martínez Prats

Dr. Profesor investigador de la Universidad Juárez Autónoma de Tabasco, México.
Departamento de ciencias económico administrativas
ORCID: 0000-0001-6371-448X

Dra. Francisca Silva Hernández

Dra. Profesor investigador de la Universidad Juárez Autónoma de Tabasco
ORCID: 0000-0003-3533-0002

RESUMEN

El objetivo del presente documento es determinar empíricamente la existencia de las diferencias significativas entre el área encargada de manejar los recursos de las empresas, de acuerdo al uso de su gestión financiera. Se utilizó una encuesta en 175 PyMES del sector comercio al por menor, del municipio Centro del estado de Tabasco, para tal fin la metodología empleada es de tipo no experimental, trasversal, descriptiva, cuyo enfoque utilizado es el cuantitativo. La información se obtuvo aplicando un instrumento de escala tipo Likert de 30 ítems integrado por las dimensiones de la variable gestión financiera de: planificar, hacer, verificar y actuar. Los datos se estudiaron a través de la estadística inferencial, con una prueba de ANOVA de un factor, cuyos resultados empíricos muestran que existen diferencias significativas en la gestión financiera y el departamento encargado de aplicar los recursos financieros. Los resultados obtenidos indican que las áreas que mayormente emplean las PyMES para gestionar y emplear sus recursos según su media estadística son las siguientes: finanzas, seguido de contabilidad y administración, por último. De acuerdo al resultado de la prueba post hoc, se tienen diferencias significativas entre las siguientes áreas de las empresas: Finanzas, administración y contabilidad con no existe departamento de manejo de recursos solo responsable.

Palabras clave: gestión financiera, gestión, contabilidad, finanzas, administración financiera

FINANCIAL MANAGEMENT: ANALYSIS OF THEIR DIFFERENCES DEPENDING ON THE AREA THAT MANAGES ITS RESOURCES

ABSTRACT

The objective of this document is to empirically determine the existence of significant differences between the area in charge of managing company resources, according to the use of their financial management. A survey was used in 175 SMEs in the retail trade sector, in the Central municipality of the state of Tabasco, for this purpose the methodology used is non-experimental, cross-sectional, descriptive, whose approach is quantitative. The information was obtained by applying a 30-item Likert-type scale instrument made up of the dimensions of the financial management variable: plan, do, verify and act.

The data was studied through inferential statistics, with an ANOVA test of one factor, whose empirical results show that there are significant differences in financial management and the department in charge of applying financial resources. The results obtained indicate that the areas that SMEs mostly use to manage and use their resources according to their statistical average are the following: finance, followed by accounting and administration, finally. According to the result of the post hoc test, there are significant differences between the following areas of the companies: Finance, administration and accounting with no single resource management department responsible.

Keywords: financial management, management, accounting, finance, financial administration

POBREZA RURAL Y MARGINACIÓN EN MÉXICO

Dra. Lourdes del Carmen Pineda Celaya

Universidad Autónoma de Guadalajara

Dr. José Félix García Rodríguez

Universidad Juárez Autónoma de Tabasco

Dra. Verónica Solís Ramírez

Universidad Autónoma de Guadalajara

RESÚMEN

El desarrollo de los países tiene como objetivo mejorar la calidad de vida de la población, para ello se establecen políticas para impulsar el bienestar general de las familias, para combatir la pobreza, desigualdad social y marginación.

Uno de los daños colaterales de la pandemia del COVID-19 es el incremento de la población en situación de pobreza extrema, estimándose el 10% de la población mundial.

Erradicar la pobreza en los países, es el objetivo permanente de todos los gobiernos, siendo también el primer objetivo de la agenda 2030 del programa de las Naciones Unidas, enfocados en todos los tipos de pobreza ya sea absoluta, relativa, material, social, urbana, rural, infantil, estructural y/o extrema.

México es un país rico en recursos naturales, sin embargo, a pesar de encontrarse entre las 20 economías mas grandes del mundo, casi la mitad de su población se encuentra en pobreza. Para combatirla, se ha creado un índice de rezago social (IRS), que mide las condiciones en la que se encuentran las localidades urbanas y rurales. Estudios recientes del CONEVAL muestran que el 25% de las entidades a nivel nacional presentan un alto a muy alto rezago social, entre ellas se encuentran Chiapas, Oaxaca, Guerrero, Veracruz y Puebla.

En el estado de Tabasco, el desarrollo social y combate a la pobreza no han sido los ideales, según el informe del CONEVAL (2021), el 54.5% de la población se encuentra en condiciones de pobreza moderada a extrema. De estos, el 13.7% vive en condiciones de pobreza extrema. Para erradicarla se propone focalizar mejor las políticas de desarrollo social. Para que México alcance el desarrollo, se deben establecer las condiciones económicas, sociales y políticas que mejoren la calidad de vida del 44% de la población sumida en condiciones de pobreza y rezago social.

PALABRAS CLAVE: POBREZA RURAL, POBREZA URBANA, REZAGO SOCIAL

ABSTRAC

The development of countries aims to improve the quality of life of the population, for which policies are established to promote the general welfare of families, to combat poverty, social inequality and marginalization.

One of the collateral damages of the COVID-19 pandemic is the increase in the population living in extreme poverty, estimated at 10% of the world's population.

Eradicating poverty in countries is the permanent objective of all governments, being also the first objective of the 2030 agenda of the United Nations program, focused on all types of poverty, whether absolute, relative, material, social, urban, rural, child, structural and/or extreme.

Mexico is a country rich in natural resources, however, despite being among the 20 largest economies in the world, almost half of its population is in poverty. To combat this, a social gap index (IRS) has been created, which measures the conditions in which urban and rural localities find themselves. Recent CONEVAL studies show that 25% of the entities at national level present a high to very high social backwardness, among them are Chiapas, Oaxaca, Guerrero, Veracruz and Puebla.

In the state of Tabasco, social development and the fight against poverty have not been ideal; according to the CONEVAL report (2021), 54.5% of the population is in conditions of moderate to extreme poverty. Of these, 13.7% live in extreme poverty. In order to eradicate it, it is proposed to better focus social development policies.

For Mexico to achieve development, economic, social and political conditions must be established to improve the quality of life of 44% of the population living in poverty and social backwardness.

Keywords: Rural poverty, urban poverty, social backwardness.

Pearson Journal

International Conference on Social Sciences & Humanities-IV

December 05-07, 2022

San Francisco de Campeche, Mexico

Universidad Hispanoamericana Justo Sierra

REF : Akademik Teşvik

19/12/2022

İLGİLİ MAKAMA

4. Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Kongresi 05-07 Aralık 2022 tarihleri arasında San Francisco de Campeche / Meksika'da 6 farklı ülkenin (Türkiye-14, Diğer Ülkelerden-26) akademisyen/araştırmacılarının katılımıyla gerçekleşmiştir. Kongre 16 Ocak 2020 Akademik Teşvik Ödeneği Yönetmeliğine getirilen "Tebliğlerin sunulduğu yurt içinde veya yurt dışındaki etkinliğin uluslararası olarak nitelendirilebilmesi için Türkiye dışında en az beş farklı ülkeden sözlü tebliğ sunan konuşmacının katılım sağlaması ve tebliğlerin yarıdan fazlasının Türkiye dışından katılımcılar tarafından sunulması esastır." değişikliğine uygun düzenlenmiştir.

Bilgilerinize arz edilir,
Saygılarımla

Dra. Verónica Solís Ramírez
Organizing Committee Member